

STUDIU ISTORIC DE FUNDAMENTARE PUG

ORAȘUL AZUGA
JUDEȚUL PRAHOVA

2022

STUDIU ISTORIC DE FUNDAMENTARE PUG

ORAȘUL AZUGA

JUDEȚUL PRAHOVA

Expert, Dr. Daniela Veronica Istrate

Întocmit de:

dr. Daniela Veronica Istrate

drd. Sebastian Ovidiu Dobrotă

Beneficiar: SC PPS IMOB URBAN S.R.L.

**Azuga - Brașov
2022**

CUPRINS

I. NOTĂ METODICĂ GENERALĂ	5
1. OBIECTIVE ȘI LIMITE	5
2. METODE ȘI DIRECȚII DE CERCETARE.....	5
3. SURSE DOCUMENTARE (ICONOGRAFICE, CARTOGRAFICE ETC.)	5
4. ECHIPA DE CERCETARE.....	6
5. PREZENTAREA CRITICĂ A BIBLIOGRAFIEI GENERALE.....	6
II. ANALIZA DEZVOLTĂRII TERITORIULUI ADMINISTRATIV AL ORAȘULUI AZUGA.....	12
1. ISTORICUL TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI AL LOCALITĂȚILOR COMPONENTE	13
2. EVENIMENTE ISTORICE ÎN TERITORIUL ADMINISTRATIV	22
3. PREZENȚE ARHEOLOGICE ÎN TERITORIUL ADMINISTRATIV	28
4. EVOLUȚIA STATUTULUI ADMINISTRATIV, MILITAR, FUNCȚIONAL AL LOCALITĂȚILOR.....	29
5. EVOLUȚIA STRUCTURII ETNICE ȘI APARTENENȚEI RELIGIOASE A POPULAȚIEI.....	30
6. EVOLUȚIA OCUPAȚIILOR POPULAȚIEI; OCUPAȚII TRADIȚIONALE PERSISTENTE	32
7. EVOLUȚIA TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI INTRAVILAN	34
8. EVOLUȚIA REGLEMENTĂRIILOR EDILITARE ȘI URBANISTICE	37
9. EVOLUȚIA TRAMEI STRADALE ȘI A PARCELARULUI	48
10. EVOLUȚIA FONDULUI CONSTRUIT.....	51
10.1. <i>Arhitectura edilitară</i>	53
10.2. <i>Arhitectura ecleziastică</i>	66
10.3. <i>Arhitectura industrială</i>	72
10.4. <i>Arhitectura militară</i>	100
10.5. <i>Arhitectura civilă</i>	106
10.6. <i>Cimitire, monumente comemorative etc.</i>	151
11. OPERAȚIUNI URBANISTICE IMPORTANTE	159
12. CONCLUZII REFERITOARE LA VECHIMEA CONSTRUCȚIILOR ȘI A AMENAJĂRIILOR URBANE ȘI LA EVOLUȚIA URBANISTICA A LOCALITĂȚII	159
III. IDENTIFICAREA VALORILOR DE PATRIMONIU CONSTRUIT	161
1. IDENTIFICAREA CONSTRUCȚIILOR VALOROASE	161
2. IDENTIFICAREA AMENAJĂRIILOR VALOROASE	163
3. IDENTIFICAREA SPAȚIILOR ȘI PERSPECTIVELOR VALOROASE	163
4. DATE SEMNIFICATIVE REFERITOARE LA CONSTRUCȚII ȘI AMENAJĂRI.....	163
5. CONCLUZII REFERITOARE LA ELEMENTELE CARE NECESITA PROTECȚIE ȘI LA NATURA ACESTORA	164
IV. DEFINIREA ȘI DELIMITAREA ZONELOR ISTORICE DE REFERINȚĂ.....	165
V. DEFINIREA ȘI DELIMITAREA ZONELOR CONSTRUIE PROTEJATE	169
1. SINTEZA DEZVOLTĂRII URBANISTICE A TERITORIULUI ADMINISTRATIV	169
2. SINTEZA DEZVOLTĂRII URBANISTICE A LOCALITĂȚILOR COMPONENTE.....	169
3. DEFINIREA ZONELOR CONSTRUIE PROTEJATE	170
4. ZONELE CONSTRUIE PROTEJATE DIN TERITORIUL ADMINISTRATIV	171

Mai deunăđi îmi povestea d-l fabricant Wilh. Rhein, că în anul 1886, când pentru prima-óră a venit d-sa la Azuga n'a aflat alt ceva de mâncare la prânđ, decât nisce ouă și mămăligă într'o cârciumă-bordei

„Serbările din Azuga”, în Gazeta Transilvaniei, nr. 218 de sâmbătă, 2(15) octombrie 1904 , p. 2

INTRODUCERE

Studiul istoric a fost întocmit la solicitarea Primăriei Azuga, ca suport de fundamentare pentru finalizarea Planului Urbanistic General.

Analiza în teren a arătat că orașul Azuga, în pofida scurtei sale istorii, posedă un fond construit istoric foarte variat și valoros, fiind, din acest punct de vedere, un caz exemplar de „unitate în diversitate”. În mod mai puțin obișnuit, practic încă de la începuturi, activitățile industriale au fost factorul care au dat nota marcantă a peisajului, existența lor reflectându-se nu numai asupra patrimoniului construit cu funcțiuni propriu-zis industriale, ci și asupra întregului fond construit, expansiunea localității fiind primordial condiționată de necesitatea colonizării unei forțe de muncă adecvate, iar întreprinderile aducându-și direct contribuția la construcția noilor cartiere. Alți factori care au contribuit la formarea peisajului au fost implicarea profundă a Casei Regale a României în dezvoltarea localității și funcțiunile turistice pe care aceasta le-a căpătat în perioada interbelică.

Combi-nația de factori divergenți a dus la formarea unui patrimoniu construit istoric foarte variat dar care, în prezent, este, cu ocazionale excepții, fie dispărut, fie amenințat cu dispariția. Se mai păstrează numai foarte puțin din arhitectura industrială – ce includea numeroase exemple din perioada timpurie a anilor 1880-1900 – iar, în general, **peisajul** construit al zonelor istorice **a fost fragmentat printr-o modernizare necontrolată** a fondului construit existent sau prin completa sa înlocuire cu structuri noi, **fără valoare arhitecturală, și**, trebuie să precizăm, **cu minus-valoare turistică**, ceea ce contravine flagrant actualei direcții de dezvoltare durabilă adoptată de autoritățile locale. Nici măcar obiectivele înregistrate în Lista Monumentelor Istorice nu au scăpat acestei modernizări scăpate de sub control.

Principala concluzie la care am ajuns în urma evaluării situației din teren, și cauza pentru care pledăm în cadrul acestui studiu, este necesitatea implementării adecvate a regulamentelor privind patrimoniul istoric construit și necesitatea conștientizării publicului larg, ca și a forurilor autorizate să ia decizii în domenii fără specializare implicit istorică, despre importanța acestui patrimoniu și despre potențialul de valorificare a acestuia în cadrul dezvoltării durabile a orașului Azuga.

Brașov, 25.03.2022

I. NOTĂ METODICĂ GENERALĂ

1. OBIECTIVE ȘI LIMITE

Studiu istoric a fost efectuat pentru a fundamenta, pe baze istorice, dezvoltarea durabilă a orașului Azuga.

Datorită obiectivului vizat, studiul se limitează la a furniza numai cele mai de bază informații despre evoluția istorică a localității, despre patrimoniul ei istoric și despre compartimentarea ei funcțională istorică. Furnizarea de informații de detaliu ar reprezenta o trecere fundamentală în domeniul monografic, ceea ce depășește obiectivele acestui studiu istoric precum și timpul disponibil redactării sale, conform bazelor contractuale.

2. METODEDE ȘI DIRECȚII DE CERCETARE

Cadrul metodologic este dat în principal de

- Legea 350/2001 republicată
- Legea 422/2001 republicată
- OG 43/2000 republicată
- Ordinul Ministrului Transporturilor, construcțiilor și turismului nr. 562/2003 pentru aprobarea reglementării tehnice „Metodologie de elaborare și conținutul cadru al documentațiilor de urbanism pentru zone protejate (PUZ)”, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.125 bis din 11 februarie 2004 și completat de documente de principii ale UNESCO și ICOMOS precum:
 - *Carta internațională pentru conservarea și restaurarea monumentelor și siturilor* (Carta de la Veneția) adoptată la cel de-al II-lea congres internațional al arhitecților și tehnicienilor monumentelor istorice, Veneția 25-31 mai 1964
 - UNESCO - *Recomandări referitoare la protejarea și rolul contemporan al zonelor istorice* - 1976,
 - *Carta ICOMOS pentru conservarea orașelor și zonelor istorice*, Washington 1987
 - *Carta ICOMOS a patrimoniului construit vernacular*, Mexic, 1999
 - *Documentul de la Nara asupra autenticității*, ICOMOS, 1994

3. SURSE DOCUMENTARE (ICONOGRAFICE, CARTOGRAFICE ETC.)

Sursele documentare utile redactării acestui studiu sunt reprezentate în principal de hărțile istorice. Au fost folosite îndeosebi:

- Harta austriacă de graniță a regimentului militar moldo-valah (1773-1774)
- Prima ridicare militară austriacă a Valahiei (1790-1791)
- A doua ridicare militară austriacă a Valahiei (1855-1856)¹

¹ Am utilizat versiunea originală, austriacă a hărții. Varianta românească copiată de Carol Pop de Szatmary în 1864, poate fi consultată la <http://charta1864.gis-it.ro/charta.html>. Nu reproducem extrase din ea datorită faptului că nu aduce informații suplimentare și prezintă în general numai lipsuri față de original.

- Harta domeniilor regale din 1883
- Hărțile și fotografiile aeriene germane din 1916
- Hărțile militare românești și sovietice din perioada comunismului²

Au fost utilizate de asemenea o serie de documente de arhivă și ilustrație fotografică istorică³.

4. ECHIPA DE CERCETARE

Cercetarea a fost întreprinsă sub coordonarea dr. Daniela Veronica Marcu Istrate, expert atestat în elaborare de studii, cercetări, inventariere monumente istorice – A, studii, cercetări și inventariere monumente istorice – 3. La elaborarea studiului a participat și drd. Sebastian Ovidiu Dobrotă.

5. PREZENTAREA CRITICĂ A BIBLIOGRAFIEI GENERALE

Datorită scurtei sale existențe, Azuga nu a atras decât tangențial atenția cercetătorilor din domeniul istoric, iar și atunci în general numai datorită luptelor purtate în zonă în perioada Primului Război Mondial sau în contextul studiilor legate de evoluția drumului de pe Valea Prahovei. Din același motiv, localitatea beneficiază însă de arhive mult mai detaliate, ce acoperă istoria ei într-un mod mult mai amănunțit decât este cazul pentru localitățile cu o existență îndelungată, unde fondul construit actual reprezintă frecvent refaceri ale unor structuri mult mai vechi, nedocumentate, iar urbanismul este rezultatul unei evoluții treptate pe parcursul a mai multe secole. Dosarele aflate în păstrarea Direcției Județene a Arhivelor Naționale Prahova, completate cu date din alte arhive, îngăduie urmărirea proiectării și construirii a numeroase imobile din localitate, atât oficiale cât și private, precum și a dezvoltării urbane a acesteia, și a parcellarului aferent. Ca urmare a scopului limitat al acestui studiu istoric, numai principalele date de arhivă au fost utilizate, procesarea lor în mod mai detaliat intrând în domeniul monografic.

În privința lucrărilor publicate, prima ce se cuvine menționată ar fi cea lui I. G. Babeș, „*Din plaiul Peleşului. Schițe geografice, istorice și economice*”, publicată în 1893⁴, al cărui conținut, preluat, completat și prelucrat în dicționarele geografice ale României publicate în anii imediat următori⁵ continuă să fie și în prezent principala sursă de informație utilizată pentru istoria timpurii a Azugăi. Tot de I. G. Babeș este semnat volumul și „*Din istoricul fabricii de postav Azuga*” ieșit de sub tipar în 1906⁶. Directorul fabricii de postav din localitate nu a fost însă singurul care s-a ocupat de istoricul ei, o altă lucrare de bază fiind „*Drumul Brașovului*”, publicată în 1913 de N. Urechia, inginerul șef dirigent al căii ferate naționale Câmpina-Predeal⁷.

Aceste materiale, publicate în urmă cu mai bine de un secol, au liniile directoare pentru prezentarea istoricului localității până la apariția în 2018 a lucrării lui Valeriu Sandu „*Orașul*

² Hărțile austriece (1773-1774, 1790-1791, 1855-1856) pot fi accesate pe <https://maps.arcanum.com/en/>. Documentația germană din 1916 pe <https://maps.hungaricana.hu/en/> iar hărțile sovietice pe <http://geospatial.org/vechi/download/hartile-sovietice-50k>. Pentru planul domeniile regale, am utilizat extrasul prezent în studiul istoric de fundamentare din 2012 (Hoinărescu & Pavelet 2012). Pentru a evita repetițiile, hărțile sunt utilizate în continuare în general fără a se face mențiune asupra sursei utilizate.

³ Ilustrația fotografică de epocă preluată îndeosebi din bibliografia citată și de pe situl <https://imageromanae.ro/localitate/azuga/> al Muzeului Național de Istorie al României.

⁴ Babeș 1893.

⁵ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898.

⁶ Babeș 1906.

⁷ Urechia 1913.

Azuga (județul Prahova): monografie” (Iași: PIM). De curând apărută și greu disponibilă, informațiile din ea nu se reflectă în variatele sintezele recente, efectuate în general pentru un proiect sau altul, și care sunt încărcate cu erori de datare pentru perioadele mai vechi, rezultat al coruperii treptate a informației primare. Acestea însă, cu informațiile mai noi pe care le aduc, sunt relevante pentru situația localității în ultimele decenii, și pentru felul în care aceasta s-a transformat după 1989⁸. Având în vedere schimbările rapide pe care le-a suferit Azuga în contextul dispariției fondului ei construit industrial și al reprofilării turistice, pentru ultimii ani este utilă și consultarea reportajelor publicate în periodice.

Studiul de față a utilizat de asemenea informația din studiul istoric de fundamentare PUG întocmit în 2012 de Călin Hoinărescu și Irina Pavelet, din partea S.C. Restitutio S.R.L. pentru Primăria Orașului Azuga ca parte a studiului de fundamentare⁹, lucrare sumară (12 pagini text principal – într-adevăr, cu numeroase anexe de valoare, rămase însă necomentate) și care nu mai corespunde standardelor în vigoare pentru întocmirea documentațiilor.

Prezentăm mai jos o bibliografie selectivă a operelor relevante pentru istoriografia localității Azuga, lucrări utilizate la redactarea acestui studiu și referite în text:

- Agachi 2015 Agachi, Mihaela Ioana Maria, *Orașul ca artefact – arhitectura ca element de referință structurată*. Teză de abilitare. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Departamentul Urbanism, 2015.
- Babeș 1893 Babeș, Ioan G., *Din plaiul Peleşului. Schițe geografice, istorice și economice*. București: Lito-tipografia Carol Göbl, 1893.
- Babeș 1906 Babeș, Ion G., *Din istoricul fabricii de postav Azuga*. București – Azuga; Institut. de Arte Grafice Carol Göbl, 1906.
- Banabic 2019 Banabic, Dorel, *Istoria tehnicii și a industriei românești. Vol. I. Mecanica, tehnicile de prelucrare și construcțiile*. București: Editura Academiei Române, 2019 (Civilizația Românească 24).
- Bălăiță 2011 Bălăiță, Dorel, *Un jeton de glăjărie*. Cercetări numismatice 17, 2011, p. 171-177.
- Băltărețu 2017 Băltărețu, Răzvan, *Cum a revenit berea Azuga pe piață: de la legendă la noul public de consumatori*. Adevărul.ro, 20 iulie 2017 (https://adevarul.ro/life-style/stil-de-viata/cum-revenit-berea-azuga-piata-legend-a-noul-public-consumatori-1_5970b29c5ab6550cb85304c1/index.html accesat 22.02.2022)
- BucegiNatura 2015 BucegiNatura2000, *Apel la întâlnirea cu istoria... Primăria Azuga: Absent!* 18.02.2015 (<https://buceginatura2000.com/2015/02/18/apel-la-intalnirea-cu-istoria-primaria-azuga-absent/> accesat 24.02.2022)
- BucegiNatura 2018 BucegiNatura2000, *Descoperire la Azuga: Lângă Fântâna lui Nestor Urechia stătea îngropată o bancă de peste 100 de ani*. 3.05.2018 (<https://buceginatura2000.com/2018/05/03/descoperire-la-azuga-langa-fantana-lui-nestor-urechia-statea-ingropata-o-banca-de-pest-100-de-ani/> accesat 24.02.2022)
- BucegiNatura 2019 BucegiNatura2000, *Biserica de lemn a Azugii*. 23.08.2019 (<https://buceginatura2000.com/2019/08/23/biserica-de-lemn-a-azugii/> accesat 24.02.2022)
- Brătescu, Moruzi & Brătescu, Pauline, Moruzi, Ión & Alessandrescu, C. *Dicționar geografic al județului Prahova (lucrare premiată de Societatea Geografică Română, în*

⁸ Agachi 2015; Cocean 2009 etc.

⁹ Hoinărescu & Pavelet 2012.

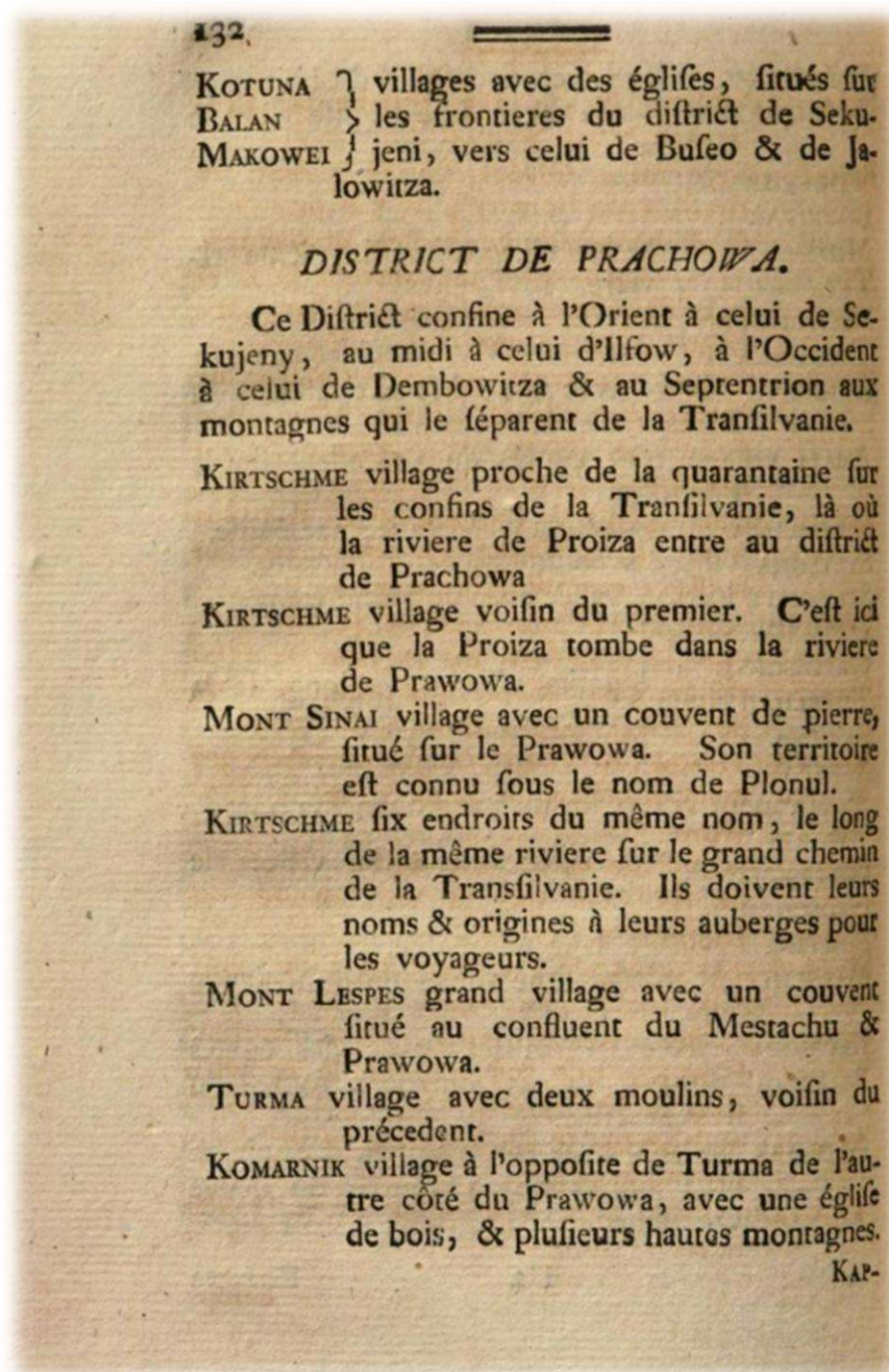
- Alessandrescu 1897 *ședința adunării generale de la 5 Martie 1895 sub președenția Majestății Sale Regelui*). Târgoviște: Tipografia și legătoria de cărți «Viitorul», Elie Angelescu, 1897.
- Cocean 2009 Cocean, Pompei (coord.), *Plan de amenajare a teritoriului zonal PATZ interorășenesc – Sinaia – Bușteni – Azuga – Predeal – Râșnov – Brașov (Poiana Brașov)*. Proiect nr. 392/11.05.2009. Vol. I. *Potențialul natural. Potențialul demografic. Rețeaua de așezări. Patrimoniul construit. Faza I. Situația existentă și disfuncționalități*. Beneficiar: Ministerul Dezvoltării Regionale și Locuinței. Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Geografie, Septembrie 2009.
- Dobrescu 2010 Dobrescu, Maria, *O ctitorie regală, slujită „monarhic” 100 de ani*. Ziarul Lumina, 20 noiembrie 2010 (<https://ziarullumina.ro/societate/reportaj/octitorie-regala-slujita-monarhic-100-de-ani-20286.html> accesat 24.02.2022)
- Dragomir 1971 Dragomir, Gh. *Înfăptuirea reformei agrare din 1944-1945 în Județul Prahova*. În N. I. Simache (red.), *Pagini din trecutul istoric al Județului Prahova*. Muzeul de Istorie al Județului Prahova, 1971, p. 39-57.
- Dumitrescu 2019 Dumitrescu, Cornelia, *Colecția de sticlă a Muzeului Național Peleş. Catalog selectiv*. Sinaia: Muzeul Național Peleş, 2019.
- Ghinea 2018 Ghinea, Dan, *Enciclopedia geografică a României*, ediția a IV-a, actualizată și completată. Toronto, 2018.
- Gingulescu 2010 Gingulescu, Doina-Maria, *Potențialul schiabil al României*. Teză de doctorat apărută în 2010 la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca, Facultatea de Geografie.
- Fotómozaik Azuga és környékéről. [H IV d 681/11-12] *Fotómozaik Azuga és környékéről. [H IV d 681/11-12]: Azuga mit Sorica. Aufgenommen am 10.11.16 durch Leutnant Graeber* în arhiva: HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1916. 11. hónap. • Olasz hadszíntér • H IV d (1914-1918) • H IV Újabbkori háborúk • H Háborúk) (<https://maps.hungaricana.hu/en/HTT/terkeptar/28314/?list=eyJxdWVyeSI6ICJhenVnYSJ9> accesat 23.03.2022)
- Frîncu 2020a Frîncu, Diana, *Un versant s-a prăbușit peste zeci de locuințe, la Azuga. Peste o sută de oameni, evacuați de urgență*. Adevărul.ro, 10 aprilie 2020 (https://adevarul.ro/locale/ploiesti/video-versant-s-aprabusit-azuga-zeci-locuinte-aproape-100-oameni-fost-evacuati-deurgenta-imagini-sunete-infricosatoare-1_5e90c28f5163ec4271984754/index.html accesat 22.02.2022)
- Frîncu 2020b Frîncu, Diana, *Imagini spectaculoase ale dezastrului de la Azuga. Nimeni nu știe ce a produs alunecarea de teren care a distrus zeci de locuințe*. Adevărul.ro, 11 aprilie 2020 (https://adevarul.ro/locale/ploiesti/video-imagini-spectaculoase-dezastrului-azuga-nustie-produs-alunecarea-teren-distrus-zeci-locuinte-1_5e9174f65163ec42719c1594/index.html accesat 22.02.2022)
- Frîncu 2020c Frîncu, Diana, *O frântură din industria interbelică a României, pusă la pământ. Furnalele fabricii de șamotă din Azuga s-au făcut praf și pulbere*. Adevărul.ro, 30 octombrie 2020 (https://adevarul.ro/locale/ploiesti/ofrantura-industria-interbelica-romaniei-pusa-pamant-furnalele-fabricii-samota-azuga-s-au-facut-praf-pulbere-video-1_5f9be6995163ec42715c07b8/index.html accesat 22.02.2022)
- Hoinărescu & Pavelet 2012 Hoinărescu, Călin & Pavelet, Irina, *Studiu istoric de fundamentare PUG oraș Azuga*. Beneficiar: Primăria Orașului Azuga, jud. Prahova. Ploiești,

2012. Manuscris și variantă electronică, disponibil în arhiva Primăriei Orașului Azuga.
- Hortopan 2014 Hortopan, Mircea, *Artă și Ceremonial la Mesele Regale*. Muzeul Național Peleş, 2014.
- Hotărârea nr. 365/2005 *** *Hotărârea nr. 365/2005 privind aprobarea stemei orașului Azuga, județul Prahova*. Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 381 / 05 mai 2005
- Indicele după județie a comunelor 1861 *** *Indicele după județie a comunelor orăștane și rurale din Muntenia. Cuprinzându și arătarea Plassei séu Plaiului de care țenu, precum și a numărului caselor și familiilor ce au*. București: Officiul Statistic. 1861
- Iosa 2009 Iosa, Ioana, *Alexandru Zamphiropol – un urbanist discret*. Urbanismul (România), 2009. (variantă online, halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-01380578, accesat 01.03.2022)
- Județul Prahova, Orașul Azuga, Strategia de Dezvoltare Durabilă 2013-2020 *** (Primăria Azuga și Sprinten Infomar Ploiești), *Județul Prahova, Orașul Azuga, Strategia de Dezvoltare Durabilă 2013-2020*, document disponibil pe situl Primăriei Azuga (<https://primariaazuga.ro/download/boVwTcX76S3n73b0oBJPxAB4ep3ls7TyBaLzO23r.pdf> accesat 24.03.2022)
- LMI Prahova 1980 *** *Județul Prahova, în Lista bunurilor din patrimoniul cultural național al Republicii Socialiste România (monumente istorice)*, vol. III. Tomuri manuscrise în arhiva .N.M.I. Arhiva Monumentelor Istorice. Disponibil online la <https://patrimoniul.ro/images/lmi-old/Lista-bunurilor-din-patrimoniul-cultural-national-al-RSR-monumente-istorice-Vol-III-1980.pdf> (accesat 2022.02.28)
- Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898 Lahovari, George Ioan, Brătianu, General C. I. & Tocilescu, Grigore G., *Marele Dicționar Geografic al României, alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe Județe*, volumul I. București: Stab. Grafic J. V. Socec, 1898.
- LMI 1955 *** *Lista Monumentelor de Cultură de pe Teritoriul R.P.R.* București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955.
- LMI Prahova 1991 *** *30. Județul Prahova*. Manuscris în arhiva I.N.M.I. Arhiva Monumentelor Istorice. Disponibil online la <https://patrimoniul.ro/images/lmi-old/lmi-prahova-1991.pdf> (accesat 2022.02.28)
- LMI Prahova 2010 *** *Lista Monumentelor Istorice 2010 – Județul Prahova*. Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 670 bis / 1.X.2010, p. 1913-1991.
- LMI Prahova 2015 *** *Lista Monumentelor Istorice 2015 – Județul Prahova*. Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016, p. 2128-2218.
- Mallows & Brummell 2017 Mallows, Lucy & Brummell, Paul, *Romania: Transylvania. The Brandt Travel Guide*. 3rd edition. Brandt Travel Guide Ltd, UK / The Globe Pequot Press Inc, USA, 2017.
- Mozga 2020 Mozga, Evelin, *Processes Used in the Creation of Anthroponyms in Old Hungarian*. Onomastica 64, 2020, p. 107-120.
- Neagoe & Buciu 2020 Neagoe, Visarion & Buciu, Grigore (coord.), *Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”*. Monografie. București: Centrul Tehnic Editorial al Armatei, 2020.
- Niculescu 1984 Niculescu, Gh., *Valea Prahovei*. București: Editura Sport-Turism, 1984.
- O scurtă *** *O scurtă istorie a producerii berii în România, din secolul XIV până*

- istorie... (2020) în 1989. Articol publicat online la data de 20 august 2020 (<https://beerologique.org/scurta-istorie-a-berii-in-romania/> accesat 22.02.2022)
- Petricăicu-Hasdeu 1886 Petricăicu-Hasdeu, B., *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor, lucrat după dorința și cu chetuiela M.S. Regelui Carol I sub auspiciile Academiei Romane. Tomul I. A – Azuga*. București: Stabilimentul Grafic Socec & Teclu, 1886.
- Pivnițele Rhein & CIE Azuga 1892 (2021) ***, *Pivnițele Rhein & CIE Azuga 1892 vor avea un nou concept care va onora memoria fondatorilor – Regele Carol I și Familia Rhein – și producția neîntreruptă de vinuri spumante, de peste un secol*. *Historia Special* 37, 2021, p. 43-47.
- Populația stabilă după etnie 2011 *Rezultatele finale ale Recensământului din 2011: „Tab8. Populația stabilă după etnie – județe, municipii, orașe, comune”*. Institutul Național de Statistică din România, iulie 2013. (https://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2022/02/sR_Tab_8.xls accesat 03.03.2022)
- Populația stabilă după religie 2011 *Rezultatele finale ale Recensământului din 2011: „Tab13. Populația stabilă după religie – județe, municipii, orașe, comune”*. Institutul Național de Statistică din România, iulie 2013. (https://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2021/11/sR_TAB_13.xls accesat 03.03.2022)
- Puiu, Zotic & Alexandru 2011 Puiu, Viorel, Zotic, Vasile & Alexandru, Diana-Elena, *Tourism Development and Geographic Landscapes. Case Study: Azuga Town*. În: *Recent Researches in Tourism and Economic Development*, Timișoara, 2011, p. 286-291.
- Rîșnoveanu 2018 Rîșnoveanu, Ion, *Acțiuni ale Brigăzii 9 Artilerie în campania din anul 1916*. *Gândirea Militară Românească* 2018, 1-2, p. 238-250.
- Roșca 2014 Roșca, Dan, *Amintirile Bucureștilor. Povestea berii*. București: Ars Docendi, 2014.
- Serbările din Azuga (1904) ***, *Serbările din Azuga (Raport special al „Gaz. Trans.”) Azuga, 28 Septembrie v. Gazeta Transilvaniei*, nr. 218 – 1904, sâmbătă, 2(15) octombrie 1904, p. 2.
- Simache & Stăncioiu 1971 Simache, N. I. & Stăncioiu, M. E., *Contribuții la istoria orașului Breaza. Începutul învățământului în Breaza de Jos (1856-1893)*. În N. I. Simache (red.), *Pagini din trecutul istoric al Județului Prahova*. Muzeul de Istorie al Județului Prahova, 1971, p. 153-172.
- Stănescu 2021 Stănescu, Dorin, *Șampania regilor. României. Istoria celei mai populare șampanii românești din prima jumătate a secolului XX*. *Historia Special* 37, 2021, p. 22-42.
- Stoica 2018 Stoica, V., *Generalul Garoescu, eroul de la Azuga din Primul Război Mondial, la reîntâlnirea cu meleagurile prahovene*. *Ziarul Prahova*, 27 iulie 2018 (<https://ziarulprahova.ro/2018/07/generalul-garoescu-eroul-de-la-azuga-din-primul-razboi-mondial-la-reintalnirea-cu-meleagurile-prahovene/> accesat 08.03.2022)
- Șuta et al. 2009 Șuta, Alina Ioana, Tămaș, Oana Mihaela, Ciupală, Alin, Bărbulescu, Constantin & Popovici, Vlad, *Legislația sanitară în România modernă (1874-1910)*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2009.
- Teodorescu 2000 Teodorescu, Virgiliu Z., *Contribuții la cunoașterea activității sculptorului Ioan Iordănescu*. *Muzeul Național* 12, 2010, p. 317-356.

- Urechia 1913 Urechia, Nestor, *Drumul Braşovului*. Bucureşti: Instit. de Arte Grafice Carol Göbl, 1913.
- Vert 1995 Vert, Constantin, *Analiza geodemografică. Manual practic*. Timişoara: Universitatea de Vest din Timişoara, Facultatea de Chimie – Biologie – Geografie, Catedra de Geografie, 1995.
- Von Bauer 1778 Von Bauer, Friedrich Wilhelm, *Memoires historiques et geographiques sur la Valachie: avec un prospectus d'un atlas géographique & militaire de la derniere guerre entre la Russie & la Porte Ottomane, publiés par Mansieur de B****. Francfort (Frankfurt) – Leipsic (Leipzig): Henry-Louis Broenner, 1778.

II. ANALIZA DEZVOLTĂRII TERITORIULUI ADMINISTRATIV AL ORAȘULUI AZUGA

Pagină din descrierea Valahiei publicată în 1778 de Friedrich Wilhelm von Bauer (Von Bauer 1778, p. 132) în care Azuga apare ca o „Kirtschme” – i.e. „Cârșmă” (arhaism/regionalism pentru „crășmă”) sau „Cârciumă” în transpunere fonetică germană – așezată acolo unde „Proiza” (i.e. Prahovița = Prahova superioară) se varsă în „Prawowa” (i.e. Prahova = Azuga + Prahova inferioară)

1. ISTORICUL TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI AL LOCALITĂȚILOR COMPONENTE

Inițial localitatea era cunoscută ca Între Prahove, dar a fost redenumită Azuga în 1881, după numele pe care îl purta din timpuri deja imemorabile la acea vreme una din văile pe era așezată. Numele fusese anterior dat haltei de cale ferată inaugurată în 1879, numai după aceea fiind extins la întreaga localitate¹⁰. Primele atestări documentare sunt însă fără nume: *Wirthshaus* (germană pentru han) pe harta austriacă din 1773-1774 și *Kirtschme* (crâșmă/cârciumă) în memoriile publicate de generalul Bauer în 1778¹¹.

Vechea denumire se datora prezenței în zonă, începând cel puțin din prima parte a secolului XVIII, a unui han așezat „între Prahove”, i.e. în zona celor trei fire de apă ce se intersectau aici – Azuga, cursul superior al Prahovei, mai sus de confluența cu Azuga, și cursul inferior, mai jos de confluență. După cum se va putea vedea din analiza hărților și consemnărilor istorice, denumirile celor trei ape au variat între Prahova, Prahovița, Prahova Mare, Prahova Mică etc.

Anunț trilingv în Gazeta Transilvaniei din 16 aprilie 1882 (an XLV, nr.44, p.4) în care apare atât formula tradițională „între Prahove” cât și nou apăruta „Halt'a Azug'a”

În ceea ce privește numele actual, conform lui Hașdeu, *Azuga* este un derivat al formei aspirate *Hazuga*, denumire maghiară ce apare deja aplicată la localități din Ungaria în secolele XIII-XIV ca *Hazuga* ori *Hozuga*¹², și este un nume de persoană tradițional (utilizat deja în secolul XIII), derivat din *hazug*, i.e. „mincinos/fățarnic”¹³. O altă ipoteză a încercat să demonstreze că numele este roman, rezultat al contracției latinescului *ad iuga*, i.e. „sub/la jug”,¹⁴ *iuga* putând fi utilizat în latină și pentru a desemna vârful sau creasta (cumpăna) unui munte. Ambele interpretări au valoarea lor – sensul latinului *ad iuga* se potrivește bine peisajului, dar *hazug(a)* ar fi putut fi utilizat pentru a exprima caracterul trădător al apei Azugăi, predispusă la influxuri torențiale, sau ar fi putut fi chiar în legătură cu hanul izolat din care se va dezvolta mai târziu localitatea. În definitiv, mai sus de Azuga se afla Malul Ursului, iar mai jos, între ea și Valea Cerbului, zona cunoscută ca „Geanone” (i.e. Genune), plină de văi și văgăune, umbrite de păduri seculare, ambele foarte temute înainte de 1820-1830, fiindcă aici „se făceau cele mai neomenóse călcări și (...) omoruri”¹⁵.

¹⁰ Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145.

¹¹ Von Bauer 1778, p. 132. Urechia 1913, p. 21.

¹² Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 11. Petriceicu-Hasdeu 1886, p. 2194.

¹³ Mozga 2020, p. 114, 117.

¹⁴ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 11, 31. Dumitrescu 2019, p. 302.

¹⁵ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 212.

Mai există bineînțeles și legenda care derivă denumirea de la numele *Azughia*, pe care o redăm în continuare în varianta consemnată în a doua parte a secolului XIX de I. G. Babeș după informațiile furnizate de protosinghelul Pantelimon, fostul stareț al schitului Predeal:

«Era o dată în vremea de demult, când Dumnezeu nu făcuse încă pe Unguri, și când în țările d'înăuntru și d'aici domnia Timuș împărat (probabil personificarea râului Timiș). Și venit-au dela răsărit potop mare de lifte, cu răsboiū asupra lui Timuș, și s'au răsboit unii cu alții, și de vără până séra. Și vedând împăratul că s'a pus întunericul nopței peste oști și de biruit tot n'a biruit, și măi auđind că Retivoiu (personificarea muntelui Retivoiu), cel măi bun general al séu, care înaintase pēnă în mijlocul dușmanilor, a fost tăiat în bucăți, grozav s'a mâniat, și dând în tâmpine și în trâmbițe, s'a repeđit cu oștile séle asupra liftelor, făcēnd vērsare mare de sânge. Apoi, biruind Timuș împărat pedestrima liftelor, dat'a poruncă ca pe toți cei prinși să-ı trecă prin sabie de foc; iar cei scăpați cu fuga, s'au împărțit în tóte părțile pământului, pentru care cuvēnt se și explică faptul că măi întâlnim și astă-đi lifte în tot locul.

«Iar Azughia cea frumoasă, fata împăratului, auđind că s'a rēpus în rēsboiū Retivoiu logodnicul ei, pe care l iubia nevoie mare, s'a mâhnit mult în sufletul ei. Mulți feciori de împărați și crai, cari veniseră la Timuș împărat, aducēndu-ı plocóne pentru biruința ostilor sale, cerură pe Azughia de soție, dar ea nici nu voia să-ı auđă, fiind-că făcuse legamint să remână fecióră.

«Și dorind să vedă cu ochii ei locul unde a fost omorît Retivoiu, a plecat însoțită de curtenī, și (sic) ajungēnd la locul acela, îndreptându-și ochii către cer, a căđut leșinată și nu s'a măi deșteptat. De atunci, valea acēsta se numesce «Valea Azugei.»¹⁶

Stema orașului Azuga „se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite, partajat în furcă. În prima partiție, în câmp albastru, trei vârfuli muntoase de culoare verde, peste care broșează trei fulgi de nea argintii. În a doua partiție, în dreapta, în câmp albastru, se află un cap de cerb, spre stânga, de argint. În a treia partiție, în stânga, se află o fabrică stilizată, de argint. Toate aceste elementele sunt separate de două linii argintii care se unesc în vârful scutului. Scutul este timbrat de o coroană murală de argint cu trei turnuri crenelate. (...) Vârfulurile muntoase simbolizează potențialul turistic al zonei, cu preponderență în practicarea sporturilor de iarnă. Capul de cerb sugerează fauna specifică zonei. Fabrica reprezintă tradiția industrială a orașului. Liniile argintii simbolizează cele două cursuri de apă care traversează orașul, respectiv râul Prahova și pârâul Azuga. Coroana murală cu trei turnuri crenelate semnifică faptul că localitatea are rangul de oraș¹⁷”.

¹⁶ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 245.

¹⁷ Hotărârea nr. 365/2005.

Fragment din Harta Județului Prahova publicată în 1879, după inaugurarea haltei, menționând ambele denumiri ale locației (după Hoinărescu & Pavelet 2012, anexa 5). A se observa și că râul Azuga apare menționat ca „Prahova Mare”

Cea mai nordică din stațiunile de pe Valea Prahovei aflată încă în județul Prahova, Azuga se află teoretic la 4 km de Bușteni¹⁸ (distanța de la gara Azuga la gara Bușteni este de 3,7 km iar la gara Predeal de 7,8 m¹⁹, dar distanța reală dintre limitele intravilanului localităților este mult mai mică) la o altitudine de 895-950 m, în interspațiul dintre Carpații Meridionali (Munții Bucegi) și cei Orientali (Munții Baiu)²⁰, pe coordonatele 45°26'42"N 25°33'19"E. Locația este plasată într-o două sectoare distincte ale coridorului, unul de îngustare în amonte (între Azuga și Predeal) și unul de lărgire în aval (între Azuga și Sinaia) unde râul trece printr-un mic bazin depresionar și își crește debitul, fiind hrănit de numeroși afluenți²¹. Localitatea s-a format „între Prahove”, respectiv la confluența dintre Azuga și cursul superior al Prahovei, firul de apă căpătând numele de Prahova numai de la această confluență în jos. Obiectiv, situația era pe deplin justificată, debitul de apă al Azugăi fiind mai mare decât al izvorului propriu-zis al Prahovei, ceea ce se reflectă în denumirile istorice, cursul superior al Prahovei fiind cunoscut ca Prahova Mică iar Azuga ca Prahova Mare (iar ambele ocazional ca Prahovița)²². Azuga era numele purtat de valea prin care curgea Prahova Mare, așa cum valea prin care curgea Prahova Mică era cunoscută ca Valea Predeal²³.

Segment din harta austro-ungară bazată pe ridicarea din 1855-1856, în care Prahova apare ca Prahova Mică (Klein Prahova) și Azuga atât ca Prahova Mare cât și ca Râul Azuga (Azuga Bach) (<https://maps.arcanum.com/>)

Segment din harta românească a plaiului Prahova din 1882, în care Azuga apare ca Prahova Mare (după Hoinărescu & Pavelet 2012, anexa 6)

Ambele hărți figurează „Între/ă Prahove”

¹⁸ Mallows & Brummell, p. 139

¹⁹ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 30.

²⁰ Cocean 2009, p. 55. Ghinea 2018, p. 66.

²¹ Cocean 2009, p. 142.

²² Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 30. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 144-145. Vezi mai jos hărțile. La 1913, Urechia încă scria „pe stânga curge apa Prahovița, care mai la vale unindu-se cu apa Azuga formeaza. Râul Prahova” (Urechia 1913, p. 146) și utilizează consecvent în lucrare această terminologie.

²³ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 385.

În prezent, zona este udată de un sistem hidrologic consistent, tributar Prahovei – în principal Azuga (23 km) ce izvorăște din muntele Fața Găvanei²⁴, și, după ce ocolește muntele Petricica trece prin Cheile Azugăi înainte de a se îndrepta spre vest, prin fața muntelui Sorica, pe drum primind Limbășelul (8 km), principalul ei afluent de dreapta, și Unghia Mare (7 km), la care se adaugă Valea Grecului, Valea Glodului, Valea Cășăriei, Valea Cazacu, Valea Sitei, Valea Urechea, Valea Mărului și Valea Sorica, și completat ocazional de torente hrănite de precipitații (sursele de epocă menționează o listă ușor diferită, cel puțin în privința denumirilor)²⁵.

A fost propusă introducerea unui lac de acumulare, cu un volum de 17,4 mil. mc, pentru alimentarea cu apă potabilă a orașului, precum și a Buștenilor, Sinaiei și Comarnicului²⁶.

Unitatea administrativă actuală include de mai multă vreme o serie de arii naturale protejate – două rezervații botanice – Clăbucet (18,7 ha) și Unghia Mare (8,1 ha), cinci rezervații naturale complexe – Valea Cazacului (257,7 ha), Valea Turcului (133,7 ha) și Unghia Mare I, II și III (42 ha, 40 ha, respectiv 78,7 ha) și rezervația naturală geologică și geomorfologică Unghia Mică²⁷. O bună parte a teritoriului este inclusă în Parcul Național Bucegi (ROSCI0013). Din faună putem menționa prezența liliacului cârn, a lupului, râsului, ursului brun, buhaiului de baltă cu burta galbenă, a tritonului carpatic și a zglăvocului etc. iar din floră fagul, bradul, molidul, clopoțelul, flămânzica, curechii de munte, iarba gâtului etc.²⁸

*Teritoriul administrativ al orașului Azuga, cu zona inclusă în Parcul Național Bucegi (ROSCI0013) marcată în galben.
(sursă ortofotoplan: HERE Maps at <https://maps.arcanum.com/>)*

²⁴ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 191.

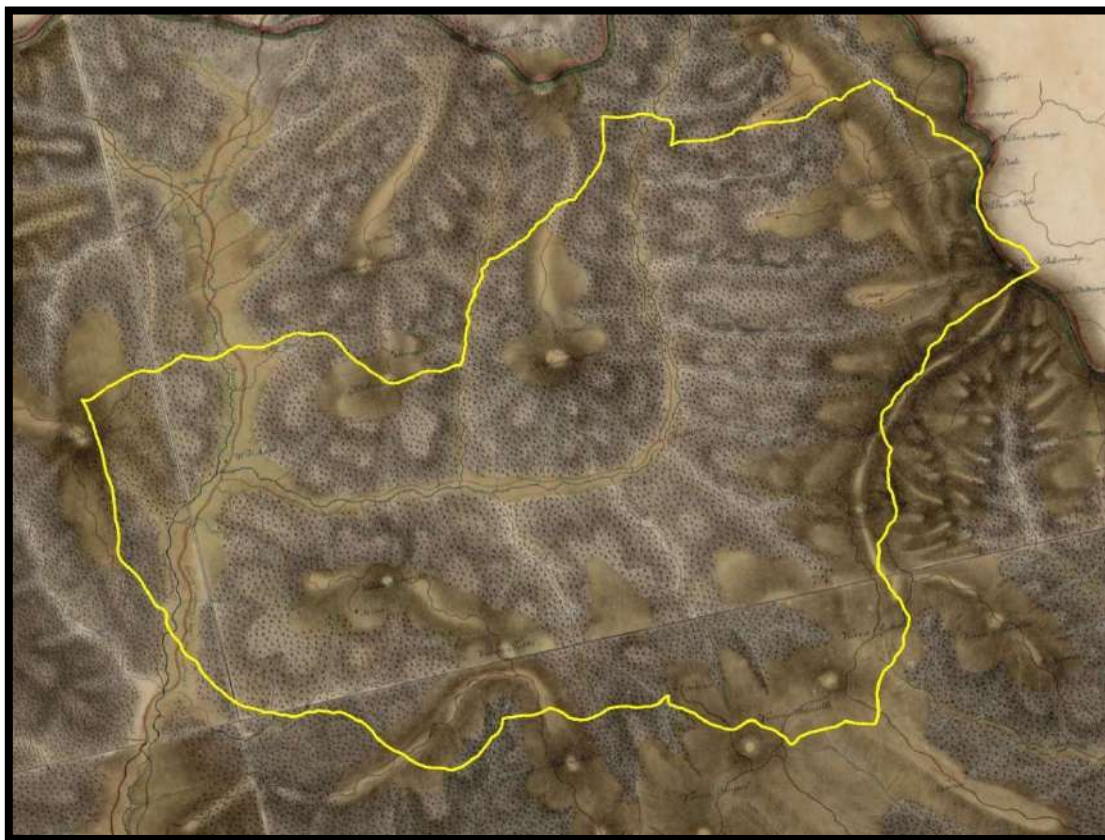
²⁵ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 30, 92, 99, 109, 227, 253, 307, 456, 545-546, 593, 599-600 și *passim*. Cocean 2009, p. 76-78. Vezi și hărțile istorice prezentate mai jos.

²⁶ Cocean 2009, p. 79.

²⁷ Cocean 2009, p. 96.

²⁸ Cocean 2009, p. 102-103. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145.

Pentru o imagine generală, prezentăm mai jos câteva segmente de hărți ce reflectă evoluția teritoriului actual al localității începând din a doua parte a secolului XVIII²⁹.

Teritoriul administrativ al orașului Azuga proiectat pe harta austriacă de graniță a regimentului militar moldo-valah (1773-1774)

Harta austriacă a regimentului militar moldo-valah (1773-1774) pentru granița cu Valahia este prima reprezentare detaliată a zonei, ce apare aproape complet împădurită, cu excepția văii Prahovei, a jumătății inferioare a văii Azugăi și a zonelor de vârfuri montane. Prahova apare cu denumirea actuală, dar Azuga este menționată ca râul *Praovitza*. Dintre celelalte cursuri de apă, valea *Limbaselluluj* apare ca afluent de dreapta ai Azugăi iar văile *Perou Rofsu*, *Retivoj* (ambele în afara teritoriului actual), *Kofsi*, *Turkuluj*, *Nyamtzuluj*, *Stegi* (Șteviei), *Undiji*, *Csehosoj* (Ceașoaia), *Koszaku* și *Oreki* ca afluenți de stânga. Valea *Ursu* este singurul afluent al Prahovei menționat pe nume ce se află în teritoriul propriu-zis, dar la marginile lui apar valea *Olareluj* în nord și valea *Cserbuluj* în sud, precum și valea *Senku* ale cărei izvoare intră în teritoriul Azugăi.

Toponimia munților este și ea destul de detaliată, în teritoriu sau la hotarul acestuia fiind menționate vârfurile *Szouriku* (Sorica), *Tutki*, *Undijika mare* (Unghia Mare), *Undijika de Mislok*, *Undijika mika*, *Nijamtzuluj*, *Turkuluj*, *Laku Roșu*, precum și munții *Klobutsetu mare* și *Klobutsetu mik*, separate de valea *Limbășelului*, *Klobutsetu Taurilor*, din care izvorăște valea *Ursului*, și *Klobutsetu Bajuluj*.

Se cuvine menționat că deși numele sunt în general aceleași, harta nu pare a le aplica aceluiași forme de relief, deși este dificil de estimat dacă diferențele se datorează lipsei de

²⁹ Din considerente topografice, precum și datorită schimbării rețelei hidrografice, suprapunerea exactă a conturul comunei peste hărțile de epocă este imposibilă, dar chiar și în această formă este sugestivă. După cum s-a precizat în prima parte, sursa hărților austriece este www.mapire.eu.

familiaritate cu teritoriul și cu limba locală a celor ce au efectuat ridicarea, sau schimbărilor ulterioare de toponimie.

În privința prezențelor umane din teritoriu, avem mai întâi hanul (*Wirthshaus*) dintre Prahove, ce se afla la nord de confluența dintre Prahova și Azuga, între apa Prahovei și drumul ce cobora pe vale. În sus pe valea Azugăi, unde aceasta se întorcea către nord, pe malul drept, aproape peste apă față de confluența cu valea *Csehosoj* (Ceaușoiaia sau Unghia Mare) se afla deja o cășărie dedicată (*Kafsaria*). În rest, singurele prezente umane din teritoriu se datorau stânelor, ce apar figurate câte una pe Clăbucetul Mic, Mare și al Taurilor, încă una pe Sorica, o a cincea pe valea Azugăi, mai sus de cășărie, între văile Turcului și Cășii (*Kofsi*) și o a șasea ceva și la nord, în *Pojana Szuszuja* (Susai). Alte cinci stâne se înșirau în zona de est a teritoriului, între Retivoi și Unghia Mare, foarte aproape de granița cu Transilvania, cu care și comunicau printr-o densă rețea de cărări, numai una păzită de oficialități, dar deformările hărții face greu să se stabilească în ce măsură locația lor corespunde cu cea a stânelor actuale (Turcului, Neamțului, Unghia Mică și Unghia Mare). Dintr-o altă rețea de stâne ce se afla în sud, în teritoriul actual al Sinaiei, o singură stână ajungea în cel al Azugăi, corespunzând aproximativ actualei stâne Cazacu. Spre diferență de această densitate prezentă la est de Prahova, la vest de ea nu existau stâne, prima apărând abia la poalele Caraimanului, la mijlocul distanței dintre v. Cerbului și v. Jepilor.

A doua hartă istorică ce prezintă teritoriul în mod detaliat a fost bazată pe ridicările făcute aproape douăzeci de ani mai târziu, în 1790-1791, în timpul ocupației austriece. În afara unor grafii diferite pentru nume, singura informație notabilă pe care o aduce este lipsa cășăriei de pe valea Azugăi (stânele sunt prea sumar figurate pentru a trage concluzii).

Teritoriul administrativ pe harta austriacă bazată pe ridicările din 1790-1791

Teritoriul administrativ pe harta austriacă bazată pe ridicările din 1855-1856

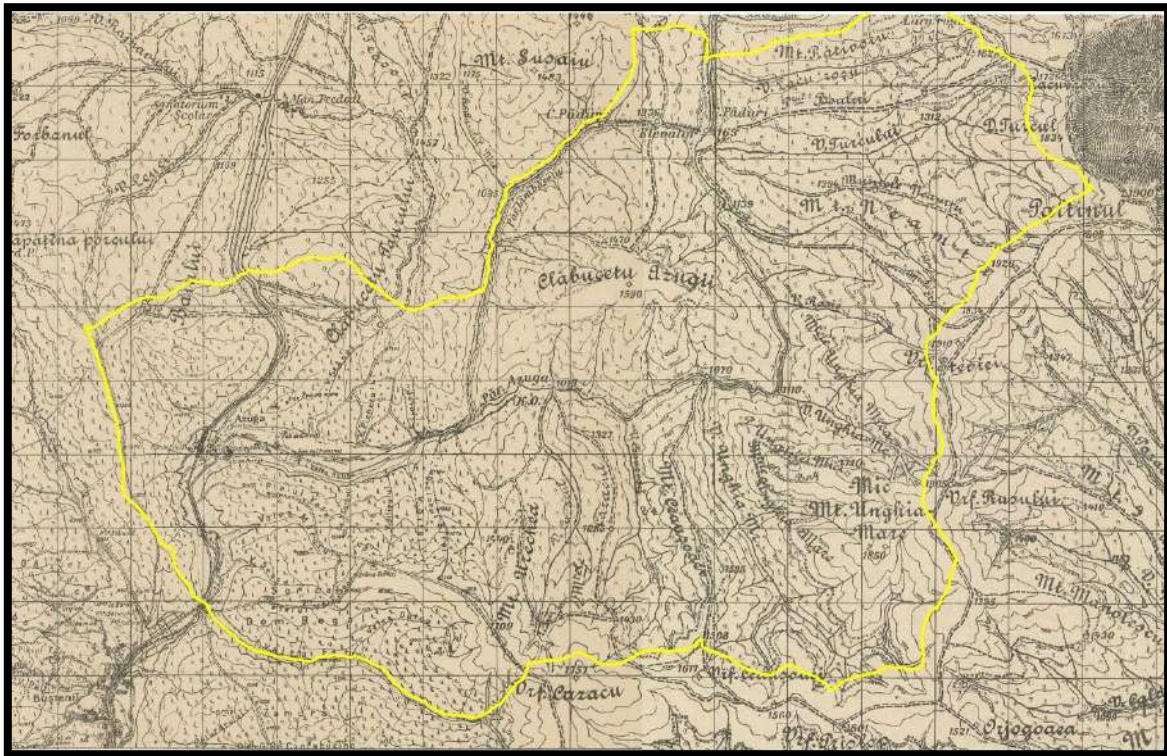
Abia la jumătatea secolului următor avem din nou informații detaliate despre zonă, pe harta austriacă întocmită în baza informațiilor furnizate de ridicările efectuate în 1855-1856, în timpul ocupației Țării Românești. Între sfârșitul secolului XVIII și acest moment Valea Prahovei se transformase prin construirea șoselei – figurată în roșu – iar vetrele viitoarelor localități se populaseră. Azuga apare ca *Intră Prahove* iar hanul izolat dinainte nu mai este menționat ca atare, având în vedere că este vorba deja despre o așezare așezată, cu două mori (de lemne) în localitate – una în capătul de vest, unde va fi construită fabrica de sticlă, cealaltă pe Azuga, în dreptul viitoarei fabrici de postav – și o a treia în teritoriu, în sus pe Prahova, aproape de limita actuală cu județul Brașov, unde drumul auto se distanțează de calea ferată. Și mai amonte, în actualul teritoriu al Predealului, era un han la gura v. Ursoaia Mare, iar în aval, mai jos de troiță, imediat după gura v. Fetei, era hanul *Freșteni*.

În ceea ce privește prezențele antropice din restul teritoriului, acestea continuau să se rezume la stâne. Stâna de pe Clăbucetul Mic dispăruse, probabil datorită formării așezării la picioarele muntelui, dar cele de pe Clăbucetul Mare, Clăbucetul Taurilor și din Poianu Susai continuau să existe. Nu mai exista nici stâna de pe valea Azugăi, de la nord de valea Turcului, locul ei fiind luat de un gater, strămoșul fabricii de cherestea, iar un al doilea gater, de mai mari proporții, funcționa mai în amonte, chiar lângă graniță, la *Förespatak* – ambele însă în actualul teritoriu al Predealului, și cu conexiune peste hotar, nu spre sud. Cele patru stâne din est continuau să se înșire de-a lungul crestei ce mergea paralel cu granița țării, dar se luaseră măsuri suplimentare pentru a regula tranzitul dintre ele și Ardeal, casa de pază de secol XVIII fiind înlocuită cu *Condonsposten la Koroșu* (Postul de cordon Lacu Roșu?) iar postul Predeluși, dotat și cu birou vamal, bloca acum vechiul drum ce trecea prin pasul omonim.

Cele mai mari schimbări avuseseră loc însă în sud, unde, pe lângă apariția Buștenilor – ce se întindea deja până către mai sus menționatul han Freșteni, în timp ce în nord Mănăstirea

Predealul și postul de graniță omonim prezentau o situație profund diferită – densitatea stânelor crescuse în mod dramatic. Fiecare din cele patru coaste ce coborau de la vârful *Samora* către *Pajalui mik* (Sorica) ca niște degete aveau acum stâna sa, iar alte trei stâne populau muchia Prislopului (actualul hotar dintre Azuga și Sinaia).

În privința toponimiei, harta nu este la fel de detaliată ca cele de secol XVIII, dar hidronimia este interesantă. Prahova, mai sus de Azuga, apare ca *Klein Prahova*, în mod evident denumirea utilizată de germani. Azuga poartă numele de *Prahova mare* până la confluența cu *Valea Lompocel* (Limbășel) apoi *Rîu Prahova* până la confluența cu *Valea Orsogoi* (corespunzând actualei Unghia Mare), de abia aici în amonte devenind *Riu Azuga*.

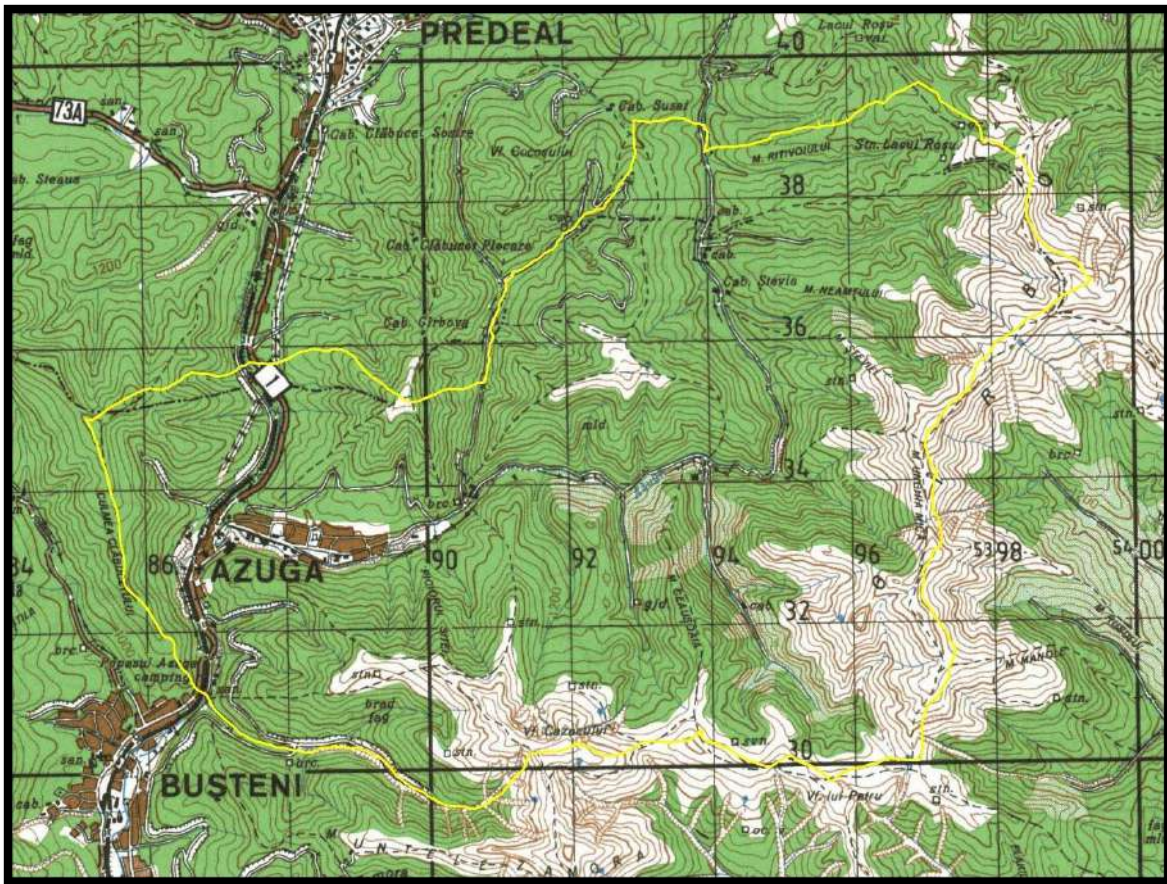

Teritoriul administrativ proiectat pe hărțile germane întocmite în 1916 în contextul primului război mondial

Hărțile de război germane de la 1916, bazate pe hărți românești mai vechi și mai puțin detaliate, prezintă teritoriul administrativ al Azugăi într-o formă deja familiară. Revoluția industrială a localității avusese deja loc, și principalele fabrici sunt marcate. Hanurile nu mai apar, dar unde era înainte hanul *Freșteni* este acum marcat tunelul de cale ferată. Dintre stânele de altă dată, numai stâna Sorica mai apare pe hartă, dar aceasta se datorează probabil faptului că nu li s-a mai acordat aceeași importanță. Pe cursul mijlociu al Azugăi a apărut punctul *C. Păduri* (trup T29) conectat cu punctul *Elevator* și apoi cu un al doilea punct *C. Păduri* (imediat dincolo de hotarul actual cu Predealul) de unde calea ferată cobora pe Limbășel, și apoi pe Azuga, pentru a duce la gară – toate amenajări datorate fabricii de cherestea. Sunt menționate și *Dom. Regale* iar pe creasta de la nord de localitate punctul *Poiana mare* (acum în Plaiul lui Sos Mihai). În domeniul oronimiei, sunt menționați: *Plaiul Valei Sorica*, *Sorica*, *Plaiul Văi Seci*, *Piciorul Sitei*, *Mt. Urechea*, *M^{tele} Cazacul*, *Mt. Ceașoaei*, *M^{tele} Unghia Mare*, *M^{tele} Unghia Mică*, *Vrf. Șteviei*, *Mt. Neamțu*, *D. Turcul*, *P^{ul} Boului*, *Mt. Răivoiu*, *Clăbucetu Azugii*, *Clăbucetu Taurului* și (fără precizarea Clăbucet) *Baiului*. Ca hidronimie, pentru prima dată avem în mod consistent *Păr. Azuga* ce curge prin *Valea Azuga*. Ca afluenți de dreapta ai lui sunt menționați *Păr. Limbășelu*, (V.) *Jului* (acum a

Clodului), V. Pichetului și V. Stânei (acum a Cășăriei); pe stânga sunt menționați: V. Lacu roșu, V. Turcului (acum a Neamțului), V. Șteviei, V. Roșie, V. Unghia Mc., V. Unghia Mr., V. Ceaușoaei, V. Sitei, V. Jilipului și V. Caranii. Dintre afluenții Prahovei apar Valea Mărului, V. Seacă și Valea Fetei, cu afluentul ei propriu, Valea Dutca.

Lucrul cel mai evident pe hărțile din a doua jumătate a secolului XX este expansiunea localității, și apariția a mai multe cabane în teritoriu: Ștevia (T27), plus alte două (T28, T29) mai în amonte pe Azuga, în mai vechiul punct C. Păduri, și o alta pe valea Unghia Mare. De asemenea sunt figurate din nou cele patru stâne răsfirate pe degetele înălțimilor de la sud de localitate, precum și stâna Lacul Roșu, trecută cu numele. La gura Limbășelului este figurat un grup de barăci, în conexiune cu amenajarea păstrăvăriei, iar pe valea Cazacului apare un grajd.

Teritoriul administrativ proiectat pe hărțile militare românești din perioada comunistă

2. EVENIMENTE ISTORICE ÎN TERITORIUL ADMINISTRATIV

Enumerăm mai jos câteva repere istorice din istoria a orașului Azuga³⁰:

- **Sec. XV** – Drumul și vama de pe Valea Prahovei încep să apară menționate în scrisorilor domnilor Țării Românești.
- **1581** – Este atestat schitul de la Molomoț (Sinaia).
- **1663** – Spătarul Mihai Cantacuzino se bejenește la Brașov prin Valea Prahovei, cu ajutorul călugărilor de la Molomoț.
- **1695** – Este târnosită mănăstirea Sinai(a), ctitorită de Mihai Cantacuzino în amintirea scăpării sale.
- **1720-1725** – Datarea tradițională a construirii unui prim han la confluența dintre Azuga și Prahovița, „între Prahove”.
- **1736** – Armata austriacă deschide drum de căruțe între Brașov și mănăstirea Sinai(a) pentru a avea o rută alternativă de atac în cazul invadării Imperiului Otoman.
- **1737-1739** – Război între Austria și Imperiul Otoman. Un corp de armată austriac coboară pe Valea Prahovei pentru a ocupa Bucureștiul, dar capitala este salvată de intervenția ienicerilor, ce îi înfrâng și îi forțează să se retragă. În continuare, Valea Prahovei este scena mai multor confruntări între forțele austriece, fortificate în mănăstirea Sinaia și în lagărul de la Predeal, și forțele unite turco-române.
- **1744** – Este întemeiat schitul Predeal.
- **1778** – Friedrich Wilhelm von Bauer publică o descriere o „Valahiei” în care Azuga este descrisă ca „*KIRTSCHME village voifin du premier. C'est ici que la Proiza tombe dans la riviere de Prawowa*” respectiv „*CÂRȘMĂ/CÂRCIUMĂ*”³¹ sat vecin cu primul (o altă *Kirtschme*, corespunzând Predealului – sursele din anii 1770 nu fac nici o mențiune de schit). Aici *Proiza* (i.e. Prahovița = Prahova superioară) se varsă în râul *Prawowa* (i.e. Prahova = Azuga + Prahova inferioară).
- **1787-1792** – Război ruso-austro-otoman (Țara Românească inclusă în conflict ca parte a Imperiului Otoman). În **1788**, austrieccii sunt înfrânți la Câmpina de Nicolae Mavrogheni, gospodarul Țării Românești, și trebuie să se retragă înapoi în Transilvania, hărțuiți în permanență, prin Valea Prahovei. N. Mavrogheni îi urmărește, ocupă Săcele și asediază Brașovul, dar fără succes. În acest context, în **1789** este reparat drumul de care de pe Valea Prahovei, adăugându-i-se și punți și poduri de lemn. Mănăstirea Sinaia și schiturile Molomoț și Predeal sunt distruse. În **1790**, marchitanul Ion Manole construiește cârciuma (hanul) de la Valea Ursului ca parte a măsurilor militare luate de București pentru a face drumul pe vale (mai) practicabil.
- **c.1800** – Prima atestare de locuire Între Prahove fără conexiune cu cârciuma: oierul Gheorghe Zangor, posesor a 500 de oi, își face o casă țărănească pe malul drept al Azugăi.

³⁰ Agachi 2015, p. 57-58 și *passim*. Babeș 1906. Banabic 2019, p. 296-297, 411, 444. Băltărețu 2017. Cocan 2009, p. 128-136 și *passim*. Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 30-33, 108, 409-412, 444-453 și *passim*. Dobrescu 2010. Dragomir 1971. Dumitrescu 2019, p. 303-304. Frîncu 2017. Frîncu 2020a. Frîncu 2020b. Frîncu 2020c. Ghinea 2018, p. 66. Hoinărescu & Pavelet 2012. Ioșa 2009, p. 3. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 144-146. Neagoe & Buciu 2020, p. 80, 162. Rîșnoveanu 2018, p. 245-249. Serbările din Azuga (1904). Stănescu 2021. Stoica 2018. Teodorescu 2000, p. 335. Urechia 1913, *passim*. Von Bauer 1778, p. 134.

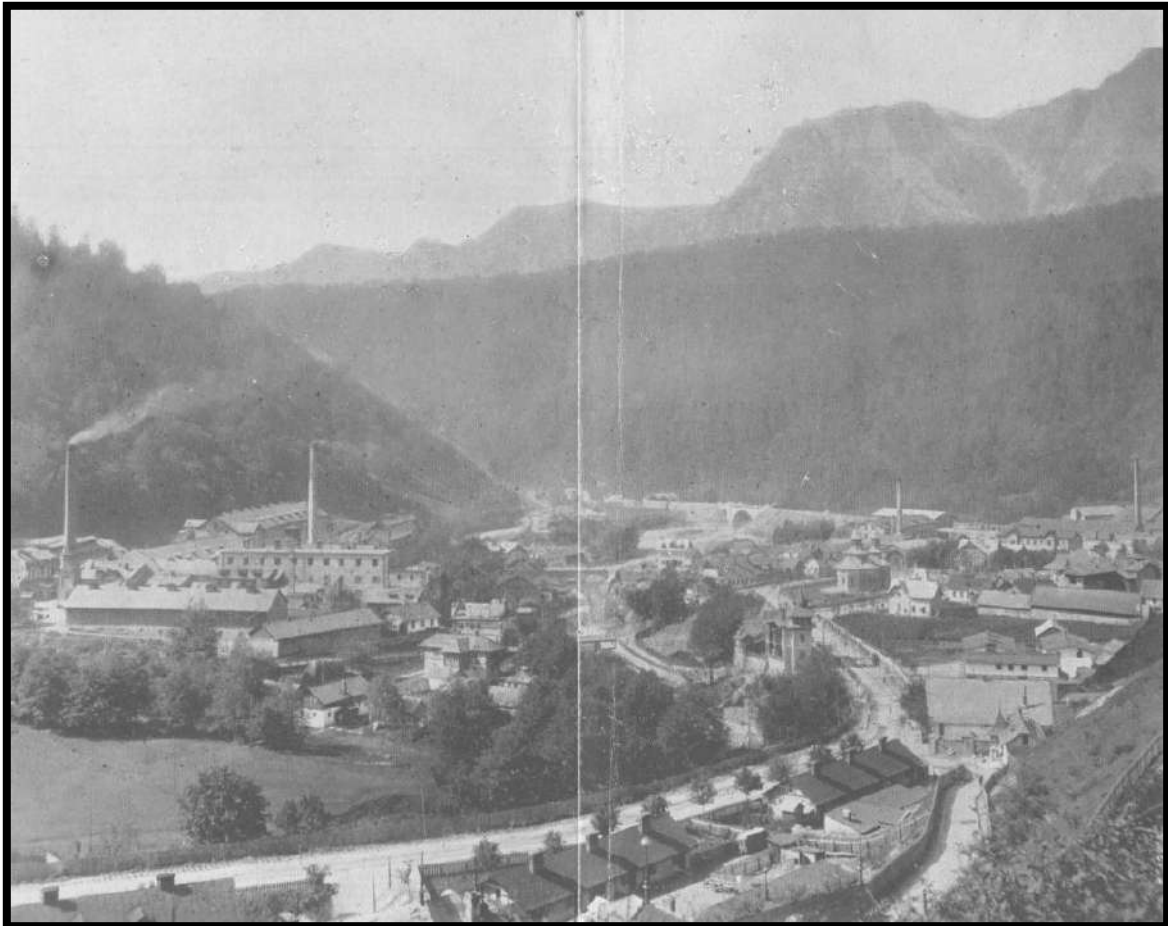
³¹ „Kirtschme” se citește fonetic „Cirtc'mă”.

- **1818** – Banul Al. Filipescu, poreclit „Căciulă Mare”, proprietarul luncilor dintre Prahove, reîntemeiază hanul de la confluența Prahovei cu Azuga.
- **1821** – Ca urmare a tulburărilor din Valahia, numeroși refugiați se îndreaptă către Transilvania, inclusiv pe Valea Prahovei, în pofida reputației ei pentru brigandaj. După înfrângerea lui Ipsilanti, cete de eteriști și panduri caută să scape pe Valea Prahovei, urmăriți de otomani, dar vama Timișului fiind blocată de austrieci, sunt copleșiți iar supraviețuitorii se risipesc prin văi și pe munți. Transformați în tâlhari, numărul lor este sporit de dezertori din armata otomană.
- **1822** – De la începutul anului drumul de pe Valea Prahovei este declarat impracticabil datorită densității lotrilor de codru. Refugiații din Ardeal caută să se întoarcă pe oricare altă rută. Chehaia Kara Ahmed trimite contingente de pază pentru a restaura ordinea.
- **1824** – Este ridicată troița de la Genune.
- **1830** – Alecu Aslan din Rucăr deschide o glăjărie între Prahove, pe moșia banului Filipescu, dar întreprinderea nu are succes, fiind curând abandonată.
- **1842** – Începe construcția șoselei de pe Valea Prahovei.
- **1846** – Lucrările șoselei de pe Valea Prahova continuă, sub coordonarea generală a inginerului Gh. Rosetti și coordonarea locală a inginerului Delejeanu / Dâljeanu, ce își fixase permanent reședința pe parcursul lucrărilor la Între Prahove.
- **1847** – Într-o veche familie de sași brașoveni se naște Wilhelm August Rhein, ale cărui acțiuni viitoare vor implica într-un mod crucial casa Rhein în dezvoltarea industrială a localității Azuga.
- **1848** – Tranzit intens de militari și refugiați pe Valea Prahovei, în contextul evenimentelor revoluționare din Valahia și Austria. Mai multe confruntări, îndeosebi în porțiunea Predeal – Timiș, între forțele ruso-austriece, cu cartierul general la Sinaia, și revoluționarii maghiari. Cel puțin una dintre lupte se desfășoară Între Prahove, iar feldmareșalul rus Lüders este nevoit să ordone stricarea drumului și astuparea cu trunchiuri de copaci a punctului *Geanone* (Genune) pentru a putea face față ofensivei maghiare.
- **1850** – Se reiau lucrările la șoseaua de pe Valea Prahovei, începându-se cu șoseluirea porțiunii Sinaia-Predeal.
- **1852** – Este înființată comuna Podu Neagului, cu sediul la Bușteni, incluzând multiplele mici sălașe și cătune de pe cursul superior al Prahovei. Vama dintre Valahia și Austria este mutată în sus pe Prahova, de la Breaza la Predeal, ca urmare a încercărilor Bucureștiului de a controla efectiv acest ținut de graniță, până atunci slab populat și larg indiferent față de autoritățile centrale, dar acum într-un proces accelerat de populare.
- **1853-1856** – Războiul Crimeii. În timpul ocupației Țării Românești de către Austria (**1854-1857**), ce a succedat ocupației rusești (**1853-1854**) trupe de infanterie sunt detașate să mențină siguranța pe Valea Prahovei. În **1854** șoseaua de pe Valea Prahovei era conectată cu Brașovul prin tronsonul Predeal-Timiș. Porțiunea românească continua să fie terminată numai pe porțiuni.
- **1866** – Pe 10/22 mai, Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen este proclamat domnitor al României.
- **1874** – Comuna Podu Neagului își mută centrul în aval și devine comuna Sinaia. Pe 31 mai, Austro-Ungaria și România semnează o convenție pentru prelungirea căii ferate Oradea-Brașov până la Predeal, România luându-și angajamentul să o continue cu un tronson Predeal-Ploiești.
- **1875** – Începe construcția castelului Peleş.

- **1876** – Începe construcția căii ferate Ploiești-Predeal-Brașov.
- **1877** – Carol Scheeser deschide fabrica de salam³². România se alătură războiul ruso-turc din 1877-1878 („Războiul de Independență”), ale cărui victime vor fi ulterior (1905) onorate prin ridicarea în localitate a monumentului Companiei VII de Dorobanți de Prahova.
- **1878** – În acest an, sau scurt timp după aceea, Matei Mocanu deschide fabrica de cașcaval.
- **1879** – Se încheia construcția căii ferate Ploiești-Predeal-Brașov. Pe 10 iunie este inaugurată halta Azuga de la Între Prahove, ce primește denumirea văii în capătul căreia era așezată. S. Grünfeld începe construcția unei noi fabrici de sticlă, față în față cu stația de cale ferată.
- **1880** – Sinaia este ridicată la statutul de comună urbană.
- **1881** – Pe 10 mai, Carol I este încoronat ca rege al României. Denumirea localității este schimbată din Între Prahove în Azuga, după numele haltei. Fabrica de sticlă este extinsă cu un al doilea cuptor.
- **1883** – Se încheie construcția castelului Peleş și Sinaia devine reședință regală.
- **1884** – Comuna Sinaia este dezmembrată. Predeal, Azuga, Bușteni și Poiana Țapului formează comuna rurală Predeal. Este construită școala veche (în prezent Hotel Azuga).
- **1885** – Inginerul F. Erler deschide pe moșia Sorica o fabrică de ciment românesc.
- **1886** – Se declanșează războiul vama dintre România și Austro-Ungaria, ceea ce face ca un număr de afaceriști brașoveni să devină interesați în a-și muta capitalul în România. Casa Rhein își închide fabrica din Brașov și, sub conducerea lui Wilhelm August Rhein, ca parte a firmei Rhein, Scheeser & Co, începe construcția fabricii de postav din Azuga. Piatra de temelie este pusă pe 2/21 iunie iar în 2/14 noiembrie, construcția clădirilor fiind încheiată, începe montarea mașinilor. Un canal este tăiat pentru a aduce apă la fabrică, cursul ei fiind necesar pentru a pune aparatura în funcțiune.
- **1887** – Statul român adoptă legislație pentru încurajarea industriei naționale. Firma Taranget & Renard preia fabrica de sticlă. Pe 1 aprilie începe să funcționeze în mod regulat fabrica de postav.
- **1888** – Inginerul F. Erler deschide o a doua fabrică de ciment, pe Valea Seacă. Se construiește fabrica de cherestea.
- **1889** – Primăria din Predeal arde și administrația comunei se mută provizoriu la Azuga, într-un imobil pus la dispoziție de conducerea fabricii de postav.
- **1891** – Fabrica de sticlă este extinsă cu un al treilea cuptor. Din ordinul fraților Carol și Samuel Schiel, prieteni apropiați ai casei Rhein, inginerul C. Ganzert începe construcția unei fabrici de cherestea și bețe de chibrit la poalele Susaiului, lângă valea Azugăi.
- **1892** – Administrația comunei Predeal este definitiv mutată la Azuga, prin decret regal. Wilhelm August Rhein obține cetățenia română și casa Rhein deschide depozitul de vinuri Rhein de la Azuga. Inginerul F. Erler deschide un cuptor de var alb în muntele Piatra Arsă. Intră în funcțiune fabrica de cherestea și bețe de chibrit Schiel.
- **1893** – Firma Renard & amp.co preia fabrica de sticlă.

³² Sursele menționează anul în mod diferit: 1877 sau 1887, iar problemele de datare sunt prezente și la celelalte fabrici. Acolo unde a fost posibil, am preferat datările oferite de sursele de secol XIX – început de secol XX. A nu fi confundată fabrica de salam Azuga cu fabrica de salam Sinaia, fondată de Filippo Dozzi.

- **1898-1900** – Specialistul berar Eduard Grund și chimistul Petre Rădulescu (firma Grundt, Rădulescu & Co) înființează fabrica de bere, cu sprijinul Casei Regale a României și a familiilor Schil și Rhein.
- **1900** – Vinurile Rhein obțin medalia de bronz la Expoziția Universală de la Paris. Fabrica de bere devine societate anonimă pe acțiuni.
- **1902** – Primul tiraj industrial de șampanie este depus în proaspăt construitele pivnițe de șampanie ale casei Rhein & Co.
- **1902-1903** – Este construită biserica ortodoxă Sf. Treime, ctitorită și înzestrată prin bunăvoința Casei Regale a României.
- **1904** – Prin brevetul nr.538 din 23 noiembrie, Rhein & Co Depozit și Comerț de vinuri la Azuga devine Furnizor al Curții Regale a României.
- **1905** – Este inaugurat monumentul dedicat Companiei VIII de Dorobanți de Prahova. Este pus în circulație primul tiraj de șampanie maturat în Pivnițele Rhein de la Azuga, ce este un succes fulminant la Expoziția Generală Română. Vinurile Rhein obțin medalia de aur la Expoziția Colonială de la Londra.
- **1906** – Este ridicată fântâna modelată după cea zisă a lui „Manole” de la Curtea de Argeș.

Azuga, c.1906 (după Babeș 1906)

Vedere dinspre str. Clăbucet, de-a lungul str. Independenței, către centru, unde este vizibilă biserica. În succesiune de la stânga spre dreapta: fabrica de postav, cu numeroasele sale anexe, fabrica de mobilă și fabrica de sticlă.

- **1908** – Bușteni cu Poiana Țapulului se desprind de comuna Predeal.
- **1909** – Este înființată societatea pe acțiuni Pivnițele Rhein & CIE.
- **1910** – Nicolae Basilescu, în lucrarea sa *Industria Berii și Criza Viticolă*, folosește pentru prima dată în scris expresia „un Manchester al României” pentru a caracteriza Azuga.
- **1911** – Începe construcția spitalului.
- **1912** – Comuna Predeal este dezmembrată, Predeal și Azuga devenind unități administrative distincte. Se inaugurează școala nouă și spitalul „Principele Nicolae”. Fabrica de bere este modernizată cu utilaje importate din Germania.
- **1913** – Este extinsă pivnița de vinuri Rhein.
- **1914** – Pivnițele de vinuri Rhein introduc iluminatul electric.
- **1916-1918/1919** – România participă la primul război mondial și la conflictele rezultate în urma dezmembrării Austro-Ungariei.
- **1916** – În octombrie-noiembrie, au lupte în defileul Azugăi. Turla bisericii Sf. Treime este distrusă de bombardament. Ziarul *Österreichische Land-Zeitung* publică în numărul său din 25 noiembrie un articol despre înaintarea în teritoriile românești în care, după ce menționează luptele de pe înălțimile de la vest de Azuga și alte mișcări de trupe menționează că în „Azuga era șampanie, milioane de sticle în pivnițele fabricii de șampanie, precum și jumătate de milion de hectolitri de vin roșu, și se găsea de asemenea sticlă, pânză, ciment, lemn, o sută de comori pentru care omul nu avea timp.”

Der Vormarsch ins rumänische Land.

Berlin, 25. November. Seit vielen Wochen ist die ungarische Division, die eben wieder im heftigsten Angriff auf eine der nunmehr beschnitten Höhen westlich Azuga steht, auf einem Vormarsch begriffen, der ohne Unterbrechung das südsiebenbürgner Land durchheilt. Dieser Vormarsch scheint nur ein einziger Raufsch gewesen zu sein, in dem die Division die Rumänen in Panik vor sich hertrieb, in drei Wochen dreimal so viel Gefangene machte, wie sie selbst Gewehre zählte. In Kronstadt hielt die Division kaum eine halbe Stunde; der Vormarsch ging sogleich weiter, der Tömöser Pass war schnell gewonnen, sie hielt sich auf dem Sufaiu-Berg nicht auf, den sie stürmte, sie hielt sich in Predeal nicht auf, das sie nahm. Aber in Azuga gab es dann eine der vielen Vormarschmerkwürdigkeiten dieses denkwürdigen Siegeszuges. Vor Kronstadt lag eine Straße von Zucker, die Räder knirschten in den hunderttausend Würfeln, die die Rumänen aus der nahen Zuckerfabrik über die Straße gestreut hatten. In Azuga gab es Champagner, Millionen Flaschen in den Kellern der Champagnerfabrik, eine halbe Million Hektoliter Rotwein dazu und es gab hier Glas, Tuch, Zement, Holz, hundert Herrlichkeiten, für die man keine Zeit hatte.

Extras din Österreichische Land-Zeitung, nr. 48a, p. 2 din 25 noiembrie 1916

(publicație disponibilă online pe situl Bibliotecii Naționale a Austriei

https://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?apm=0&aid=olz)

- **1920** – Biserica ortodoxă Sf. Treime este reparată și turla este refăcută. Este amenajat cimitirul eroilor din primul război mondial.
- **1923** – Moare Wilhelm August Rhein.
- **1924** – Azuga obține statutul de stațiune climaterică de prim rang și localitate de vilegiatură. Aproximativ din acest an, localitatea încep să se extindă în sus pe valea Azugăi, printr-o serie din împroprietăriri din Domeniile Coroanei, cererea de forță de muncă a fabricilor necesitând o nouă colonizare muncitorească.
- **1927** – Fabrica de bere Azuga este modernizată cu noi pivnițe și o nouă instalație de fierbere.
- **1934** – Este inaugurată biserica romano-catolică Sf. Nicolae.

- **1936** – În localitate există două terenuri de fotbal și un teren de tenis. Pivnițele Rhein și fabrica de bere achiziționează de la coroană terenurile pe care se aflau, pentru care plățiseră până în acest an chirie.
- **1937** – Pe 23 august, este dezvelit monumentul Eroilor din Azuga (1916-1919), operă a lui Ioan Iordănescu.
- **1939** – Arhitectul urbanist Alexandru Zamfiropol întocmește Planul de Sistematizare al Comunei Azuga. Acesta va fi însă pierdut în timpul celui de-al doilea război mondial.
- **1940-1944/1945** – România participă la al doilea război mondial. Pe 26 iulie **1943** este inaugurat monumentul în onoarea generalului Gheorghe Garoescu, operă a sculptorului Ion Pantazi. Pe 23 august **1944** România întoarce armele. În octombrie primarul localității este înlăturat de un „comitet de inițiativă” organizat „spontan” în vederea „democratizării aparatului administrativ”. În februarie **1945** este înființată Casa de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice (CASBI). O parte din elita localității reușește să se refugieze în Germania.
- **1948** – Azuga este declarată oraș. Pe 11 iunie este emisă legea pentru naționalizarea întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări, miniere și de transporturi. Încetează producția de șampanie sub marca Rhein, locul acesteia fiind luat de marca Zarea.
- **1950-1951** – Se construiește o nouă captare de apă industrială pentru fabrica de bere, pe Valea Urechii.
- **1953** – Fabrica de sticlă este respecializată pe producția de sticle și borcane.
- **1957** – Se deschide secția de liceu seral.
- **1960** – Picturile bisericii ortodoxe Sf. Treime sunt complet refăcute de Emil Ivănescu, în frescă. Este construită cabana de vânătoare Azuga (Vila Stevia), utilizată inițial de Gheorghe Gheorghiu Dej, apoi de Nicolae Ceaușescu. În perioada imediat următoare este inaugurat localul liceului.
- **1973** – Se pune în funcțiune o nouă linie de îmbuteliere la fabrica de bere.
- **1975** – Fabrica de bere este renovată și se i adaugă un siloz de cereale, cu instalații cu sortare.
- **1977-1978** – Se inițiază proiectul de a construi un nou local pentru fabrica de bere, ca urmare a cererii ridicate.
- **1980** – Fabrica de sticlă reîncepe să producă piese decorative.
- **1982** – Intră în funcțiune noul local al fabricii de bere. Picturile bisericii ortodoxe Sf. Treime sunt din nou complet refăcute, de data aceasta de Rafael Popescu, în tempera.
- **1990** – Reforme de convertire a întreprinderilor de stat în societăți comerciale pe acțiuni. Școala devine oficial Liceul Teoretic Azuga.
- **1998** – Halewood International Ltd achiziționează pachetul majoritar de acțiuni la Vinalcool Prahova SA, căpătând astfel control asupra vechilor pivnițe Rhein de la Azuga.
- **1999** – Fabrica de sticlă din Azuga își închide porțile. S.C. Bere Azuga S.A. este privatizată.
- **2002** – Populația din Azuga s-a redus cu aproape 20% față de 1992, căzând de la 6487 de locuitori la numai 5213. Orașul înregistrează o rată a șomajului de 34,5%, 504 de bărbați și 350 de femei din populația activă fiind fără loc de muncă. Chiar și în condițiile acestei economii reduse, sectorul 2 nu mai angrenează decât c.39% din forța de muncă, în timp ce cu un deceniu mai înainte ocupa c.84% din ea.
- **2003** – Azuga se declară stațiune montană de interes național prin HG nr.421/2003.

- **2004** – Pe 30 mai, se pune piatra de temelie a bisericii ortodoxe Adormirea Maicii Domnului.
- **2005** – Vechime pivnițe Rhein primesc denumirea de Cramele Halewood.
- **2006** – Fabrica de bere Azuga este achiziționată de patronul clubului de fotbal Rapid.
- **2007** – Sunt desființate fabricile de sticlă și de postav. Se instalează telegondola.
- **2008** – Este definitiv închisă fabrica de ciment.
- **2009** – Ursus Breweries intră în posesia mărcii de bere Azuga. Fabrica de bere din Azuga este definitiv închisă.
- **2012** – Bustul generalului Gheorghe Garoescu, al cărui monument fusese distrus în perioada comunistă, este redescoperit și amplasat provizoriu în curtea spitalului.
- **2018** – Consiliul Local Azuga emite o decizie prin care este mărit cu 500% impozitul pe clădirile în ruină. Pe 26 iulie este reinaugurat bustul generalului Gheorghe Garoescu. Cimitirul Eroilor este restaurat de filiala județului Prahova a A.N.C.E. „Regina Maria” iar cimitirul a fost unul din cele 21 de puncte (cimitire și câmpuri de bătălie) alese pentru prelevarea pământului depus în urna predată de A.N.C.E. „Regina Maria” Catedralei Marii Uniri din Alba Iulia pe 17 noiembrie cu ocazia comemorării centenarului unirii.
- **2020** – Pe 10 aprilie, o alunecare de teren în zona Umbroasa provoacă inundarea a 30 de gospodării și necesită relocarea a c.130 de oameni. Pe 28 octombrie, turnurile fabricii de șamotă din Azuga sunt demolate prin implozie.

3. PREZENȚE ARHEOLOGICE ÎN TERITORIUL ADMINISTRATIV

Repertoriul Arheologic Național nu înregistrează situri arheologice în teritoriul orașului Azuga, situație previzibilă având în vedere localizarea ei geografică istoric nefavorabilă unei locuiri de durată. Desigur, nu se poate exclude prezența unor urme arheologice datorate populațiilor transhumante, ori, anterior acestora, grupurilor preistorice de vânători-culegători, dar, în lipsa unor descoperiri publicate, nici nu se poate confirma existența acestora – oricum, prin natura lor, astfel de urme sunt relativ fragile, și greu de identificat dacă nu sunt căutate în mod specific. Primele vestigii a căror existență poate fi confirmată – în baza informațiilor istorice – datează din secolele XVIII-XIX, dar starea lor de prezervare nu este cunoscută. În orice caz, zona centrală a localității – și îndeosebi loturile ocupate de biserică, de casa silvicultorului, școală și hotel Azuga – prezintă interes arheologic pentru identificarea structurilor vechiului han dintre Prahove (sec. XVIII, poate chiar mai vechi?). Stânele se pot dovedi de asemenea obiective de mare importanță din acest punct de vedere, locația lor rămânând în mare neschimbată cel puțin începând din sec. XVIII, și probabil mergând înapoi până în timpuri imemorabile. Investigații în punctele Malul Ursului și Genune ar putea produce informații valoroase despre a treia categorie de activitate tradițional desfășurată în zonă – tâlhăritul – dar în această privință descoperirile întâmplătoare în locații nemarcate sunt mult mai probabile să producă rezultate decât investigațiile sistematice. Din acest punct de vedere este notabil faptul că în urmă cu mai bine de o sută de ani N. Urechia nota că în „toată întinderea acestei comune (...), dar mai cu deosebire (...) în Intre-Prahove și la Geanone, s'au găsit și în zilele noastre arme turcești, iatagane, săbii, potcoave de cai turcești și altele”³³ și că ridicarea troiței de la Genune în 1824 era considerată după tradiție ca semn de recunoștință pentru descoperirea unei comori³⁴.

³³ Urechia 1913, p. 40.

³⁴ Urechia 193, p. 168-169.

4. EVOLUȚIA STATUTULUI ADMINISTRATIV, MILITAR, FUNCȚIONAL AL LOCALITĂȚILOR

Având în vedere că localitatea s-a format târziu, în secolul XIX, anterior existând numai un han, iar regiunea era o zonă de frontieră, nu putem să vorbim despre un statut administrativ aparte până la aceste evenimente – tot ce se poate urmări este traseul parcurs de diferitele proprietăți de la stăpân la stăpân.

De exemplu Clăbucetul Taurului, cu pășunile și fânețele sale, se afla în 1774 în posesia lui biv-vel logofăt Crisoscoleanu, ce rupe din moșie o bucată pentru construcția schitului Predeal. Mai târziu, în 1821, doamna Sachelarie cumpără de la el Clăbucetul Taurului, împreună cu Piscul lui Cumpăt, Dutca, Rășnova și Dosul Cerbului, pe c.2000 galbeni. Moștenitorul ei îl vinde în 1844 marelui ban Alexandru Filipescu, ce dăruiește de îndată Clăbucetul Taurului schitului Predeal, ce îl deține până la exproprierea din 1863. În 1884 muntele devine parte a Domeniului Coroanei.

Fața Găvanei, Susaiul, Coștila, Unghia Mică, Retivoiul, jumătate din Lacul Roșu și Vârful lui Drăgan aparținuseră neamului Dudescilor, Vândute la începutul secolului XIX, vor eventual cumpărate în 1892 de M.S. Regele Carol I de la Mamuk Bey. Muntele Sorica fusese disputat de Filipești și Dudesci, acești din urmă reușind să intre în stăpânirea lui în 1786, dar Dudescii continuând să aibă o serie de revendicări. Eventual va fi cumpărat în 1882 de către M.S. Regele Carol I de la familia Crețulescu, ce îl preluase de la Filipești. Clăbucetul Azugăi și Clăbucetul Baiului ajunseseră între timp în posesia epitropiei casei doamnei Zoe Basarab Brâncoveanu iar Zamora în cea a lui G. Gr. Cantacuzino. Familia Bleblea cumpărase în 1853 de la baronul Barbu Belu munții Urechia, Moraru, Steiasa Mare și Seciurile³⁵ etc.

Între Prahove apare deja ca o localitate pe harta întocmită la jumătatea anilor 1850, în timpul ocupației austriece, dar indicele comunelor orășene și rurale din Muntenia publicat în 1861, și care include și cătunele lor componente, nu face nici o mențiune despre ea, sau despre Predeal. Comuna *Podu-lui-négu* (parte a plaiului Prahova), al cărui teritoriu se întindea în sus pe Valea Prahovei până la hotarul cu Imperiul Habsburgic, era menționată ca incluzând pe lângă satul omonim numai cătunele *Isvorū*, *Bustenî* și *Đamura*³⁶.

În 1874, an în care se ia decizia de a conecta Brașovul și Ploieștiul prin cale ferată, cu un an înainte de a începe construcția castelului Peleş, ca urmare a dezvoltării rapide experimentate de Valea Prahovei, comuna Podul Neagului își mută centrul la Sinaia. În 1879 este inaugurată halta Azuga de la Între Prahove, anul următor Sinaia este transformată în comună urbană iar după încă un an, în 1881, Între Prahove este redenumită Azuga, după numele haltei. Schimbările accelerate de statut administrativ însă continuă, trei ani mai târziu Predeal, Azuga, Bușteni și Poiana Țapului fiind desprinse de comuna urbană Sinaia și organizate în comuna rurală Predeal, în continuare parte a plaiului Prahova. După ce primăria din Predeal arde în 1889, administrația comunei a fost mutată temporar la Azuga, iar în 1892 Azuga este declarată oficial centrul comunei, ce continuă să utilizeze însă numele de Predeal.

Situația se va menține pentru aproape două decenii, după care are loc dezmembrarea treptată a comunei, mai întâi prin desprinderea Buștenilor și a Poienii Țapului în 1908, apoi prin separarea finală a Predealului și Azugăi în două comune distincte, fiecare limitată la așezarea eponimă. În continuare, cu excepția căpătării în 1948 a statutului urban, statutul administrativ al Azugăi nu va mai suferi schimbări decât la nivel mediu- și macro-

³⁵ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 128-129, 191, 534-535, 551-552, 599-600, 640.

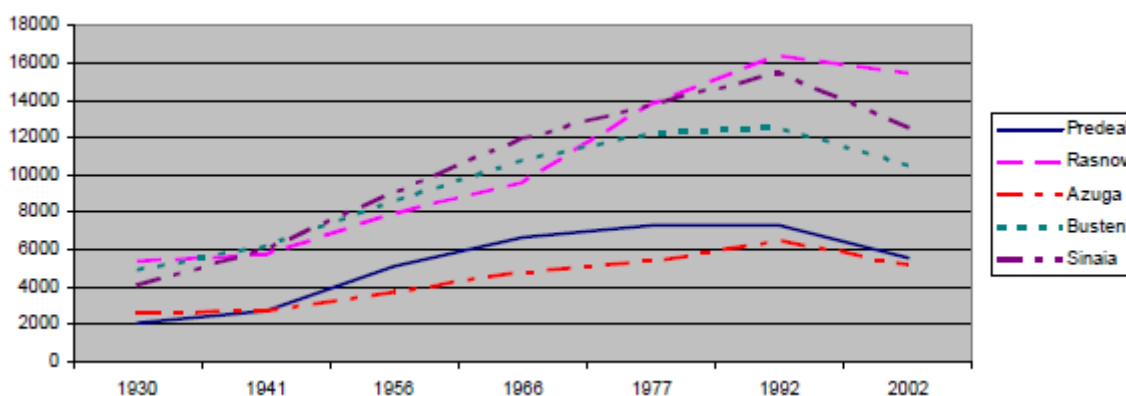
³⁶ Indicele după județie a comunelor 1861, p. 47.

organizatoric, România schimbându-și pe parcurs de mai multe ori denumirea oficială. Cu creșterea populației din zonă, plasa Peleş/Sinaia preia rolul plaiului Predeal, apoi între 1938-1940 județul Prahova este subordonat Ținutului Argeș/Bucegi, după care în 1950 devine parte a regiunii Prahova iar plasa Sinaia este înlocuită de raionul Sinaia, numai ca ambele să își înceteze existența în 1952, când Azuga devine parte a regiunii Ploiești, raionul Câmpina, până în 1968, când județele sunt restaurate³⁷.

5. EVOLUȚIA STRUCTURII ETNICE ȘI APARTENENȚEI RELIGIOASE A POPULAȚIEI

În 1924, localitatea avea 2105 locuitori, iar în 1936 crescuse la 3753 locuitori, cu 410 case³⁸. După ce ajunsese la 6487 de locuitori în 1992, conform recensămintelor, în 2002 în orașul Azuga mai locuiau numai 5213 de indivizi, iar în 2011 numai 4440.

Declinul populațional s-a reflectat și în categoriile de vârstă. În 1992, din cei 6487 de locuitori, 1690 (26,1%) erau sub 15 ani, 4091 (63,1%) erau între 15-59 ani iar numai 706 (10,9%) peste 59 de ani. În 2002, populația totală scăzuse la 5213, din care numai 917 (17,6%) sub 15 ani, 3462 (66,4%) între 15-59 ani iar 834 (16%) peste 59 de ani³⁹. Obiectiv, numai grupul de populație de peste 59 de ani înregistrase o creștere netă, c.118% față de situația din urmă cu un deceniu; creșterea procentuală a grupului de populație activă se datora reducerii generale a populației orașului, iar tinerii nu mai reprezentau decât puțin mai mult de jumătate (c.54%) din numărul anterior – toate aspectele reflectau simptome ale unei tendințe generale de îmbătrânire. Acest fenomen putea fi sesizat și în raportul pe sexe, înregistrându-se deja un dezechilibru către partea feminină, populația din 2002 constând din 2723 de femele și 2490 de masculi, rezultând un indice de masculinitate de 91,4, considerabil sub cel mediu al României, de 95,1, în condițiile în care și acesta era deja afectat de îmbătrânirea populației⁴⁰ (indicele de masculinitate la naștere în jur de 105-106⁴¹).

Grafic cu evoluția populației orașului Azuga și a celorlalte centre din zonă între 1930 și 2002 (după Cocean 2009, p. 108, fig. 45)

³⁷ Agachi 2015, p. 57. Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 413, 458, 516. Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 1-2. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 144.

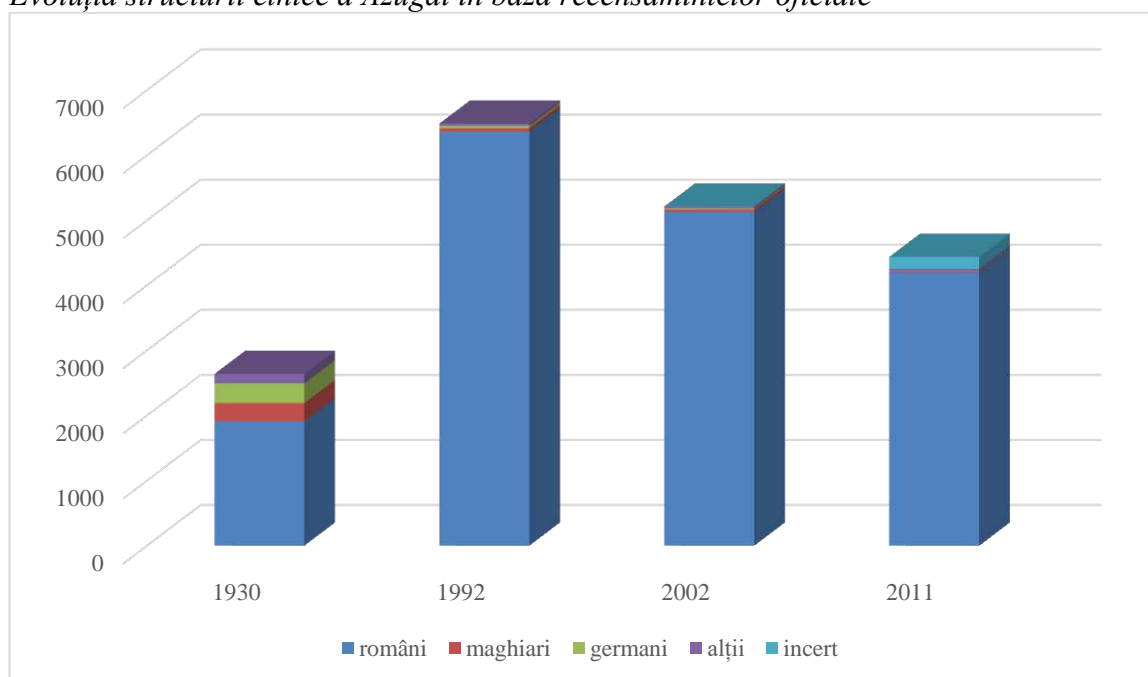
³⁸ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 3.

³⁹ Cocean 2009, p. 115.

⁴⁰ Cocean 2009, p. 120.

⁴¹ Vert 1995, p. 38

Evoluția structurii etnice a Azugăi în baza recensămintelor oficiale⁴²

Din punct de vedere religios, în 1992, dintr-o populație totală de 6487 de locuitori, 6231 ($\approx 96\%$) erau ortodocși, 106 ($\approx 1,6\%$) romano-catolici, 29 ($\approx 0,45\%$) adventiști, 18 creștini după evanghelie, 14 reformați, 8 greco-catolici, 7 evanghelici, 6 evanghelici luterani, 6 penticostali, 5 unitarieni și 3 de alte religii. Din rest, 6 se declaraseră atei, 9 fără religie, iar în 2 cazuri situația nu a putut fi stabilită⁴³.

În 2002, din populația rămasă de 5213 locuitori, 5011 erau ortodocși ($\approx 96,1\%$), 104 ($\approx 2\%$) romano-catolici, 21 ($\approx 0,4\%$) creștini după evanghelie, 14 penticostali, 13 bapțiști, 11 greco-catolici, 10 reformați, 6 adventiști, 3 unitarieni, 3 evanghelici luterani, 1 evanghelic și 13 de alte religii. În trei cazuri, religia nu a putut fi stabilită⁴⁴.

La recensământul din 2011, populația stabilă scăzuse la 4440, din care 4097 ($\approx 92,2\%$) erau ortodocși, 66 ($\approx 1,5\%$) romano-catolici, 35 ($\approx 0,8\%$) bapțiști, 19 penticostali, 7 adventiști de ziua a șaptea, 6 creștini după evanghelie, 5 reformați, 5 greco-catolici și 5 evanghelici de confesiune augustină. Patru localnici s-au declarat atei iar în 185 de cazuri ($\approx 4,2\%$) informația nu a fost disponibilă⁴⁵.

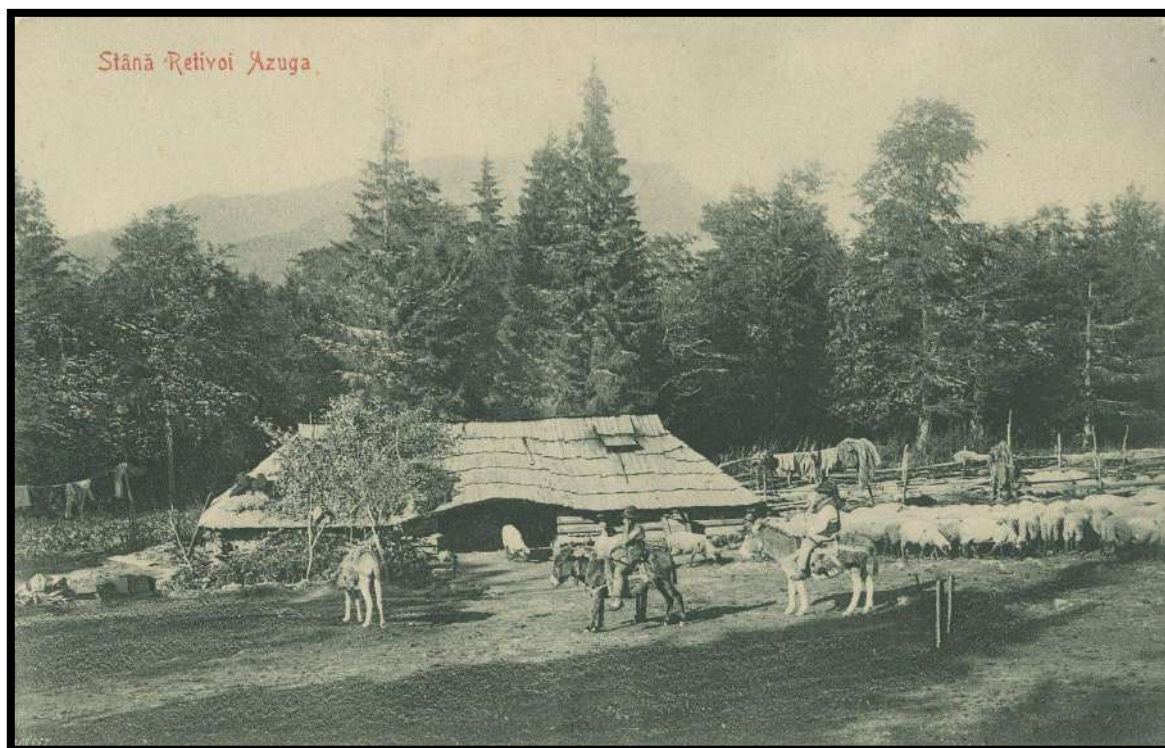
⁴² Cocean 2009, p. 123-125. Populația stabilă după etnie 2011.

⁴³ Cocean 2009, p. 126.

⁴⁴ Cocean 2009, p. 126-127.

⁴⁵ Populația stabilă după religie 2011.

6. EVOLUȚIA OCUPAȚIILOR POPULAȚIEI; OCUPAȚII TRADIȚIONALE PERSISTENTE

Stâna Retivoi, c.1901-c.1915
(<https://imageromania.ro/>)

Istoria timpurie a zonei Azuga apare ca fiind axată în jurul a trei activități: păstoritul probabil cea mai veche dintre ele, tâlhăritul și cârciumăritul, ultimele două dezvoltate îndeosebi în conexiune cu tranzitul comercial de pe Valea Prahovei, dar, în cazul tâlhăriei, și cu periodicele vremi nesigure din spațiul românesc. Punctele favorite ale lor erau la Malul Ursului și la Genune, dar activitatea lor a fost eliminată în prima parte a secolului XIX, când nucleul propriu-zis al Azugăi a început să ia ființă în jurul cârciumii din secolul anterior.

În general, Clăbucetul Azugăi era renumit pentru stânele sale, pentru pășuni, fânețe și păduri de fag. Cașcavalul de Azuga produs pe acest munte – lăudat încă din 1862 de Frundescu⁴⁶ – era considerat un demn rival cașcavalului de Penteleu⁴⁷. Zamora avea o reputație similară, cel puțin în privința calității pășunilor, fânețelor și păduri de fag, și a numărului de stâne⁴⁸.

Numai lunca era favorabilă agriculturii, iar în prima parte a secolului XIX aceasta era utilizată pentru creșterea inului, a cânepii, cartofilor și legumelor. Restul teritoriului era ocupat de fânețe, dar mai ales de păduri. La sfârșitul secolului XIX acestea constau îndeosebi din fag, urmat de brad și de molid, în cazul ultimului și menționându-se că frecvența este în rapidă scădere, ca urmare ca faptului că, în mod tradițional, era arborele cel mai exploatat forestier⁴⁹. Deși tot la această vreme se menționează că „pomi roditori lipsesc cu desăvârșire” imediat după aceea descrierea zonei continuă cu afirmația că „livezile și finețele

⁴⁶ Petriceicu-Hasdeu 1886, p. 2194.

⁴⁷ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 128.

⁴⁸ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 640.

⁴⁹ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 32. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145.

sunt bogate în plante graminee și leguminoase din cele mai bune, ceea ce dă brânzeturilor de Azuga o reputație particulară”⁵⁰.

Dacă ținerea hanului, lemnăritul, păstoritul (cu brânzeturile aferente) și agricultura erau activități previzibile și de așteptat având în vedere contextul zonei, dezvoltarea ulterioară a localității, în doua fază a existenței sale, s-a axat pe industrie. O primă încercare a fost efectuată în 1830 de către Aslan din Rucăr, ce a deschis aici o fabrică de sticlă, dar aceasta nu a funcționat decât 2-3 luni. O încercare de a o redeschide s-a dovedit futilă, iar clădirile au rămas în părăsire, materialul de construcție fiind eventual refolosit de localnici⁵¹. Cincizeci de ani mai târziu, în 1879-1880, s-a deschis o nouă fabrică de sticlă, care de data aceasta a avut succes, numai un an mai târziu inaugurându-și al doilea cuptor, acesta cu gaz aerian, iar în 1891 un al treilea, cu foc direct. La sfârșitul secolului XIX fabrica avea c.250 de lucrători, în majoritate imigranți din Boemia⁵².

Ultimele decenii ale secolului au văzut de altfel o industrializare rapidă a Azugăi, ajutată de inaugurarea căii ferate în 1879 și de contextul economic internațional. Astfel, în 1885, inginerul F. Erler a deschis o fabrică de ciment, apoi, în 1888, o a doua, urmată în 1892 de un cuptor de var – forța de muncă, c.70 de oameni, consta în principal din români. Între timp, pe 1 aprilie 1887 fusese inaugurată fabrica de postav, mecanizată și bazată pe principiul de a utiliza lână de proveniență românească – la sfârșitul secolului, forța de muncă necesară ajunsese la c.400 de indivizi, bărbați și femei, dar numai în jur de jumătate din ei români, restul fiind îndeosebi sași.

Încă de prin 1878-1880 fusese deschisă fabrica de cașcaval a lui Matei Mocanu, ce ajunsese la sfârșitul secolului la o producție anuală de c.30 tone de „cașcaval de Azuga” dar, anterior tuturor acestor antreprize notabile, Carol Scheeser deschise în 1877 fabrica de salam, care la sfârșitul secolului funcționa cu cinci mașini și producerea un salam comparabil cu cel de Sibiu, precum și o varietate de cârnuri afumate⁵³. Ambele erau ocupații tradiționale, ca și lemnăritul, despre care ne limităm să menționăm că a continuat să fie o preocupare majoră – la mijlocul secolului XIX erau mai multe mori de lemne în teritoriu, iar două chiar în localitate; acestea vor dispărea ulterior, dar, mai înainte de sfârșitul secolului, locul lor fusese luat de fabrica de cherestea, cu un complicat sistem de exploatare a lemnului, și de cea de mobilă.

Dacă adăugăm în ecuație și producția de bere și vinuri, ce coboară și ea tot în aceeași perioadă, avem o imagine satisfăcătoare despre ocupațiile tradiționale ale locuitorilor Azugăi, o așezare eminentamente industrială. În 1924, an în care a obținut statutul de stațiune climaterică de prim rang și punct de vilegiatură, în Azuga nu era înregistrat nici un muncitor agricol. Forța de muncă era practic integral ocupată de variatele industrii ale localității, după cum urmează: „Fabrica de postav, 485 lucrători și 11 funcționari români, 5 lucrători străini; Fabrica de bere, 83 lucrători și 9 funcționari români, 21 lucrători și 12 funcționari străini; Fabrica de cherestea, 241 de lucrători și 5 funcționari români, 5 lucrători străini; Fabrica de ciment, 120 lucrători și 5 funcționari români, 2 lucrători și 3 funcționari străini; Societatea fostă Valer, 7 lucrători și 1 funcționar român, 1 lucrător străin; Fabrica de Sticlărie Grunfeld, 30 de lucrători și 5 funcționari români, 25 lucrători și 2 funcționari străini; Baci, 1 lucrător și 1 funcționar român; Șampanie, 6 lucrători și 1 funcționar român, 1 lucrător străin.”⁵⁴

⁵⁰ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 32.

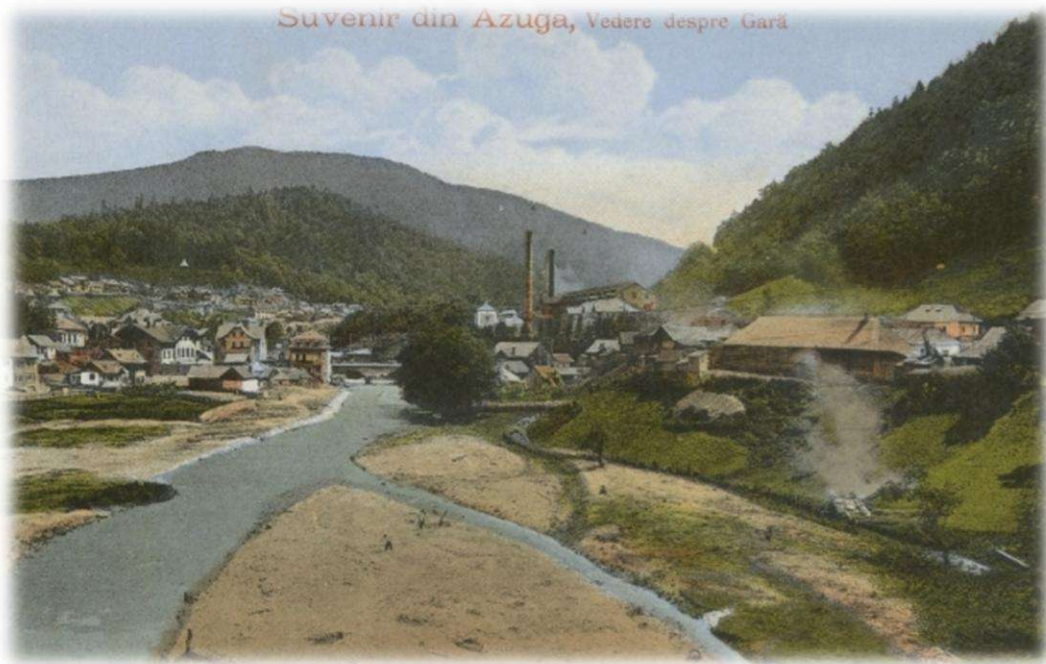
⁵¹ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 32. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145.

⁵² Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 32-33. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145.

⁵³ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 33. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145-146.

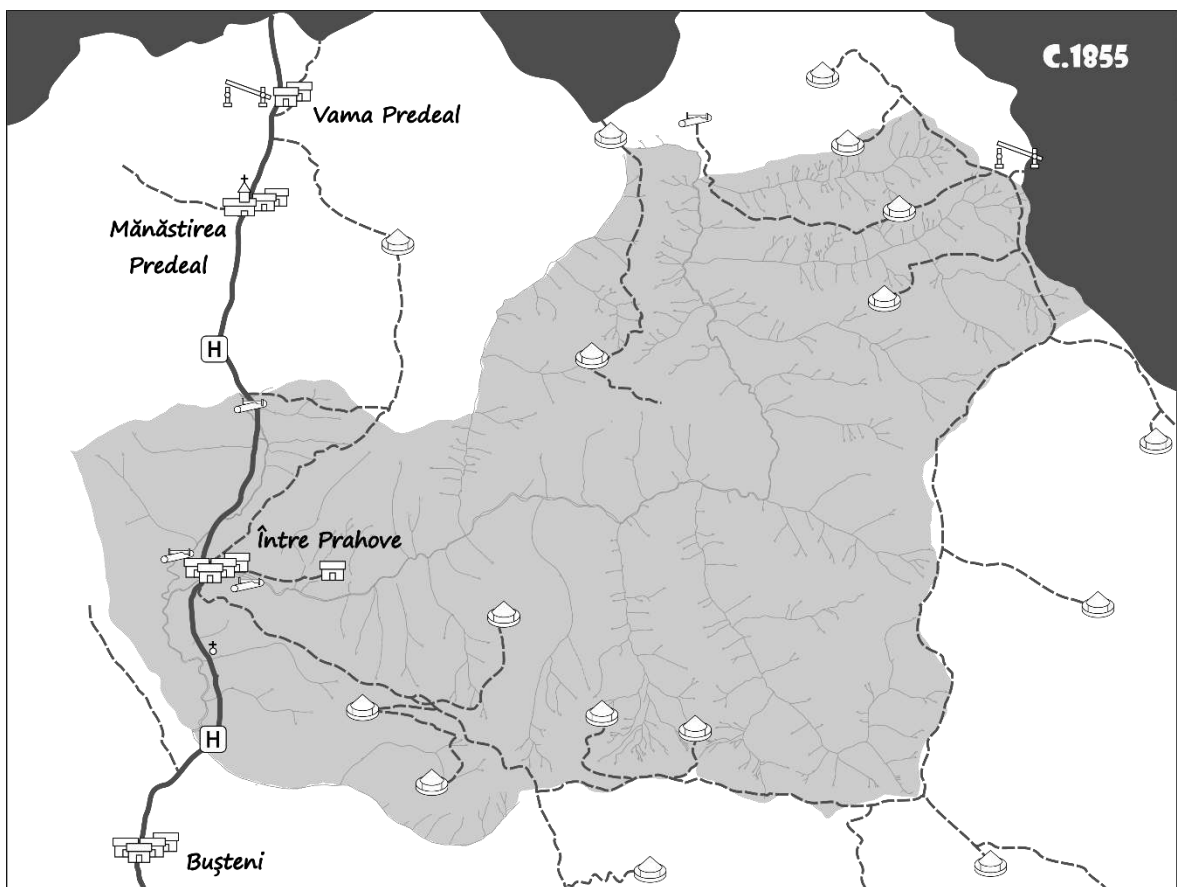
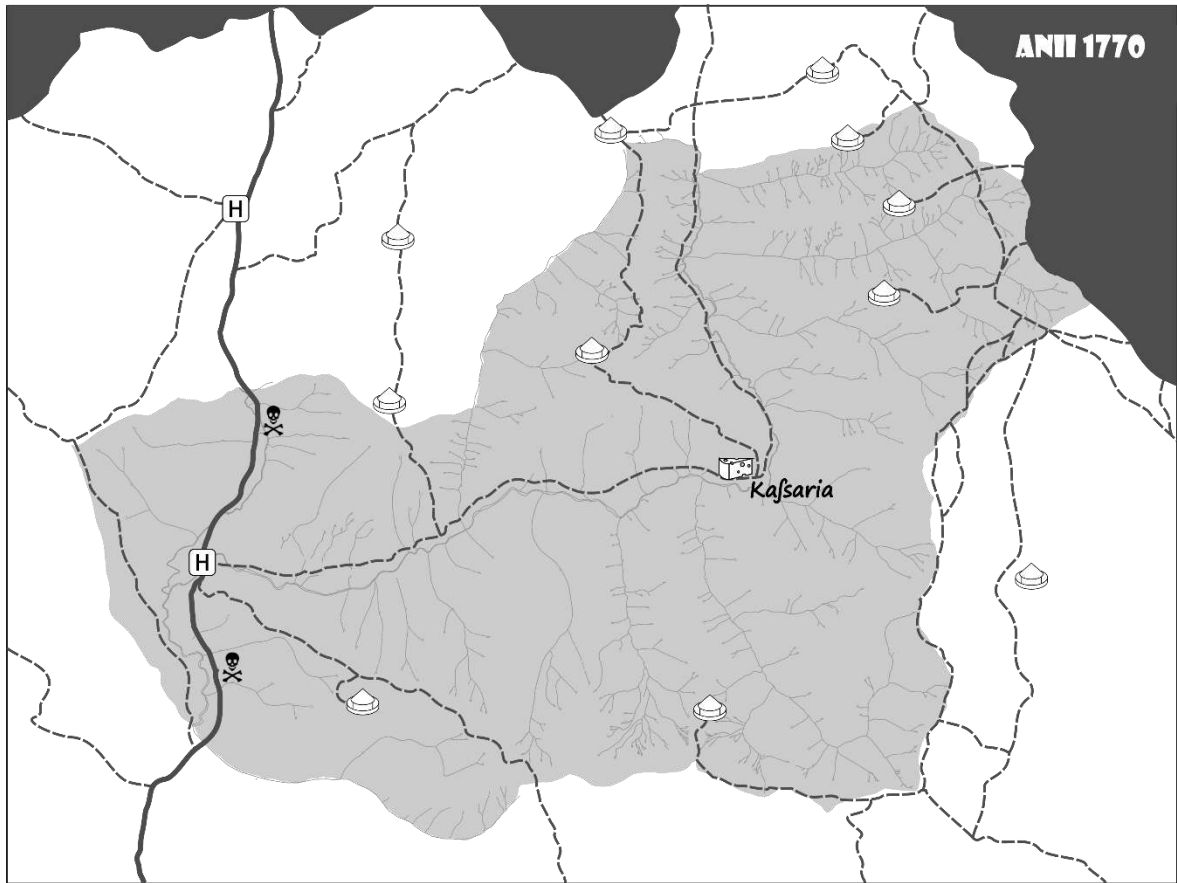
⁵⁴ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 5.

7. EVOLUȚIA TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI INTRAVILAN

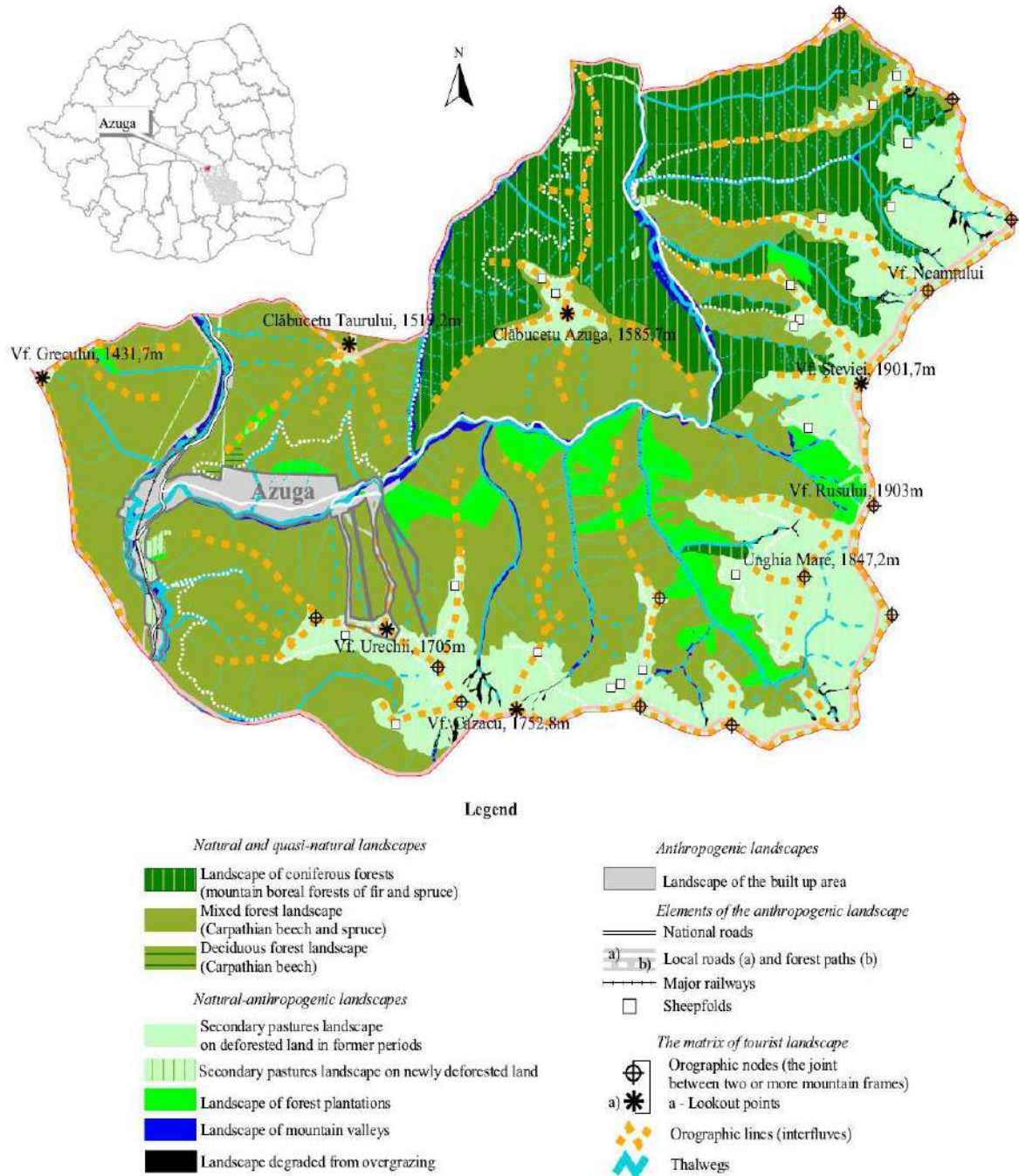

*Azuga la începutul secolului XX, deja prezentând un peisaj industrial
(<https://imageromania.ro/>)*

Hotarul teritoriului administrativ al actualului oraș Azuga a început să ia formă în a doua parte a secolului XIX, o dată cu apariția localității propriu-zise, iar evoluția unității administrative a fost conturată mai sus (subcapitolul 4). La acea dată, ca și acum de altfel, cea mai mare parte a teritoriului nu era utilizată antropic, fiind ocupată de munți și de păduri seculare. Pentru a nu repeta aici discuția efectuată mai sus, în care am analizat hărțile de epocă, identificând schimbările ce au survenit în teritoriu pe parcursul ultimelor două secole și jumătate (subcapitolul 1) includem aici o sinteză a acestora – completată cu date din variate alte surse – prezentată sub forma a două hărți orientative, una relevantă pentru situația din anii 1770 (și, exceptând cășăria, pentru întregul sfârșit al secolului XVIII) iar cealaltă pentru situația din jurul anului 1855, când deja valea se populase, dar înainte de revoluțiile aduse în peisajul zonei de interesul Casei Regale a României și de fenomenul industrializării. Actualul teritoriu administrativ al orașului Azuga – irelevant pentru perioadele în cauză – este figurat ca o umbră cenușie iar Transilvania Habsburgică în cenușiu închis. Nu am inclus variatele puncte de pază etc. din teritoriu habsburgic, acestea aflându-se dincolo de granița istorică a țării. Drumurile de epocă au putut fi plasate relativ precis în figura relevantă pentru epoca 1855, dar amplasamentul lor este numai orientativ în cazul celei relevante pentru epoca anilor 1770, hărțile de epocă neputând fi proiectate decât cu aproximație pe cele actuale.

H Han
  Stână
  Tâlhari
  Cășarie
  Locuințe
  Mănăstire
  Vamă
  Moară de lemne
  Troiță

Teritoriul administrativ al orașului Azuga la începutul secolului XXI (după Puiu, Zotic & Alexandru 2011, p. 289, fig. 2). După cum se observă, o mare parte a peisajului continuă să fie natural, doar marginal afectat de om (prima categorie, cele trei variante de verde închis). Pășunile (bleu-verzui) se concentrează pe Clăbucetul Azugăi și la hotarele de sud și est, fiind în continuare ocupate de stâne (pătratele albe), ca și în vechime. Peisajul complet antropogenic, este limitat la aria construită a orașului propriu-zis și a amenajărilor sale turistice (cenușiu).

8. EVOLUȚIA REGLEMENTĂRILOR EDILITARE ȘI URBANISTICE

Istoric, reglementările edilitare și urbanistice din Țara Românească au fost foarte sumare – și au vizat în principal prevenirea incendiilor – iar într-o locație izolată precum era lunca dintre Prahove chiar și aplicarea acestora trebuie să fi fost mai mult decât laxă. Situația s-a schimbat în a doua parte a secolului XIX, după ce zona a devenit parte a Domeniilor Coroanei, în care erau așteptate o serie de standarde urbanistice⁵⁵.

Această epocă de transformări rapide ale societății românești este de altfel martoră și emiterii altor reglementări, aplicate pe scară generală, dintre care se cuvine menționat „Regulamentului pentru alinierea satelor și construirea locuințelor țărănești”. Redăm în continuare principalele prevederi ale acestui regulament publicat în Buletinul Direcțiunii Generale a Serviciului Sanitar anul VI, nr. 12, din 15 iunie 1894⁵⁶, care a afectat urbanismul localității Azuga încă din perioada ei timpurie de înflorire, cu atât mai mult cu cât interdicțiile specificate sunt relevante și pentru starea de fapt anterioară:

- *„Art. 1. Fiecare vatră de sat va fi împrejmuită cu un șanț sau cu gard; se vor lua măsuri ca apa să nu stagneze în șanț. Pământul scos din șanț se va depune, în formă de prismă (șură), depărtat cu un metru de la marginea șanțului din afară.*
 - *Pe vârful digului, în tot lungul său, se vor planta salcâmi sau alți arbori. La porțile de țarine, acolo unde apa ar putea stagna, în șanț, se vor face podețe peste șanțuri și bariere, după mijloacele de care va dispune comuna.*
- *Art. 2. Personalul tehnic al județului va determina, pe cât se va putea, direcțiunea și îndreptarea străzilor din toate comunele județului, păstrând lărgimile prevăzute de legea drumurilor.*
 - *Locuitorii vor așeza casele și împrejmuirile curților în conformitate cu aceste alinieri, sub privegherea primarului și ajutoarelor sale.*
 - *În partea interioară a șanțului de aliniere, la stradă, fiecare locuitor va sădi arbori după felul din localități.*
- *Art. 3. Nu este permis nici unui locuitor a clădi, în interiorul comunei sau cătunului, case, coșare, grajduri, hambare de produse și alte dependințe, fără a înștiința verbal pe primar, care, împreună cu un membru al comisiunii de supraveghere, prevăzută la art. 19, îi va arăta locurile și alinierea determinate de serviciul tehnic al județului.*
 - *Primarul va opri pe locuitori de a călca cu zidurile și cu împrejmuirile peste zona șoselelor și drumurilor, așa cum este stabilită prin legea drumurilor. El va avea dreptul să distrugă împrejmuirile făcute pe terenul zonei, dând pe culpabil în judecată.*
- *Art. 4. Construcția caselor se va face de pe modelurile tip, formate de ministerul de interne. Ministerul va alcătui mai multe modele ca să se întrebuițeze în diferite regiuni ale țării, conform obiceiurilor și mijloacelor locale.*
 - *Ca material de construcțiune se admite:*
 - *Cărămida arsă, tencuită pe dinăuntru cu mortar (mocirlă) de var gras alb;*
 - *Cemur (pise) din pământ amestecat cu pleavă, nu însă cu baligă, tencuit pe dinăuntru cu mortar de var gras;*
 - *Vălătuci sau gard lipit cu pământ argilos galben, amestecat, cu paie tocate sau cu pleavă, nu cu baligă, și vărui;*
 - *Gard lipit cu pământ argilos, amestecat cu paie tocate sau pleavă și tencuit pe dinăuntru cu mortar (mocirlă) de var gras alb cu nisip;*

⁵⁵ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 7.

⁵⁶ Textul integral în Șuta et al. 2009, p. 429-432. În lucrare se regăsesc și numeroase alte prevederi legislative de epocă, ce au fost implicit aplicate (cu mai mult sau mai puțin succes) și la Azuga.

- *Dulapi dubli, umpluți în interior cu pământ curat, bătut bine cu maiul și tencuiți cu mortar de var gras cu nisip;*
 - *Bârne tencuite pe dinăuntru cu mortar de var și de nisip;*
 - *Casa va fi văruiată pe dinăuntru și pe dinafară.*
 - *Construirea de bordeie este cu totul oprită.*
- **Art. 5.** *Oricum va fi construită casa, se vor avea în vedere următoarele:*
 - *a) A fi așezată mai cu seamă cu ferestrele spre miazăzi, răsărit sau apus;*
 - *b) A fi cât se poate cu fața spre stradă sau cu o lature, nicidecum cu spatele casei;*
 - *c) Casele vor conserva, pe cât va fi posibil, o distanță de cel puțin 4 metri de la stradă sau de la șanțurile șoselei;*
 - *d) Se va chibzui astfel ca să rămână o lărgime a străzii de 10 până la 26 metri, conform art. 7 din legea drumurilor;*
 - *e) Casa va fi ridicată deasupra nivelului străzii cu cel puțin 0 m. 50. Casa va fi înconjurată prin târnați sau prispe de cel puțin 0 m. 75 lățime;*
 - *f) Înălțimea casei va fi după voință; camerele însă vor avea o înălțime de cel puțin 2 m. și 50;*
 - *g) Fiecare cameră va avea două ferestre, înalte de 1 metru și late de 75 centimetri; ferestrele vor fi deschizătoare și cu geamuri, ne mai permițându-se, sub nici un cuvânt, ferestrele fixe și cu hârtie sau țiplă;*
 - *h) Camerele vor fi pardosite cu scânduri sau cu cărămidă bine arsă, având sobe cu ușa înăuntru și cu coșul (ogiacul) bine lipit, care să iasă mai sus de coama învelitoarei casei cu cel puțin 30 centimetri.*
 - *i) Casa va cuprinde cel puțin două camere de locuit, una în dreapta și alta în stânga, cu o sală în mijloc, despărțitoare, unde va fi și bucătăria; celarul nu va fi cuprins între aceste încăperi. Se va permite însă, locuințe cu o cameră și bucătărie pentru familiile compuse numai din două persoane;*
 - *j) Camerele vor avea cel puțin un spațiu de 20 metri pătrați; sala dintre camere niciodată mai puțin de 2 metri lărgime;*
 - *k) Învelitoarea caselor va fi cu fier, olane, șiță sau trestie, ne mai permițându-se șovarul sau cocenii.*
- **Art. 6.** *Se va recomanda ca pătulul să fie ridicat deasupra pământului. Coșarul (grajdul de vite) va fi depărtat de casă.*
- **Art. 7.** *Fiecare curte de case locuite sau locuri virane vor fi împrejmuite cu uluci sau gard, sau garduri vii, permițându-se șanțuri numai acolo unde apa se poate scurge lesne.*
- **Art. 8.** *Străzile vor fi aliniate astfel ca să lase un spațiu de lărgime ca de 10–26 metri, conform legii drumurilor.*
- **Art. 9.** *Primăriile nu vor îngădui cu nici un cuvânt depozitele de băligare sau alte necurățenii în curțile locuitorilor, ci numai de la septembrie până la martie, când fiecare locuitor va fi dator a și-l căra la câmp. Nu se va tolera asemenea ape stătătoare prin gropi, șanțuri sau alte scufundături în interiorul comunei, formate din ploi sau puțuri, dându-le la toate o înclinațiune, spre a se scurge, sau nivelându-se terenul, astfel ca să nu se mai poată face lacuri.*
 - *Băligarul destinat pentru facerea de tezec se poate păstra în fundul curții departe de stradă, de case și de puț, cel mult până la finele lui mai, când se va pune la uscat, iar locul unde a fost întins băligarul se va curăți.*
- **Art. 10.** *Puțurile sau fântânile din interiorul comunei vor fi împrejmuite cu caldarâm sau pietriș, într-o rază de 3 metri, ghizurile vor fi înalte de un metru, iar acele care nu vor fi în aceste condițiuni, în timp de un an de la publicarea acestui regulament, să se astupe. (...)*
- **Art. 12.** *Fiecare proprietar este dator a-și ține curtea și toate dependențele curate; le va mătura o dată pe săptămână, iar murdăria o va scoate la timp pe locul lui de arătură de două ori pe an; de asemenea el va fi dator să măture jumătate strada dinaintea curții sale, în fiecare sâmbătă.*
 - *Se va nivela curtea, dându-i-se scurgerea apei spre șanțul străzii. (...)*

- **Art. 14.** Casele se vor spoi cel puțin de 2 ori pe an (...).
- **Art. 15.** Fiecare proprietar de casă este dator a-și curăți curtea și grădina sa de buruieni, scaieți, plante spinoase, plantând, de se poate, arbori, de preferință fructiferi, iar în grădină va cultiva, de preferință, legume.
- **Art. 16.** Nu se vor mai îngădui prin curți, gropi cu ape mocirloase pentru porci sau păsări, ca găște, rațe etc.; sunt îngăduite însă ulucile sau gropile căptușite cu scânduri. (...)
- **Art. 18.** Pentru îndeplinirea prescripțiilor acestui regulament se acordă un timp de trei luni; o dată trecut acest termen, primăriile îl vor executa întocmai, atât în comune cât și în cătunele dependente de comună, și nu vor mai permite a se construi case din nou decât în condițiunile cuprinse în acest regulament, de pe modelele tip.
 - Locuințele vechi nu se vor mai repara în totalitate, decât punându-se în condițiunile modelului tip, pe cât va fi cu putință. Reparațiunile parțiale sunt permise. (...)
- **Art. 22.** Se dă locuitorilor un termen de cinci ani pentru desființarea tuturor bordeielor și înlocuirea lor prin case construite după prescripțiunile regulamentului de față. După trecerea acestui termen nu se va mai tolera nici un bordei.
 - Cei care nu se vor supune se vor da în judecată, conform articolului precedent, iar bordeiele se vor desființa. (...)

„Regulamentului pentru alinierea satelor și construirea locuințelor țărănești” era încă în vigoare la Azuga în 1927, când se consemnează că proiectele de construcții civile sau industriale trebuiau să se conformeze acestuia și să fie apropiat avizate de forurile răspunzătoare⁵⁷. Între timp intervenise însă deja și legea pentru unificarea administrativă din 13 iunie 1925, care introdusese și o serie de prevederi majore referitoare la reglementarea urbanistică, prezente în mai multe segmente, și îndeosebi în capitolul VIII, destinat edilității, din care spicui⁵⁸:

„Articolul 69

- Comunele sunt datoare în termen de patru ani de la promulgarea legii să stabilească, dacă nu le au deja întocmite, după importanța și mijloacele de cari dispun, un plan general de sistematizare, care să aibă în vedere satisfacerea tuturor trebuințelor de ordin edilitar, ca alinierea străzilor, deschideri și înființări de străzi și piețe, alimentare cu apă, canal, iluminat, pavarea, înființări de grădini, parcuri, plantațiuni, mijloacele pentru transportarea populațiunii în comune, locuințe estive, etc. (...)
- Planul de sistematizare va fi întocmit în vederea dezvoltării, pe care ar putea să o ia comuna și diferitele sale servicii în viitor (...).
- **Articolul 71**
 - Consiliul comunal hotărăște asupra deschiderii și închiderii străzilor și piețelor publice conform planului de sistematizare.
- **Articolul 72**
 - Străzile, pasagiile sau piețele ce se vor deschide fără autorizație în regulă, vor fi închise de către autoritatea comunală.
- **Articolul 73**
 - Nici o construcțiune sau reconstrucțiune de edificii și nici o altă lucrare în comună nu se va putea face fără autorizația delegațiunii permanente comunale, semnată de primar sau delegatul său și dată pe baza avizului serviciului tehnic respectiv, dacă acest serviciu există la primărie, sau pe baza avizului serviciului care îl va înlocui.

⁵⁷ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 6.

⁵⁸ Pentru textul integral, vezi Legea nr.95 din 13 iunie 1925, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 128 din 14 iunie 1925.

- **Articolul 74**
 - *Comuna este în drept să impună celor cari construiesc sau repară, anume măsuri și restricțiuni de la exercițiul dreptului proprietarului, în vederea înfrumusețării localității sau în interesul salubrității publice și al siguranței cetățenilor.*
 - *Autoritățile comunale sunt datorate să se pronunțe în termen de 10 zile asupra cererilor de autorizație. (...)*
- **Articolul 75**
 - *Construcțiunile clădite în afara de aliniere sau contra dispozițiilor reglementate și fără autorizațiuni vor fi dărâmate dacă proprietarii lor, în termenul de cel mult trei luni de la somațiunea autorităților comunale nu s'au conformat dispozițiilor luate și regulamentelor.*
- **Articolul 76**
 - *Nu se vor permite lucrări de consolidare a caselor ce se găsesc clădite în afară de alinierea definitiv stabilită și aprobată conform legilor în vigoare.*
 - *Lucrările cari s'ar face fără asemenea autorizare vor fi desființate de autoritatea comunală.*
 - *Pentru înlesnirea lucrărilor edilitare și a transformărilor pe cari buna stare a comunelor salubritatea, siguranța și înfrumusețarea lor o cer, se pot face și exproprieri pe zone, potrivit legii de expropriere. (...)*

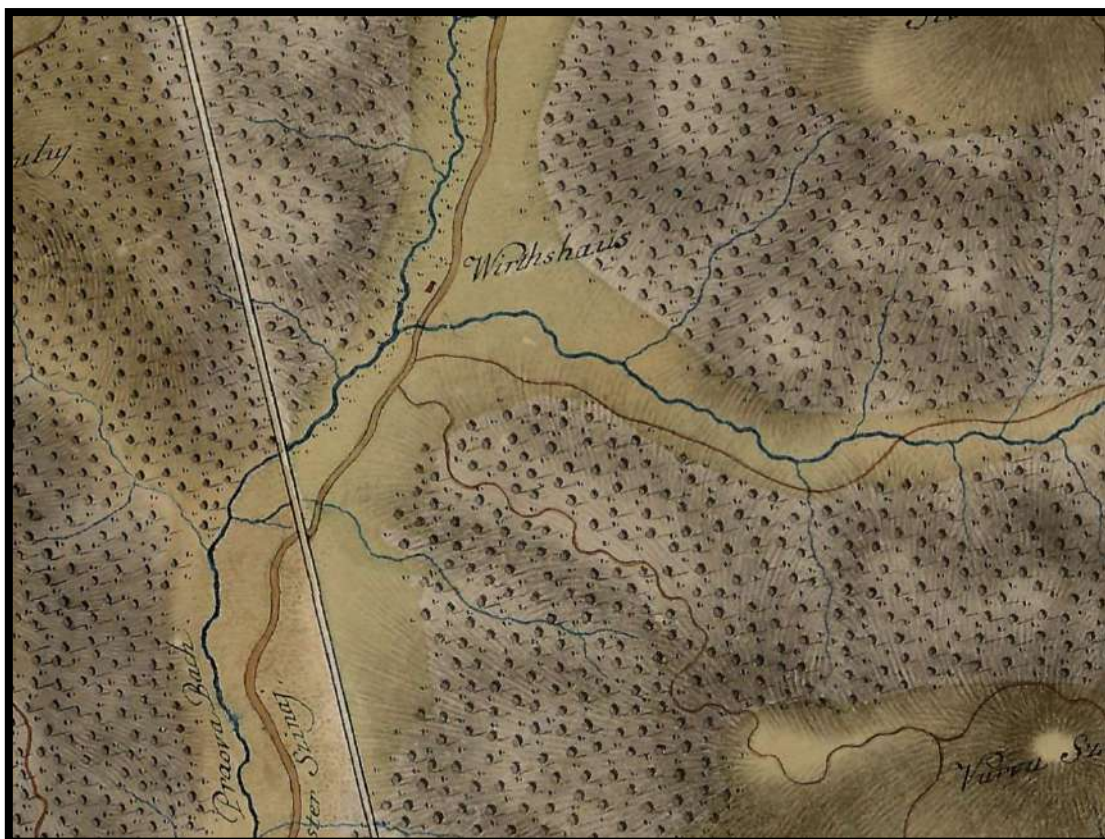
Pe parcursul perioadei interbelice avizarea noilor proiecte devine treptat tot mai complicată. După 1936 va fi necesar și avizul Oficiului Național de Turism, ulterior și al Serviciului Tehnic Județean pentru a obține autorizația de construire de la primărie. Reglementările și dezvoltarea urbanismului au dus eventual și la elaborarea a unui Plan de Sistemizare a Comunei Azuga de către arhitectul urbanist Alexandru Zamfiropol, în 1939 (obiectiv 1938-1940), ce va fi însă pierdut în timpul celui de-al doilea război mondial⁵⁹.

O prezentare detaliată a tuturor prevederilor și reglementărilor din epocile istorice – precum și din epocile mai noi – depășește cu mult obiectul acestui studiu. Ne vom mulțumi să prezentăm în continuare o serie de segmente selectate din hărțile de epocă, în baza considerației că modul în care acestea au fost aplicate și se reflectă în trama urbană trecută și existentă este apreciabil mai relevant.

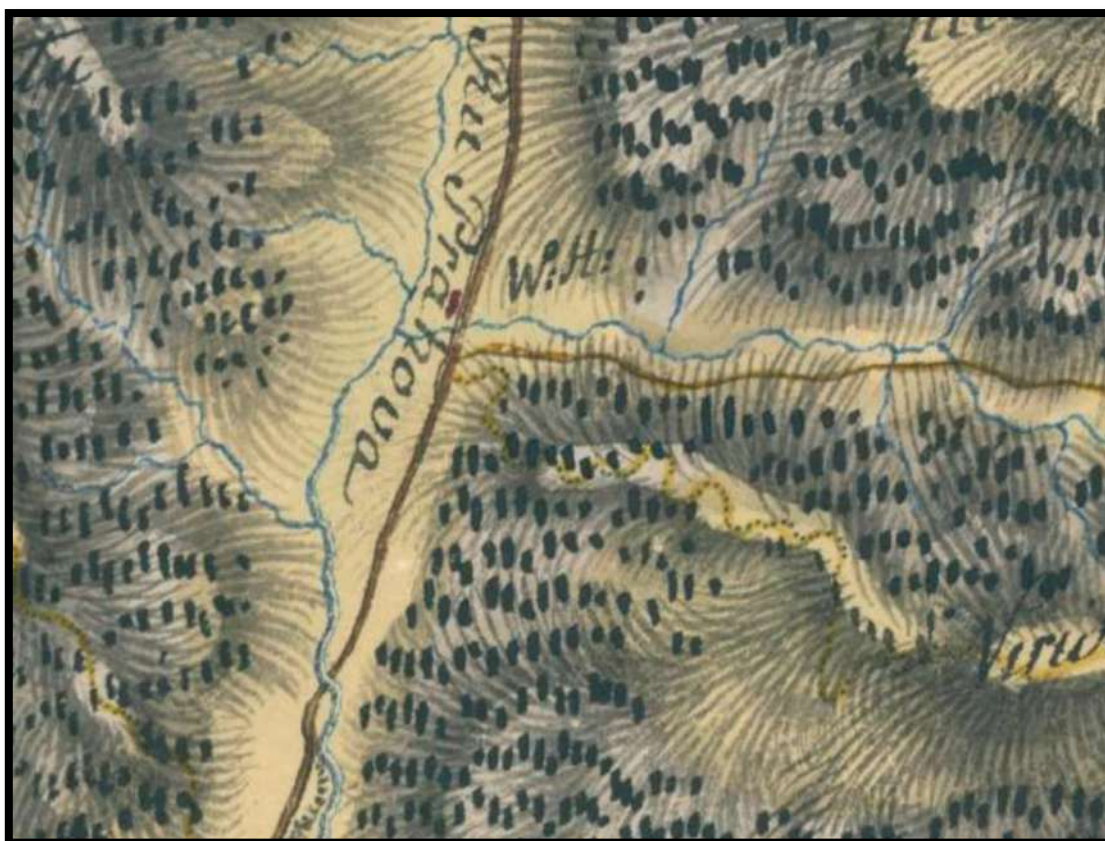

Azuga în martie 2022 – vedere de pe strada Clăbucet către vest, surprinzând în mod succesiv cele mai multe tipuri de dezvoltare urbanistică prezente la Azuga.

⁵⁹ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 6. Iosa 2009, p. 3.

Locația Azugăi pe harta ridicării militare austriece de graniță din 1773-1774

Locația Azugăi pe harta austriacă a Micii și Marii Valahii din 1790-1791

Teritoriul actualului oraș Azuga apare pentru prima dată reprezentat în mod detaliat în două hărți austriece de la sfârșitul secolului XVIII, prima, din 1773-1774, incluzând numai zonele de graniță, a doua, din 1790-1791, întreaga Țară Românească. Deși separate între ele printr-un deceniu și jumătate, ambele hărți prezintă aceeași situație în vatra viitorului oraș – un han (*Wirthaus*) așezat în triunghiul format de confluența dintre Prahova și Azuga, pe marginea dinspre vest a drumului de la Brașov la Comarnic via Sinaia. Rămas în istorie ca Hanul Între Prahove – după cum s-a menționat mai sus, până în a doua jumătate a secolului XIX, apa Azugăi este menționată cel mai adesea ca Prahova Mare, Prahova etc. Acesta era singura construcție de pe vale, dar nu și singura din zonă – poteca care se vede pe ambele hărți urcând de la han sus pe Sorica ducea la o stână, aflată imediat la sud de pisc, iar poteca care urcă pe Valea Azugăi duce pe prima hartă la o cășărie, de unde se comunica cu și mai multe stâne; cășăria nu mai este figurată pe a doua hartă, dar stânele au rămas, și este notabil faptul că ridicarea în baza căreia a fost efectuat desenul a avut loc cu numai un deceniu înainte ca oierul Gheorghe Zangor să-și facă casă între Prahove.

Locația Azugăi pe harta austriacă a Valahiei din 1855-1856

Avem din nou o reprezentare satisfăcătoare de detaliată a zonei jumătate de secol mai târziu, pe harta bazată pe ridicările efectuate de austrieci în 1855-1856, cu ocazia unei noi ocupații a Țării Românești. De data aceasta așezarea a început să ia formă, și este desemnată pe hartă cu denumirea ei istorică, în forma *Intră Prahova* (variantele lui Szathmary are *Intra Praova*) în timp ce apa este dublu desemnată ca *Azuga* și *Prahova mare* (*Ajuga* și *Praova mare* la Szathmary).

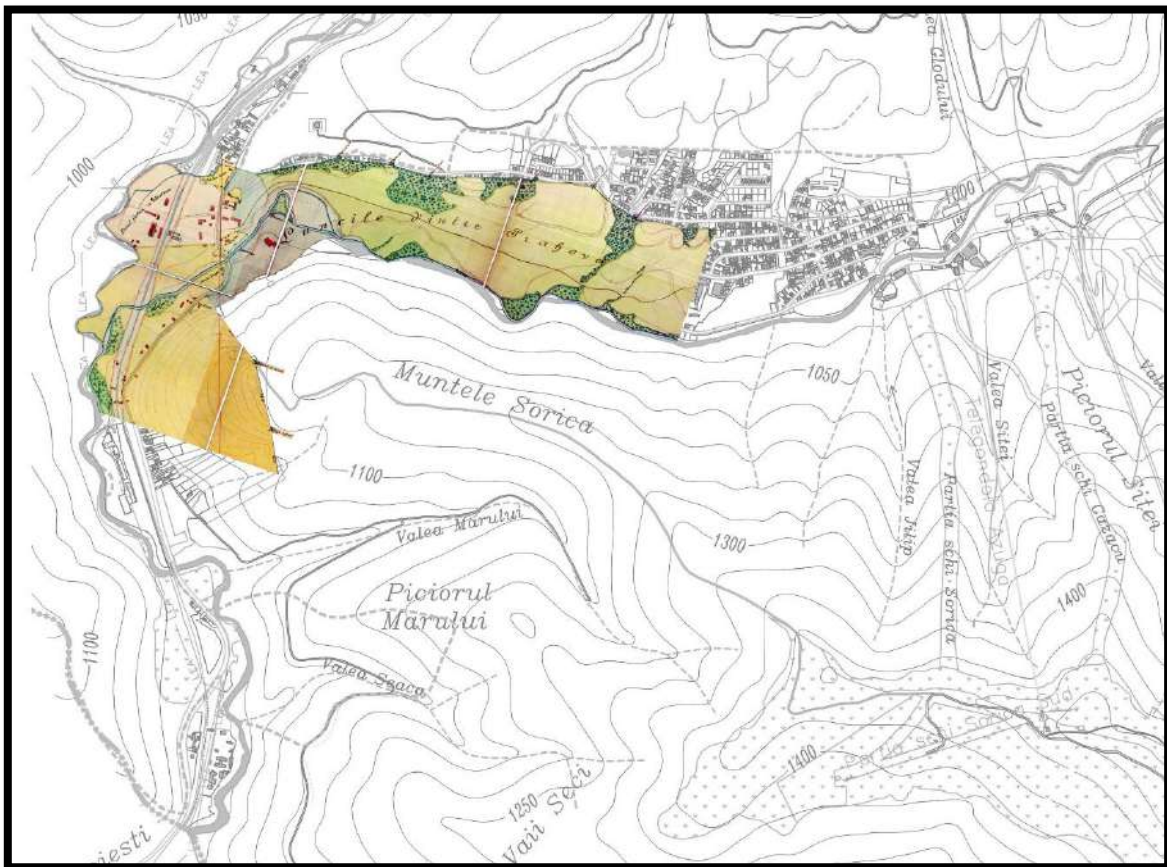
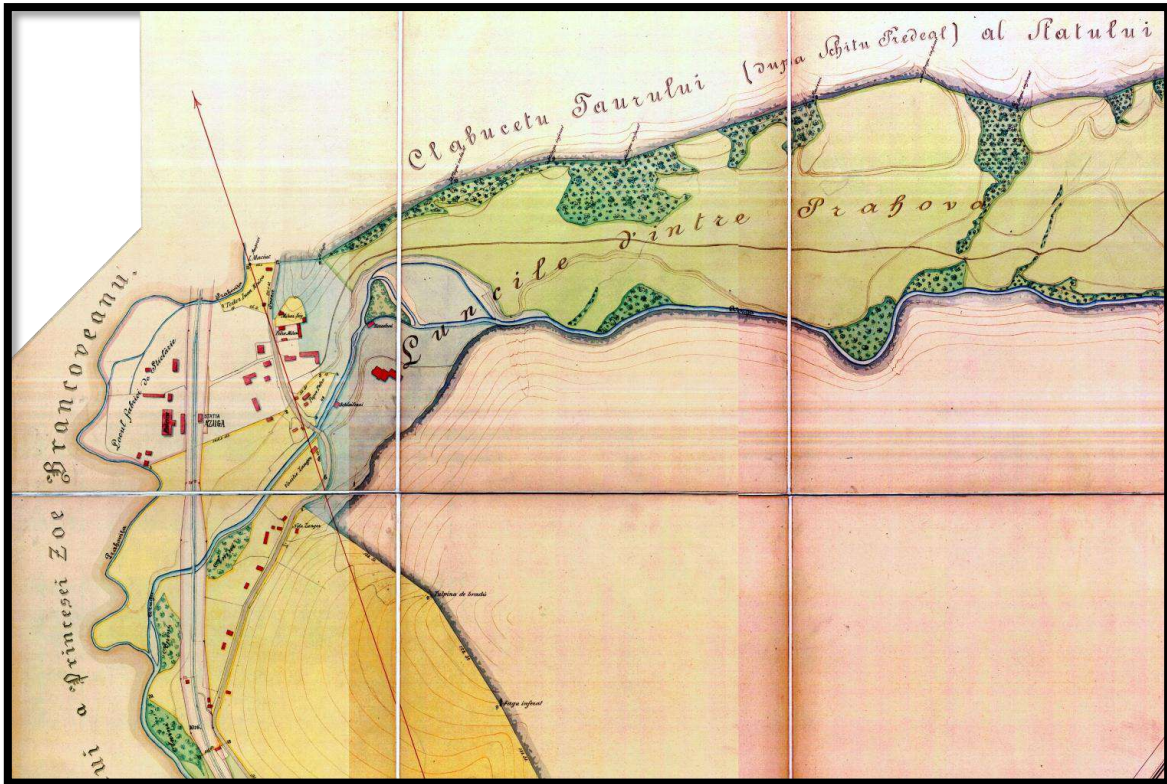
Ansamblul cu curte ce este figurat la vest de drum, în triunghiul dintre ape, ar putea să fie hanul, dar ar putea fi la fel de bine un depozit de lemne, sau o combinație între ele. În incintă

se observă o construcție de zidărie (roșu) și una de lemn (negru). În exteriorul curții hanului, sunt marcată șase construcții – două clădiri zidite mai la nord, pe aceeași parte a drumului, peste drum una zidită și una de lemn, iar, din nou pe aceeași parte a drumului, dar către sud, una de lemn între han și apa Azugăi și una zidită dincolo de apa Azugăi. În spatele hanului, pe locația fabricii de sticlă actuale, este marcată o moară (de lemne) iar o a doua apare marcată în sus pe Azuga, după cot, pe malul drept, acolo unde, pe malul opus, începe muntele. De la acest nucleu, o poteca urca în amonte, prin zona ocupată în prezent de oraș, pentru a duce la o construcție de lemn, pe care harta o poziționează în capătul văii propriuzise, aproape de gura văii Pichetului – având în vedere că poziția corespunde descrierilor de epocă, putem considera liniștiți că avem de a face cu un vestigiu al glăjăriei lui Aslan, apărută, și dispărută la fel de repede, cu un sfert de secol mai înainte. În jos pe Prahova se poate observa troița de La Genune, singurul element al acestui peisaj care a trecut neschimbat prin transformările ulterioare, iar în partea din dreapta jos a segmentului de hartă este surprinsă vechea stâna, la care continuă să urce poteca de la han. Față de hărțile de secol XVIII drumul Brașovului a devenit însă șosea, iar două poduri au fost amenajate în viitorul teritoriu al orașului, unul peste Azuga, în imediata vecinătate a hanului, iar celălalt La Genune, peste Prahova.

În continuare, harta domeniilor regale din 1883 ne oferă pe departe cea mai detaliată reprezentare a Azugăi la începuturile ei. În sfertul de secol ce desparte cele două reprezentări, zona se schimbese rapid – populația crescuse tot mai accelerat, fusese introdusă calea ferată și se deschisese fabrica de sticlă, ultimele evenimente având loc cu numai câțiva ani (1879) înainte de întocmirea hărții. Actuala stație de cale ferată va fi construită ceva mai târziu, iar clădirea de atunci a haltei, între timp dispărută, se afla la est de șine, pe partea cu orașul. Nici pe locația inițială a fabricii de sticlă nu se mai află nimic, ruinele ei actuale ridicându-se pe terenuri ce în epocă erau încă neconstruite.

Continuând cu diferențele datorate evoluției în timp, deși Azuga apare cu numele actual, cursul superior al Prahovei apare ca *Prahovița*, o situație obișnuită în epocă – nivelul de detaliu al hărții îngăduie să se observe de altfel că albia *Prahoviței* avea mai puțin de jumătate din lărgimea albiei Azugăi. Trei crânguri de (în) *Anini* sunt figurate pe brațul stâng al Azugăi, în zona confluenței, de o parte și de alta a căii ferate, iar zona de la localitate în amonte, către est, apare ca *Luncile d' intre Prahova*. Marginile domeniului sunt date parțial de cursul apelor, parțial marcate în teren prin repere distinctive – pe pantele de vest ale Soricăi se observă marcate *Tulpina de brad* și *Fagu inferat*, în nord, între drum și *Prahovița*, hotarul era marcat cu un *Muşuroi*, apoi, la est de drum, unde începea pădurea, de un *fagu*, și marcajul continua de-a lungul pantei cu muşuroaie și îndeosebi fagi și plopi înfierăți.

Numai șase parcele marcate în localitate, toate la drumul principal, sunt însoțite și de nume, dintre care trei la nord de podul de peste Azuga, corespunzând numai în linii mari parcelarului actual – cele ale lui Toder Iuon Raico (aprox. nr.32, 77 și 79), Mihai Şoş (aprox. nr.56, 58, 58A și 60) și Pigne (?) Petre (aprox. nr.38, 44, 46 și 48) – iar două la sud de pod, fidel păstrate în parcelar, minus fragmentarea primei – cele ale lui Vasilie Zangor (nr.41, 43, 43B, 45, 47, 49, 51, 53) și Sile (?) Zangor (parcela aproape triunghiulară de peste drum de nr.41, fără număr poștal pe planul actual al localității). Alte parcele erau ocupate și construite și de la Zangorești către sud, de-a lungul drumului, dar numele proprietarilor nu mai sunt menționate – ce se poate observa însă ușor este dimensiunea parcelelor de epocă, în prezent mult fragmentate; nr.38, i.e. parcela imediat de la sud de fostul lot al lui Vasilie Zangor, este singura ce a păstrat proporții similare celor de epocă, deși și ea ușor micșorată în sud.

Segment din harta domeniile regale Între Prahove din 1883, și proiecția acestuia pe planul actual al localității.

Am lăsat pentru final a șasea parcelă menționată cu numele locatarului – cea ocupată de Petre Robu, corespunzând aproximativ nr.1, 3 și 54A de la colțul dintre str. Victoriei și str. Independenței – datorită faptului că, conform modului în care aceasta este figurată, regimul de proprietate era diferit, parcela fiind colorată în roșu, culoare atribuită loturile deținute direct de domeniile regale și utilizate ca atare sau date în chirie. Pe acestea apar figurate mai multe clădiri, dar singura la care mai putem identifica un descendent direct este cea de pe drumul principal, de la nr.67, respectiv școala nouă, al cărui local actual se prezintă însă într-o formă de la 1910.

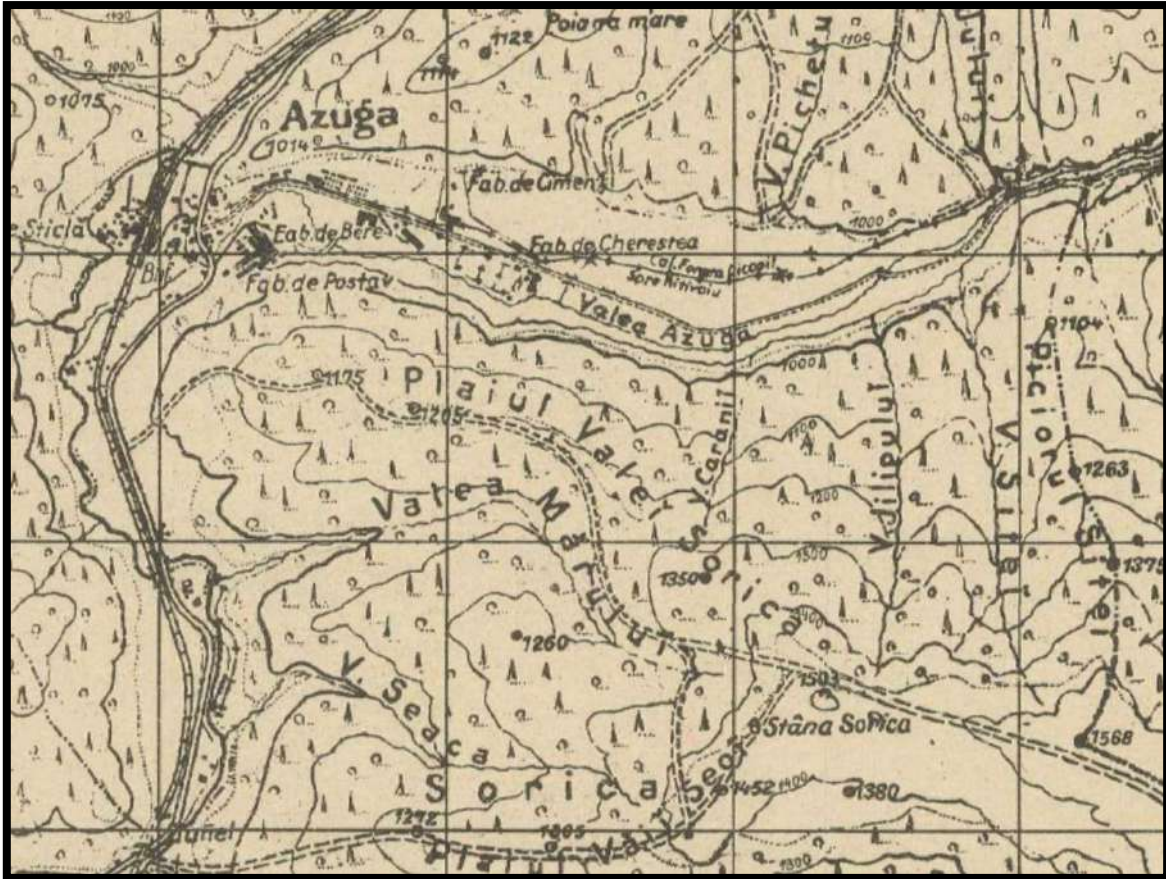
Schimbările ce au intervenit în zona centrală pe parcursul acestor treizeci de ani se pot vedea mai bine pe planul de situație întocmit cu ocazie pregătirilor pentru ridicarea școlii, inclus mai jos, la începutul segmentului despre fondul construit (subcapitolul 10).

Pentru prezentarea de ansamblu a evoluției urbanistice a localității vom sări însă aici direct la hărțile întocmite de germani în 1916, în contextul primului război mondial, și care prezintă Azuga la sfârșitul etapei sale primare de industrializare, însoțită de dezvoltare prin colonizare cu muncitori. Zorii epocii industriale a Azugăi erau deja vizibili pe harta din 1883, unde apărea fabrica de sticlă, precum și câteva amenajări incipiente în triunghiul format de drumul principal, albia Azugăi și pantele Soricăi. Harta din 1916 arată o Azuga care posedă deja viitoarele sale coordonate principale: fabrica de sticlă în capătul de vest, fabrica de postav pe platoul mai sus menționatului triunghi, și fabricile de bere, ciment și cherestea de-a lungul drumului ce duce în amonte, către Retivoiu.

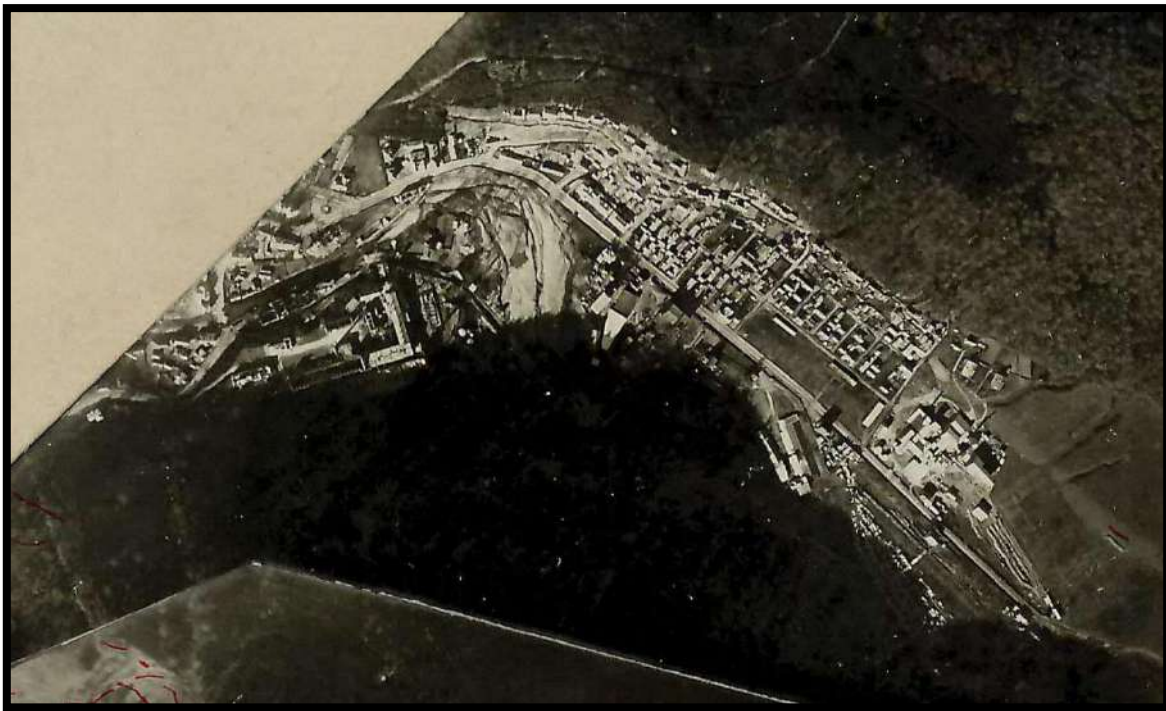
Fabricile – cu excepția celei de sticlă – se pot observa mult mai bine într-o serie de fotografii aeriene efectuate de locotenentul german Graeber în 10 noiembrie 1916, în contextul luptelor de pe Valea Prahovei. Fotografiile sunt relevantă și pentru aspectele care rămân ignorate pe hartă, respectiv dezvoltarea zonelor rezidențiale ale localității. Se pot observa din acest punct de vedere mai multe zone – (1) în zona vechii vetre a localității, parcelar iregular, situație accentuată de evidenta fragmentare a parcelelor mai vechi, ocupate de construcții de dimensiuni și cu funcționalități variate; (2) pe str. Independenței, în zona cotului Azugăi, construcții largi, cu fațada lungă la stradă, caracteristice activităților comerciale și a celor conexe industriei (barăci etc.); (3) de aici până la fabrica de ciment, o zonă cu caracter de plan (semi)hippodamic – minus str. Clăbucet și str. Parcului, marginale și condiționate de conformația terenului – prioritar datorată activităților de colonizare și împroprietărire de la cumpăna secolelor XIX-XX.

O expansiune avusese loc și în sud, unde apăruse spitalul – sumar figurat pe hartă, dar vizibil în fotografiile aeriene. Stâna Sorica continuă să își facă apariția (așa cum face încă din secolul XVIII), ca și troița de La Genune, ce încetează însă să mai fie figurată pe hărțile ulterioare, nu datorită dispariției, ci datorită schimbărilor de regim.

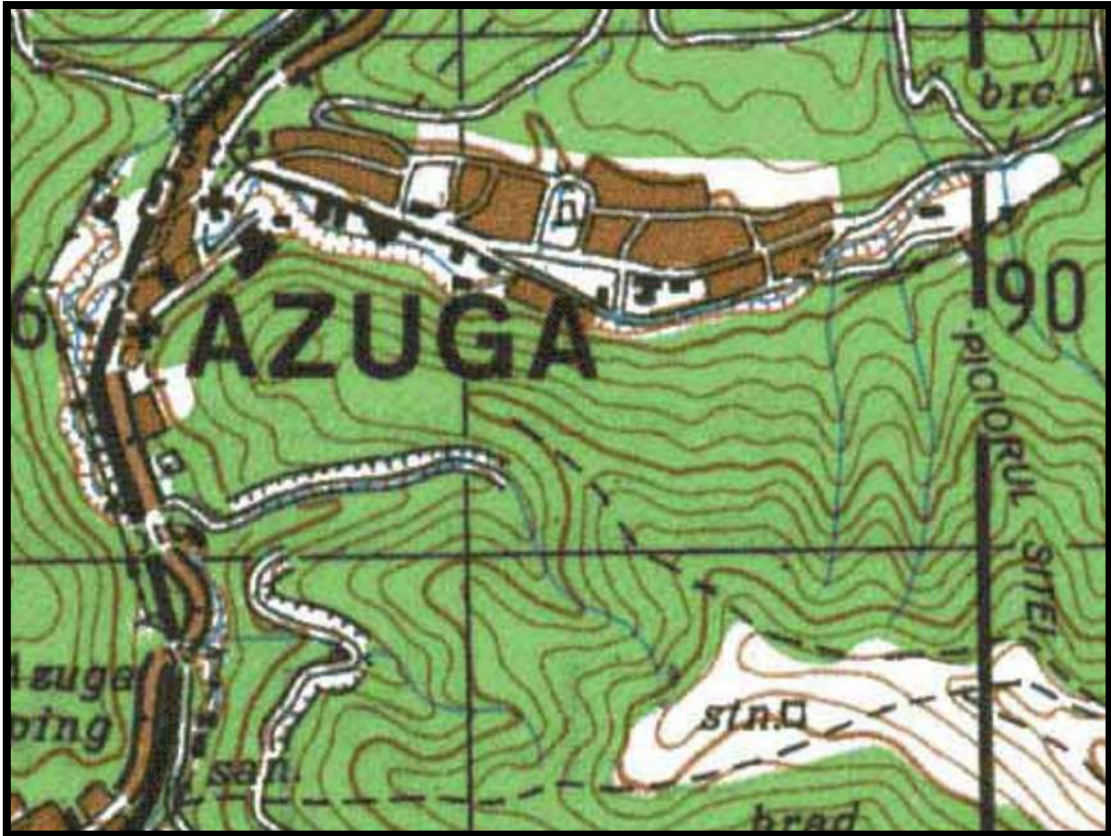
Includem în final și două exemple din aceste hărți ulterioare, prezentând Azuga în a doua parte a secolului XX – din perspectivă sovietică și din perspectivă românească – numai pentru a se putea observa expansiunea estică a localității prin „orașul nou”, inițial, în perioada interbelică, printr-o serie de împroprietăriri, apoi prin transformări în spiritul urbanistic standardizat al epocii comuniste. În mod notabil, planificarea a luat în calcul includerea unui spațiu verde convenabil ca dimensiuni și ca amenajare – Parcul Ecaterina Teodoroiu – în zona centrală a acestei întinderi urbane.

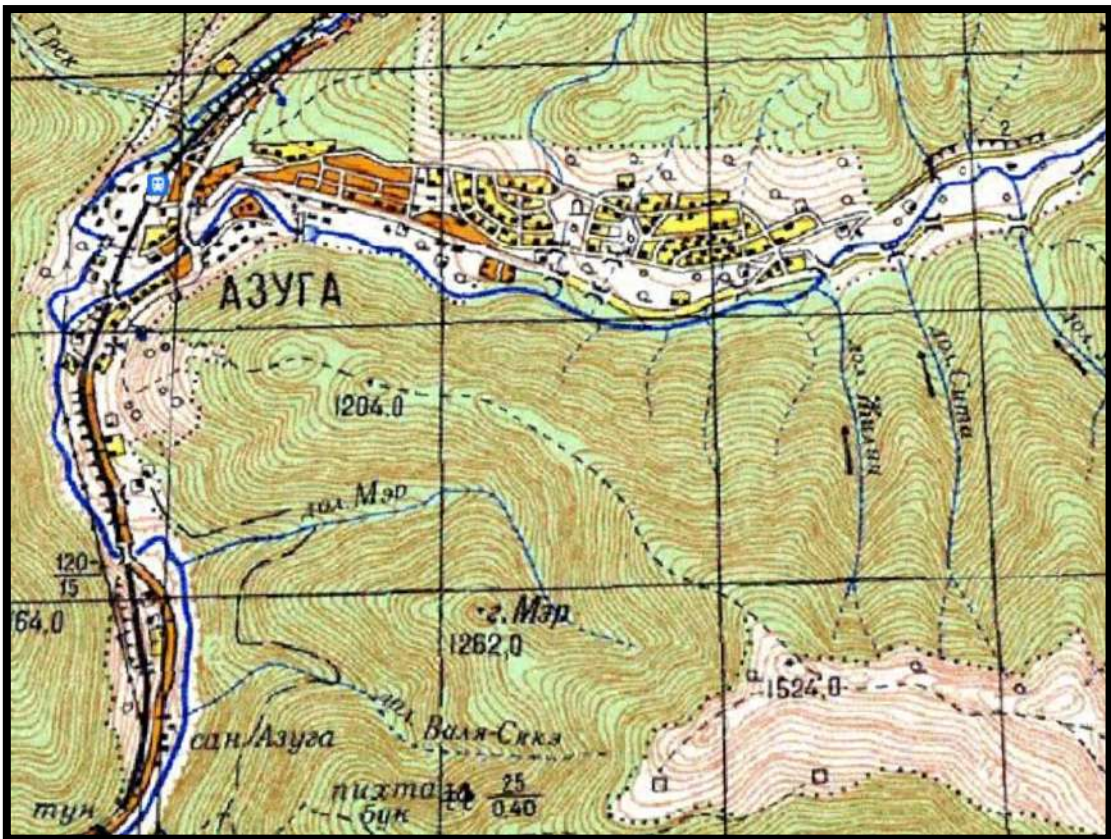
Locația Azugăi pe harta germană din 1916

Fotografie aeriană germană din 10 noiembrie 1916 a zonei de est al localității cu fabricile de postav, bere, cherestea, ciment, pivnițele Rhein și cartiere de locuințe (Fotómozaik Azuga és környékéről. [H IV d 681/11-12])

Azuga pe hărțile militare românești din a doua parte a secolului XX

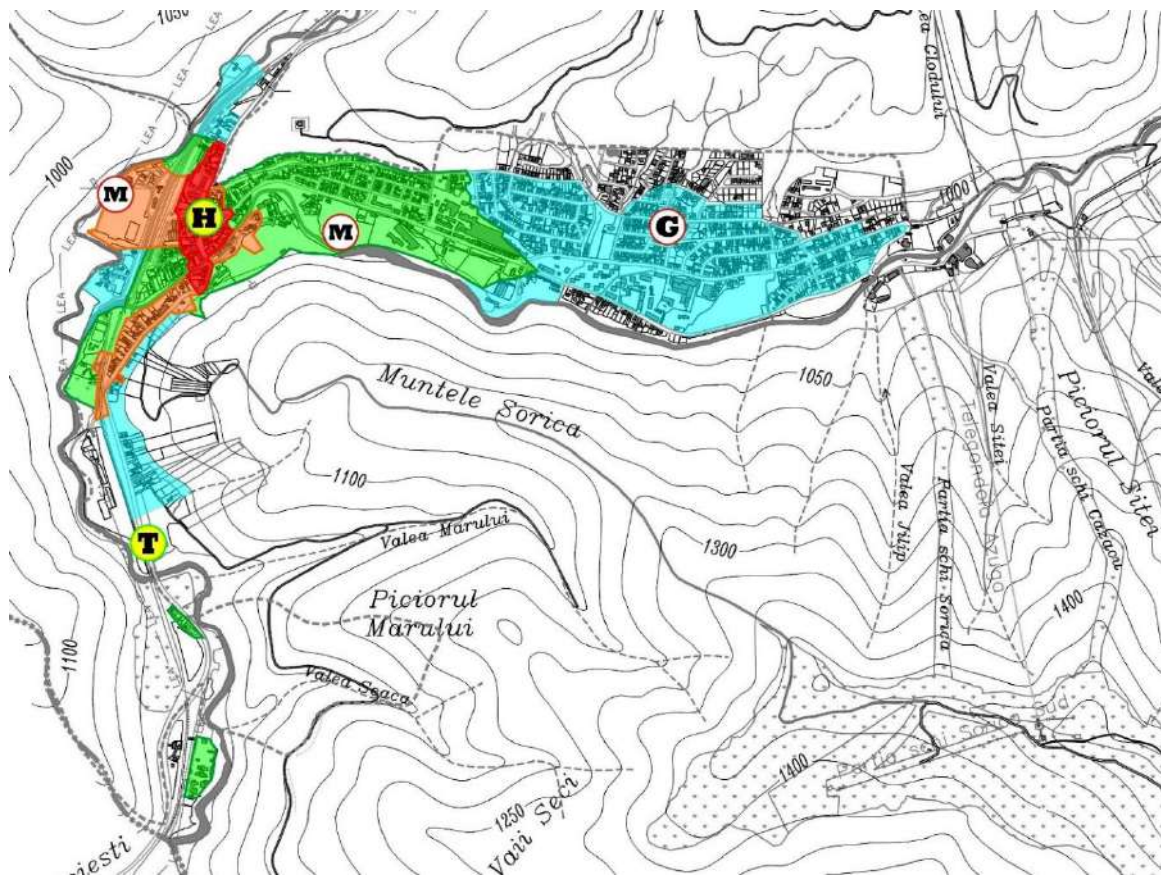

Azuga pe hărțile militare sovietice din a doua parte a secolului XX

9. EVOLUȚIA TRAMEI STRADALE ȘI A PARCELARULUI

În baza informațiilor prezentate mai sus, putem reconstitui principalele etape de dezvoltare ale localității după cum urmează:

1. Inițial pe locul unde se va forma ulterior Azuga se afla numai o cârciumă – Hanul Între Prahove – ridicată pe drumul dintre Brașov și Comarnic probabil în secolul XVIII (după tradiție în anii 1720, dar drumul de pe Valea Prahovei va fi lărgit pentru a îngădui accesul căruțelor abia în deceniul următor; în orice caz, cârciuma exista în prima parte a anilor 1770). Cu excepția acesteia, în teritoriu activau mai multe stâne, probabil din vremuri imemorabile, iar punctele *Malul Ursului* și *Geanone* erau locații favorite ale tâlharilor, probabil tot din vremuri imemorabile⁶⁰.
2. În jur de 1800 începe să se formeze în apropierea hanului dintre Prahove și o așezare propriu-zisă, după tradiție oierul Gheorghe Zangor ridicând aici prima casă la cumpăna dintre secole – atât anterior cât și ulterior, neamul Zangoreștilor a fost o prezență notabilă în zonă. Primele trei sferturi ale secolului XIX va fi martore la o creștere treptată – și fluctuantă – a acestui nucleu inițial, dar nici la jumătatea secolului sălaşul Între Prahove – aparent funcționând în această epocă în principal ca un punct de exploatare forestieră – nu era încă îndreptățit să își asume titlul de cătun.

Reconstituire orientativă a expansiunii localității Azuga – roșu: c.1855; portocaliu: c.1883; verde: c.1916; bleu: c.1970-1980; H: Hanul Între Prahove, nucleul inițial al localității (sec. XVIII, locație aproximativă); T: Troița de la Genune (Geanone); G: glăjăria lui Aslan (c.1833, locație aproximativă); M: mori (de lemne) existente la c.1855 dar dispărute ante c.1883; locații aproximative)

⁶⁰ Urechia 1913, p. 41.

3. Anul 1879, când este inaugurată halta Azuga și demarează construcția fabricii de sticlă, poate fi considerat ca fiind începutul celei de a treia etape din existența localității, și de asemenea și cea decisivă. Pe planșa alăturată se poate urmări întinderea așezării anterior industrializării (roșu), în primii ani ai industrializării (portocaliu), și în ajunul primului război mondial (verde) când în Azuga deja funcționau toate industriile ce urmau să devină emblematice pentru localitate, și avusese loc deja o primă colonizare sistematică, ce a rezultat în zona rezidențială cu plan semi-hippodamic de pe Valea Azugăi, până în str. Brândușei, și care, alături de zonele rezidențiale anterior utilizate și de cele ocupate de clădiri industriale și/sau oficiale putem considera că formează zona istorică de referință a localității.
4. În perioada interbelică are loc o a doua etapă de colonizare sistematică, de data aceasta pe loturi distribuite în sus pe Valea Azugăi, dincolo de fabrica de ciment. În continuare, Azuga se va extinde în principal în această direcție, „orașul nou” astfel apărut beneficiind de mai multă atenție din partea autorităților și a persoanelor particulare interesate, cu rezultate negative asupra prezervării patrimoniului construit, și așa de data considerabil mai recentă, astfel încât în prezent aspectul dominant este dat de blocuri și de case moderne și/sau complet modernizate.
5. Ultima fază din evoluția urbanistică a localității a început din 1989, trăsătura ei dominantă fiind dezafectarea clădirilor industriale preexistente, frecvent urmată de demolarea acestora. Cartiere de locuințe noi, fără valoare istorică, au fost ridicate, și sunt ridicate în continuare la periferie, precum și pe loturi eliberate de structurile anterioare. Notabilă este și expansiunea în extremitatea estică a localității a unui sector destinat activităților turistice, dar nici acesta, nici celelalte cartiere noi sau complet înnoite nu sunt (încă) relevante pentru subiectul acestui studiu.

În ceea ce privește rețeaua de drumuri, din vechime⁶¹, un drum de munte, pe care abia se putea merge în coloană, una Timișul și Comarnicul, peste Orăți, Posada și Predeal. Carele nu puteau străbate pe acest drum, mărfurile trebuind transportate pe cai până la Câmpina, iar mențiunile de „un cal” sau „jumătate de cal” ce apar în registrul de comerț brașovean pot fi eventual puse în legătură cu tranzitul pe Valea Prahovei⁶², dar realitatea este că nici celelalte drumuri peste munte nu erau cu mult mai ușor practicabile.

La mijlocul anilor 1730, pregătindu-se să intervină în războiul dintre Imperiul Țarist și Imperiul Otoman, Austria trimite detașamente pe Valea Prahovei pentru a lărgi și îmbunătăți acest drum, astfel încât să poată fi traversat cu carele. Războiul din 1737-1739 s-a dovedit dezastruos pentru Austria, dar pregătirile făcute în vederea invaziei Țării Românești au rămas, Valea Prahovei fiind astfel înzestrată cu un drum pentru căruțe. În 1789, drumul acesta a fost reparat și dotat cu punți și poduri de lemn, din nou în contextul unui război între Austria și Imperiul Otoman (1787-1792). Deși o imensă îmbunătățire față de situația anterioară, acest drum de secol XVIII continua să prezinte inconveniente. De la Timișu de Jos la Predeal drumul, luând-o pieptiș, dura între jumătate de zi și o zi întreagă, iar mai departe cărarea urma albia accidentată a Prahovei. În anii 1840, s-a purces la reamenajarea și modernizarea vechiului drum, sub coordonarea generală a inginerului Ruset. Asistentul său, inginerul Delejeanu, a și locuit între Prahove pe durata lucrărilor la șoseaua națională⁶³.

⁶¹ În secolul XV documentele încep să vorbească despre drumul și vama Prahovei, la 1452 menționându-se chiar, într-o scrisoare adresată de Vladislav II brașovenilor „cât despre drumul Prahovei să fie slobod, și pe unde poftiți, să ne ținem de așezământul cel vechi, de la domnii de mai înainte” (Urechia 1913, p. 6).

⁶² Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 410-411. Totuși, conform informațiile culese de I.G. Babeș în secolul XIX: „sub denumirea de „cal” se înțelegea o sumă de lăzi de brad vâpsite, în mărimi diferite, puse una într'alta” (Urechia 1913, p. 9).

⁶³ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 411. Urechia 1913, p. 17-18, 25-30

În privința rețelei de drumuri locale, începuturile (semi)legendare ale Azugăi merg dincolo de Gheorghe Zangor de la 1800, la Vasile Zangor, ce construisese pod peste Azuga și cerea taxă de la chirigii⁶⁴. Axa principală a viitoarei localități a fost încă de la început drumul mare de pe Valea Prahovei (acum str. Victoriei). Drumul de pe Valea Azugăi (acum str. Independenței) va deveni, în anii 1880-1890, a doua axă principală a ei, dar evoluția lui în timp este mai complexă, în secolul XVIII el mergând pe malul stâng al Azugăi și trecând pe malul drept doar în amonte, traversând prin vad aproximativ în zona actualei săli de sport. Transferul lui pe brațul drept al râului a avut loc abia în prima parte a secolului XIX, probabil în contextul necesității unui traseu fără vad între drumul principal și glăjăria lui Aslan, dar posibil și datorită schimbărilor cursului Azugăi. Un al treilea drum de epocă (sec. XVIII-XIX), ce pornea aproximativ din dreptul nr.41 de pe str. Victoriei (unde, în doua parte a secolului XIX, erau casele Zangoreștilor) și urca pe muchia Soricăi (nu pe Valea Mărului) sus la stână a dispărut între timp.

În anii 1870-1880, deschiderea stației de cale ferată și începuturile industrializării au dus la apariția str. Postăvăriei și a unor segmente din partea nordică a viitoarei str. Prahovei iar expansiunea și parcelarea dinspre sfârșitul secolului au generat str. Brândușei, str. 24 Ianuarie, str. Muncii, str. Parcului, str. 9 Mai, str. Vânători, str. M. Eminescu, str. 1 Mai, str. I. Caragiale și str. Baiului, cu ramificație de pe coastă a str. Clăbucet.

Toate celelalte străzi sunt ulterioare primului război mondial. Fără a mai intra în detalii, în perioada interbelică localitatea se extinde în sus pe valea Azugăi, iar recent căpătatul statut de stațiune climaterică și de vilegiatură, face ca multe dintre noi apărutele artere de circulație să primească titlul de „bulevard” – astfel Azuga avea B-dul Neatârării, B-dul Independenței, B-dul Ritivoiului, B-dul Carol I, precum și Calea Reginei, dar și trasee mai modest intitulate, precum str. Louis Basset, intitulată după secretarul M.S. Regele Carol I⁶⁵. Realitățile din spatele denumirilor nu tocmai pe măsura lor – din lipsă de fonduri, în 1930, B-dul Ritivoiului, lat de 12 m, nu era încă amenajat, iar conexiunea sa cu zona de vest a localității se făcea printr-un vad fără pod de trecere⁶⁶.

Aspectul unei străzi din Azuga în anii 1900-1915 – str. Independenței, vedere din dreptul primăriei actuale către primăria veche (<https://imageromania.ro/>)

⁶⁴ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 4.

⁶⁵ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 7.

⁶⁶ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 4.

10. EVOLUȚIA FONDULUI CONSTRUIT

Orice discuție despre fondul construit al Azugăi trebuie să înceapă cu „hanul” ridicat între Prahove cândva pe parcursul epocii moderne timpurii, și care a fost nucleul din care s-a format mai târziu așezarea.

După tradiție, mai multe tractire s-au succedat în decursul timpului în zona confluentei dintre Prahova și Azuga. Se afirmă că peste ruinele unuia dintre ele a fost ridicată în 1902-1903 biserica ortodoxă Sf. Treime, iar un altul s-ar fi aflat acolo unde acum se află Casa Silvicultorului⁶⁷ dar, dacă ne ducem înapoi la sfârșitul secolului XIX, deși nu mai existau nici ruine, locația vechiului era presupună a fi fost în dreptul școlii⁶⁸ - i.e. școala veche, parcelă mai recent ocupată de Hotel Azuga. Acesta ar fi fost Hanul Între Prahove, presupus a fi fost construit în prima jumătate a secolului XVIII (1720-1725? – în orice caz, avem dovezi că exista deja o cârciumă în jur de 1770 în sălbăția de la confluența Prahovei și Azugăi⁶⁹), și, din nou după tradiție, ars de mai multe ori de „turci” în decursul istoriei sale.

Un punct istoric mai bine atestat este construcția în 1818 a hanului lui Alexandru Filipescu, proprietarul de atunci a luncilor dintre Prahove. Acesta se ridica în fața șoselei – iar mai târziu și a căii ferate – și pe pereți se aflau reprezentările unui cerb și a unei căprioare. Acesta a purtat și denumirea de Cârciuma Scriitorului din Râșnov ca urmare a frecventării sale de către I. G. Babeș. Încă în picioare la sfârșitul secolului XIX, corespunde probabil – sau cel puțin este înaintașul direct – al hanului „La Cerb” menționat de V. A. Urechia în lucrarea sa 1913 despre drumul Brașovului. Hanul este frecvent menționat în lucrările mai noi și sub numele de „Căciula Mare” ca urmare a unor interpretări corupte a izvoarelor de epocă – „Căciulă Mare” era de fapt porecla banului Filipescu⁷⁰.

Cât despre ce au fost de fapt aceste hanuri, avem mărturia oculară consemnată în reportajul publicat de Gazeta Transilvania în 1904, cu ocazia inaugurării bisericii din localitate: „*Mai deunăđi îmi povestea d-l fabricant Wilh. Rhein, că în anul 1886, când pentru prima-óră a venit d-sa la Azuga n'a aflat alt ceva de mâncare la prânđ, decât nisce ouă și mămăligă într'o cârciumă-bordeiú*”.⁷¹

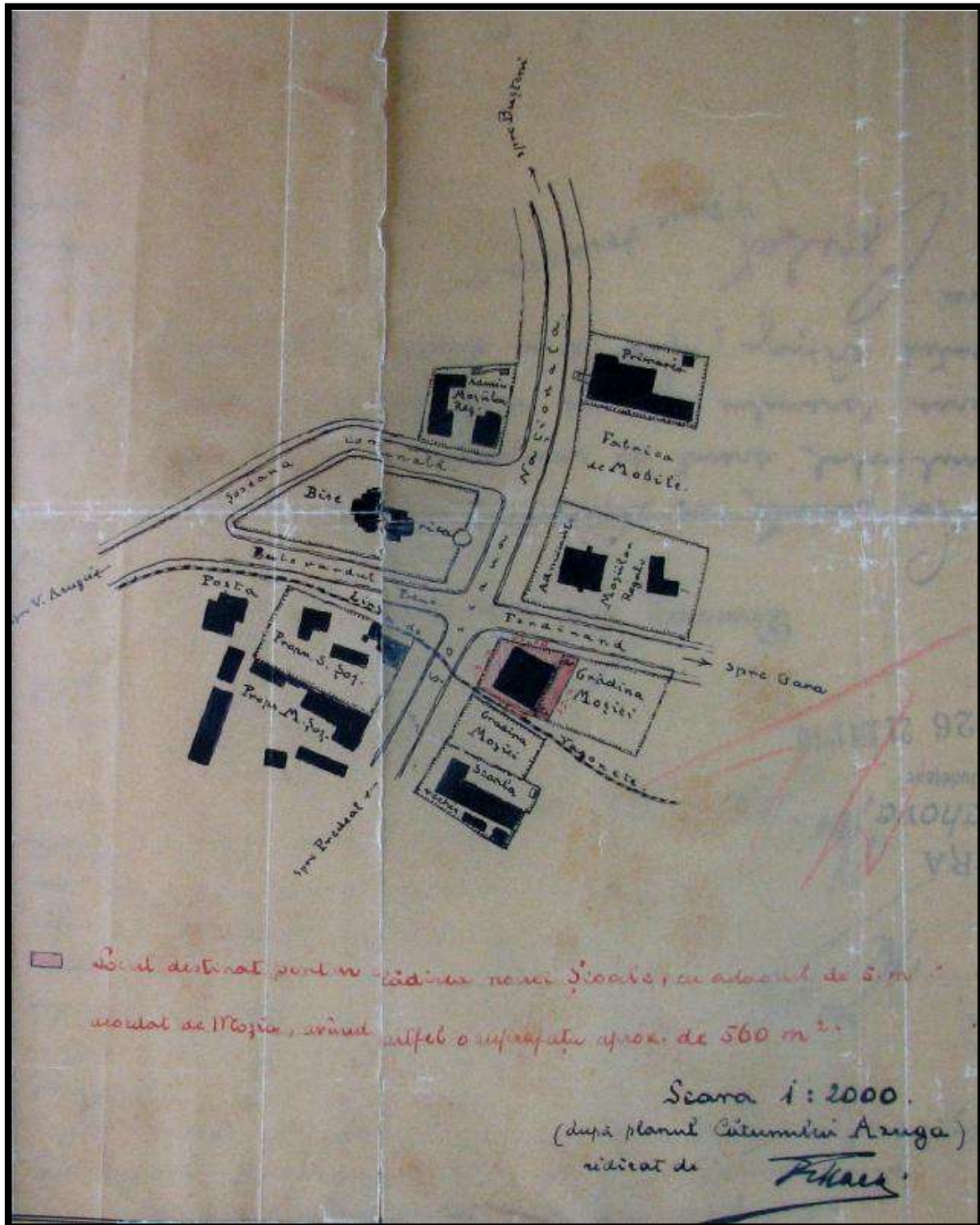
⁶⁷ <https://bisericaazuga.webnode.ro/despre-noi/>.

⁶⁸ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 245-246.

⁶⁹ Von Bauer 1778, p. 132.

⁷⁰ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 108. Urechia 1913, p. 57-58, 265. Obiectiv, toate informațiile merg înapoi la ce a publicat I. G. Babeș în „Din Plaiul Peșului”.

⁷¹ Serbările din Azuga (1904), p. 2.

Plan al zonei centrale a localității Azuga, întocmit c. 1910 în contextul pregătirilor pentru ridicarea școlii noi (actuala școală cu clasele I-IV). Apar școala veche (Hostel Azuga), primăria veche (Biblioteca Orășenească), biserica (Sf. Treime), două imobile ale Administrației Moșilor Regale (unul este Ocolul Silvic, celălalt a dispărut), poșta veche și proprietăți ale fabricii de mobilă și ale membrilor familiei Șoș. A se nota și traseul liniei de vagonete, moștenit de pasarela de peste drumul E60 din dreptul școlii (după Hoinărescu & Pavelet 2012, anexa 16.2, p. 10)

10.1. ARHITECTURA EDILITARĂ

Dacă facem abstracție de hanurile istorice, primele exemple de arhitectură edilitară datează din ultima parte a secolului XIX, incluzând Casa Administrației Domeniilor Coroanei, școala veche și primărie veche⁷². La 1904 se menționa că localitatea avea „o școală rurală bine îngrijită la care funcționează 4 institutori, primărie, medici, reuniuni și societăți, posta și telegraf, farmacie și în timpul din urmă chiar și o tipografie, în fine strade regulat trasate, trotuare cu plantațiuni, conduct de apă, lumină electrică etc. etc.”⁷³

În ce privește evoluția ulterioară (timpurie), în 1927, se menționa rezervarea a mai multor terenuri pentru diverse instituții și facilități publice: 13600 mp (lot 115) pentru biserică și parc comunal, 1640 mp (lot 32) pentru (extindere) școală, 500 mp (lot 141) pentru Banca Populară, ce nu avea local propriu, 100 mp (lot 139-140) pentru Fundația Culturală și 7490 (lot 116, 119, 286) pentru interesele comunale (piață, lucernienă etc.)⁷⁴.

Nu o să includem în prezentările ce urmează clădiri ce au supraviețuit numai în forme mult alterate (precum primăria veche) sau mult prea recente (precum primăria nouă) decât dacă le considerăm totuși relevante.

Școala

Prima clădire a **școlii** fusese construită în 1884, pe un teren donat de M.S. Regele Carol I, iar în primul an de activitate și-a deschis porțile pentru 62 de elevi. Funcționând în regim de școală mixtă primară, ca urmare a proporției ridicate de germani în localitate în această vreme, cursurile includeau și lecții de limba germană⁷⁵. Această primă școală se afla la drumul mare, nu departe de gară, pe locația ulterior ocupată de Motel Azuga. Ca urmare a dezvoltării rapide a localității, aceasta s-a dovedit curând neîncăpătoare, și în primul deceniu al secolului XX au început pregătirile pentru construcția unui nou local, pe un teren de c.560 m aflat două loturi mai la nord, imediat după șinele de vagonete (linia Schiel). O dată în plus terenul fusese acordat de domeniile regale, ce continua să posede grădini localul planificării școlii noi și școala veche, precum și în spatele nou planificatului local, către calea ferată. Această grădină din spate este în prezent curtea școlii cu clasele I-IV din Azuga, instituție ce ocupă și acum imobilul inaugurat în 1912. Studiul istoric din 2012 aprecia că acesta „fost din punct de vedere stilistic parașutat (...) în habitatul din Azuga, neîncadrându-se în spiritul locului” dar, luată ca atare, clădirea este un exemplu benefic de arhitectură de epocă, păstrându-se – la nivel de fațadă – destul de puțin alterată, deși, pe unele laturi, lucrătura ferestrelor a fost afectată, ne mai corespunzând detaliilor prezervate în proiectul original. Lucrul acesta este sesizabil îndeosebi pe fațada dinspre curtea din spate.

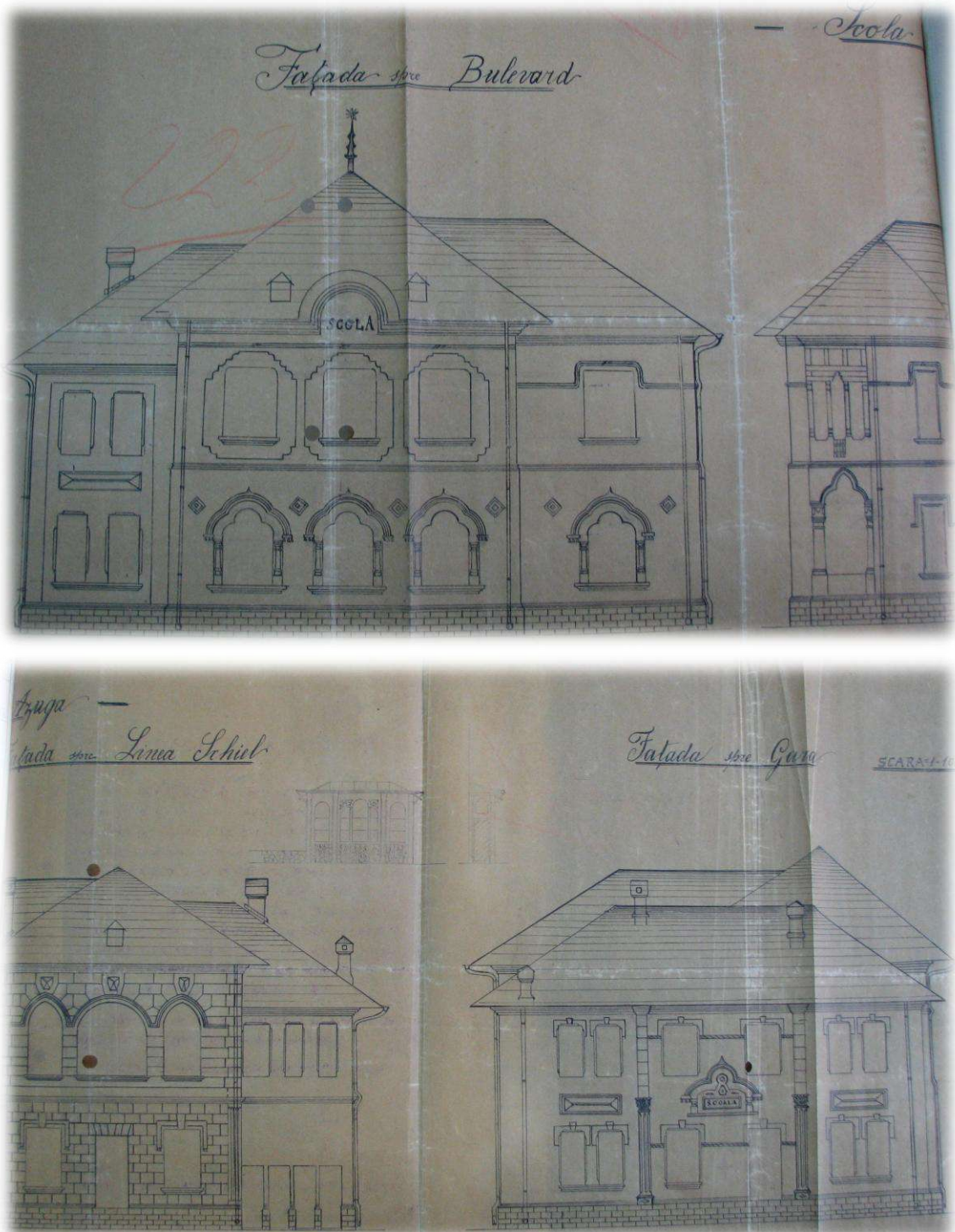
Școala aceasta s-a dovedit suficientă pentru necesitățile comunității timp de jumătate de secol. În 1957 s-a înființat și o secție de liceu seral, apoi, la începutul anilor 1960, s-a dat în folosință imobilul de pe str. Independenței, o clădire de mare amploare, în spiritul și cu arhitectura specifice epocii. În 1990 școala a fost transformată în Liceul Teoretic Azuga, și în prezent continuă să funcționeze făcând uz de ambele imobile.

⁷² Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 31. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145.

⁷³ Serbările din Azuga (1904), p. 2.

⁷⁴ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 5.

⁷⁵ Simache & Stăncioiu 1971, p. 169.

*Extrase din proiectul de la 1910 pentru construcția localului școlii
(după Hoinărescu & Pavelet 2012, anexa 16)*

Localul școlii în construcție, 1910-1911 (<https://imageromania.ro/>)

Hotel Azuga în martie 2022, ocupând locația localului vechii școli

Localul școlii în martie 2022

Curtea din spatele localului școlii (înspre gară) în septembrie 2009 (www.google.com/maps) și în martie 2022, după amenajarea terenului de fotbal și construirea bazei sportive

Băile

Timpuriu în existența sa, fabrica de postav din Azuga a ridicat un băi publice pentru muncitorii ei. Acestea, ridicate cu un cost de 20000 lei, includeau facilități pentru băi calde și reci, băi cu aburi și băi electrice⁷⁶. Clădirea există și astăzi, și a prezervat o serie de elemente, dar a suferit intervenții masive – cele mai multe ferestre au fost înlocuite cu geamuri termopan, golurile a mai multe din ele au fost înzidite (fereastra centrală de la etajul fațadei principale, două ferestre de la parter pe sud etc.), acoperișul a pierdut cele mai multe elemente decorative etc. Cum structura de bază încă mai există, precum și date îndestulătoare privind proiectul, considerăm însă că o restaurare ar putea să redea acestui obiectiv aspectul de epocă și să îl convertească într-un element valoros pentru dezvoltarea turistică a localității.

Băile fabricii de postav, c. 1906 (după Babeș 1906, p. 26 bis)

⁷⁶ Babeș 1906, p. 25.

Băile fabricii de postav în septembrie 2009 (www.google.maps)

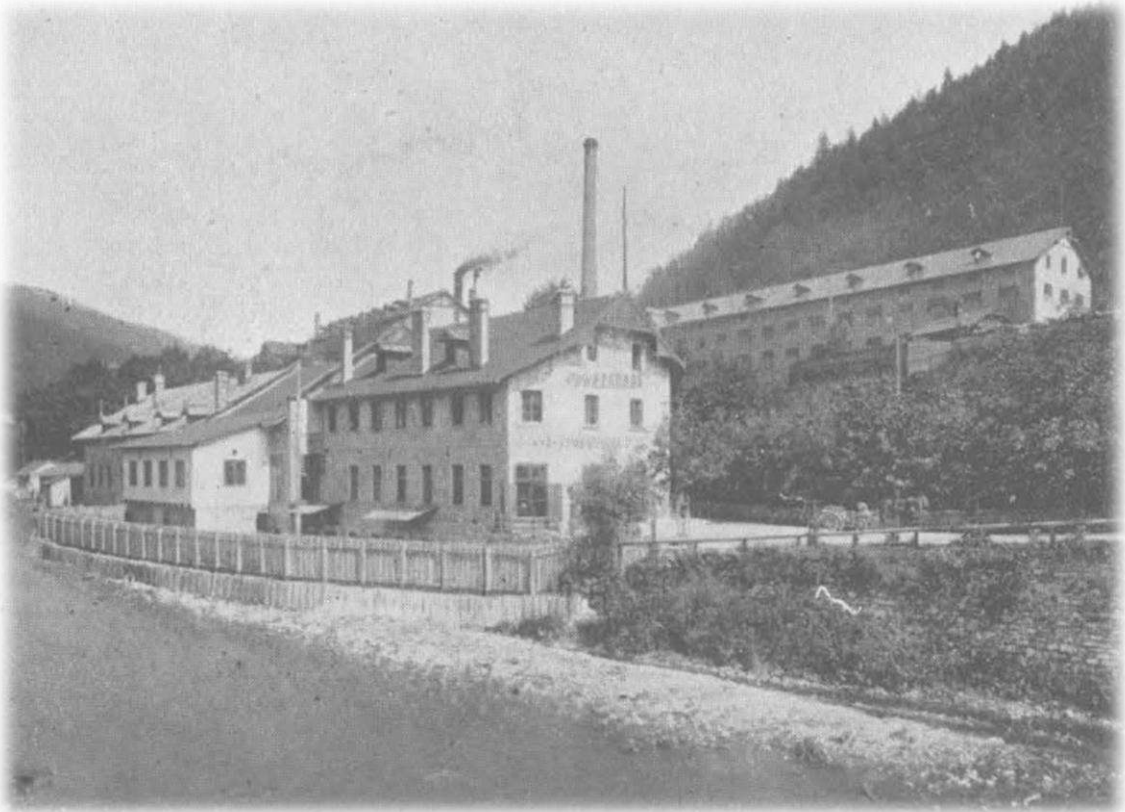
Băile fabricii de postav în martie 2022

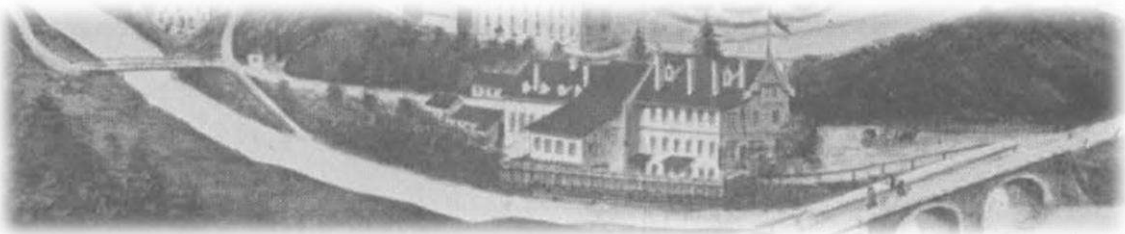
Băile fabricii de postav în martie 2022

Cantina, cooperativa etc.

Menționăm aici și grupul de clădiri ce se înșiră în spațiul delimitat de cele două poduri, albia Azugăi și str. Postăvăriei, având în vedere că, deși – aidoma băilor – existența lor este conexă fabricii de postav, au îndeplinit funcții diverse, cu implicații sociale. Astfel localul cantinei a devenit cel al Societății Cooperativa Azuga, iar mai târziu în zonă a funcționat Concordia, Brutăria Azuga și un local cu autoservire. Clădirile nu mai au aspectul pe care îl aveau în primii ani ai secolului XX, dar modernizarea lor a avut loc totuși timpuriu, și formează astfel (împreună cu băile) un valoros ansamblu de epocă.

Grupul de clădiri, cu cantina fabricii de postav, c. 1906, sus: fotografie și jos: reprezentare idealizată în panorama fabricii (după Babeș 1906)

Același grup de clădiri, ante 1915, acum ca Societatea Cooperativa Azuga, cu gardul dărăpănat și cu o extindere în spate până în mal (<https://imageromania.ro/>)

Grupul de clădiri în martie 2022, după un secol de extinderi și modificări

Grupul de clădiri desfășurat de-a lungul str. Postăvăriei în martie 2022

Spitalul

Încă din 1901 se constituise un comitet pentru înființarea unui spital în localitate, îndeosebi în vederea izolării cazurilor de boli infecțioase⁷⁷, ca urmare a faptului că își făcuseră deja apariția febra tifoidă și scarlatina. În pofida eforturilor de a strânge fondurile necesare prin diverse mijloace, abia contribuția financiară a MS Regele Carol I și a reginei – ce au pus la dispoziție și parcela necesară construcției, în poiana Colțul Roșu de pe moșia regală Clăbucetul Baiului – au reușit să ducă la concretizarea inițiativei. Ca recunoștință, comitetul răspunzător a decis ca instituția să fie intitulată „Spitalul Principele Nicolae”.

Piatra de temelie a fost pusă pe 1 septembrie 1911, iar pe 7 octombrie 1912 spitalul a fost dat în funcțiune. În pofida inaugurării, lucrările erau numai parțial terminate, apa și încălzirea fiind introduse abia în 1913, când se va încheia și lucrul la ultimul pavilion. În final, spitalul consta dintr-un pavilion principal, unul pentru boli infecțioase, un al treilea pentru consultații, o morgă și o locuință pentru medic.

În perioada următoare spitalul va servi diferite funcții – centru pentru îngrijirea victimelor de război, sanatoriu TBC – Osteoarticular, apoi din 1972 spital orășenesc – și își va extinde complexul cu noi clădiri. În mod notabil, noile corpuri de clădire s-au conformat arhitecturii preexistente, armonizându-se arhitectural cu aceasta prin elemente distinctive – colonade etc.

În prezent, începând din 2004, ansamblul este cunoscut ca Spitalul Ortopedie-Traumatologie Azuga, activând în domeniile menționate în titlatură, precum și programe de recuperare, medicină fizică și balneoterapie.

Pavilionul principal în prima parte a secolului XX (<http://www.ortopedieazuga.ro/>)

⁷⁷ Babeș 1906, p. 24-25.

Spitalul în zilele noastre (<http://www.ortopedieazuga.ro/>)

10.2. ARHITECTURA ECLESIASTICĂ

În a doua parte a secolului XIX, Azuga făcea parte, împreună cu Predeal și Poiana Țapului, din parohia ortodoxă Bușteni, cătunele folosind la comun biserica parohială Nașterea Maicii Domnului din Bușteni, construită în 1889⁷⁸.

Biserica Sf. Treime (str. Victoriei, nr.54), a fost ridicată în 1902-1903 prin contribuțiile credincioșilor, dar mai ales prin mila Casei Regale a României, care a înzestrat-o și cu pictură, mobilier, cărți, veșminte și odoare. Vitraliile clădirii au fost lucrate de un meșter german la cererea expresă a regelui Carol I și a reginei. Arhitectura este clasică, cu un plan cruciform, delimitat cu ziduri a căror față interioară este de cărămidă iar cea exterioară fațetată cu piatră de râu. Ca urmare a zonei montane, acoperișul este înalt, și zvelte sunt și cele două turle ce se ridică deasupra ei cu spire străpunse de numeroase ferestre, ca niște lanterne occidentale. Aspectul se datorează și faptul că cea mică, de deasupra intrării, a fost folosită drept clopotniță, adăpostind două clopote.

Biserica Sf. Treime, prima parte a secolului XX, cu monumentul companiei de dorobanți Prahova și cu una din băncile de piatră ornamentele ale localității
(<https://imageromania.ro/>)

Inițial nu a avut preot paroh, iar pentru oficierea slujbelor religioase veneau călugări de la schitul din Predeal. În 1904 a fost târnosită de episcopul Nifon Ploieșteanul, iar ca paroh a fost hirotonit Dumitru Atanasiu, originar din Dâmbovița, ce a rămas în funcție până la 1942. I-a succedat ca paroh ginerele său, Corneliu Brebenaru, originar din Gorj, apoi, în 1968, propriul său ginere, Valeriu Dobrescu, succedat, în 2010, de fiul său, Mihai Dobrescu.

⁷⁸ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 316, 459.

Holătirea a fost motivată cu aceea, că Tisza are de gând să introducă clo-tura în vederea votării bugetului și a contingentului de recurși.

Măne șosece și contele Apponyi la Budapesta și se crede, că și partidul lui va lua o decizie analogă, deși cu alte ocazii și-a exprimat părerea, că o înăp-rire a regulamentului — presupunând că pe alte terece se ofer garanții constitu-ționale — ar fi admisibilă.

Serbările din Azuga.

(Raport special al „Gaz. Transv.”)

Azuga, 28 Septembrie v.

Cine a călătorit acum 30—40 de ani de la Brașov spre Ploiești, își va aduce aminte de romantica vale a Prahovei mă-roră atunci numai prin pustietatea și sălbătăcia ei. Ochiul trecătorului nu vedea decât piscuri peșuge, deluri și colinice acoperite cu păduri aculare, nu auzia decât frământul frunzelor, murmurul apelor și trînetul sînelor, nu lătmăia decât la mari distanțe câte o cărciumă sărăcăcioasă, care fi oferă un slab adăpost și cu înima ure-rată, dădea slavă lui Dumnezeu când ajungea la Cămpina.

Ce deosebire mare între atunci și acum! Ce prefaceri și schimbări surprin-dătoare s'au realizat într'un timp relativ scurt de atia 20—25 de ani!

Valea Prahovei a devenit astăzi cel mai plăcut loc de viziuitură, prin poziția sa pitorească și prin clima sa sănătoasă și receritoare. Vile cochete și drăguțe, ridi-cate într'o neregularitate poetică oferă oșepților de vară locuințe igienice și plă-cute. Dér Valea Prahovei a devenit cu deosebire un centru industrial, cel mai important din intrîgia României.

În Azuga cu deosebire, sunt cele mai multe și mai mari fabrici ca: marea fabrică de postav (a d-lor Rhein, Schaefer et Comp.) care luoră numai din lînă cu-rată, de la cele mai dure pînă la cele mai fine stofe, cu 50 răsboie mecanice și aproape 500 de muncitori; fabrica de bere, de mobilă, de sticlărie, de șampanie, de salam, de ciment și var hidraulic, fa-brică de cherestee, cariere de piatră etc., apoi o școlă rurală bine îngrijită la care funcționează 4 instituții, primărie, medii, reuniuni și societăți, posta și telegraf, farmacie și în timpul din urmă obiar și o tipografie. În fine strada regulat trasată, trotuare cu plantațiuni, conduct de apă, lumină electrică etc. etc.

Mai deunăzi îmi povestea d-l fabri-cant Wihl. Rhein, că în anul 1880, când pentru prima-ori a venit d-asa la Azuga n'a aflat alt ceva de mănăcare la prînd, decât nișce ouă și mămăligă într'o cărciumă-bordei; astăzi se află hotelurile și res-taurante unde se servesc dineuri, cari mul-tumesc cele mai exagerate pretensiuni ale unui gurmand gastronom.

Cu înmulțirea stabilimentelor indus-triale, s'a înmulțit și numărul locuitorilor,

dér acestora le lipsea o casă de rugăciune și în trebuiele lor sufletesc trebuiau să alerge s'eu la biserica Domnedă din Bușteni s'eu la mănăstirea din Predeal. Actualii vrednici conducători ai Azugei au hotărî să împlinească și această laună. Pe pămîntul dăruit de Majestatea Sa regele Carol, în cel mai frumos loc din Azuga stă astăzi mândră și frumoasă biserica, mîngăie-rea și întărire, slinătate de suferințe și dătare de speranță sufletelor nenor-ocite și creștinilor cocernici.

Biserica e construită din piatră cio-plită, nevrăuită pe din afară, cu două-turie, coperită cu tînăchea vopsită. Inter-riorul e fôrte frumos pietat. Pe pêtețele de la intrare în lăuntru se află portretele Majestaților Lor regele și regina Româ-niei, citorii acestei sânt lăcaș, admirabil zugrăvite de pictorul curții regale. Pic-tura, vestimintele protestei, vasele sîn-te și celelalte odăr sunt dăruite de M. Sa Regele, ér frumos răsămătorele clopote de d-l Wihelm A. Rhein din incidentul ju-bileului de 25 ani ai fericietei sale casătorii.

I. Sfințirea bisericeii.

Duminecă în 26 Septembrie v. a. e. s'a săvîrșit tînăsirea bisericeii prin P. S. Sa arhierelui Nifon Ploieșteanul, vicarul metropoliei din București, asistat de P. C. Sa arhimandritul mănăstirii Sinaia, Nifon, de protoierul județului, precum și de alți preoți și patru diaconi.

Urmand învitatii permise, m'am dus cu plăcere la Azuga, astăt pentru ca să mai văd odată acea regiune pitorească, unde progresul și cultura și-au făcut pat-cald, cît și pentru ca să-mi vizitez radele iubite de aici și în fine pentru-ca să asist la dubla s'erbătore: tînăsirea bisericeii și desvălirea monumentului ridicat pentru eroii din localitate, căduți în răsboiul pen-tru independența țării.

Vrednicul și neobositul primar al comunei Predeal, d-l Aron Jinga, originar de la noi din Transivania, a dispus de cu vreme parvoarea comunei cu verdă și împodobirea ei cu, arcuri, de triumf (vr'o patru) ghirlande de flori, steguri etc. de asemenea și fabricile și casele private erau frumos decorate.

Clerul celebrant a sosit Sâmbătă în 25 Sept. la Azuga și 'a săvîrșit conform tipicului vecernia împreună cu litie și priveghere.

Duminecă în zorii de zi 50 buhători de t'rescurt anunțară locuitorilor ziua festi-vă. Roinul-roinul curgeau locuitorii valei Prahovei, hărăni și tineri, femei și copii, îmbrăcați de s'erbătore spre sfântul locaș, ér la ôrele 9 a. m. P. S. Sa arhierel Nifon a fost condus cu ceremonia cuven-ită în sunetul clopotelor de la locuința d-lui Rhein unde își avea quartirul, la bi-serică. După înconjurarea acesteia de trei ori a intrat în lăuntru unde s'a făcut sfin-țirea apei, s'a procedat la așederea mîș-telilor în sânta masă, la spălarea ei cu apă de tranșafir, cu mireme, cu marele mir, s'au aședat apostolii în cele 4 cornuri ale

prestolului s'a acoperit cu pânzătură, cu care ocaziune citorii bisericeii cu surș albi înainte ajtaua pătrunși de cuvenita pie-tete arhierelui întru împlinearea acestor lucrări tipicnale. În decursul acestor ce-remoniilor cei 4 diaconi recitau alternativ cu voce sonoră și înaltă, rar și cadentă, psalmi aleși, pe cari lumea adonnă în nuneră imens fi asculta cu evlavie.

Înlătôr cu deosebire a fost mom-entul când P. S. Sa arhierel Nifon, un bărbat frumos la față, plăcut la vorbă, blând la privire și de o cultură superi-ôră, cânta cu puternica, melodioasă și ferme-cătorea sa voce, cerea a uimit pe toți, stihurile prescrie la așederea evanghelis-tilor pe prestol: „Sîn-te apostole și evan-gheliste Matei (Marcu, Luca, Ion) rîgă pe mistival Dumneșeu, să ne dăruiască ertare de p'șoate și mântuire sufletelor n'ôștre.” P. S. Sa a uns apoi altarul și evan-gheliste bisericeii cu sfântul mir, făcînd sem-nal crucii, ér după d'nsul imediat d-l prefect Mișu urma a face același lucru.

A urmat sf. liturgiile la care a dat răspunsurile escelentul cor dirigeat de d-l Mihalescu, instructor în Bușteni.

Finită acosta, P. S. Sa arhierel Nifon, cu mitra pe cap și cărja pastorală în mână ține publicului asistent o prea frumoasă vorbire despre biserica, însemna-tatea și folosul ei, laudă în cuvinte pline de căldură pe cei ce au jertfit pentru ridi-carea acesteia bisericeii, învîta pe credin-țioși a o cerea cît mai des, și închee dînd p'rinteaf povețe tuturor întru practi-cianarea virtuților creștinesci și patriotice.

Vorbirea P. S. Sale a avut un efect covîrșitor. În biserică erau prezente, pe lângă numărul și distinsul public și ur-mătorele corporațiuni: Elevii școlii cu cor-pul didactic și stegul, Liga culturală-despărșământul Prahova, cu steag „Turn-veresin” cu steag și „Deutscher Sînger-bund” cu steag, membrii acestor corpo-rațiuni purtau cocardă la piept, ér pur-tători stegurilor eșarpă tricoloră.

II. Desvălirea monumentului.

Terminat fiind piosul act P. S. Sa, clerul și tot poporul ies în curtea biseri-ceii, spre a asista la un alt act tot atît de important și înlătôr. la un act pa-triotic, la desvălirea și sfințirea monu-mentului ridicat prin subscripție publică la inițiativa d-lui L. G. Babeș președintele comitetului.

Domnul primar A. Jinga rostescă cu mare însuflețire imensului public adu-nat în spațioasă curte a bisericeii, următ-orul discurs patriotic, pe care m'a suceș ac-d'ecopia după notele stenografice ale unui diarist din București, ca și pe cele-lalte ce vor mai urma în frul acestui ra-port:

Înalt prea sfin-te Stăpâne!
Domnule administrator!
Domnule prefect!
Dômnelor și domnilor!

O dorință adăce simțită a locuitor-ilor din Azuga, centrul comunei Predeal

se îndeplineșce astăzi. Le lipsea acestora locașul de rugăciune și de recreare su-fletescă și această dorință scumpă lor, se adăce acum la îndeplinire.

Avîntul neașteptat, ce l'au luat în timpul din urmă aceste localități frumșe odinoră însă pustii și sălbatici; impor-tanța lor actuală, nu numai ca stațiuni climatice bine apreciate, ci mai cu-se-ma ca centru industrial important, apoi con-vingerea întimă ce avem, că biserica a fost pentru strămoșii noștri și este și pen-tru noi, focarul sacru de unde porcede ere-dinta nemului în Dumnezeu și dragostea pentru comună și pentru scumpă patrie; au fost tot atâtea îndemnuri înne-căvîntate pentru consiliile n'ôștre comu-nale să înalte acest sfânt locaș potrivit trebuințelor locale, și în raport cu mijlo-cile de care a dispus comuna față de nu-măreroșele ei trebuințe.

După o trăie de mai multî ani Dumneșeu ne-a ajutat întor, să ridici-m pe temelie pe locul dăruit de Majestatea Sa Regele, această biserică așa precum se vede spre cinștea și spre vecinica laudă a celui Atot-poternic.

Înzestrarea acestui sfânt locaș s'a făcut de Majestațile lor Regele și Regina oferind în înalta lor sollicitudine și bună-voință: pictura, mobilierul, îmbrăcăminte-a vasele sîn-te și tote cele trebuincioșe cal-tului.

Èr clopotele, care vor chema pe cre-dințioșii la rugăciune, au fost dăruite de iubitorii de Christos Wihelm Rhein fa-bricant din localitate și de soția sa Wil-helmina.

Și precum Majestațiile lor Regele și Regina în bunăteatea lor nemărginită au înzestrat nu numai această biserică, și au ridicat din temelie biserica domnedă din Bușteni, au zidit școlile dela Predeal Azuga, Bușteni și Poiana Tăpului, au oferit grațiat terenuri pentru primărie, pen-tru șpitai și pentru sarvicele publice, și au creat pentru populația de aici un ne-cesar izvor de bunătare materială prin puternicul concurs, dat întru crearea a mulțime de instituții mai, care fac onore țării întregi, consiliul comuna, vine prin mine în numele obștii locuitorilor, cu prilegial acestei zile solemne să aducă Majestațiilor lor Regelii și Reginei omagii de recunoștință pentru binefacerile revăr-sate cu atata îmbeșugare asupra lor și fac cele mai călduroșe urări pentru săn-ătatea, fericirea și viața îndelungată a bunilor noștrilor Suverani:

Să trăiască M. S. Regele!

Să trăiască M. S. Regina!

Să trăiască Alțeta Sa regală prin-ci-pei Ferdinand și Alțeta Sa regală prin-ci-pesa Maria cu prîntii și prîntesce!

Să trăiască poporul Român!

Massa de ômeni se lătrăce pe cea-laltă parte și au în față un grandios monu-ment construit din granit de Caraiman în mod artistic lucrat de marea casă de construcții Marcu și Paolo Rossaza din Sinaia, italian de origine și mari filo-român. E înalt de 6 metri, în vârș are un vultur de bronz cu crucea în gură și ari-pile întinse, în față despre stradă, stema țării, o sabie, un steg și trei ghiulele de tun tot de bronz, ér mai de desub pe două laturî place mari de marmoră la care e săpată următoreea inscripție:

Reportaj publicat în Gazeta Transilvaniei, sâmbătă, 2(15) octombrie 1904 cu ocazia inaugurării bisericeii din Azuga

În 1916 turla de peste naos a fost distrusă de bombardamentul trupelor germane, ca urmare a faptului că românii utilizau clopotnița ca post de lunetiști. În 1920 turla a fost refăcută.

În 1960, considerându-se că pictura s-a deteriorat, a fost complet re-pictată în stil frescă de Emil Ivănescu din Curtea de Argeș, dar, ca urmare a suportului slab, bazat pe nisip luat de la fabrica de sticlă, s-a deteriorat rapid și a fost din nou complet refăcută în 1982 de Rafael Popescu de la mănăstirea Căldărușani, în tempera. În 2010, se intervenea din nou asupra picturii.

Biserica Sf. Treime în martie 2022

Începând cu 1988, biserica a suferit o serie de modificări și modernizări – montare de centrală termică, refaceri de acoperiș, adăugarea unei clopotnițe și a unei capele funerare, amenajarea grădinii înconjurătoare (c.1500 mp) ca parc etc. În 1993, cu ocazia aniversării a 90 de ani de la ctitorire, biserica a fost re-sfințită și, pe lângă hramul „Sf. Treime” i s-a adăugat și hramul „Sf. Ioachim și Ana”.⁷⁹

⁷⁹ Dobrescu 2010. Ghinea 2018, p. 66. Serbările din Azuga (1904), p. 2.

Biserica Sf. Treime în martie 2022

Construcția unei a doua biserici ortodoxe a început în 2004, în parcul Ecaterina Teodoroiu de pe str. Florilor din cartierul Satu Nou, la c.3 km de vechea biserică. Piatra de temelie a fost pusă pe 30 mai iar în 2010 a fost sfințit demisolul, închinat Adormirii și Înălțării Maicii Domnului. Ridicată din lemn, în stil maramureșean, biserica are în jur de 20 x 10 m⁸⁰.

Biserica nouă în 2007 (www.biserici.org)

Biserica nouă în martie 2022

⁸⁰ BucegiNatura 2019. Dobrescu 2010. Ghinea 2018, p. 66.

A treia clădire de cult a localității, biserica romano-catolică Sf. Nicolae (str. Victoriei, nr. 30) a fost ridicată în 1934 pentru comunitatea „germană”. Biserica a fost recent extinsă și înfrumusețată.

*Biserica romano-catolică Sf. Nicolae în 2012 (sus) și în 2021 (jos)
(www.google.com/map)*

10.3. ARHITECTURA INDUSTRIALĂ

Industria sticlei

Arhitectura industrială propriu-zisă a Azugăi începe încă din 1830, cu mult înainte ca localitatea să primească măcar numele actual. În acest an, Alecu Aslan din Rucăr deschide pe valea Prahovei, în marginea pădurii, o fabrică de sticlă, ridicând c.30 de colibe și aducând meșteri din Boemia. La sfârșitul secolului locația acesteia era încă cunoscută, în dreptul pichetului de pază, dar întreprinderea lui Aslan avusese o soartă foarte diferită de cea intenționată. În pofida eforturilor investite în construcții, inclusiv c.30 de barăci pentru lucrători, și a cantității de material brut adunate, după numai 2-3 luni de activitate, în care a produs sticlă suflată, sticlă colorată și geamuri, glăjăria a fost abandonată – banul Filipescu, pe moșia căruia fusese ridicată, a încercat mai apoi să o închirieze lui Iabraș Lipscanul din București, dar și acesta a fugit înainte ca producția să înceapă. Rămase în părăsire, clădirile glăjăriei au fost delapidate de localnici, ce au utilizat lemnăria pentru a-și ridica case pe marginea drumului principal. Piatra „silicată, adusă din carierele din Azuga, munții Zamura, și alt material brut, adunat de Iabraș Lipscanul”⁸¹ vor trece eventual în posesia celei de a doua fabrici de sticlă de la Azuga.

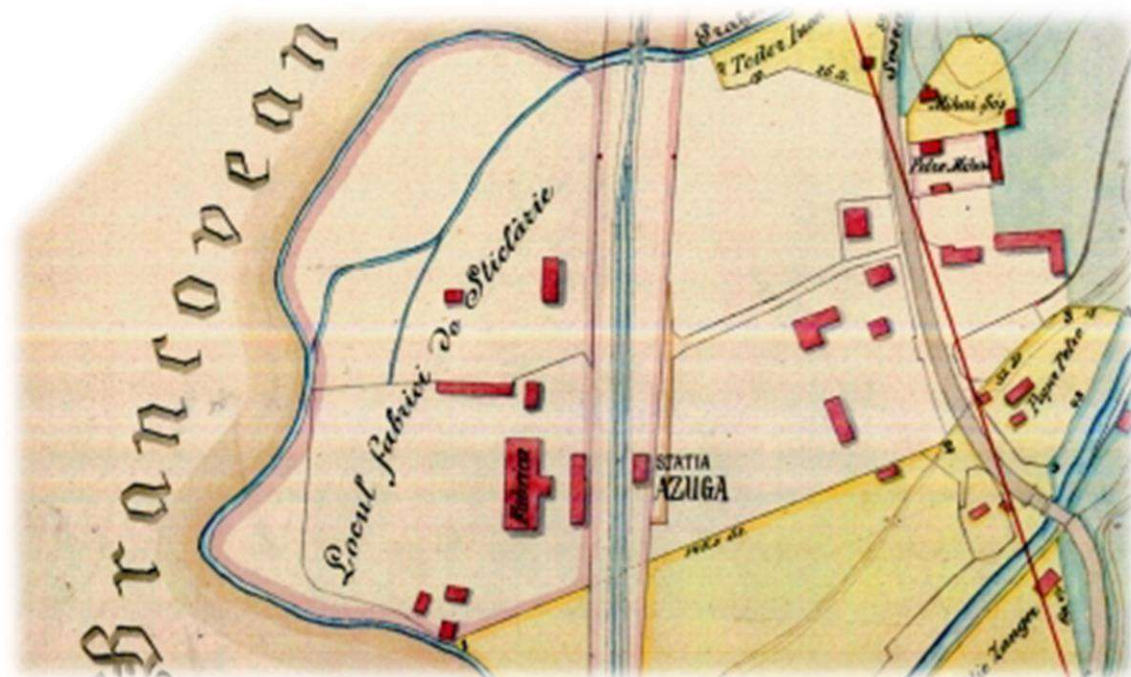

Locația (probabilă) a resturilor glăjăriei lui Aslan pe harta austriacă de la 1855

Aceasta a fost deschisă în 1879-1880 de către S. Grünfeld în valea mare, față în față cu halta, peste drum de calea ferată, asigurându-și astfel un acces rapid la transport. Inițial a funcționat cu un singur cuptor, dar s-a extins rapid, adăugând în 1881 un al doilea cuptor, cu gaz aerian, iar în 1891 un al treilea, cu foc direct. Câțiva ani mai târziu, la sfârșitul secolului, funcționa sub regimul tarifului autonom, cu c.250 de lucrători, cei mai mulți imigranți din

⁸¹ Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145. Vezi și: Băltărețu 2017, p. 173. Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 32, 640. Cocean 2009, p. 131. Dumitrescu 2019, p. 304.

Boemia, iar produsele erau bine căutate pe piața românească⁸². Fabrica de altfel și beneficia de avantajele acordate prin legea pentru încurajarea industriei naționale⁸³. După 1900, atelierele au funcționat ca societate pe acțiuni⁸⁴.

Fabrica de sticlă pe harta de la 1883, la numai câțiva ani după deschidere

În deceniile următoare, fabrica a produs, în baza comenzilor speciale, mai multe piese pentru casa regală a României (pahare tradiționale personalizate cu cifrul regal, servicii în stil Art Deco etc.)⁸⁵ păstrate și acum în mare număr în colecțiile regale, îndeosebi a reședințelor de la Sinaia. În perioada interbelică are loc chiar o specializare pe sticlărie de artă, dar aceasta se dovedește nerentabilă, clientela fiind redusă, prețurile ridicate, iar prețurile de producție exorbitante – nisipul trebuia importat din Cehoslovacia, pigmentii din Germania etc. În 1939 fabrica de sticlă se închide temporar⁸⁶ pentru a-și relua activitatea câțiva ani mai târziu.

Naționalizată în 1948, din 1953 se reprofilează pe producerea de ambalaje (butelii și borcane). Atelierul de decorare prin atac chimic a fost reînființat în 1980, dar, deși execuția tehnică era la standarde ridicate, lipsea contribuția unui designer talentat, precum și o politică consecventă de marketing. Ca și restul industriei din Azuga, fabrica de sticlă nu a supraviețuit prăbușirii regimului comunist – și-a închis porțile în 1999⁸⁷ iar, ca urmare a datoriilor, a fost definitiv desființată în 2007⁸⁸.

⁸² Băltărețu 2017, p. 173. Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 32-33. Cocean 2009, p. 131. Dumitrescu 2019, p. 298, 304. Ghinea 2018, p. 66. Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 5. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145.

⁸³ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 418.

⁸⁴ Dumitrescu 2019, p. 304.

⁸⁵ Dumitrescu 2019, p. 7, 12, 14, 306-308.

⁸⁶ Dumitrescu 2019, p. 306-308.

⁸⁷ Dumitrescu 2019, p. 308.

⁸⁸ Ghinea 2018, p. 66.

Piese dintr-un serviciu de masă cu 525 de componente, în stil eclectic, produs de fabrica de sticlă Azuga pe etape în perioada 1900-1930 pentru Casa Regală a României (Dumitrescu 2019, p. 300)

Piese dintr-un serviciu de masă cu 93 de componente, în stil Art Deco, produs de fabrica de sticlă Azuga în perioada 1930-1935 pentru Casa Regală a României (Dumitrescu 2019, p. 307)

Ruine ale fabricii de sticlă în martie 2022

Industria cărnurilor și a brânzeturilor

PH-II-m-B-16320	Cășeria lui Ghimbășanu, azi locuință	oraș Azuga	Str. Muncii 29	1878
-----------------	--------------------------------------	------------	----------------	------

Datele corespund descrierii oficiale din Lista Monumentelor Istorice, fără corecturile efectuate cu ocazia acestui studiu

Stânele de pe munții din jurul Azugăi aveau o lungă tradiție în prelucrarea brânzeturilor iar o cășărie propriu-zisă apare pe harta din 1773-1774 la cumpăna dintre cursul mijlociu și cel superior al Azugăi. Începuturile propriu-zise ale industriei alimentare se leagă însă de emergența sălașului ca o localitate propriu-zisă. În răstimpul dintre prima și a doua fabrică de sticlă, se deschisese fabrică de salam a lui Carol Scheeser, în 1877, și cea de cașcaval, a lui Matei Mocanu, în 1878, sau scurt timp după aceea⁸⁹. Aceasta din urmă beneficia de precedente onorabile – cașcavalul de Azuga fusese lăudat încă din 1862 de Frundescu⁹⁰ și era considerat un rival pentru cel de Penteleu⁹¹. La sfârșitul secolului, localitatea producea anual c.30 de tone de cașcaval de Azuga, prelucrat în mod tradițional – „fabricarea lui e tot așa de primitivă cum era și mai înainte cu sute de ani”⁹² – iar fabrica de salam avea 5 mașini, producând o varietate de cărnuri afumate, precum și elementul de bază, salamul de Azuga, recunoscut ca fiind de aceeași calitate, dacă și nu și superior celui de Brașov sau de Sibiu⁹³. În mod ironic, în pofida reputației posedate de în epocă de cașcavalul și salamul de Azuga, vremurilor va supraviețui renumele „mușchiului Azuga”, trecut în urmă cu un secol în tăcere, pierdut în vasta categorie a cărnurilor afumate.

Mult mai târziu se va înființa și păstrăvăria de la confluența Limbășelului cu Azuga, pe care ne mulțumim să o menționăm ca atare⁹⁴.

⁸⁹ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 33. Ghinea 2018, p. 66. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145-146. Anul de fundare al fabricii de salam apare în unele surse recente și ca 1887 (Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 5 etc.) ce dau și fabricii de cașcaval o datare în 1882 în baza mențiunii din sursele de epocă că aceasta fusese construită „acum vr'o 15 ani” (Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897 fusese însă compus și prezentat în fața Societății Geografice Române încă din 1895, iar majoritatea informației era preluată, după propriile lor afirmații, din lucrarea *Din Plaiul Peleșului: schițe geografice, istorice și economice* publicată de Ioan G. Babeș în 1893). Astfel de probleme de datare sunt prezente și în cronologia celorlalte fabrici, dar la proporții mai mici. Clădirea actualului monument istoric cunoscut drept Cășăria lui Ghimbășanu este oficială datată la 1878, dar existența imobilului la acea dată este imposibilă, atât conform surselor grafice de epocă cât și datorită evoluției parcelarului, astfel încât trebuie să fie vorba de fapt de cășăria lui Matei Mocanu (situată în altă parte).

⁹⁰ Petriceicu-Hasdeu 1886, p. 2194.

⁹¹ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 128.

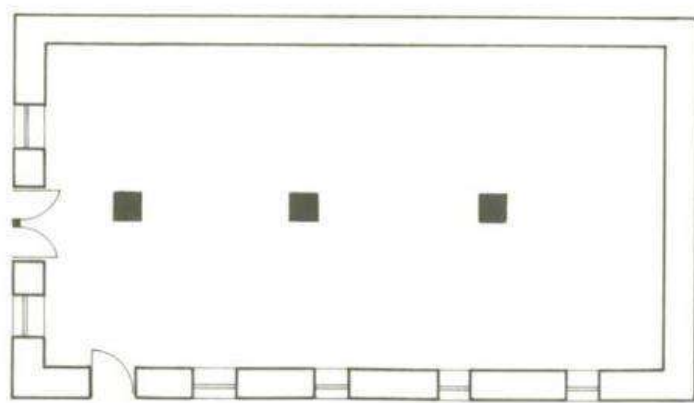
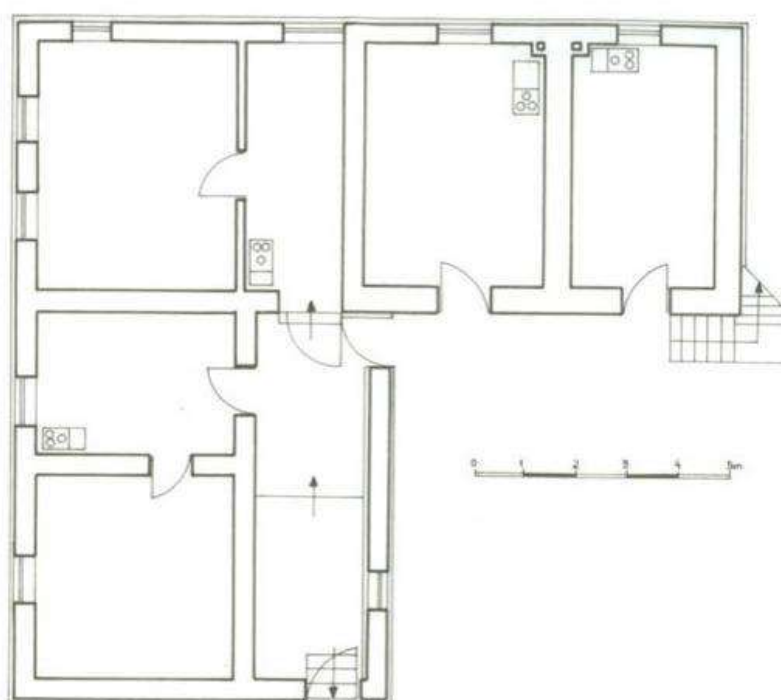
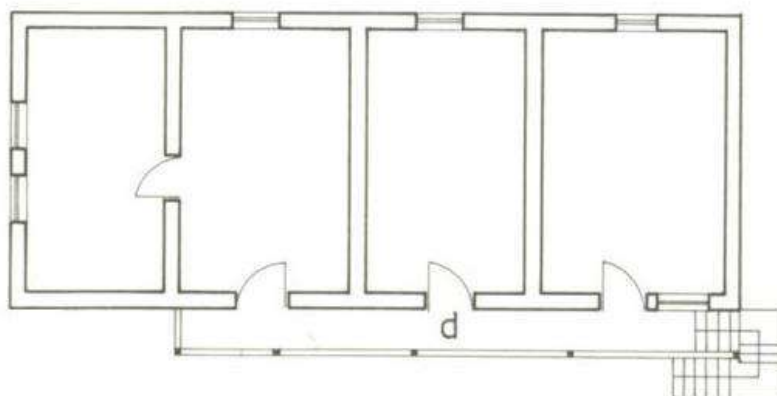
⁹² Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 33.

⁹³ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 33 (făcând comparația cu salamul de Brașov). Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145-146 (făcând comparația cu cel de Sibiu).

⁹⁴ Ghinea 2018, p. 66.

„Cășăria lui Ghimbășeanu” (PH-II-m-B-16320) în martie 2022.

„Cășaria lui Ghimbășeanu” (PH-II-m-B-16320) – plan etaj, parter și beci (după Hoinărescu & Pavelet 2012)

Industria lemnului și a materialelor de construcție

Un alt aspect fundamental al industriei de la Azuga a fost producerea materialelor de construcție. Harta de la 1855-1856 arată mai multe mori de lemne funcționând în teritoriu sau imediata lui vecinătate, inclusiv două chiar în localitate, dar aceste întreprinderi timpurii vor fi lăsate curând în urmă datorită revoluției industriale.

Prima fabrică de ciment a fost deschisă în 1885, pe moșia Sorica, de către inginerul F. Erler. Câțiva ani mai târziu, în 1888, acesta a deschis și o a doua, pe Valea Seacă, precum și un cuptor de var alb, în 1892, în muntele Piatra Arsă. Fabricile sale de var hidraulic și ciment au beneficiat de avantajele acordate prin legea pentru încurajarea industriei naționale⁹⁵. În același timp, tot în 1885, Leboeuf deschide o fabrică de var hidraulic în muntele Urechea, ce trece în 1887 în posesia firmei Taranget et Renard, apoi în a lui Iunique et Renard și în 1893 a Renard et Comp. La sfârșitul secolului fabrica avea peste o sută de angajați, de etnii foarte diverse (români, italieni, germani, maghiari) și varul produs era considerat de foarte bună calitate, primind de altfel și medalia de argint la expoziția universală de la Paris din 1889⁹⁶. Deja în 1884 Manoil Laranaga deschisese o fabrică de var negru în Clăbucetul Taurului, la confluența dintre Limbășel și Azuga. După falimentul lui Laranaga, fabrica va trece în posesia lui Basilie Aldasaro⁹⁷. La sfârșitul secolului, fabricile de var Aldasaro și Renard continuau să funcționeze pe valea Azuga⁹⁸.

În 1891, inginerul C. Ganzert, la comanda fraților Carol și Samuel Schiel din Brașov, începe construcția unei fabrici sistematice de cherestea și de bețe de chibrit la poalele Susaiului, lângă valea Azugăi. Fabrica va intra în funcțiune în primăvara anului următor, exploatând fondul forestier de pe Susai, Retivoi și Fața Găvanei. Pentru transportul produselor, administrația fabricii purcede la instalarea unei ramificații de cale ferată, pe un traseu pornind de la gara Azuga, în sus pe râu, apoi pe Limbășel, până la obârșia acestuia. De acolo, legătura cu fabrica se făcea pe o pantă lungă de 900 m, cu vagonete pe drum de fier. Un alt drum de vagonete mergea c.3 km pe Valea Teascului către Predeal. Către sfârșitul secolului, fabrica Schiel avea în permanență 40-60 de angajați, și producea anual 6000 mc de cherestea de brad și de molid, precum și două miliarde de bețe de chibrit⁹⁹.

Pe hărțile germane de la 1916 se poate distinge foarte clar calea ferată de pe valea pârâului Limbășel (în prezent denumirile de pe cursul superior sunt inversate, la acea vreme Limbășelul fiind brațul estic și Limbășelul Mic cel vestic), cum trece de punctul „c. Păduri” și ajunge la punctul „Elevator” de unde acesta îngăduie accesul către est, la alt punct „c. Păduri” (Vila Trifoiul). În localitate, traiectul ei final trecea imediat pe la nord de noua școală, corespunzând aproximativ pasarelei actuale.

Între timp se construise și o fabrică de cherestea („lemnărie”) propriu-zisă în Azuga, în capătul de est al localității, și se începuse și producția de mobilă, în primii ani ai secolului XX fabrica aceasta posedând un lot în centru, peste drum de biserică, imediat la nord de vechea primărie (în prezent ocupat de blocul dintre Biblioteca Orășenească și Casa Silvicultorului¹⁰⁰). În privința materialelor de construcție propriu-zise, în 1908 se inaugurase fabrica de șamotă¹⁰¹.

⁹⁵ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 33, 418, 513. Ghinea 2018, p. 66. Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 5. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145.

⁹⁶ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 600.

⁹⁷ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 129.

⁹⁸ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 31-32. Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 5. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145.

⁹⁹ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 32, 417, 552. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145.

¹⁰⁰ Vezi mai sus hărțile de epocă și reproducerea planului zonei centrale a localității, întocmit c.1910, în contextul ridicării noii școli.

¹⁰¹ Frîncu 2020c.

Fabrica de ciment văzută dinspre sud-vest în perioada interbelică (<https://imageromania.ro>), în 2009 și în 2021 (www.google.com/maps). Clădirea de epocă ce apare în toate trei imaginile încă mai există.

Producția ciment în încetat în 2008¹⁰² iar în 28 octombrie 2020 turnurile fabricii de șamotă de la Azuga au fost demolate prin implozie. Așezată pe drumul către cele șapte pârtii de schi, fabrica ocupa aproape 10 hectare¹⁰³.

Demolarea fabricii în 2020 (după Frîncu 2020c) și ruinele ei în martie 2022

¹⁰² Ghinea 2018, p. 66.

¹⁰³ Frîncu 2020c.

Industria textilă

Pe 9/21 iunie 1886 a fost pusă piatra de temelie a fabricii de postav a firmei Rhein, Scheeser & Co, pe un platou aflat la baza muntelui Sorica, între acesta și apa Azugăi. Construcția clădirilor fiind rapid încheiată, pe 2/14 noiembrie începe deja montarea mașinilor, ce urmau să fie puse în mișcare de apa ce curgea printr-un canal tăiat din albia Azugăi, activând o turbină de 75 de cai putere, montată în stâncărie, la o adâncime la 10 metri.

Începând din 1 aprilie 1887, fabrica de postav începe să funcționeze regulat, inițial cu 10 războaie mecanice de țesut, apoi cu 25, apoi cu 37, după care ia ființă și o secție de împletituri de lână cu 21 de războaie de tricopat¹⁰⁴.

Fabrica de postav în 1886 (după Babeș 1906)

În 1891, numai patru ani după deschiderea ei oficială, fabrica a fost extinsă cu noi corpuri de clădiri – numărul războaielor de țesut a urcat la 54, cel a războaielor de tricopat la 60. Pe măsură ce proporțiile antreprizei creșteau treptat, la fel creșteau și necesitățile. Astfel, în 1893 este tăiat un nou canal prin rovinele de la baza muntelui Sorica, cu un debit similar canalului de sus, dar cu o cădere de 33 m și punând în mișcare o turbină de 198 cai putere. O nouă mașină pe aburi, de 350 cai putere, a fost montată în 1898, ocazie cu care fabrica a primit și un coș de fum de beton, pe lângă cel mai vechi, de cărămidă. Capabilă să producă curent electric, la începutul secolului fabrica furniza gratuit pentru iluminarea Azugăi suficientă putere pentru a activa 16 lămpi cu arc¹⁰⁵.

În anii aceștia și activitățile se extind, montându-se mașini pentru spălatul, uscatul, dărăcitul și torsul lânii, pentru urzeala și țesutul postavurilor, pentru bonetărie, piură și apretură etc. Încă dinainte de sfârșitul secolului, fabrica ajunsese la 280 de mașini. În 1906 ajunsese la 333 de mașini principale și 53 de mașini auxiliare. Numărul muncitorilor crescuse și el, de la 168 în 1886/7 (50 români, 118 străini) la 380 în 1891 (142 români, 238 străini) și la 448 în 1906 (375 români, 73 străini)¹⁰⁶.

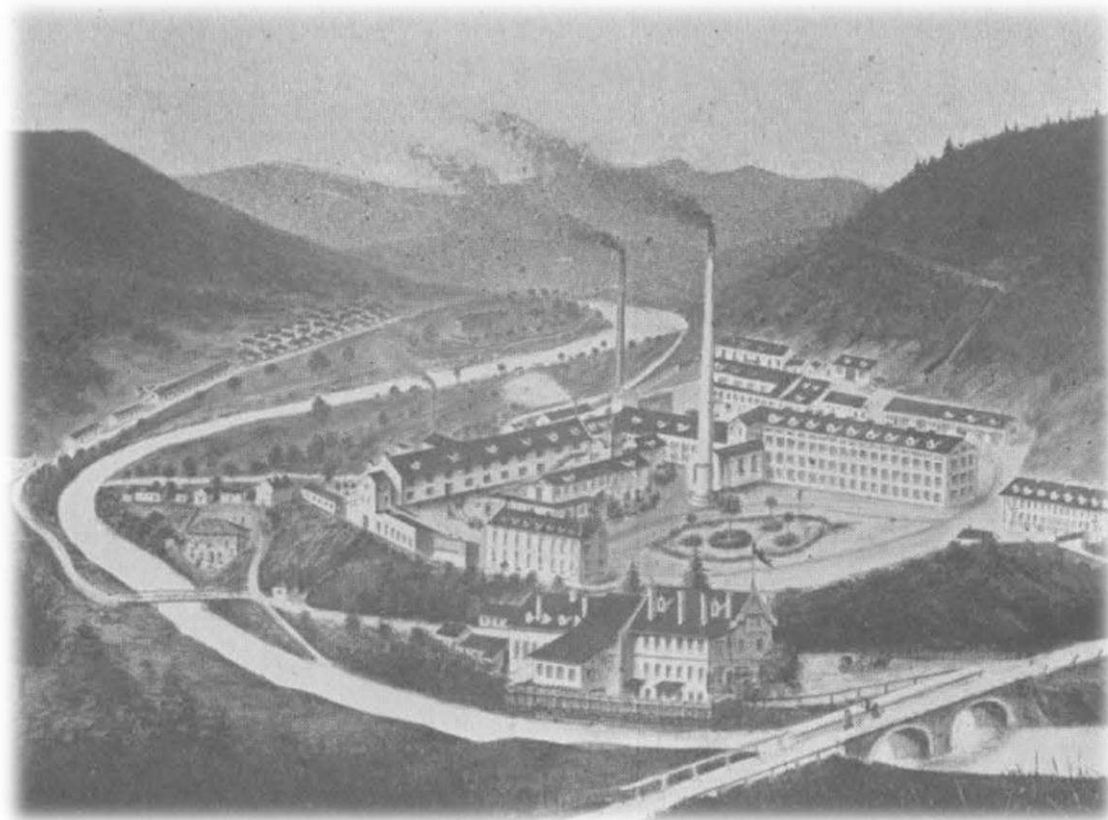
După cum se observă, creșterea numărului de muncitori a fost rapidă numai în anii de început, ulterior extinderea fabricii efectuându-se în principal prin mecanizare. Notabilă este însă schimbarea ce a avut loc în componența etnică a forței de muncă, pe parcursul celor două

¹⁰⁴ Babeș 1906, p. 5-7. Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 6.

¹⁰⁵ Babeș 1906, p. 7-9.

¹⁰⁶ Babeș 1906, p. 8. Banabic 2019, p. 296-297.

decenii trecându-se de la utilizarea cu precădere a muncitorilor străini la o pondere puternic majoritară a celor români. Factorii care au contribuit la această modificare au fost multipli – firma Rhein, Scheeser & Co a devenit societate anonimă română pe acțiuni, fabrica a intrat sub incidența legii pentru încurajarea industriei naționale¹⁰⁷ și, mult mai important, întreprinderea a luat măsuri pentru sporirea populației locale, la întemeierea ei Azuga fiind încă un simplu cătun.

Imagine idealizată a fabricii în 1906 – se observă pe malul opus, în amonte, dezvoltarea cartierelor muncitorești (după Babeș 1906)

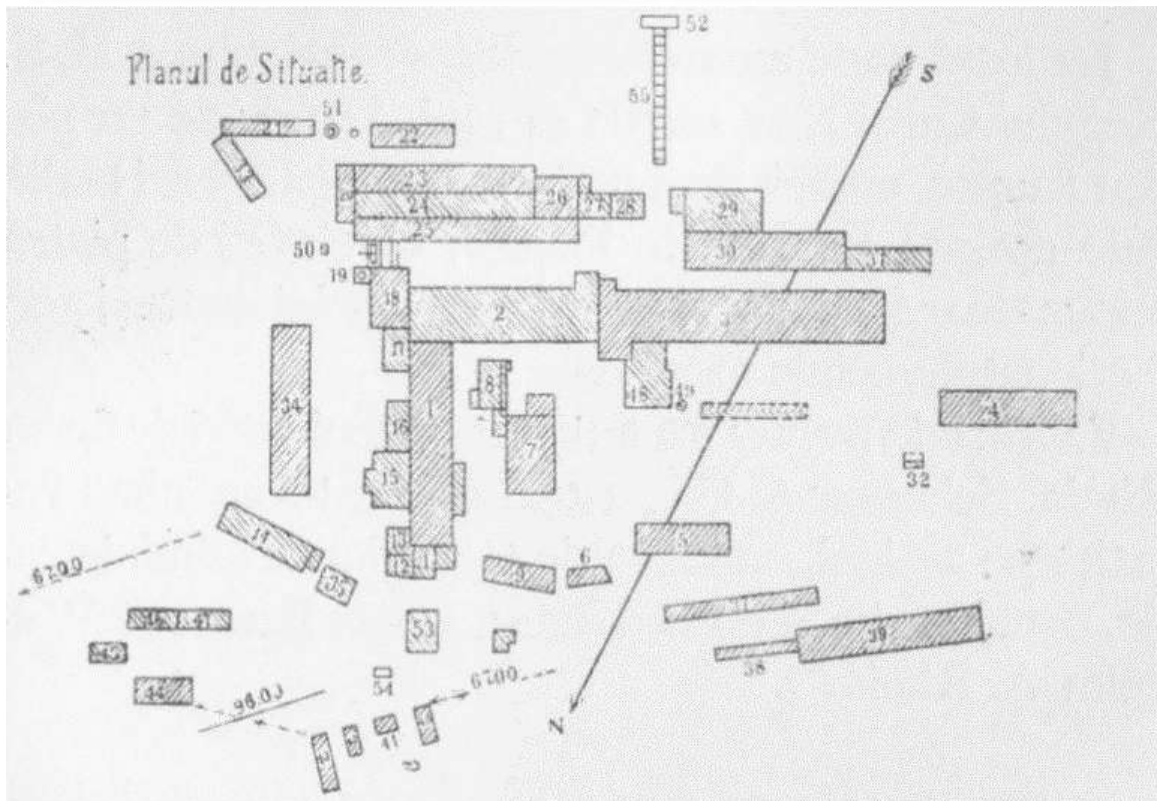
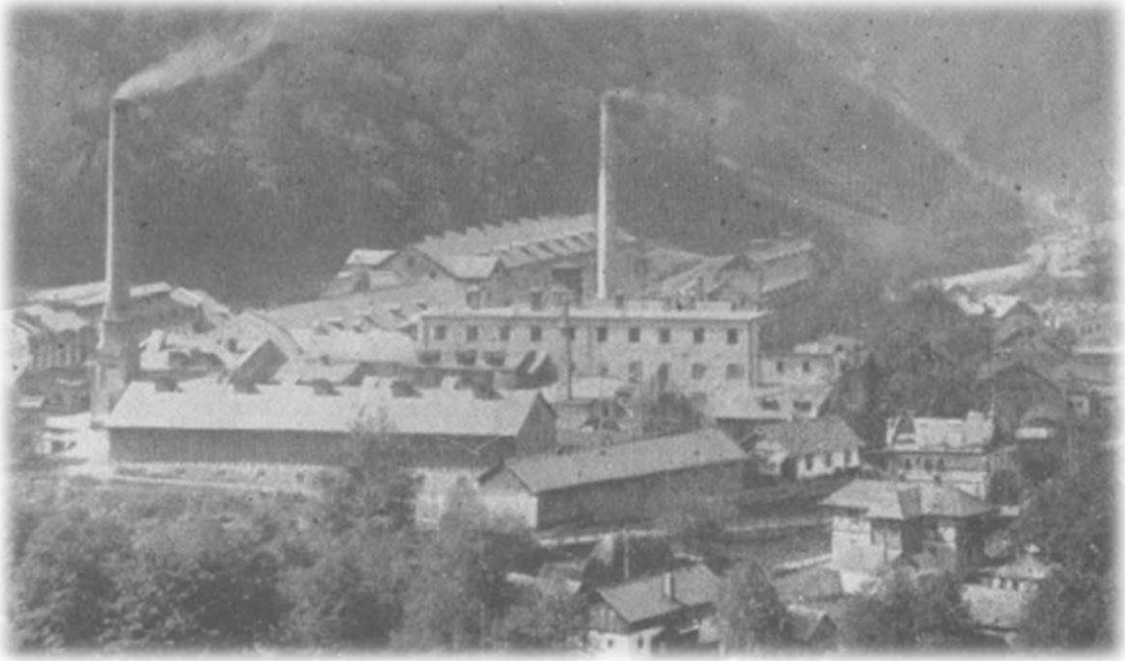
Fabrica însăși fusese fondată pe terenuri aparținând M.S. Regelui Carol I. Acesta a continuat să sprijine dezvoltarea ei punând la o dispoziție o serie de alte terenuri ale sale, în lunca Azugăi, terenuri pe care fabrica a construit din fonduri proprii locuințe pentru muncitori¹⁰⁸. Programul de muncă era de 11 ½ ore pe zi, cu liber duminică și cu ocazia sărbătorilor legale, iar salariul varia, după funcția ocupată, între 1,25 lei și 7,50 lei pe zi¹⁰⁹. Fabrica organizase de asemenea o casă de economii, un fond special de ajutor, o casă de ajutor pentru cazuri de boală, o cantină incluzând, pe lângă funcții alimentare, și săli de lectură, gimnastică, popice etc. Pe plan local mai larg, fabrica construise băi publice, pentru lucrătorii ei, dar accesibile întregii comunități, și la începutul secolului XX activa pentru construirea unui spital¹¹⁰.

¹⁰⁷ Babeș 1906, p. 5; Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 418.

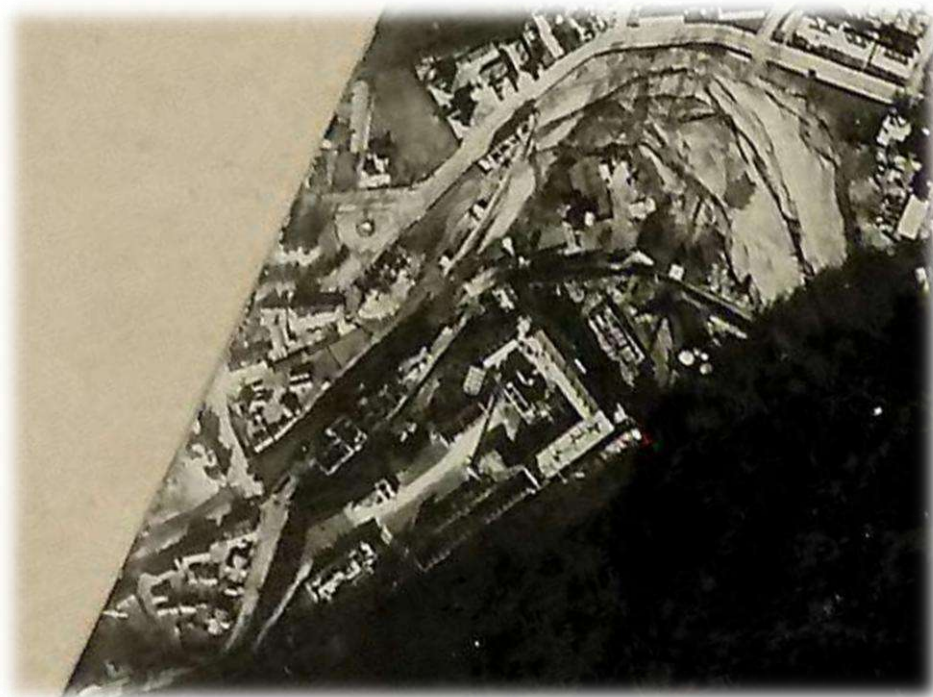
¹⁰⁸ Babeș 1906, p. 5, 25-26. Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 31. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145. Vezi și mai jos, în secțiunea dedicată arhitecturii civile a localității, pentru mai multe detalii.

¹⁰⁹ Babeș 1906, p. 19-20

¹¹⁰ Babeș 1906, p. 20, 23-25.

Fabrica c. 1906 – fotografie și plan general (după Babeș 1906)

Platoul fabricii de postav în 1916 (Fotómozaik Azuga és környékéről. [H IV d 681/11-12]) și 2022 (www.google.com/maps)

Naționalizată în 3 noiembrie 1948¹¹¹, fabrica a avut ulterior o evoluție similară celorlalte din localitate. Producția a încetat în 2007¹¹² și între timp a fost aproape complet demolată.

¹¹¹ Decret nr. 303 din 3 noiembrie 1948 pentru naționalizarea industriei cinematografice și reglementarea comerțului cu produse cinematografice, în Monitorul Oficial nr. 256 din 3 noiembrie 1948

¹¹² Ghinea 2018, p. 66.

Industria berii

Fabrica de bere din Azuga a fost înființată în 1899 de specialistul berar Eduard Grund și chimistul Petre Rădulescu. Spre diferență de sistemul tradițional, fabrica lor avea un singur cazan, cu o capacitate de 9000-10000 litri¹¹³.

La începutul secolului XX, Azuga a devenit una din cele patru mari producătoare de bere din România – producția a crescut de la 1790 hectolitri în 1900-1901 la 9960 hectolitri în 1903-1904, pentru a ajunge în 1907-1908 la 21320 hectolitri, mai mult decât Oppler, dar mai puțin de jumătate decât Luther și mai puțin de o treime față de Bragadiru¹¹⁴. Berea neagră și berea de tip „Caraiman” ce ieșeau din fabrica de bere de la Azuga au fost favoritele lui Caragiale iar, sub administrația sa, „Gambrinus” din București a purtat între 1902 și 1904 numele de Berăria „Azuga”¹¹⁵. Sortimentele Caraiman și Salvator erau furnizate de către fabrică palatului Peleş pentru mesele familiei regale¹¹⁶.

Sigla actuală (<https://bere-azuga.ro/>) – cerbul trimite la vechiul local „La Cerb”

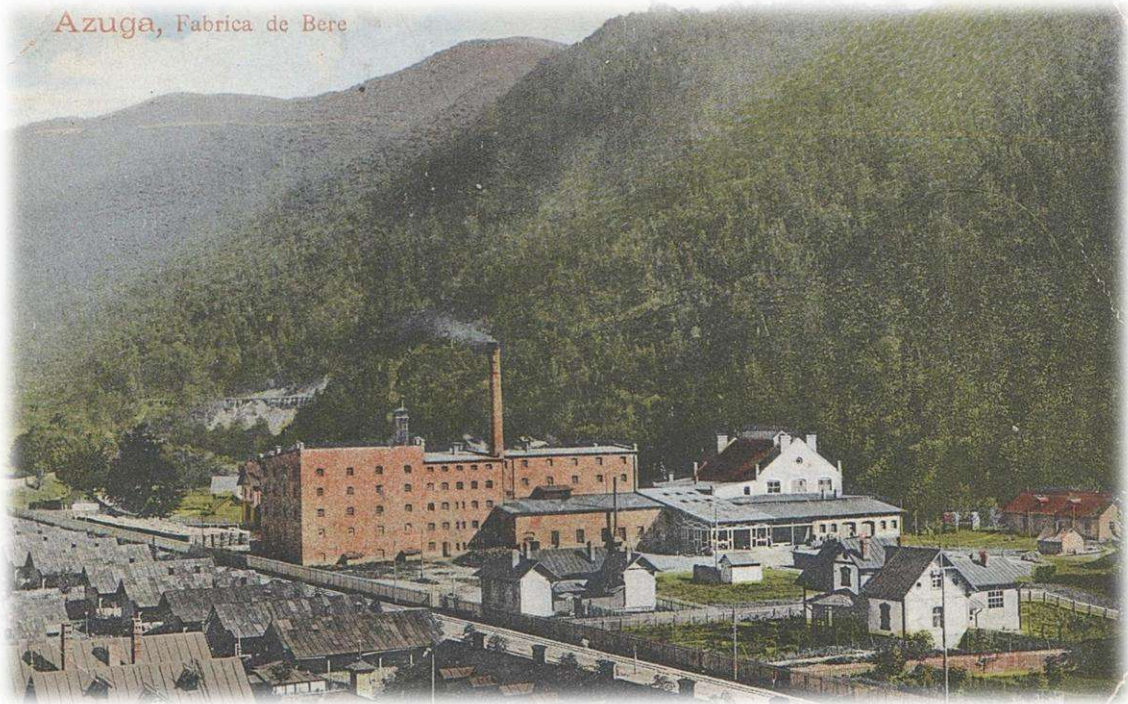
Fabrica de bere – 1914 (epaminonda-epaminonda.blogspot.com)

¹¹³ O scurtă istorie... (2020)

¹¹⁴ Roșca 2014, p. 51.

¹¹⁵ Roșca 2014, p. 50, 263.

¹¹⁶ Hortopan 2014, p. 21.

Fabrica la începutul secolului XX – în doua imagine, clădirea cu acoperiș în pantă din imaginile anterioare este cea din spate; a se observa și arhitectura „civilă” a localității surprinsă în prima imagine (www.delcampe.net; <https://wikimapia.org>)

Anexăm în continuare fotocopia unui document din 1951, un istoric al Fabricii de bere Azuga întocmit de lucrătorii Raionului Sinaia al Ministerului Afacerilor Interne (ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 355619, coperta, ff. 3-5), acesta cuprinzând numeroase informații interesante, ce nu au fost incluse în textul acestei lucrări.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
- RAIONUL SINAIA -

I S T O R I C

Asupra industriei alimentare, trustul alimentației publice, cooperative, O.C.L. Alimentar și tehnil și cooperative meșteșugărești din întreg raionul.-

Fabrica de Bere Azuga a fost înființată în anul 1899 de către firma Grund Rădulescu & Compani Societate în comandita având la înființare un capital de 500.000 lei, după care ulterior în anul 1900 s-a transformat în Societate Anonimă Română pe acțiuni.-

- Principalii acționari ai fabricii de Bere dela data transformării în S.A.R. au fost "Casa Regală", frații Schil care aveau și fabrica de Hârtie Bușteni cât și alte exploatari forestiere avocatul Butculescu din București și Rhein care totdeauna mai avea și pivnețele de șampanie și vinuri din Azuga și care a fost și directorul general al acestei fabrici. Deasemeni au mai fost și alți acționari care erau funcționari la această fabrică și care aveau acțiuni foarte mici.-

- Tehnicienii acestei fabrici au fost în majoritate de origine etnică germană, iar când se făceau diferite reparații sau se instala diferite utilaje se aducea specialiști din Germania sau Austria.-

- Capitalul acestei fabrici când s-a transformat în S.A.R. a fost în anul 1900 de lei 750.000 după care ulterior, a avut o extindere mare de capital datorită rentabilității cât și veniturilor aduse, tot de odată și acțiunilor care s-au adus mărit, ajungând la 200.000.000 lei în anul 1941. La stabilizarea din anul 1947 capitalul a fost redus la 76.000.000 lei.-

- Fabrica de Bere Azuga este situată pe Valea Firșăului Azuga și care este dispusă perpendicular pe partea stângă a râului Prahova, având la Nord măriștea cu culmea muntelui Clăbucetul Teurului, iar la Sud Muntele Sorica care se mărginește și la Vest și la Est se mărginește cu râul Prahova și muntele Caraiman. Datorită așezării orașului și care este situat la o înălțime față de nivelul mării, această fabrică are o altitudine de 936m. deasupra nivelului mării, într-o regiune muntoasă.-

- Suprafața sa are o întindere de 33.991.64 m.p. care la început a fost proprietatea "Casei Regale" iar în anul 1936 prin cumpărare dela Casa Regală a dovedit proprietatea fabricii.

- Starea utilajului la începutul acestei fabrici a fost rudimentar. În anul 1912 fabrica a fost investită cu instalație nouă, importată, astfel în acest an a fost făcute din nou instalația la fierbătore, arzător, a fost adus din Germania un motor Diessel ptr. Uzina electrică și un compresor pentru amoniac, s-a transformat gateria în pivnița de fermentație și depozitare, deasemeni s-au dus mașini de uscat borhot. Astfel făcând ca această fabrică să dea o producție mai mare.-

- După primul război mondial conducerea fabricii a trecut la refacerea ei în întregime, având instalații noi pentru compartimentele productive.-

- În anul 1924 se construiește o colonie muncitorească datorită expansivă lustră de către fabrică și care necesită și mai mult brațe de muncă și mai ales că fabrica a început să-și creeze

- 2 -

depozite pentru desfacere berei, astfel de deschide depozitul de bere București, iar ulterioare au fost deschise și depozitele Floești, Buzău, Sfântul Gheorghe.-

- În anul 1923 au fost montate 46 tancuri de aluminiu, importate din Austria, un motor Diessel de 135 c.p. și o instalație frigoriferă. În anul 1925 se construiesc pivnițe noi de bere, noi fierbătoare, 38 tancuri pentru bere de aluminiu importate tot din Austria, 5 lămpi de fermentație și locuințe pentru personal.-

- Datorită producției crescîndă de bere fabrica s-a mărit mai mult și făcîndu-se noi investiții astfel în anul 1927 se montează o nouă instalație mecanică de tras bere la sticlă, care a importat-o din Germania, 4 linii de fermentație, 8 tancuri de depozitarea berei avînd o capacitate de 25.245 litri fiecare, 2 cazane de aburi, o mașină de aburi.-

- În anii 1928 - 1938 se construiește sala orzării nouă, conducta de apă industrială necesară pentru fabricarea berei din Sorica, desesemeni s-a mai construit o nouă pivniță avînd o capacitate mare, au instalat 18 tancuri din ~~austrii~~ austrolit, se construiește depozitul de sticle goale, se fac investiții la rampa de încălzire sticle ocupînd o și făcîndu-i foarte mici modificări.-

- În anii 1939 - 1944 cînd a făcut fabrică există în majoritate tehnicieni de naționalitate Germană, s-a construit o anexă la pivnița de fermentație cu două linii din beton, se construiește o clădire pentru noua centrală de aburi și energie electrică.-

- În anul 1947 se construiește o rampă remiză pentru butoaie de bere.-

- În anii 1950 - 1951 se construiește de către Sovromonstrucții Nr.3 Buzeni o nouă captare de apă industrială din Văleu Urechii.

În anul 1952 datorită sarcini de plan a fost pusă din nou în funcția vechea orzărie și care funcționează și în prezent.

- Fabrica de Bere Azuga pentru fabricație berei s-a stabilit la început ca materie primă orz, iar în unii ani s-a adăugat, orz și porumb dar acest amestec s-a dus la scumirea berei, iar acum se întrebuintează în fabricație orz.-

În prezent această fabrică face două calități de bere și anume : bere neagră (specială) și bere blondă.-

Tot materiei prime este și hameiul care în trecut se importa din Polonia, Germania și Cehoslovacia, iar în prezent tot se importă dar este direct aprovizionată de către M.I.A.-

- După 23 August 1944 această fabrică a fost numită ca hun de război dat fiind faptul că în timpul de al doilea război mondial în majoritatea acțiunilor le aveau elemente, ca sași și șvabi, iar conducătorul etnic fiind de origine etnică Germană.

- Deasemeni mișcarea hitleristă datorită celor arătate mai sus a avut foarte mari influențe deoarece comandantul G.E.G. anume Otto Schil a fost Inginer Șef al acestei fabrici, iar în fabrică existau un număr de 10 membri ai Grupului Etnic German.- La 25 August 1944 Otto Schil împreună cu alți membri ai G.E.G. au fugit în Germania odată cu retragerea trupelor Germane. -

- Mai accentuată influență a fost la mișcării legionare deoarece în această fabrică existau un număr șase trei cuiburi legionare conduse de legionarii: Păcuraru Teodor muncitor, Boncu Alexandru maestru fermentație și Petre Gheorghe, maestru berar, în aceste cuiburi erau încadrați un număr de 38 legionari care au luat în majoritate parte la rebeliunea din 21 Ianuarie 1941.-

Menționăm că în afară de Păcuraru Teodor ceilalți șefi de

./.

- 3 -

6

-cui lucrează și în prezent în funcțiile arătate mai sus la această fabrică.

-După 23-august 1944-legionarul Păcuraru Teodor, fiind un om fanatic și organizator, a organizat împreună cu alți legionari un cuib în anul 1948-iar acest cuib se compunea atât din oameni din cadrul Fabricii, cât și din diferite persoane din oraș care împreună strîngeau ajutorul legionar, pentru legionarilor din închisori datorită cărui fapt, Păcuraru Teodor în prezent este condamnat la 8 ani închisoare.

-Mai puțină influență au avut partidele istorice care în această fabrică nu sînt decît 3 membri P.N.L. și 2 P.N.T. iar alții care au fost cu activitate mai puțină, foști membri P.M.R. excluși la verificare, sînt un număr de 10.

-Fabrica de BERE Azuga, are un număr de 232. muncitori, dintre care 20. sînt tehnicieni.

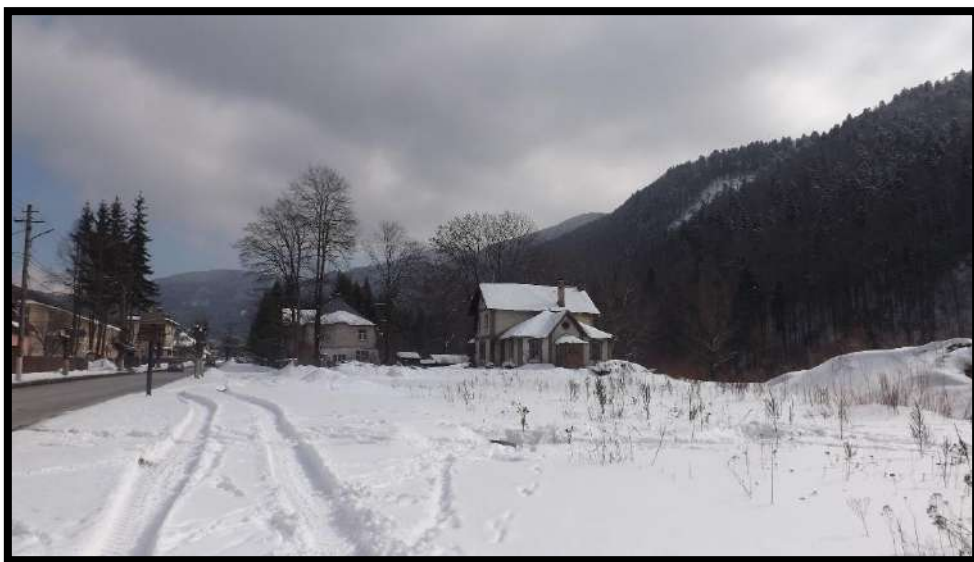
-Tot în această fabrică există un număr de 40. membri P.M.R. și 54. membri U.T.M. iar restul personalului sînt sindical

---oooOOooo---

Fabrica a trecut cu bine prin perioada războiului rece, berea Azuga fiind de altfel favorita cuplului Ceaușescu, dar, după 1990, popularitatea ei intră în declin. În 2006 fabrica este achiziționată de patronul clubului de fotbal Rapid iar în 2009 brandul trece în posesia Ursus Breweries (ele însăși subsidiare SAB Miller) și pe 17 iunie a aceluiași an producția încetează. Berea va fi relansată c.2017, însă sub forma unei beri artisanale, nepasteurizate, adecvată noilor gusturi. În pofida menținerii numelui, berea nu mai era însă produsă la Azuga, ci în Germania¹¹⁷. Între timp, în martie 2014, fabrica de bere a fost demolată prin dinamitare¹¹⁸.

Dinamitarea fabricii – vezi video la: <https://www.digi24.ro/regional/digi24-brasov/fabrica-azuga-o-istorie-217171> (accesat 22.03.2022)

Locația fabricii în martie 2022

¹¹⁷ Băltărețu 2017. Ghinea 2018, p. 66. O scurtă istorie... (2020)

¹¹⁸ Frîncu 2020c. Mallows & Brummell, p. 141.

Industria vinurilor

Familia Rhein, deja adânc implicată în industrializarea rapidă a Azugăi prin fabrica de postav, a înființat în 1892, pe un teren închiriat de la casa regală, un depozit de vinuri, pentru a satisface cererea tot mai ridicată de băuturi alcoolice de pe Valea Prahovei. Rhein & CIE (Depozit și Comerț de vinuri la) Azuga va avea însă un succes de mult mai mari proporții, mai ales în contextul în care producția românească încă se recupera după devastarea adusă de filoxeră. În 1900, an în care familia Rhein se implică și în construirea fabricii de bere, vinurile lor – producție 1894 și 1896 – câștigau medalia de bronz la Expoziția Universală de la Paris. Succesele înregistrate încurajează casa Rhein în proiectele pe care le aveau referitor la implicarea în producția „șampaniei”¹¹⁹. Pivnițele pe care le amenajează în vederea producției industriale a acesteia erau – și sunt încă – clădite din piatră și cărămidă, cu compartimentul principal lung de 85 m, lat de 17 m și aerisit prin 10 canale. În 1902 prima tranșă industrială de șampanie a fost depusă în aceste pivnițe, rezultatul, comercializat ca „Rhein Sec” fiind lansat pe piață trei ani mai târziu, în octombrie 1905. La Expoziția Națională organizată anul următor, cu ocazia jubileului de 40 de ani a MS Regele Carol I, șampania casei Rhein a câștigat premiul, concurând împotriva mărcilor produse de Casa Capșa din București și Muller&Comp din Brăila¹²⁰.

Încă din 1904, deci înainte de lansarea șampaniei, Rhein & CIE Azuga devenise oficial „Furnizor al Curții Regale” prin brevetul nr.538. Seria de succese face ca în 1909 să se reorganizeze în societatea pe acțiuni Pivnițele Rhein & CIE, cu frații Rhein, Peter Scheeser și Casa Regală ca principali acționari. În 1913 pivnițele sunt extinse, iar în 1914 se introduce iluminatul electric. După succesele înregistrate în această perioadă – în mai sus menționatul 1914 vânzările anuale ajunseseră la 31602 sticle de șampanie (≈30% mai mult decât în 1913) și 152334 sticle de vin – perioada primului război mondial va pricinui o serie de dificultăți inerente¹²¹. Luptele au afectat grav Azuga iar în ziarele vremii se menționează că diviziile maghiare la intrarea în localitate au găsit „șampanie, milioane de sticle în pivnițele fabricii de șampanie, precum și jumătate de milion de hectolitri de vin roșu”¹²². Dincolo de afirmațiile entuziaste și de lucrurile rămase nescrise, cert este că după război casa Rhein a avut nevoie de un aflus proaspăt de capital, pe care l-a obținut prin emiterea de noi pachete de acțiuni.

Perioada interbelică a adus o serie de provocări, datorate atât contextului economic general cât și apariției unor competitori de valoare pe piața vinurilor, îndeosebi casa Mott, fondată de Wilhelm Mott, fostul maestru al pivnițelor Rhein în perioada c.1905-1913. Produsele viticole ale casei Rhein reușesc însă să obțină noi premii la Expoziția Internațională de la Barcelona din 1929 și cea de la Paris din 1937. În 1936 Pivnițele Rhein achiziționează terenul pe care se aflau, și pe care-l deținuseră până atunci numai în chirie, dar Casa Regală continuă să se numere printre principalii acționari, ceea ce va provoca o serie de probleme în 1940, când bunurile MS Regele Carol II sunt puse sub sechestru în urma abdicării sale. Loviturile continuă în anii următori... După ce România schimbă taberele pivnițele trec în posesia Casei de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice (CASBI), înființată în februarie 1945, apoi sunt naționalizate și lichidate în 1948. O parte a membrilor familiei Rhein reușesc să fugă în Germania iar producția sub marca Rhein încetează, principalele fabrici din domeniu fiind consolidate în Întreprinderea Industrială de Stat Zarea¹²³.

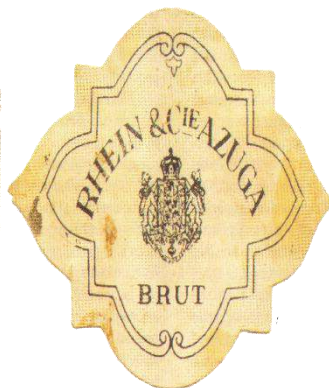
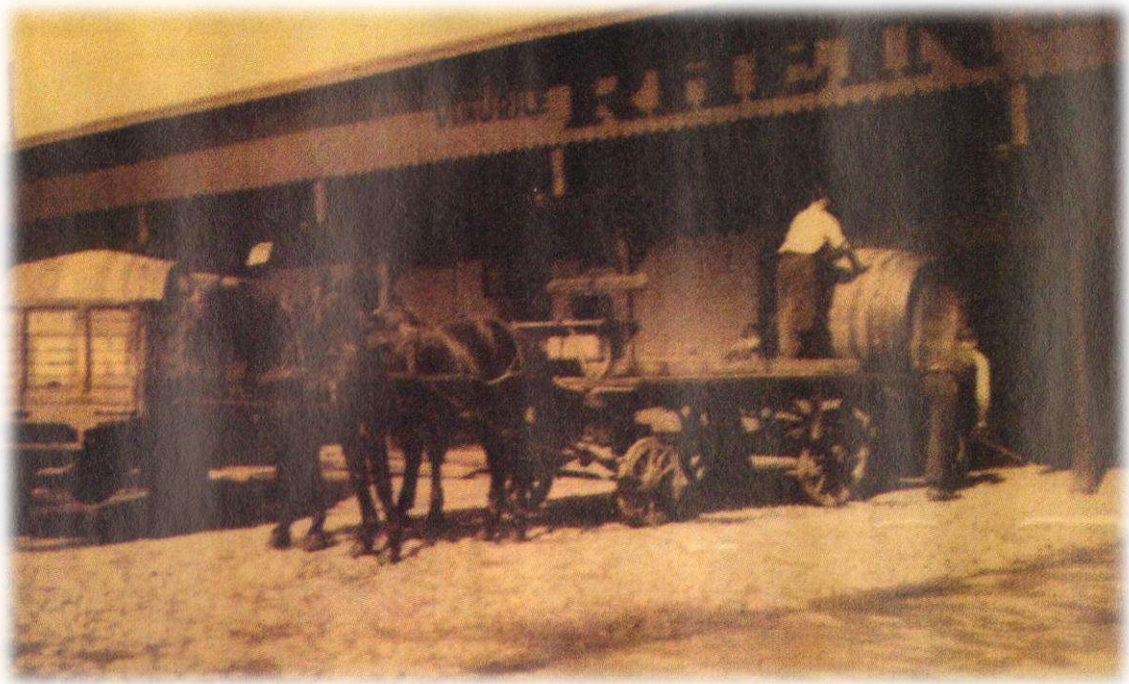
¹¹⁹ O să utilizăm termenul „șampanie” pentru produsul casei Rhein, acesta fiind termenul utilizat în epocă, și vom vorbi de „vin spumant” numai în contextul istoric adecvat.

¹²⁰ Stănescu 2021, p. 28-32.

¹²¹ Stănescu 2021, p. 28, 34-36.

¹²² *Der Vormarsch ins rumäische Land*, Österreichische Land-Zeitung, 25 noiembrie 1916 (nr. 48a), p. 2. Vezi mai sus în secțiunea dedicată evenimentelor istorice din teritoriu pentru un extras integral.

¹²³ Stănescu 2021, p. 37-41.

Primirea vinului la pivnițele Rhein către începuturile secolului XX, reclame și etichete de epocă (după Stănescu 2021, p. 28-29, 35, 38)

CONSILIUL JURIDIC
 COMPLETUL II.
 Jrn. Cont. No. 117e/948

A V I Z No. 262/5

Sedința din 2 August 1948

PIVNITELE RHEIN AZUGA

Având în vedere rezoluția Dir. Contencios prin care se cere avizul acestui Consiliu asupra situației dos. Rhein Azuga cu privire la adresa No. 9992/948 al A.P.S.M. :

Având în vedere referatul întocmit în cauză de Dl. Av. M. Mayo cu data de 29 Iulie 1948 prin care arată că AFPM în calitate de ad-ter de control, cere aprobarea CASBI-ului pentru lichidarea Sec. Anonime Pivnițele Rhein & Comp. Azuga

Că din adresa rezultă că susnumita Societate a fost naționalizată :

Că prin urmare capitalul Sec. este actualmente 99,83% capital absentelist și românesc care a trecut prin efectul naționalizării, în patrimoniul Statului Român.

Că, o, 17 % capital românesc predat prin procesul verbal din 21 Iulie 1947, din care cauză Comitetul de Direcție CASBI a hotărât scoaterea acestei părți de capital de sub administrația CASBI (v. dosar 2 fila 146):

Având în vedere concluziile referatului Dlui Av. M. Mayo care opinează instrucșă CASBI-ul nu mai are nici o calitate, urmează să dea o decizie de scoatere în întregime a acestei întreprinderi de sub controlul CASBI-ului.

Că în această situație nu mai este cazul a se lua vreo atitudine în privința propunerii de lichidare a Societății

Având în vedere actele și lucrările dela dosar,

CONSILIUL AVIZEAZA,

Se aprobă referatul Dlui Av. Mayo în sensul celor expuse mai sus.

PRESEDINTE,

MEMBRII,

SECRETAR,

ss. I. Baier

ss. I. Stoican
 ss. F. Grigorescu
 ss. S. Răsvan

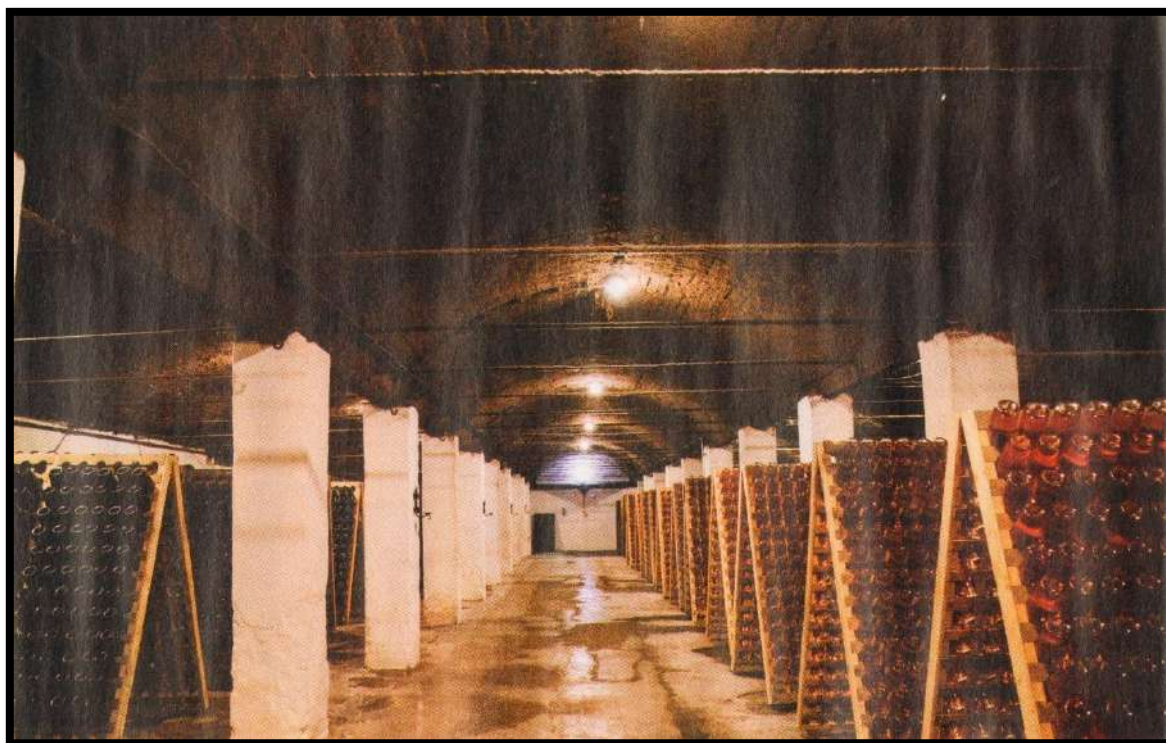
ss. M. Zaharia

Pentru conformitate,

M. Zaharia

Avizul No. 262/5 din 2 august 1948 prin care se decidea lichidarea pivnițelor Rhein, aflate în acel moment sub administrația CASBI-ului (după Stănescu 2021, p. 41)

Pivnițele, intrate între timp în posesia Vinalcool Prahova, au fost achiziționate în 1998 de Halewood International Ltd în contextul privatizării, iar în 2005 au fost rebotezate Cramele Halewood. Intrate ulterior în posesia Alexandrion Group, cramele sunt singura industrie din Azuga care a reușit să supraviețuiască cu succes marasmului post-revoluționar iar în prezent funcționează ca Pivnițele & CIE Azuga 1892, continuând să producă vin spumant după rețeta tradițională. În spiritul dezvoltării turistice a localității, cramele, aflate acum pe str. Independenței, nr. 24, au fost complementate cu un muzeu, pensiune și tururi de degustare, și produsele lor de specialitate continuă să obțină recunoaștere națională și internațională, printre altele obținând două medalii de aur la International Wine Contest Bucharest Vinarium iar în 2017 o medalie de argint în Marea Britanie, la Wine & Spirits Competition¹²⁴.

Pivnițele Rhein în prezent (Pivnițele Rhein & CIE Azuga 1892 (2021), p. 46)

¹²⁴ Ghinea 2018, p. 66. Mallows & Brummell, p. 141. Pivnițele Rhein & CIE Azuga 1892 (2021), p. 44-47, precum și informații de situl oficial <https://rhein1892.com/>. Pentru informații suplimentare se poate consulta și situl oficial al grupului (casei) Rhein: <https://www.rhein-group.de/>.

Revoluția din 1989 a adus după ea o restructurare brutală a bazei industriale, ce a lăsat în jur de jumătate din angajații din Azuga fără loc de muncă, și asta fără a mai pune la socoteală că, anterior, o mare parte din forța de muncă trebuia asigurată de navetiști, în număr așa de mare încât „atunci când trenul oprea în Azuga și navetiștii coborau, vagoanele se ridicau cu o jumătate de metru de la pământ¹²⁵.” Un deceniu mai târziu, în 2002, Azuga înregistra o rată de șomajului de 34,5%, cea mai mare din zona Brașov-Predeal-Râșnov-Azuga-Bușteni-Sinaia, iar, în forța de muncă angajată, între 1992 și 2002, ponderea sectorului secundar căzuse de la 84,08% la 38,80%, diferența corespunzând aproape în totalitate creșterii în importanță a sectorului terțiar¹²⁶.

Vestigii ale trecutului industrial în martie 2022

¹²⁵ Afirmația preotului Valeriu Dobrescu din Azuga, citat în (Maria) Dobrescu 2010.

¹²⁶ Cocean 2009, p. 122.

Turismul

În urma colapsului industrial, Azuga a încercat să se reprofileze pe turism. De altfel localitatea avea deja o tradiție în această privință, în 1924 obținând statutul de stațiune climaterică de prim rang și obiectiv de villegiatură¹²⁷ iar în 1936 avea două terenuri de fotbal și un teren de tenis, în localitate organizându-se vara concursuri de fotbal iar iarna concursuri de schi¹²⁸.

Funcția aceasta va rămâne însă secundară – chiar neglijabilă, în contextul accentului pus de regimurile comuniste succesive pe industrializare – și la începutul anilor 1980 Gh. Niculescu putea să afirme liniștit că „(c)u toată evidenta funcție industrială a orașului, Azuga a fost greșit considerată în unele lucrări și pliante destinate turismului drept stațiune climaterică. În realitate ea este singura așezare din valea superioară a Prahovei fără funcție turistică.”¹²⁹

Transformarea a fost însă rapidă și către sfârșitul anilor 2000 avea deja șase piste de schi, trei ușoare și trei de dificultate medie, toate laolaltă însumând 6320 m. Estimarea unui sezon de schi favorabil timp de patru luni (decembrie-martie)¹³⁰ urma să se dovedească însă optimistă, neluând în calcul schimbările climatice generale – deja Azuga trebuise să doteze două dintre pârtii cu aparate de zăpadă artificială¹³¹. Dintre pârtiile existente (Sorica, Cazacu, cu mai multe variante, La Stână, Azuga Sud etc.) cea mai bine cunoscută este pista Sorica, de proporții olimpice, cu o lungime de 2100 m¹³².

Azuga turistică (www.azugaresort.ro)

¹²⁷ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 5.

¹²⁸ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 6.

¹²⁹ Niculescu 1984, p. 89.

¹³⁰ Cocean 2009, p. 55.

¹³¹ Cocean 2009, p. 58.

¹³² Gingulescu 2010. Mallows & Brummell 2017, p. 139.

Azuga turistică (www.azugaresort.ro)

Pârțiile de schi și alte trasee și obiective turistice așa cum erau prezentate în panourile informaționale postate în localitate în martie 2022

10.4. ARHITECTURA MILITARĂ

Dacă facem excepție de amenajările efectuate în contextul primului război mondial, Azuga nu posedă o arhitectură militară propriu-zisă, dar posedă construcții și amenajări de interes militar. Drumul și calea ferată ce străbat Valea Prahovei reprezintă principalele elemente ale acestui sistem. Nu o să mai revenim asupra drumului, a cărui evoluție istorică a fost anterior prezentată – ne mulțumim să precizăm că tronsonul de autostradă Comarnic-Brașov, de multă vreme așteptat, și care ar fi cea mai nouă etapă de evoluție a acestui drum, nu pare a intra în execuție în viitorul apropiat.

Dacă existența drumului îngăduise apariția hanului Între Prahove, inaugurarea în 10 iunie 1879 a haltei de cale ferată Azuga a reprezentat un reper la fel de important în evoluția localității, în anii următori numele haltei fiind proiectat asupra întregii localități, în 1881 Între Prahove devenind oficial Azuga¹³³. După cum se poate observa pe harta din 1883, clădirea haltei era de mici proporții și se afla la est de șinele de cale ferată. Gara actuală a fost construită mai târziu, deși tot în secolul XIX, și este și astăzi o clădire impresionantă, care păstrează, pe lângă construcția propriu-zisă, și numeroase alte elemente de epocă, precum ceasul, plăcuța pe care este notată altitudinea și chiar o varietate de anexe.

Gara Azuga în 1896. În stânga este marcat gardul istoric ce a dispărut în ianuarie 2020 (<https://buceginatura2000.com/2020/01/18/a-disparut-si-gardul-vechi-de-la-gara-azuga/>)

¹³³ Dumitrescu 2019, p. 304. Ghinea 2018, p. 66. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145-146.

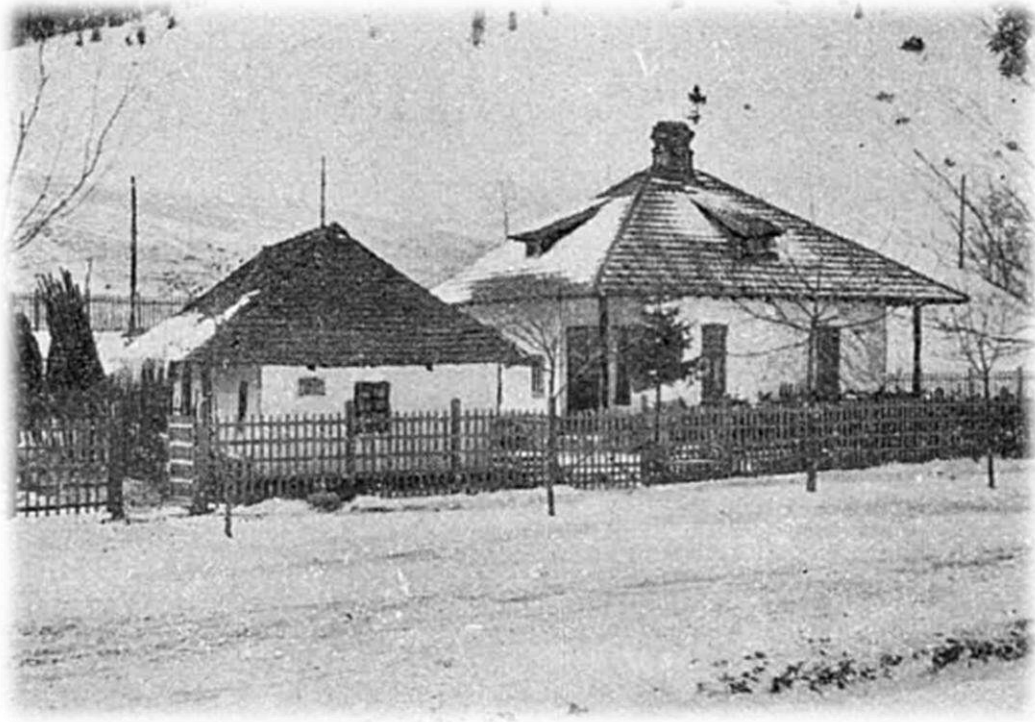

Gara în martie 2022

Aspecte ale gării în martie 2022: ceas istoric, plăcuță altimetrică istorică, anexă și anunț datorat războiului din Ucraina

În aceeași categorie cu gara includem cantonul feroviar de la Genune, constând inițial dintr-o clădire de lemn, ridicată în a doua parte a secolului XIX, la care s-a adăugat în 1910 una de cărămidă¹³⁴. În prezent, numai aceasta din urmă mai există.

Sus: cantonul feroviar de la Genune prin 1910-1912, imediat după construirea clădirii de cărămidă (după Urechia 1913, p. 222) și jos: clădirea cantonului în 2012 (www.google.com/maps), păstrându-și încă aproape nealterate forma și detaliile istorice

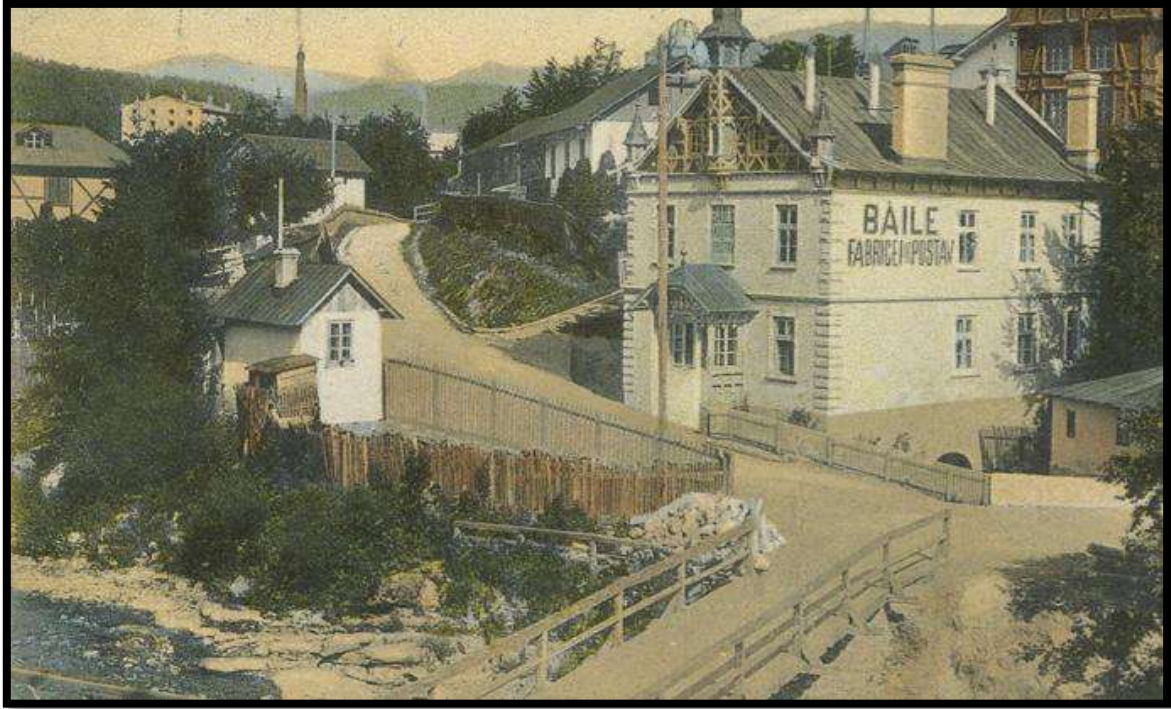
¹³⁴ Urechia 1913, p. 202, 206, 222.

Podurile sunt un alt element esențial al infrastructurii militare. Dacă în secolul XVIII Azuga era trecută prin vad, la jumătatea secolului XIX fusese deja amenajat un pod peste apa ei. La începutul celui următor acesta era un pod de piatră boltit, cu două deschideri a câte 10 m¹³⁵. Un al doilea, de lemn, traversa Azuga puțin mai în amonte, conectând zona postăvăriei cu malul drept – și acesta continuă să existe, mutat în amonte și modernizat. Alte poduri sunt prezente în teritoriu, în principal cel de la Genune.

Podul principal de peste Azuga la începutul secolului XX (imageromania.ro) și în 2019 (www.google.com/maps). Între timp și latura din stânga a primit o pasarelă metalică pentru tranzitul pietonal.

¹³⁵ Urechia 1913, p. 120.

Podul mic vechi la începutul sec. XX (imageromania.ro) și podul mic actual în martie 2022, plasat puțin mai în amonte (băile sunt clădirea tencuită în cenușiu din dreapta).

 10.5. ARHITECTURA CIVILĂ

PH-II-m-B-16313	Casă, azi birouri A.D.P.	Azuga	Brândușei 1	sf. sec. XIX
PH-II-m-B-16314	Casa Lucian Marcu	Azuga	Clăbucet 2A	înc. sec. XX
PH-II-m-B-16315	Casa Petre Tibeică	Azuga	Clăbucet 10	înc. sec. XX
PH-II-m-B-16316	Casa cu parter comercial Ion Vasilescu	Azuga	Independenței 11	cca. 1910
PH-II-m-B-16317	Casa cu parter comercial Ion Taraș	Azuga	Independenței 13	înc. sec. XIX
PH-II-m-B-16318	Casă	Azuga	Independenței 22	1890
PH-II-m-B-16319	Casă cu prăvălie, azi casă parohială	Azuga	Independenței 27	înc. sec. XX
PH-II-m-B-16321	Casa Ion Seu	Azuga	Parcului 9	înc. sec. XX
PH-II-m-B-16322	Casa Nicolae Irimia	Azuga	Parcului 15	înc. sec. XX

Datele prezentate mai sus corespund descrierii oficiale a monumentelor și nu reflectă observațiile și îndreptările efectuate în cursul acestui studiu – acestea sunt cuprinse în textul de mai jos și se regăsesc în fișele din Anexa 1.

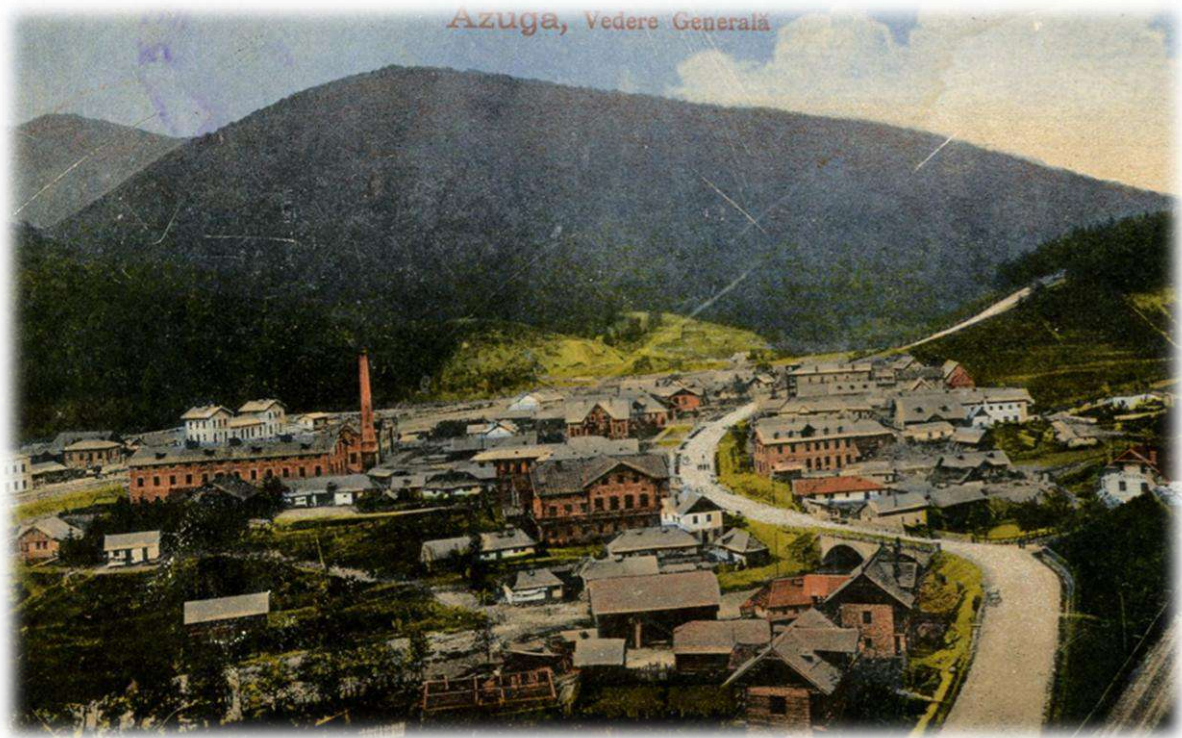
Nu includem aici PH-II-m-B-16320, în prezent casă, funcția istorică fiind industrial-alimentară (cășărie)

Arhitectura timpurie din teritoriul Azugăi pare să se fi limitat în mare la variante de colibe și bordeie. Deși prima locuință propriu-zisă ridicată între Prahove pare a fi fost o „casă țărănească” construită pe la 1800 de oierul Gheorghe Zangur pe dreapta văii Azugăi, hanul între Prahove de la 1886 era încă, conform afirmațiilor lui Wilh. Rhein, o „cârciumă-bordei”¹³⁶. La acea vreme arhitectura din localitate începuse însă deja să se transforme, valea intrând sub administrarea Domeniilor Casei Regale, care au fundat clădiri administrative adecvate și au impus standarde arhitecturale mai ridicate construcțiilor rezidențiale, standarde ce se reflectă și în regulamentele de epocă (subcapitolul 8).

În a doua jumătate a secolului XIX casele locuite de Zangorești erau la sud de podul de peste Azuga, de o parte și de alta a drumul de pe Valea Prahovei, până în actuala biserică romano-catolică, acolo unde, din vechime, începea poteca ce urca pe munte la stâna Sorica. Notabile însă în localitate la sfârșitul secolului erau casele Șoș și Blebea¹³⁷.

¹³⁶ Serbările din Azuga (1904), p. 2.

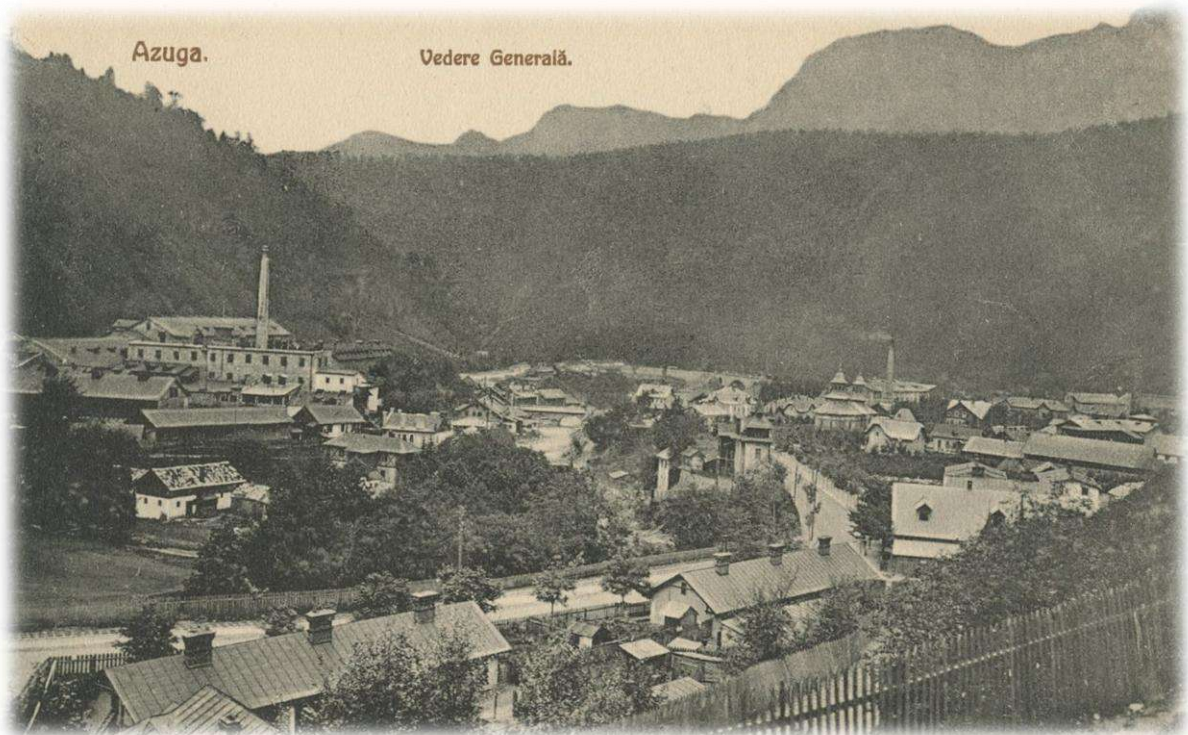
¹³⁷ Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 31.

Azuga în intervalul 1899-1902, precis databil în funcție de construcțiile existente – se observă clădirile rezidențiale în stil industrial (<https://imageromania.ro/>)

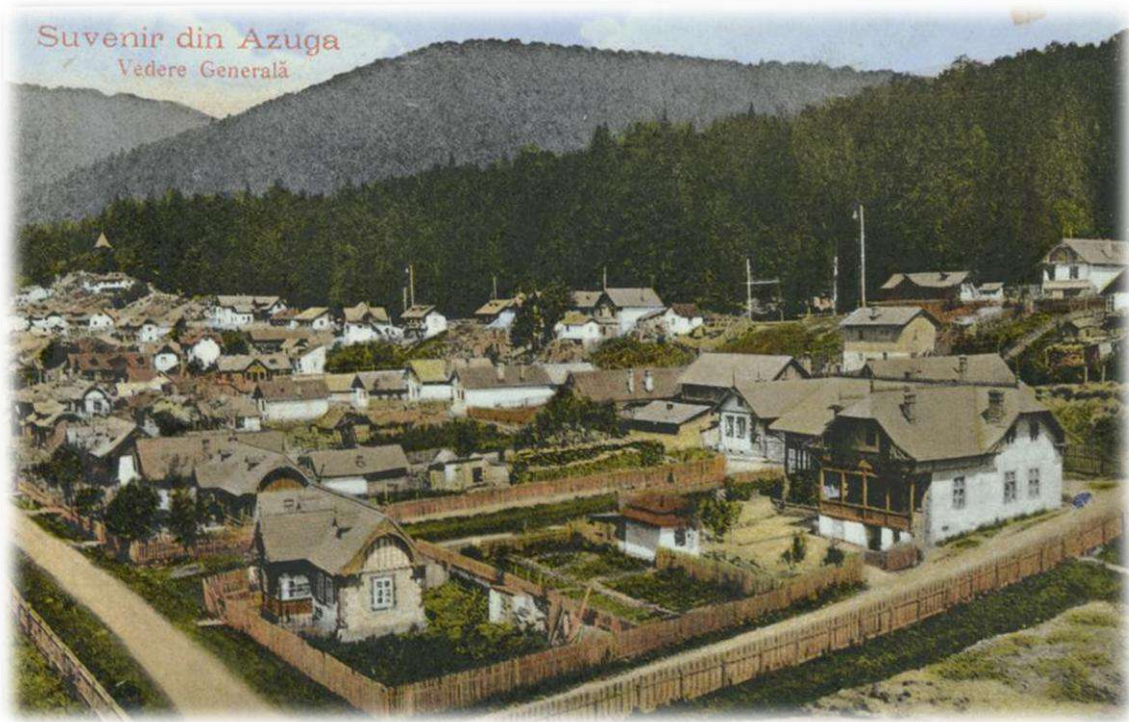
Azuga, post 1903 (biserica fost ridicată) cu casele Zangoreștilor în prim plan – se observă arhitectura rurală vernaculară (<https://imageromania.ro/>)

Azuga în prima parte a secolului XX, vedere înspre (sus) și dinspre (jos) str. Clăbucet. Evoluția localității și a fondului construit se poate observa făcând comparație între imaginea de mai sus și cea prezentată pe pagina anterioară, luată din aproximativ aceeași poziție la cumpăna secolelor (<https://imageromania.ro/>)

Str. Victoriei, cu postul electrica, vechea primărie și alte clădiri emblematice pentru localitate, în perioada interbelică (sus, <https://imageromania.ro/>) și în 2009 (jos, www.google.com/maps)

Zona de est a „orașului vechi” format prin parcelare la sfârșitul secolului XIX – situația în prima parte a secolului XX (sus, după Hoinărescu & Pavelet 2012) și în martie 2022. În ambele imagini str. Brândușei este în dreapta jos iar în cea de sus se poate observa, în dreapta centru, monumentul istoric PH-II-m-B-16313, mascat de alte construcții în imaginea actuală.

Independent de „vatra veche” de pe drumul Braşov-Câmpina, un cartier nou – referit în epocă ca sat – a fost construit în amonte, pe un teren din lunca Azugăi ce aparţinea M.S. Regele Carol I, de către administraţia fabricii de postav, cu fonduri proprii. Casele astfel ridicate erau descrise ca „frumoase şi solide”, ridicate de-a lungul unor „strade regulate”. Construite pentru lucrătorii, fabrica vindea „de veci celor ce voesc a se stabili definitiv aici, case cu curţile lor, în preţul costului şi numai cu condiţiunea d'a i se rambursa valoarea în rate, pe termen de 10 ani, fără nici o dobândă”¹³⁸. De asemenea, în vederea creşterii populaţiei, o porţiune din terenul închiriat fabricii de postav a fost parcelată în 161 de loturi, ce au fost puse la vânzare. În jur de 1906, din acestea se vânduseră deja 146, iar pe loturile cumpărate deja se ridicaseră 78 de case, „toate cu mai multe încăperi şi unele cu câte două rânduri”¹³⁹. Aceste operaţiuni au marcat formarea „oraşului vechi” între str. Independenţei, str. Brânduşei şi str. Parcului, cu ramificaţia formată de str. Clăbucet.

O nouă etapă de expansiune a început în anii 1920, când, graţie Casei Regale, localitatea primeşte c.25 ha pentru lărgirea vetrei. Terenul a fost împărţit în 280 de loturi, dintre care 240, cu suprafeţe de 500-800 mp, au fost utilizate pentru împroprietăriri¹⁴⁰. În 1936, în Azuga existau 410 case¹⁴¹ iar fondul construit preexistent suferea modificări, fiind convertit pentru standardele unei staţiuni climaterice şi de vilegiatură. Acest proces nu mai poate fi observat însă decât ocazional în „oraşul nou”, ce a început să se formeze ca urmare a acestei expansiuni interbelice la est de fabrica de ciment (şamotă).

În ceea ce priveşte evoluţia fondului arhitectonic rezidenţial local ulterior perioadei interbelice, apreciem adecvat să cităm din studiul efectuat în 2012: „Variatatea în unitate a arhitecturii (...) în stilul viziunii regionaliste, conferă aşezării identitate, preţiozitate şi valoare culturală deosebită. Procesul de degradare a fondului construit valoros, cu specific local remarcabil, s-a accentuat în timpul perioadei comuniste, când apar blocurile, total străine de contextul local. În prezent haosul stilistic şi precaritatea produsului arhitectural contemporan continuă procesul de dizolvare a calităţii habitatului din Azuga. Fără nici un fel de coerenţă stilistică, cu soluţii arhitecturale de foarte multe ori stranii şi nepotrivite locului, noile construcţii nu vădesc nici cel mai mic interes pentru tradiţia aşezării, edificiile purtătoare ale acestei tradiţii sunt considerate, din lipsă de cultură, perimate şi destinate demolării.”¹⁴²

În cei zece ani care au trecut de la întocmirea acestui studiu procesul descris de autori s-a accelerat, iar peisajul rezidenţial al Azugăi de astăzi se prezintă ca un mozaic în care clădiri cu aspect istoric – cele mai multe nerestaurate – coexistă cu clădiri istorice modernizate, cel mai adesea până la punctul în care originea lor istorică nici nu mai poate fi recunoscută, şi cu monstrozităţi moderniste de ciment, metal şi sticlă. Într-adevăr, se nu se poate afirma că arhitectura localităţii – dincolo de începuturile ei – a fost vreodată unitară. Arhitectura vernaculară rurală iniţială a trebuit să coexiste cu construcţii ridicate conform standardelor Domeniilor Casei Regale, apoi şi cu construcţii rezidenţiale de factură industrială ridicate pentru găzduirea muncitorilor şi/sau pentru colonizarea lor, iar peste toate acestea s-a suprapus o încercare de a converti aspectul local în conformitate cu normele de epocă pentru o staţiune de vilegiatură – iar toate acestea până în anii 1920! Fondul construit rezidenţial de epocă al localităţii Azuga reprezintă (sau mai exact spus reprezenta) **un caz exemplar de „unitate în diversitate”**, incluzând locuinţe construite conform modelelor tradiţionale

¹³⁸ Babeş 1906, p. 25-26. Brătescu, Moruzi & Alessandrescu 1897, p. 31. Lahovari, Brătianu & Tocilescu 1898, p. 145.

¹³⁹ Babeş 1906, p. 26.

¹⁴⁰ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 4.

¹⁴¹ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 3.

¹⁴² Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 11.

vehiculate de meșterii populare, bazate pe unul sau două nuclee compoziționale, cu acoperișuri în două sau patru pante, locuințe inspirate de modelele neoclasice, cu fronton triunghiular și foișor în axul fațadei principale, cu sau fără scară de acces exterioară, locuințe bazate pe modelele de influență romantică, inclusiv variante cu acoperișul foișorului elansat în formă piramidală și/sau cu cornișa foișorului supraînălțată, locuințe urmând practicile arhitecturii neo-românești etc.

Prezentarea detaliată a tuturor acestor forme și a variantelor lor – unele încă supraviețuind recent, dar între timp dispărute depășește scopul acestui studiu. Ne vom mulțumi așadar să prezentăm pe scurt imobilele rezidențiale înregistrate ca monumente în Lista Monumentelor Istorice din România (2015), adnotând asupra stării lor de preservare și asupra iregularităților observate în legătură cu descrierea lor oficială (vezi Anexa 1 pentru mai multe detalii) și o serie de imobile rezidențiale, neînregistrate oficial ca monumente, dar relevante pentru evoluția istorică a arhitecturii din localitate.

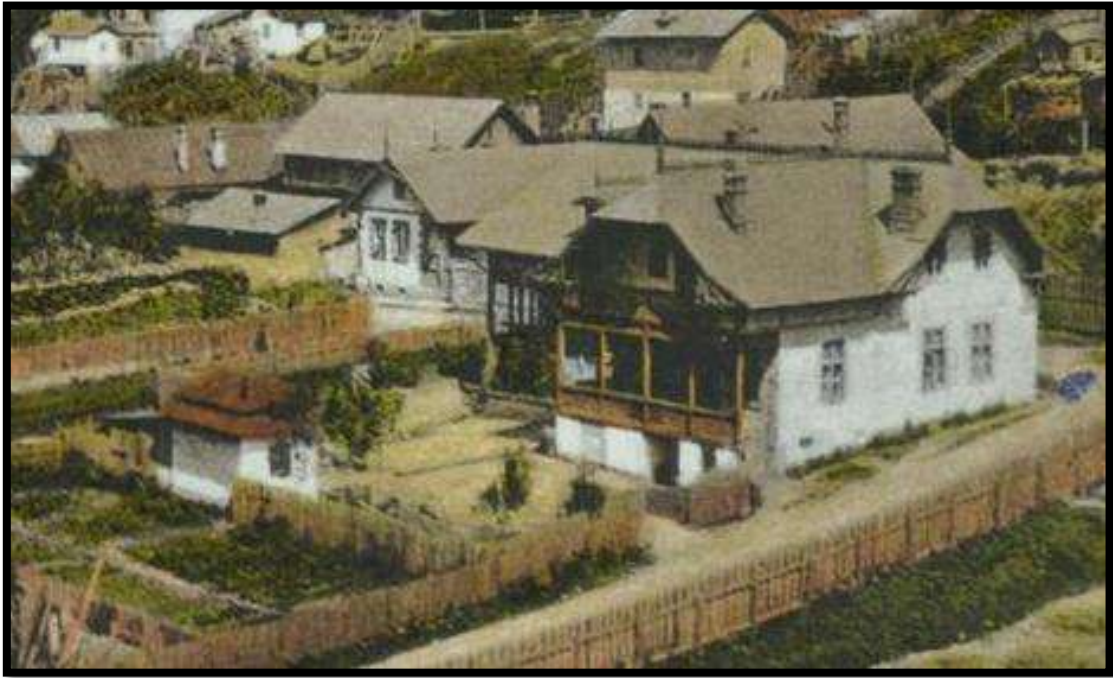
În mod regretabil, intruziunile recente au fragmentat în mod definitiv peisajul istoric rezidențial, astfel încât nu am mai putut identifica segmente coerente, de dimensiuni semnificative, ale acestuia. Considerăm ca fiind de **extremă urgență** luarea unor măsuri implementarea unor măsuri protecție a clădirilor rezidențiale istorice, chiar și a celor fără statut de monument, cu atât mai mult cu cât, după cum se va observa, **chiar și obiectivele rezidențiale cu statut de monument au fost afectate de procesul de „modernizare” a fondului construit!**

Vatra istorică a localității în martie 2022

LMI PH-II-m-B-16313. Casă, azi birouri A.D.P. Oraș Azuga, str. Brândușei, nr. 1.
Datare: sf. sec. XIX.

Monumentul a fost în ultimii c.15 ani „restaurat” prin intervenții invazive ce au înzidit veranda de lemn și vechile goluri, au deschis noi goluri, au instalat ferestre termopan și au distrus decorul mural al fațadelor de la parter. Procesul încă continuă, dar deja construcția a fost atât de mult modificată încât valoarea ei ca monument este anulată.

înc. sec. XX (Hoinărescu & Pavelet 2012)

1985 (Hoinărescu & Pavelet 2012)

2009 (www.google.com/maps)

2011 (*Hoinărescu & Pavelet 2012*)

martie 2022

LMI PH-II-m-B-16314. Casa Lucian Marcu. Oraș Azuga, str. Clăbucet, nr. 2A. Datare: înc. sec. XX.

Monumentul a fost „restaurat” la un moment în jur de 2009, pierzându-și în proces ambele lucarne, întreaga ornamentație de lemn a acoperișului, întreaga decorație murală și parțial ritmul deschiderilor.

1985 (Hoinărescu & Pavelet 2012)

martie 2022

LMI PH-II-m-B-16315. Casa Petre Tibeică. Oraș Azuga, str. Clăbucet, nr. 10. Datare: înc. sec. XX.

Monumentul a fost „restaurat” la un moment anterior lui 2011, pierzându-și în proces cel puțin ambele lucarne, lemnăria ornamentală a cerdacului și coșul de fum inițial. O restaurare ulterioară a adăugat însă chenare ornamentale în jurul deschiderilor, în stilul istoric al zonei.

1985 (Hoinărescu & Pavelet 2012)

martie 2022

LMI PH-II-m-B-16316. Casa cu parter comercial Ion Vasilescu. Oraș Azuga, str. Independenței, nr. 11. Datare: cca. 1910 (*sic*).

Datarea oficială trebuie să fi fost făcută pe considerente stilistice. Clădirea nici măcar nu exista însă în noiembrie 1916¹⁴³ astfel încât trebuie plasată în perioada interbelică, probabil la începuturile ei.

1985 (Hoinărescu & Pavelet 2012)

martie 2022

¹⁴³ Fotómozaik Azuga és környékéről. [H IV d 681/11-12]

LMI PH-II-m-B-16317. Casa cu parter comercial Ion Taraș. Oraș Azuga, str. Independenței, nr. 13. Datare: înc. sec. XIX (*sic*).

De fapt datarea este „înc. sec. XX”, „XIX” rezultând dintr-o eroare de transcriere efectuată în anii 1990, mai exact însă în perioada interbelică, având în vedere că imobilul nu exista în noiembrie 1916¹⁴⁴. Conform studiului din 2012 autorizația de construcție a fost obținută abia în 1931¹⁴⁵.

1985 (Hoinărescu & Pavelet 2012)

martie 2022

¹⁴⁴ Fotómozaik Azuga és környékéről. [H IV d 681/11-12]

¹⁴⁵ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 8.

LMI PH-II-m-B-16318. Casă. Oraș Azuga, str. Independenței, nr. 22. Datare: 1890.
Deși oficial datată în 1890, conform studiului din 2012 autorizația de construcție a fost obținută abia în 1931¹⁴⁶.

Perioada interbelică (<http://wikimapia.org/21126856/Fabrica-de-bere-%E2%80%9DAZUGA%E2%80%9D>)

martie 2022

¹⁴⁶ Hoinărescu & Pavelet 2012, p. 8.

LMI PH-II-m-B-16319. Casă cu prăvălie, azi casă parohială. Oraș Azuga, str. Independenței, nr. 27. Datare: înc. sec. XX.

Un caz aproape miraculos în care nu numai că monumentul se păstrează, dar chiar a și fost adecvat restaurat.

1985 (Hoinărescu & Pavelet 2012)

martie 2022

LMI PH-II-m-B-16321. Casa Ion Seu. Oraș Azuga, str. Parcului, nr. 9. Datare: înc. sec. XX.

În cazul acestui obiectiv, preferăm să ne abținem de la comentarii...

2011 (Hoinărescu & Pavelet 2012)

martie 2022

LMI PH-II-m-B-16322. Casa Nicolae Irimia. Oraș Azuga, str. Parcului, nr. 15. Datare: înc. sec. XX.

Efectiv dispărută ca valoare de patrimoniu – complet convertită în clădire de tip modern, mai păstrează numai liniile generale ale conturului inițial, fără elementele distinctive.

1985 (Hoinărescu & Pavelet 2012)

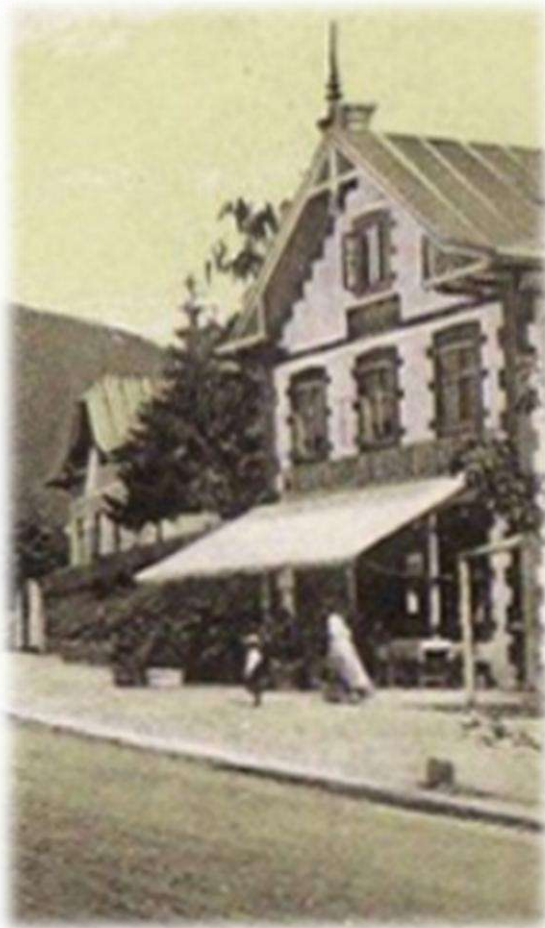

martie 2022

Introducem în continuare o selecție de clădiri istorice, așa cum se prezentau în martie 2022 (dacă nu menționăm altcumva) începând cu cea de pe str. Victoriei nr. 48, un marcant reper istoric al centrului localității.

Str. Victoriei în c.1899-1900, în construcție sau proaspăt terminată (stânga), și (dreapta) scurt timp mai târziu, în prima parte a sec. XX (<https://imageromania.ro/>)

Fațada clădirii în perioada interbelică (<https://imageromania.ro/>) și în martie 2022

Str. Victoriei nr.48 în martie 2022, vestigiu în centrul localității al arhitecturii cu influențe ale stilului urban-industrial

Variante ale stilului urban-industrial în zona centrală: Str. Victoriei nr.53 și nr.57

Variante ale stilului urban-industrial pe str. Independenței (nr.14/20 și nr.20), la structuri anterior în conexiune cu fabrica de bere

Construcții din prima etapă de dezvoltare pe str. Independenței, nr.21, 23, 41 , supraviețuind printre intruziuni moderne

*Sus: Construcție cu influență romantică, pe str. Independenței nr.51
 Jos: Clădire istorică în stil neo-românesc, propusă în 2012 ca monument istoric, dar în prezent aparent în proces de demolare, pe str. Independenței nr.15 (situația în 2011, după Hoinărescu & Pavelet 2012, și în martie 2022)*

Str. 24 Ianuarie, nr.3, construcție de la 1903, restaurată

Str. 24 Ianuarie, nr. 14 și nr. 29, exemple caracteristice pentru arhitectura „orașului vechi”

Un frumos exemplu de restaurare pe str. 24 Ianuarie, la nr. 2, și exemple nu la fel de fericite peste drum de ea, la nr. 13, 15, 17 și 19. În fundal, construcții de pe str. Parcului.

Str. 24 Ianuarie, nr. 45, în stil neoclasic, cu influențe ale arhitecturii romantice și decorată cu traforaj de lemn

Str. 24 Ianuarie, nr. 47 și nr.51

Str. Vânători, nr. 2 – starea de conservare îngăduie să se observe detaliat tehnica de construcție mixtă

Str. 9 Mai, vedere dinspre nord (sus) și sud (jos) – în pofida primei impresii, este una din străzile care și-au păstrat cel mai bine aspectul istoric

Notă: majoritatea clădirilor de pe ea au numerele pe str. 24 Ianuarie sau pe str. Muncii

Str.24 Ianuarie, nr. 41, în stil neoclasic cu influențe romantice, decorată cu traforaj de lemn

Vecina casei anterior prezentate, pe str. Muncii, la nr. 6, în același stil.

În pofida numerelor, datorită poziției porților, ambele case fac parte din frontul str. 9 Mai.

Imediat lângă casa anterior prezentată, imobilul de pe str. Muncii, de la nr. 5, ca și vecinul său de la nr.7, prezintă o întoarcere la arhitectura în stil urban-industrial, completată însă cu decor traforat

Str. Muncii, nr.5 văzut din spate, prezentând încă și mai mult decor traforat de lemn (sus) și detaliu cu izolație termină de lemn a imobilului de pe str. Muncii, nr.7

Str. Baiului, improprie pentru circulația auto, văzută dinspre est, și imobilul în stil neoclasic, numai parțial alterat, la nr.7 (str. Baiului colț cu str. Brândușei)

Str. Parcului, nr. 4 și nr.16 – construcțiile de pe frontul sudic al străzii sunt ridicate în buza pantei

Str. Parcului nr.4 – vedere laterală

Sus vechi (nr.14) și jos nou pe str. Clăbucet – cele două monumente de arhitectură de pe această stradă sunt rezonabil prezervate

Str. Clăbucet, colț cu str. Parcului – consolidări în trepte în zona capătului de est

Azuga văzută de pe str. Clăbucet – flancat de cei doi arbori monumentul istoric de pe str. Independenței nr 27 (PH-II-m-B-16319)

Str. Postăvăriei nr.5, punând în valoare la parter elemente preluate din arhitectura tradițională

Structuri suficient de tradiționale încât să se fi putut integra peisajului chiar și pe vremea când localitatea se chema Între Prahove, pe malul Azugăi, în zona str. Postăvăriei

Str. Victoriei, nr.79 și vecinii săi – capătul de nord al vetrei orașului și-a pierdut complet identitatea istorică

Str. Ritivoiu, nr.1, în stil cu influențe romantice, unul dintre rarissimele obiective cu valoare arhitecturală din „orașul nou” de la est de fosta fabrică de ciment (șamotă) ale cărei ruine se pot observa în fundal

Câțiva din vecinii imobilului cu valoare de pe str. Ritivoiu nr.1 mai sus prezentat

Alte exemple din arhitectura „oraşului nou”

 10.6. CIMITIRE, MONUMENTE COMEMORATIVE ETC.

PH-IV-a-A-16881	Cimitirul Eroilor din Primul Război Mondial (1916-1918)	oraș Azuga	pe DN1, la cca 1km nord localitate	1920
------------------------	--	------------	------------------------------------	------

În primul război mondial Valea Prahovei a fost martoră la lupte acerbe în contextul contraofensivei austro-ungare din 1916, iar în 1920 a fost amenajat puțin la nord de Azuga un cimitir dedicat eroilor (români) din primul război mondial, unul din mai multe cimitire de gen de pe vale. Recunoscut ca reper memorial de importanță națională, în 2018 Cimitirul Eroilor a fost restaurat de filiala județului Prahova a A.N.C.E. „Regina Maria” și a fost unul din cele 21 de puncte (cimitire și câmpuri de bătălie) alese pentru prelevarea pământului depus în urna predată de A.N.C.E. „Regina Maria” Catedralei Marii Uniri din Alba Iulia pe 17 noiembrie cu ocazia comemorării centenarului unirii¹⁴⁷.

Cimitirul eroilor în 2021 (www.google.com/maps)

¹⁴⁷ Neagoe & Buciu 2020, p. 80, 162.

Tot în amintirea acestor lupte a fost ridicat Monumentul Eroilor din Azuga (1916-1919), amplasat în Parcul Ecaterina Teodoroiu (anterior Parcul Libertății) și care constă dintr-o platformă în „U”, cu grupuri statuare pe laturile scurte din față și cu panouri montate pe fața lungă interioară. Grupurile statuare sunt din bronz, și reprezintă, în mărime naturală, în dreapta (când privești la monument) scena morții lui Ecaterina Teodoroiu, în plan secund, cu un soldat sprijinit de un tun în prim plan, iar în stânga un soldat rănit susținut de o figură feminină, simbolizând Patria, cu suflă dintr-o trâmbiță. Cele două panouri de marmură din zona centrală listează soldaților „Căzuți în război 1916-1919”. Operă a lui Ioan Iordănescu, monumentul a fost dezvelit pe 23 august 1937¹⁴⁸.

Monumentul Eroilor din Azuga în martie 2022, fața și spatele, dinspre curtea noi biserici ortodoxe, în prezent aproape la fel de bogat decorat

¹⁴⁸ Teodorescu 2000, p. 335. Menționăm aici și faptul că, datorită unei erori, unele din ilustratele de epocă cu monumentul eroilor din Bușteni („Ultima Grenadă”) au fost tipărite cu denumirea localității ca „Azuga” în loc de „Bușteni” (alte serii contemporane ale aceleiași ilustrate au denumirea corectă).

Tot de aceste lupte se leagă și bustul generalului Gheorghe Garoescu, comandantul mitralierilor români de pe Valea Prahovei în timpul luptelor din primul război mondial, monument operă a sculptorului Ion Pantazi, inaugurat în 26 iulie 1943.

În perioada comunistă, monumentul a fost distrus, dar bustul a fost ascuns – se pare că în incinta fabricii de postav – și astfel a supraviețuit. Redescoperit în 2012, bustul generalului a fost amplasat provizoriu în curtea spitalului, apoi, după o restaurare, reinaugurat în locația actuală, din fața bisericii ortodoxe Sf. Treime, pe 26 iulie 2018¹⁴⁹.

Bustul generalului Gheorghe Garoescu înainte și după restaurare (după Stoica 2018)

Bustul generalului Gheorghe Garoescu în martie 2022

¹⁴⁹ Stoica 2018.

Tot în fața acestei biserici se află un monument ridicat c.1905 „Întru amintirea și spre veșnica laudă a Companiei VIII de Dorobanți de Prahova care a luat parte cu bărbăție la războiul independenței, și în deosebi vitejilor Lică N. Nicolae, Mustață Vasile, Trică Mihai, fii ai Comunei Predeal care au căzut în lupta pentru mărirea neamului Românesc.”

Monumentul Companiei VII de Dorobanți de Prahova în martie 2022

Nu toate obiective de factură monumentală din teritoriul orașului Azuga sunt în conexiune cu evenimentele din primul război mondial. Astfel, pe marginea de est a str. Victoriei se află o fântână, ridicată în 1906 sub direcția inginerului căii naționale Nestor Urechia, care, în propriile sale cuvinte, este a „doua fântână monumentală executată de dirigenta căii naționale Câmpina-Predeal (...), după o copie, ce am luat eu însumi, a fântânei zisă a lui Manole, dela mânăstirea Curtea-de-Argeș. Pe laturi s'au sculpat (*sic*) două medalioane, după motive luate de la biserica Curtea-de-Argeș. In față, la fronton, înconjurată cu un chenar, imitație a brațului dela aceeaș biserică, s'a cioplit următoarea inscripție: „In sărbătoritul an al 40-lea al Glorioasei domnii a celui d'întâi Rege Român Carol I ziditus'a această fântână, în satul acesta Azuga, în care acum sporește munca românească, iar pe vremuri se numea Intre-Prahove și erà loc pustiu, înconjurat de codri nepătrunși, de se adăpau fără teamă, cerbii la acest izvor.” Iar dedesubt, într'o firidă: „Ministerul Lucrărilor Publice. Din îndemnul Ministrului Ioan C. Grădișteanu, s'a executat aceasta lucrare de inginerul căii naționale Nestor Urechia, anul 1906.”¹⁵⁰

În anul următor, au fost așezate și două bănci de piatră la fântână, una dintre ele recent redescoperită arheologic¹⁵¹.

Fântâna „lui Manole” de la Azuga scurt timp după inaugurare (c.1907) și în 2021 (după Urechia 2013, p. 216 și www.google.com/maps)

¹⁵⁰ Urechia 1913, p. 215-216.

¹⁵¹ BucegiNatura 2018. Urechia 1913, p. 126.

Detaliu cu fântâna în 2018 și dezgroparea băncii (după BucegiNatura 2018)

Pe departe cel mai semnificativ reper din peisajul Azugăi este însă troița ridicată în 1824 la Genune, un punct periculos de trecere, și o locație pândită de tâlhari, cel mai vechi vestigiu din fondul construit al unității administrative¹⁵². După cum scria cu mai bine de o sută de ani în urmă N. Urechia: „o cruce cu adevărat interesantă este aceea dela *Geanone*, între Bușteni și Azuga, pe dreapta, în klm. 139, pe zona șoselei. Aceasta cruce *de lemn de stejar* s'a păstrat mai bine decât o cruce de piatră, deși este din anul 1824, adică, a fost ridicată *acum 89 de ani!* Inscricția cirilică, pe care am descifrat-o, glăsuiește astfel: „Ridicatu-s'a crucea aceasta în zilele prea luminatului domn Ion Grigore Dumitru Ghica VV. în anul dela Cristos 1824. Ridicatu-s'a această sfânta cruce cu ajutorul lui Dumnezeu lui Gheorghe (un rând nedescifrabil și la capătul rândului pare-se a fi numele Mihai). După informațiunile luate dela o bătrână în vârstă de 80 de ani, din Azuga, Salumia a lui Dan Poenaru, ridicătorul acestei cruci a fost un mocan din Săcele, Ghiță Burduloi. Legenda adaogă ca acest act evlavios ar fi fost următor descoperirii unei comori de către numitul mocan. Locuitorul Gheorghe Cornenașu din Azuga a făcut acum doisprezece ani un kiosculet de adăpost cruci; am dat-o în îngrijirea de aproape a cantonierului punctului.”¹⁵³

Troița în 2021 (www.google.com/maps)

¹⁵² Urechia 1913, p. 40-41

¹⁵³ Urechia 1913, p. 168-169.

Detaliu cu troița în 2021 (www.google.com/maps)

Inscripția actuală (după BucegiNatura 2015)

11. OPERAȚIUNI URBANISTICE IMPORTANTE

Fiind de la bun început o localitate modernă, dezastrele nu au fost un factor major în operațiunile urbanistice ale Azugăi. Cu toate acestea, ca urmare a reliefului, **inundațiile și surpările de teren** prezintă în continuare un pericol. La începutul mileniului III, mai multe bucăți ale orașului erau în zona de risc a acestora – porțiuni din str. Prahovei, str. Victoriei, str. Umbroasa, str. Postăvăriei – precum și locuințe și amenajări de pe valea Casieriei, valea lui Crețu și valea Sorica¹⁵⁴. În 2020 o alunecare de teren chiar a dus la inundarea a 30 de gospodării în zona Umbroasa, sinistrându-i pe locatari¹⁵⁵. Încă dinainte, se impuseseră consolidări cu zid de sprijin pe str. Baiului, Parcului¹⁵⁶ și Clăbucetului.

Principalele operațiuni urbanistice au avut legătură cu **drumurile, podurile și calea ferată**. Subiectul a mai fost abordat anterior – vezi mai sus segmentele despre evoluția tramei rutiere și despre arhitectura militară – astfel încât nu mai revenim asupra lui, dar putem menționa, dintre operațiunile de mai mică amploare: așterneri de nisip pe trotuare și de pietriș pe drumuri, amenajări de trotuare (1902/03; 1904-1905 – 108 m; 1906/07 – 400 m; 1907/08 – 380 m; 1908/09 – 484 m), instalări de bănci de lemn de-a lungul drumului principal (1903/04), instalarea trotuarului și a parapetului podului de peste Azuga (1904/05), deschiderea unei poteci între Azuga și Bușteni, pe lângă șosea, pentru a facilita circulația turiștilor (1906/07), instalarea fântânii de piatră (1906/07) și operațiuni de captare a apei pentru ea (1906/07, 1907/08) instalarea a două bănci de piatră lângă fântână (1907/08), plantarea de castani (1907/08) etc.¹⁵⁷

12. CONCLUZII REFERITOARE LA VECHIMEA CONSTRUCȚIILOR ȘI A AMENAJĂRILOR URBANE ȘI LA EVOLUȚIA URBANISTICA A LOCALITĂȚII

Fondul construit actual al orașului Azuga nu coboară mai jos de secolul XIX, fiind în conexiune cu organizarea localității ca parte a domeniilor casei regale (anii 1870), introducerea căii ferate (1879, actuala gară de la sf. sec. XIX) și industrializarea ei rapidă (începând din 1877-1879; majoritatea clădirilor industriale propriu-zise au dispărut, cu excepția pivnițelor Rhein, dar elemente ale ansamblurilor și clădiri conexe, precum băile fabricii de postav, de la sf. sec. XIX – înc. sec. XX, încă mai există). Din perioada anterioară, singurele elemente supraviețuitoare sunt drumul de pe Valea Prahovei (efectiv deschis în sec. XVIII; traseul actual se datorează îndeosebi traseului amenajat la mijlocul sec. XIX, și între timp reamenajat), troița de la Genune (1824) și locația unora dintre stâne.

În jurul anului 1881, între Prahove, rebotezată la acest timp Azuga, se desfășura pe Valea Prahovei, de-a lungul drumului Brașovului. În ultimele două decenii ale secolului, s-a extins în sus pe Valea Azugăi, pe loturi parcelate din domeniul casei regale, pe fondul necesității de a crește populația locală. Astfel s-a format orașul vechi, întins în amonte până la actuala str. Brândușei (dincolo de care mai venea numai fabrica de ciment). Biserica Sf. Treime (1902-1903), școala (1910-1912) și spitalul (1911-1912) datează tot din această perioadă de expansiune.

¹⁵⁴ Cocean 2009, p. 38.

¹⁵⁵ Frâncu 2020a. Frâncu 2020b.

¹⁵⁶ Cocean 2009, p. 39.

¹⁵⁷ Urechia 1913, p. 117 ff.

După primul război mondial, localitatea a început să se extindă și la est de fabrica de ciment, printr-o nouă serie de parcelări ale domeniului casei regale, conturându-se astfel în timp orașul nou, axat în jurul parcului Ecaterina Teodoroiu. Spre diferență de orașul vechi, care încă păstrează un fond construit de epocă semnificativ, orașul nou este aproape lipsit de valori patrimoniale, fiind nu numai mai recent, dar fiind și supus într-o mult mai mare măsură operațiunilor modernizatoare. Perioada de expansiune interbelică corespunde și construcției bisericii romano-catolice Sf. Nicolae (1934), precum și căpătării de către localitate a statutului de stațiune climaterică și de vilegiatură (1924).

Pe parcursul secolului potențialul turistic a rămas însă de importantă secundară, punctul focal rămânând până în perioada post-1989 industria. În prezent, Azuga experimentează însă o rapidă reprofilare în sectorul turistic, ce se reflectă în fondul construit de dată recentă – împreună cu modernizare accelerată generală a peisajului și a fondului construit (pre)existent și cu dispariția fondului construit de factură industrială.

Fântână tradițională pe str. Parcului, în curtea din spatele imobilului de pe str. Muncii nr.3A. În plan secund construcția de pe str. Muncii, nr.5, îmbinând arhitectura multietajată de factură urban-industrială cu decorul traforat de lemn. În spatele ei liceul, iar în fundal pantele Soricăi, cu pistele de schi – zona despădurită se datorează însă alunecării de teren din 2020.

III. IDENTIFICAREA VALORILOR DE PATRIMONIU CONSTRUIT

1. IDENTIFICAREA CONSTRUCȚIILOR VALOROASE

Identificarea construcțiilor valoroase trebuie să ia în considerare vechimea lor, semnificația lor memorialistică, importanța lor arhitecturală și stadiul actual de preservare. Ultimul punct include nu numai considerații despre cât de mult au fost afectate distructiv de trecerea timpului – poate chiar mai importante sunt aprecierilor despre cât de grav a fost afectat edificiul de intervențiile ulterioare (refaceri cu beton, extinderi anistorice, amplasarea de geamuri termopan etc.).

Nu mai puțin de 11 obiective din orașul Azuga sunt deja considerate construcții valoroase, fiind de altfel și clasate drept monumente istorice¹⁵⁸. Dintre acestea nouă sunt case, unul o fostă cășărie convertită în locuință iar ultimul un cimitir comemorativ:

- Casă de sfârșit de secol XIX pe str. Brândușei, nr. 1
- Casa Lucian Marcu, de la începutul secolului XX, pe str. Clăbucet, nr. 2A
- Casa Petre Tibeică, de la începutul secolului XX, pe str. Clăbucet, nr. 10
- Casa Ion Vasilescu, de la c.1910 (*sic*)¹⁵⁹, pe str. Independenței, nr. 11
- Casa Ion Taraș, de la începutul secolului XIX (*sic*)¹⁶⁰, pe str. Independenței, nr. 13
- Casă de la 1890 (*sic*)¹⁶¹, pe str. Independenței, nr. 22
- Imobilul de la începutul secolului XX, de pe str. Independenței, nr. 27
- Fosta cășărie Ghimbășanu, de la 1878 (*sic*)¹⁶², pe str. Muncii, nr. 29
- Casa Ion Seu, de la începutul secolului XX, pe str. Parcului, nr. 9
- Casa Nicolae Irimia, de la începutul secolului XX, pe str. Parcului, nr. 15
- Cimitirul Eroilor din Primul Război Mondial (1916-1918), de la 1920, pe DN1, la c.1 km nord de localitate

Casa Costache Corolea (LMI PH-II-m-B-20632) de la începutul secolului XX, de pe str. Parcului, nr 19, a fost declassată la începutul anilor 2010¹⁶³.

Încă din anii 2000 s-a propus ca la acestea să se adauge alte cinci obiective¹⁶⁴, respectiv:

- Crucea de la Genune, de pe D.N.1. Datare: 1824.
- Monumentul eroilor din Războiul de Independență (Compania VIII Dorobanți) de pe str. Victoriei, nr. 54. Datare: 1905.
- Fântâna de piatră a lui Nestor Ureche de pe str. Victoriei, nr. 32. Datare: 1905.

¹⁵⁸ LMI 2015 Prahova, p. 2158-2159, 2212. Vezi și Agachi 2015, p. 66-68. Teritoriul administrativ include(a) oficial în 1998 și două monumente ale naturii, un fag secular în curtea Ocolului Silvic și un brad alb candelabru pe poteca Gârlova, ambele sub regim strict de protecție (Agachi 2015, p. 69).

¹⁵⁹ Datarea oficială trebuie să fi fost făcută pe considerente stilistice. Clădirea nici măcar nu exista în noiembrie 1916 (Fotómozaik Azuga és környékéről. [H IV d 681/11-12]) astfel încât trebuie plasată în perioada interbelică, probabil la începuturile ei.

¹⁶⁰ Clădirea este de la începutul secolului XX – datarea la începutul secolului XIX este o eroare de tipar perpetuată începând din anii 1990. Cf. Agachi 2015, p. 66. Având în vedere că imobilul nici măcar nu exista în noiembrie 1916 (Fotómozaik Azuga és környékéről. [H IV d 681/11-12]) datarea poate fi și mai mult restrânsă la perioada interbelică. Conform lui Hoinărescu & Pavelet 2012 (p. 8) autorizația de construcție a fost obținută abia în 1931.

¹⁶¹ Conform lui Hoinărescu & Pavelet 2012 (p. 8) autorizația de construcție a fost obținută abia în 1931.

¹⁶² Anul 1878 corespunde înființării cășăriei lui Matei Mocanu, situată în altă parte. Conform informațiilor de epocă și evoluției urbanistice, cășăria Ghimbășanu poate fi plasată în intervalul 1886-1916.

¹⁶³ LMI 2010 – Monumente declassate, p.41

¹⁶⁴ Agachi 2015, p. 68.

- Monumentul eroilor Regimentului 4 Ilfov de la poalele muntelui Sorica. Datare: 1921.
- Monumentul Ecaterina Teodoroiu, de pe str. Ritivoiului, nr. 9. Datare: 1950.

Nici unul dintre acestea nu a fost până acum înregistrat ca atare, dar conform planului de Strategie de Dezvoltare Durabilă pe anii 2013-2020 pentru orașul Azuga, o serie de 16 obiective (Biserica ortodoxă Sf. Treime; Gara; Clădire din fosta Fabrică de sticlă; Ocolul silvic; Școala cu clasele I-IV; Clădire din fostul sediu al Fabricii de postav; Clădire din fosta Fabrică de bere; Biblioteca orășenească; Ansamblul Spitalului „Principele Nicolae”, azi ortopedie; Pensiunea Rhein din incinta fabricii de șampanie; Fântâna de piatră Nestor Ureche; Banca Regală; Crucea de la „Genune”; Monumentul „Ecaterina Teodoroiu”; Monumentul eroilor din războiul de independență; Electrica), precum și câteva case de pe str. Victoriei și de pe str. Independenței, au fost deja propuse pentru clasarea ca monumente istorice¹⁶⁵. Nici unul dintre ele nu a fost inclus în Lista Monumentelor Istorice publicată în 2015, posibil însă datorită intervalului prea scurt pentru desfășurarea procedurii.

Apreciem că studiile anterioare au identificat în mod adecvat principalele obiective individuale valoroase din localitate, și apreciem că dintre ele cele mai importante, și în mai mare măsură necesitând statut de monument istoric, datorită pericolului în care se află, sau datorită valorii lor arhitecturale sau memorial-istorice sunt:

- Crucea de la Genune (1824)
- Ansamblul Gării, cu anexele sale (sf. sec. XIX)
- Fântâna de piatră de pe str. Victoriei (1905-1906)
- Ansamblul spitalului „Principele Nicolae” (1911-1912, cu adăugiri ulterioare)

La acestea putem adăuga un ansamblu arhitectural de pe str. Postăvăriei, între cele două poduri, incluzând o serie de construcții conexe fostei fabrici de postav, ridicate la sf. sec. XIX – înc. sec. XX (cantina, băile, cooperativa etc.) și o serie de case, precum cea de la nr. 48 de pe str. Victoriei (1899), cu precizarea că nu toate se află pe str. Victoriei sau pe str. Independenței, cele mai bune exemple ale arhitecturii locale, bogat ornamentate cu traforaje de lemn, aflându-se pe străduțele din orașul vechi (str. 24 Ianuarie, str. Muncii, str. Parcului etc.). Datorită complexității implicite, identificarea acestor clădiri și investigarea stadiului lor de preservare necesită însă să fie subiectul unui studiu separat.

Capătul de est al str. Muncii, flancat de fosta cășărie Ghimbășanu și de casa de pe str. Brândușei nr.1, ambele monumente (foto martie 2022)

¹⁶⁵ Județul Prahova, Orașul Azuga, Strategia de Dezvoltare Durabilă 2013-2020, p. 17-18.

2. IDENTIFICAREA AMENAJĂRILOR VALOROASE

Orașul Azuga nu este bogat în amenajări istorice valoroase de factură antropică. Parcul Ecaterina Teodoroiu este un reper local semnificativ, și găzduiește monumentul eroilor din primul război mondial, dar, deși posedă valoare ambientală, nu posedă și o valoare istorică reală. Principalele amenajări din teritoriu – drumurile, calea ferată, podurile, pistele de schi etc. – au funcții utilitare și au fost în mod repetat refăcute în decursul existenței, aspectul lor actual fiind de dată recentă. Pe de altă parte, peisajul natural reprezintă o resursă valoroasă a localității, recunoscută ca atare, protejată și valorificată. Putem include totuși în această categorie o serie de monumente și obiective cu factură monumentală – troița de la Genune, fântâna lui N. Urechia, monumentele dedicate eroilor din războiul de la 1877 etc.

3. IDENTIFICAREA SPAȚIILOR ȘI PERSPECTIVELOR VALOROASE

Din acest punct de vedere, *perspectiva peisajului natural*, încă în mică măsură afectat de intervenții antropice, reprezintă pe departe punctul forte al localității Azuga. Conservarea și valorificarea lui rațională se cuvin a fi obiective primare în orice strategie de dezvoltare durabilă, iar din acest punct de vedere considerăm de cuviință *să atragem atenția asupra convergenței acestui peisaj valoarea cu valoarea cultural-memorialistică a stânelor din teritoriu*, prezente în aproximativ aceleași locații încă din secolul XVIII, și probabil deja acolo din veacurile anterioare. Valorificarea acestor stâne în spiritul arhitecturii lor istorice ar putea contribui enorm la dezvoltarea turismului cultural a regiunii.

În mod regretabil, dezvoltarea în spiritul arhitecturii istorice nu a reprezentat un obiectiv în planul de dezvoltare efectiv implementat în teren pe parcursul ultimelor decenii, astfel încât peisajul antropic al Azugăi se prezintă fragmentat, rareori capabil să mai ofere, măcar pe mici porțiuni, o imagine în spiritul istoric al localității. Zona centrală din jurul bisericii, vechea vatră a Între Prahove, este acum dominată de clădiri de secol XXI – printre care și primăria – iar în cartierele de locuințe frontul este întrerupt de clădiri noi sau mai mult sau mai puțin convertite în construcții moderne, proces ce a dus și la dispariția unor monumente de arhitectură înregistrate ca atare. Pe de altă parte, dispariția fondului construit industrial a deschis perspective valoroase, ce ar putea produce rezultate semnificative din punct de vedere peisagistic dacă ar fi judicios exploatate și nu pur și simplu parcelate pentru construirea unor case moderne, ceea ce *ar distruge definitiv imaginea istorică a zonei*.

4. DATE SEMNIFICATIVE REFERITOARE LA CONSTRUCȚII ȘI AMENAJĂRI

Deși drumul de pe Valea Prahovei este atestat încă din evul mediu, primele lucrări de amenajare ale lui au avut loc abia în secolul XVIII – anterior fusese o simplă cărare accidentată, greu de străbătut, sau chiar mai puțin decât atât. Lucrările efectuate de austrieci în vederea invadării Imperiului Otoman – din care Țara Românească, ergo și zona Azugăi, făceau parte la acea vreme – au lărgit această cărare, făcând-o efectiv practicabilă, iar pe marginea ei au răsărit mai multe tractire care să ofere servicii călătorilor, printre care și cărciuma așezată Între Prahove.

Crâșma dintre Prahove, și creșterea traficului pe vale, au atras atenția oierilor ce păstureau din vremuri imemorabile pe munții dimprejur, iar în jurul anului 1800 au început să apară și locuințe în zona confluenței dintre Prahova Mare (Azuga) și Prahova Mică (Prahova superioară). Nimic din acestea etape timpurii de dezvoltare nu mai poate fi văzut astăzi cu ochiul liber, cu excepția troiței de la Genune (1824), a peisajului natural și, eventual, a unor

vestigii sus pe munte, la vechile stâne. Până și drumul a fost lărgit, amenajat, modificat etc. începând din prima parte a secolului XIX.

Anul 1879, când este inaugurată halta de cale ferată Azuga și începe construcția fabricii de sticlă Grünfeld – ambele clădiri acum de mult dispărute – marchează începutul unei perioade de dezvoltare accelerată a localității, în care sunt ridicate numeroase construcții. În pofida dispariției și/sau modernizării radicale a celor mai multe dintre ele, un număr semnificativ de imobile și amenajări din această perioadă de industrializare și creștere rapidă au supraviețuit, printre care gara (sf. sec. XIX), diverse elemente ale ansamblului fabricii de postav, între care băile și cantina (sf. sec. XIX – înc. sec. XX, cu modificări ulterioare), pivnițele Rhein (1902, 1913, cu modificări ulterioare), biserica Sf. Treime (1902-1903), fântâna lui N. Urechia (1906), cășăria (ante 1916), unele clădiri ale vechii fabrici de ciment etc., precum și construcții civile, precum cele de pe str. Victoriei, nr. 48 (1899), str. 24 Ianuarie, nr.3 (1903) etc. concentrate de-a lungul drumului principal și în zona dintre acesta și str. Brândușei.

Fondul construit al localității a continuat să se dezvolte pe parcursul secolului XX, însă prioritar prin expansiune către est, nu prin înlocuiri (cu excepția fabricilor și a câtorva alte obiective punctuale). Secolul XXI a adus însă o val de intervenții constructive invazive ce au fragmentat dramatic coeziunea fondului construit istoric, precum și dispariția celor mai multe elemente de peisaj industrial, anterior parte integrantă a ambianței din localitate.

5. CONCLUZII REFERITOARE LA ELEMENTELE CARE NECESITA PROTECȚIE ȘI LA NATURA ACESTORA

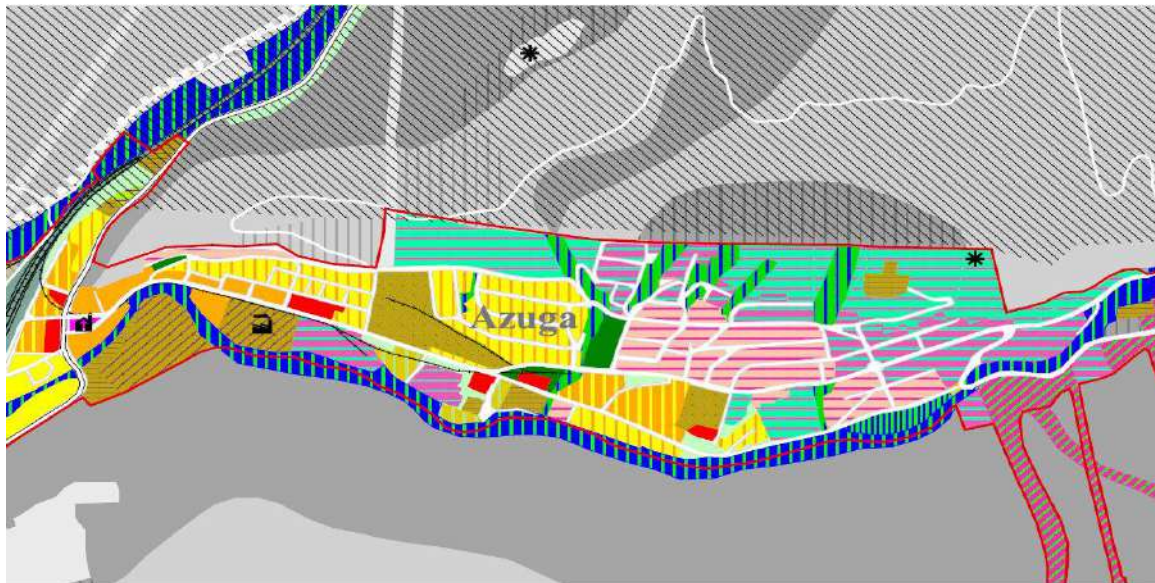
În momentul acesta, practic toate elementele valoroase din punct de vedere istoric din localitatea Azuga se află în pericol, o situație lesne de înțeles, având în vedere scurtă durată a existenței lor, ceea ce le reduce importanța în ochii autorităților responsabile, a publicului și, nu în ultimul rând, a comunității științifice. Deși unele obiective oficial recunoscute ca monumente istorice au beneficiat recent de restaurări la standarde adecvate (PH-II-m-B-16319, PH-IV-a-A-16881), altele au fost modernizate până la aneantizarea valorii lor de monument (PH-II-m-B-16313, PH-II-m-B-16322) sau au fost chiar complet demolate (PH-II-m-B-16321) – restul de află în diverse stadii intermediare între aceste extreme, iar cele mai multe, nefiind restaurate, sunt amenințate de posibilitatea unor modificări anistorice.

Situația fondului construit istoric fără statut de monument se prezintă ca un mozaic similar, restaurări de excepție ale unor construcții de epocă stând alături de clădiri moderne și de imobile vechi în diferite stadii de delapidare. Peisajul urban istoric se mai păstrează numai pe scurte porțiuni ale arterelor de circulație, fiind întrerupt de intervenții invazive recente, iar procesul înaintază rapid. Peisajul general al localității a fost complet transformat în ultimele două decenii prin demolarea fondului industrial – ale cărui structuri atunci existente coborau adesea la începutul secolului XX, sau chiar în secolul XIX – iar acum vaste porțiuni prezintă o imagine post-industrială, fiind ocupate de terenuri virane și ruine.

Localitatea prezintă încă numeroase obiective individuale demne de protecție, unele reprezentative pentru arhitectura din epoca de industrializare rapidă a României de la sfârșitul secolului XIX, altele pentru stilul bogat decorat cu traforaje al construcțiilor montane de pe domeniile regale din Valea Prahovei. Identificarea individuală a fiecăruia dintre aceste obiective depășește limitele acestui studiu, dar ar putea fi efectuată ca un proiect separat, ale cărui rezultate în mod sigur ar putea fi utilizate pentru dezvoltarea durabilă a turismului local. Apreciem că prioritatea în acest moment ar trebui să fie **implementarea adecvată a măsurilor existente de protecție a patrimoniului** în privința monumentelor și a zonelor de protecție. Peisajul fiind deja fragmentat, implementarea unor largi zone construite protejate nu mai este fezabilă, dar emiterea unor măsuri cu caracter local, care să încurajeze valorificarea clădirilor istorice în forma lor inițială ar putea încă salva vestigiile trecutului arhitectural al localității.

IV. DEFINIREA ȘI DELIMITAREA ZONELOR ISTORICE DE REFERINȚĂ

Zona istorică de referință este definită drept o zonă din teritoriul administrativ care prezintă caracteristici coerente din punct de vedere urbanistic, arhitectural și istoric și care vor fi preluate în modul de dezvoltare viitor al teritoriului. După cum s-a menționat în mod repetat, peisajul localității Azuga este însă în acest moment puternic fragmentat, intervențiile recente ducând la dispariția unor segmente semnificative ale fondului construit istoric (îndeosebi a celui de factură industrială) iar modernizarea agresivă a imobilelor transformând fronturile arterelor de circulație istorice într-un mozaic de vechi și nou.

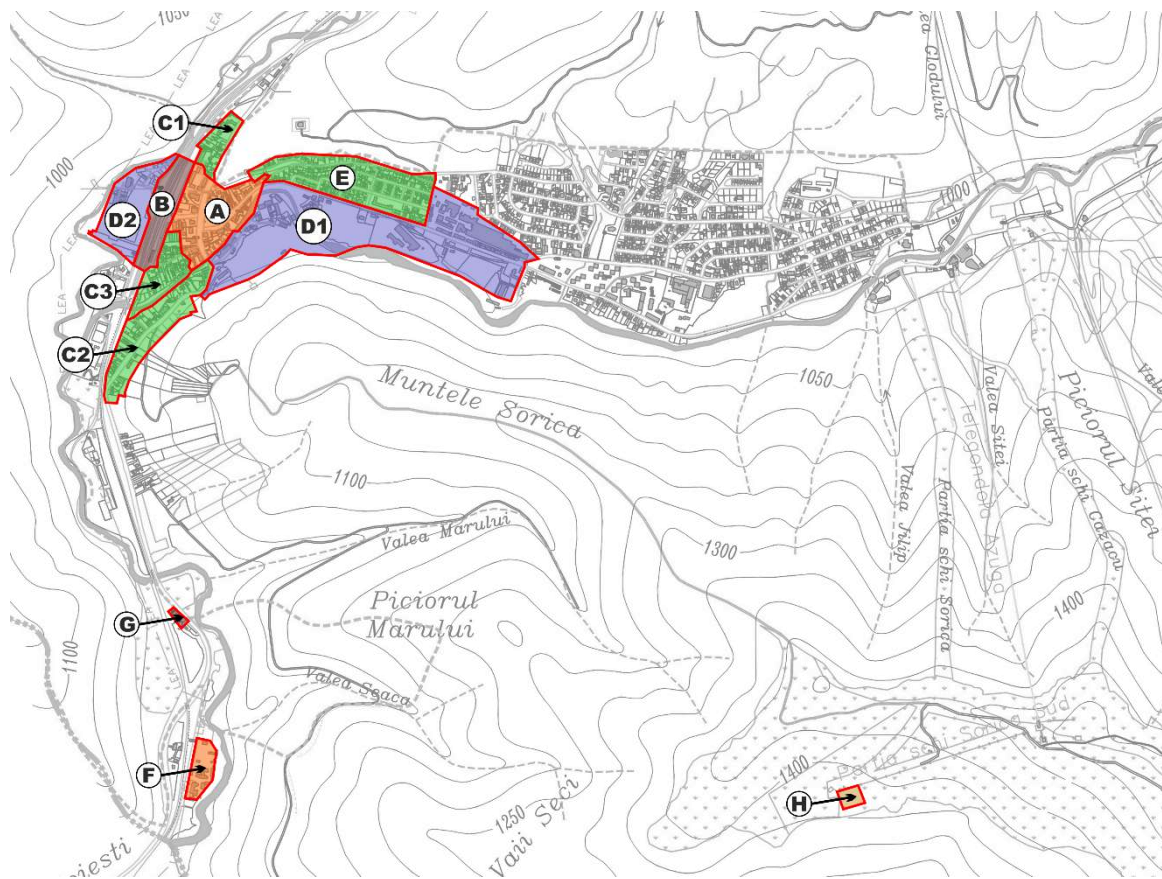
Legend

*Distribuția tipurilor de peisaj în localitatea Azuga la începutul secolului XXI
(după Puiu, Zotic & Alexandru 2011, p. 290, fig.3)*

După cum se observă din ilustrația alăturată, peisajul localității prezenta un nivel ridicat de fragmentare încă dinainte de transformările recente, rezultat al dezvoltării sale rapide din începuturi mai mult decât modeste. La nivelul primilor ani ai mileniului III, principalele zone de interes istoric erau cele marcate cu galben (arie rurală cu arhitectură vernaculară), portocaliu (oraș vechi compact) și galben hașurat (arie urbană convențională pe parcele preexistente) la care se adăugau, în mod circumstanțial, cele marcate cu roșu (clădiri administrative), portocaliu hașurat (oraș nou risipit – luând locul unor amenajări anterioare) și variante nuanțe de crem (facilități industriale).

În prezent, după mai puțin de două decenii, s-ar impune deja o nouă analiză peisagistică a localității, care să ia în calcul transformările recente. Dar având în vedere obiectivele studiului, mergem înapoi doar pentru a identifica principalele zone istorice de referință, cu precizarea că acestea sunt adeseori dificil de recunoscut astăzi în teren. Nu includem masivele expansiuni de la est de fabrica de ciment, ce au început în perioada interbelică, și care astăzi prezintă un aspect predominant modern, și nici zona aflată în aval de fabrica de sticlă, între Prahova și drumul principal, cu unele elemente istorice, dar de la bun început inconsistentă din punct de vedere funcțional.

Zone istorice de referință în orașul Azuga

ZIR A: Centrul Orașului Azuga. *Delimitare:* str. Victoriei, între podul de peste Azuga și nr.79 (inclusiv), ambele fronturi; str. Independenței, din str. Victoriei până la intersecția cu str. Parcului, ambele fronturi; str. Prahovei nr. 24. *Caracteristici:* vatra orașului Azuga, axată pe „T”-ul format de drumul de pe Valea Prahovei (str. Victoriei) și cel de pe Valea Azugăi (str. Independenței). A concentrat cele mai importante funcții ale localității, astfel încât a fost în mod deosebit susceptibilă la apariția clădirilor monumentale, dar și la modernizarea necontrolată a fondului construit istoric. În prezent oferă o imagine mixtă, construcțiile de epocă (școala, biserica, casa silvicultorului, postul electric, monumentele de la nr. 11 și 13 de

pe str. Independenței, construcții precum str. Victoriei nr.48 – corpul de la 1899 – sau str. Prahovei nr.24 etc.) alternând cu blocuri de secol XX (str. Victoriei nr. 79 etc.) și cu arhitectură de secol XXI (primăria nouă, baza sportivă, str. Independenței nr. 1, nr. 2 etc.). *Funcționalități tradiționale principale*: primărie, bibliotecă, poștă, școală, biserică, variate alte activități administrative, activități comerciale, hotel-restaurant (tractir, han, cârciumă etc.). *Funcționalități tradiționale secundare*: rezidențială, industrială (fabrică de mobilă).

ZIR B: Ansamblul Gării. *Delimitare*: între cele două trasee ale str. Prahova (ce merg de o parte și de alta a șinelor de cale ferată) pe o porțiune de c.200 m de o parte și de alta a gării. *Caracteristici*: singura zonă istorică din Azuga ce nu a fost negativ afectată de intervenții modernizatoare, acestea fiind integrate organic, ansamblul gării din localitate constă din localul gării (sf. sec. XIX) și mai multe anexe de epocă, localizate unele lângă gară, altele pe partea opusă a șinelor de cale ferată. *Funcționalități tradiționale principale*: gară și activități conexe traficului pe calea ferată. *Funcționalități tradiționale secundare*: -

ZIR C1, C2, C3: Zone rezidențiale de factură rurală. *Delimitare C1*: str. Victoriei, între nr.77 și nr.93 (inclusiv). *Delimitare C2*: str. Victoriei, de la nr.20 până la podul de peste Azuga, ambele fronturi. *Delimitare C3*: str. Prahovei, nr.24 și podul de peste Azuga, frontul de est; str. Voluntari, cu ramificațiile, ambele fronturi. *Caracteristici*: cele trei zone sunt din punct de vedere istoric unite printr-un urbanism vernacular rural, cu ZIR C1 și ZIR C2 având imobilele dispuse la drumul principal de pe Valea Prahovei (de pe parte și de alta zonei centrale a localității) și cu ZIR C3 având imobilele distribuite pe o rețea de ulițe înguste, abrupte, frecvent intersectate, formată în spațiul dintre zona centrală, albia Azugăi și șinele de cale ferată. Fondul istoric construit al tuturor celor trei zone a fost grav afectat – ZIR C1 nu mai păstrează nimic din el; ZIR C3 este într-o situație aproape identică; numai în ZIR C2 mai pot fi întâlnite în mod consistent construcții rezidențiale de epocă, zona incluzând de altfel și două obiective de patrimoniu cu funcții diferite – fântâna de piatră a lui N. Urechia (1906) și biserica romano-catolică (1934). *Funcționalități tradiționale principale*: rezidențială, biserică (ZIR C2). *Funcționalități tradiționale secundare*: casnic-meșteșugărești.

ZIR D1, D2: Zone preponderent industriale. *Delimitare D1*: două zone adiacente, separate prin albia Azugăi, prima delimitată de Azuga, panta Soricăi, și str. Victoria între podul de peste Azuga și nr.36, a doua de Azuga, de str. Umbroasa și de str. Independenței, între intersecția cu str. Parcului și cea cu str. Retivoi. *Delimitare D2*: la vest de str. Prahovei, incluzând întreg platoul până în albia Prahovei, de la nr.25 către nord până la intersecția albiei cu calea ferată. *Caracteristici*: ambele zone au fost ocupate în mod tradițional de construcții eminentamente industriale/industrial-alimentare (crame de vin, brutărie, fabrici de postav, bere, ciment, șamotă, cherestea, sticlă etc.), ale căror începuturi coborau în general în ultimul sfert al secolului XIX. Cu excepția cramelor (Pivnițele Rhein & CIE Azuga 1892), majoritatea acestora au fost complet demolate (ex. fabrica de bere) sau se află în ruină (ex. fabricile de șamotă și sticlă). Ocazional, structuri independente de epocă ale acestui patrimoniu industrial au supraviețuit demolării (ex. imobilul de la intersecția str. Brândușei cu str. Independenței, deja parte a fabricii de ciment la începutul sec. XX). Unele clădiri conexe construcțiilor industriale propriu-zise, databile la sf. sec. XIX – înc. sec. XX, au supraviețuit, sunt încă funcționale și păstrează aspectul de epocă (ex. str. Postăvăriei nr. 1, 2, 6; str. Independenței nr. 14/16, 20, 22 etc.). Istoric, zona a inclus și câteva mici nuclee rezidențiale, proporțional nesemnificative, dar, în prezent, mai multe terenuri „eliberate” de construcțiile de epocă au fost redestinate acestei funcții. Minus adaosurile din perioada comunistă, trăsăturile tradiționale ale arhitecturii erau de factură industrială, în general în stilul anilor 1880-1910, cu clădirile conexe armonizate cu cele industriale propriu-zise. *Funcționalități tradiționale principale*: industrial/industrial-alimentare și conexe activităților industrial/industrial-alimentare (administrație, cooperativă, cantină, băi publice etc.). *Funcționalități tradiționale secundare*: rezidențială.

ZIR E: Zonă rezidențială de factură urbană. *Delimitare:* str. Baiului, str. Muncii, str. 24 Ianuarie, str. Clăbucet, toate integral, ambele fronturi; str. Brândușei, frontul de vest, integral; str. Parcului din str. Independenței până la intersecția cu str. Brândușei, ambele fronturi; str. Independenței, de la intersecția cu str. Parcului la intersecția cu str. Brândușei, frontul de nord. *Caracteristici:* zonă rezidențială cu un plan stradal semi-hippodamic, condiționat de teren, rezultat al parcelării, către sfârșitul sec. XIX, a unei porțiuni a domeniilor Casei Regale a României. Arhitectură tradițională semi-standardizată, frecvent cu ornamentație bogată din lemn traforat. Frontul de pe str. Independenței, arteră ce a precedat parcelarea pe plan semi-hippodamic, cu fond construit mixt, incluzând, printre altele, ocazionale vestigii de clădiri din perioada foarte timpurie, în spiritul arhitecturii industriale, mai multe imobile din prima parte a secolului XX, în diverse stiluri, ce au înlocuit aceste construcții mai vechi, precum localul liceului teoretic. Numeroase intruziuni moderne sau modernizatoare, dar și numeroase obiective bine conservate de patrimoniu istoric construit, unele chiar adecvat restaurate. Zona include șapte din cele 11 monumente din teritoriul orașului Azuga (patru existente, două cu valoarea monumentală anihilată și unul dispărut). *Funcționalități tradiționale principale:* rezidențială, școală (începând din anii 1960). *Funcționalități tradiționale secundare:* cășărie, casnic-meșteșugărești, comerciale, activități conexe celor industriale

ZIR F: Canton feroviar. *Delimitare:* str. Victoriei, nr. 3. *Caracteristici:* canton feroviar (2/2 sec. XIX). *Funcționalități tradiționale principale:* activități conexe căilor ferate. *Funcționalități tradiționale secundare:* -

ZIR G: Ansamblul spitalului „Principele Nicolae”. *Delimitare:* str. Victoriei, nr. 2. *Caracteristici:* spital/sanatoriu cu arhitectură neo-românească, inaugurat în 1912; corpurile de clădire ulterior adăugate au fost armonizate cu pavilioanele inițiale. Potențial monument istoric. *Funcționalități tradiționale principale:* spital (specializări în ortopedie, traumatologie, recuperare, balneoterapie etc.), sanatoriu. *Funcționalități tradiționale secundare:* -

ZIR H: Stâna Sorica. *Delimitare:* pe muntele Sorica, aproximativ în capătul de vest al părții de schi Sorica Sud. *Caracteristici:* reper al peisajului local la fel de constant pe parcursul ultimelor secole ca și cârciuma dintre Prahove (pe care probabil a precedat-o cu mult), cele două obiective comunicând de altfel și direct, pe o potecă bine marcată pe hărțile de epocă. Și cele mai multe din celelalte stâne actuale sunt eligibile pentru a fi considerate zone istorice de referință. Fondul construit actual este redus ca valoare, dar ansamblurile pot fi revalorificate în contextul turismului cultural.

V. DEFINIREA ȘI DELIMITAREA ZONELOR CONSTRUITE PROTEJATE

1. SINTEZA DEZVOLTĂRII URBANISTICE A TERITORIULUI ADMINISTRATIV

Azuga este singura localitate din teritoriul administrativ iar dezvoltarea ei a început timid în secolul XVIII, când, în contextul amenajării drumului de pe Valea Prahovei, s-a deschis o cârciumă în vatra localității actuale. Anterior, în zonă existau numai stâne (și tabere de tâlhari), a căror existență continuă și astăzi. Alte prezențe în teritoriu au fost, la un timp sau altul, morile de lemne, cabanele, și, după deschiderea căii ferate în 1879, derivații ale acesteia, în principal cea care urca pe Limbășel.

Cea mai mare parte a teritoriului administrativ, constând din munți, păduri și pășuni, continuă și în prezent să fie neatinsă sau numai tangențial afectată de factorii antropici, vaste porțiuni fiind de altfel incluse în parcul național Bucegi sau declarate rezervații naturale. Peisajul antropic este în mare redus la intravilanul contiguu al orașului, format pe parcursul ultimelor două secole, ce include și piste de schi de pe muntele Sorica, și la o serie de puncte de pe marginea drumului E60.

2. SINTEZA DEZVOLTĂRII URBANISTICE A LOCALITĂȚILOR COMPONENTE

Ca urmare a condițiilor istorice pe care le-a experimentat, dezvoltarea urbanistică a localității Azuga poate fi ușor urmărită, de la (1) nucleul inițial al cârciumii dintre Prahove, aproximativ în zona actualului Hotel Azuga, în sec. XVIII, la (2) case ridicate de-a lungul drumului de pe Valea Prahovei de oierii din zonă (Zangoreștii) la începutul sec. XIX, la (3) dezvoltarea localității în stil vernacular rural pe axa drumului principal până la (4) deschiderea haltei de cale ferată în 1879, în contextul (5) rapidei dezvoltări industriale a localității, ce, începând de la sfârșitul anilor 1870, a generat o multitudine de construcții industriale și industrial-alimentare (fabrici de sticlă, postav, cherestea, bere, ciment, mezeluri, brânzeturi, crame de vin etc.) cererea de forță de muncă ducând la (6) dezvoltarea localității în sus pe Valea Azugăi, prin parcelarea domeniilor casei regale și ridicarea orașului vechi, caracterizat prin exemple reprezentative ale arhitecturii tip Valea Prahovei, bogat decorată cu traforaje în lemn. Ulterior, (7) la începutul secolului XX fondul construit este completat cu o serie de clădiri edilitare reprezentative – școală, biserică, spital – iar (8) după primul război mondial orașul se extinde din nou către est, prin noi parcelări, formându-se orașul nou, în mod repetat îmbogățit cu noi construcții și modernizat pe parcursul deceniilor ulterioare. Ultimele etape principale de dezvoltare sunt recente, și constă din (9) demolarea celei mai mari părți a fondului construit industrial și (10) modernizarea accelerată a fondului construit preexistent, înlocuirea acestuia cu construcții noi și expansiunea limitrofă a intravilanului prin construirea de locuințe noi și de facilități turistice moderne.

3. DEFINIREA ZONELOR CONSTRUITE PROTEJATE

Zonele construite protejate sunt definite în funcție de:

- Punctele înregistrate în Lista Monumentelor Istorice, cu zona lor de protecție;
- Segmentele zonelor istorice de referință ce continuă să fie coerente și relevante din punct de vedere istoric, arhitectonic și/sau memorialistic.

În conformitate cu art.59 al legii nr. 422/2001, zona de protecție este definită în localitățile urbane în baza razei de 100 m de la limita exterioară a monumentului, până la instituirea oficială a unei zone oficiale de protecție. În cazul localității Azuga, zonele de protecție ale monumentelor au fost deja definite cu ocazia studiului istoric întocmit în 2012¹⁶⁶, în Anexa 17 referitoare la monumentele istorice și zonele de protecție.

În mod adecvat situației, zonele de protecție astfel definite nu s-au conformat razei de 100 m, ce ar fi inclus în zona protejată arii exagerat de largi ale parcelarului rezidențial dens din zonele în care se află monumentele, sau, viceversa, loturi enorme (anterior) ocupate de fond construit industrial.

Deși **apreciem decizia autorilor studiului din 2012 corectă**, considerăm că **zonele de protecție ce au fost definite sunt totuși insuficiente** – obiectiv, pentru PH-II-m-B-16316 și PH-II-m-B-16317 zona de protecție definită corespunde exclusiv lotului ocupat de clădire!

Având în vedere aceste considerente, deși continuăm să ne bazăm pe zonele de protecție definite prin studiul din 2012, propunem în acest studiu extinderea lor, astfel încât să cuprindă ceea ce considerăm un minim necesar pentru menținerea acestor monumente istorice în ambianța care le dă valoare. De asemenea propunem câteva obiective spre clasare ca monument și definirea unei largi „zone de protecție ambientală”, care să includă majoritatea porțiunilor ce ar fi căzut sub incidența zonelor de protecție de 100 m, precum și alte segmente valoroase din punct de vedere istoric-arhitectural ale localității.

Monumentele oficial înregistrate din orașul Azuga (roșu – cimitirul eroilor, i.e. PH-IV-a-A-16881, nu este figurat, aflându-se mai la nord) cu zonele lor de protecție definite în 2012 (verde) și propunerile actuale de extindere a zonelor de protecție (galben). În albastru este figurată zona aproximativă care ar fi fost acoperită de zone de protecție cu raza de 100 m.

¹⁶⁶ Hoinărescu & Pavelet 2012.

4. ZONELE CONSTRUITE PROTEJATE DIN TERITORIUL ADMINISTRATIV

În prezent în teritoriul orașului Azuga, în baza listei monumentelor istorice, se află unsprezece zone protejate, corespunzând obiectivelor înscrise în listă și zonelor de protecție corespunzătoare acestora. Clasificarea acestor obiective ca monumente a fost făcută cu aproape 40 de ani în urmă, acestea corespunzând obiectivelor consemnate ca atare în lista din 1985 – minus casa Costache Corola (înc. sec. XX) de pe str. Parcului, nr. 19, ce a dispărut între timp¹⁶⁷.

- **LMI PH-II-m-B-16313. Casă, azi birouri A.D.P.** Oraș Azuga, str. Brândușei, nr. 1. Dată: sf. sec. XIX.¹⁶⁸
- **LMI PH-II-m-B-16314. Casa Lucian Marcu.** Oraș Azuga, str. Clăbucet, nr. 2A. Dată: înc. sec. XX.
- **LMI PH-II-m-B-16315. Casa Petre Tibeică.** Oraș Azuga, str. Clăbucet, nr. 10. Dată: înc. sec. XX.
- **LMI PH-II-m-B-16316. Casa cu parter comercial Ion Vasilescu.** Oraș Azuga, str. Independenței, nr. 11. Dată: cca. 1910 (*sic*).
- **LMI PH-II-m-B-16317. Casa cu parter comercial Ion Taraș.** Oraș Azuga, str. Independenței, nr. 13. Dată: înc. sec. XIX (*sic*).
- **LMI PH-II-m-B-16318. Casă.** Oraș Azuga, str. Independenței, nr. 22. Dată: 1890 (*sic*).
- **LMI PH-II-m-B-16319. Casă cu prăvălie, azi casă parohială.** Oraș Azuga, str. Independenței, nr. 27. Dată: înc. sec. XX.
- **LMI PH-II-m-B-16320. Cășeria lui Ghimbășanu, azi locuință.** Oraș Azuga, str. Muncii, nr. 29. Dată: 1878 (*sic*).
- **LMI PH-II-m-B-16321. Casa Ion Seu.** Oraș Azuga, str. Parcului, nr. 9. Dată: înc. sec. XX.¹⁶⁹
- **LMI PH-II-m-B-16322. Casa Nicolae Irimia.** Oraș Azuga, str. Parcului, nr. 15. Dată: înc. sec. XX.¹⁷⁰
- **LMI PH-IV-a-A-16881. Cimitirul Eroilor din Primul Război Mondial (1916-1918).** Oraș Azuga, pe DN1, la cca 1km nord localitate. Dată: 1920.

Cele zece obiective individuale (case, cu sau fără prăvălie, și fostă cășerie Ghimbășanu) au fost încadrate în categoria „B” – de interes local – iar ansamblul cimitirului eroilor din Primul Război Mondial a fost încadrat în categoria „A” – de interes național¹⁷¹.

Includem în continuare planșe în care definim zonele de protecție accesorii acestor monumente. Legenda planșelor este comună, cu **roșu** utilizat pentru monumentele propriuzise, **verde** pentru zona de protecție propusă în 2012 și **galben** pentru extinderile zonei de protecție propuse în acest studiu.

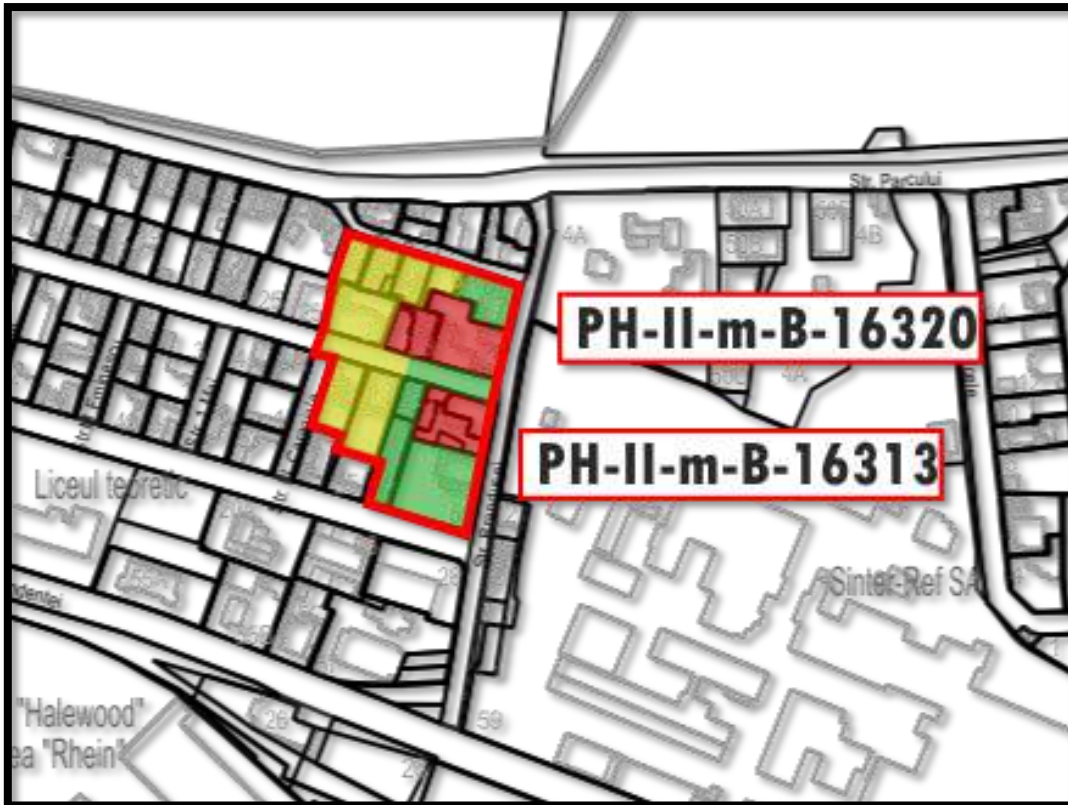
¹⁶⁷ LMI 1991 Prahova. LMI 2010 Prahova, p. 1938-1939, 1986. LMI 2015 Prahova, p. 2158-2159, 2212. Reproducem în continuare informațiile așa cum sunt prezentate în Lista Monumentelor Istorice 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016 fără a interveni asupra datărilor și încadrărilor oferite de acesta, mulțumindu-ne a menționa că LMI PH-II-m-B-161317 este de fapt de început de secol XX, fiind și menționată cu această dată corectă în listele mai vechi, înainte ca cea din 2004 și o antedateze cu un secol. Pentru mai multe detalii în privința obiectivelor, și a corecțiilor ce se impun în descrierea lor, se pot consulta capitolele de mai sus și fișele atașate în anexă.

¹⁶⁸ În proces rapid de modernizare, a pierdut deja majoritatea elementelor valoroase. Apreciem că necesită declarare.

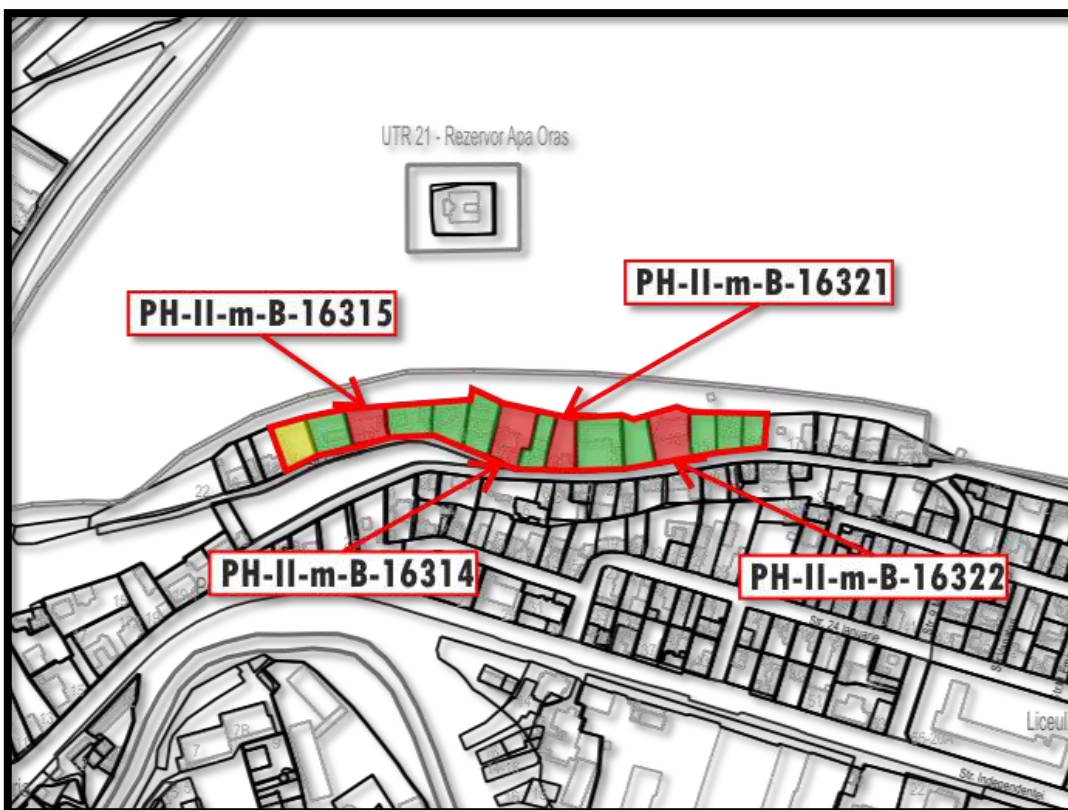
¹⁶⁹ Dispărută, necesită declarare.

¹⁷⁰ Complet modernizată, apreciem că necesită declarare.

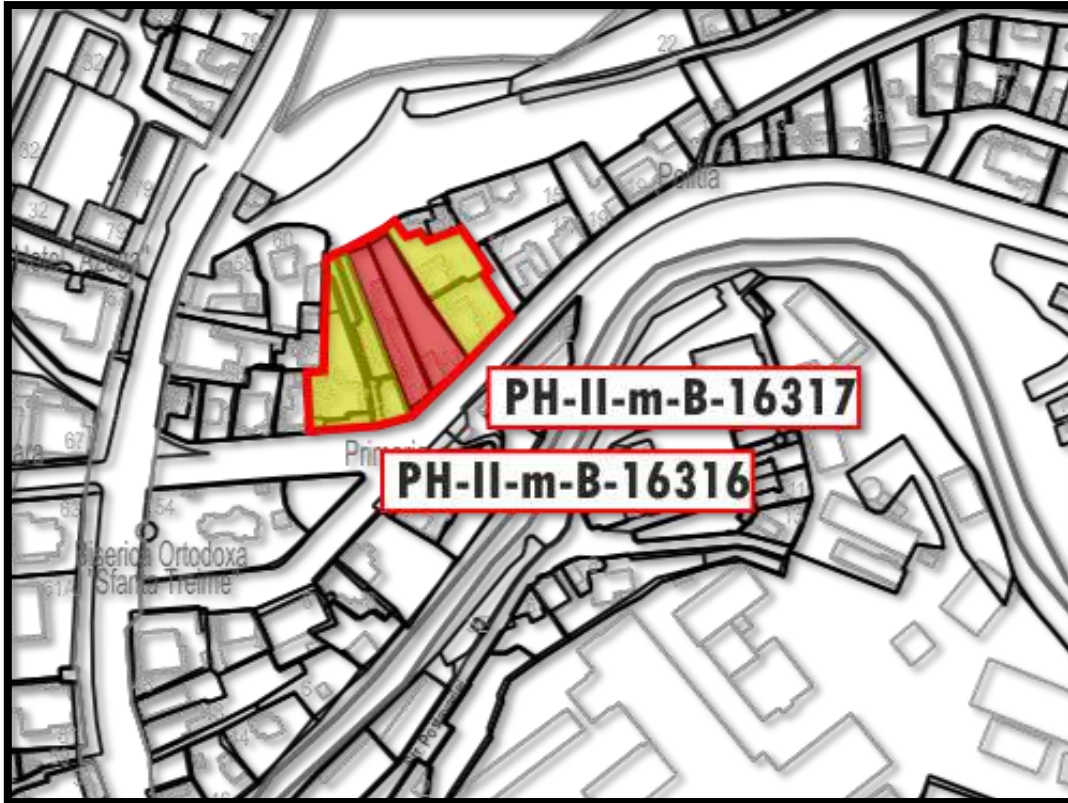
¹⁷¹ LMI 2015 Prahova, p. 2158-2159, 2212. Vezi și Agachi 2015, p. 66-68 pentru o serie de clasificări anterioare.

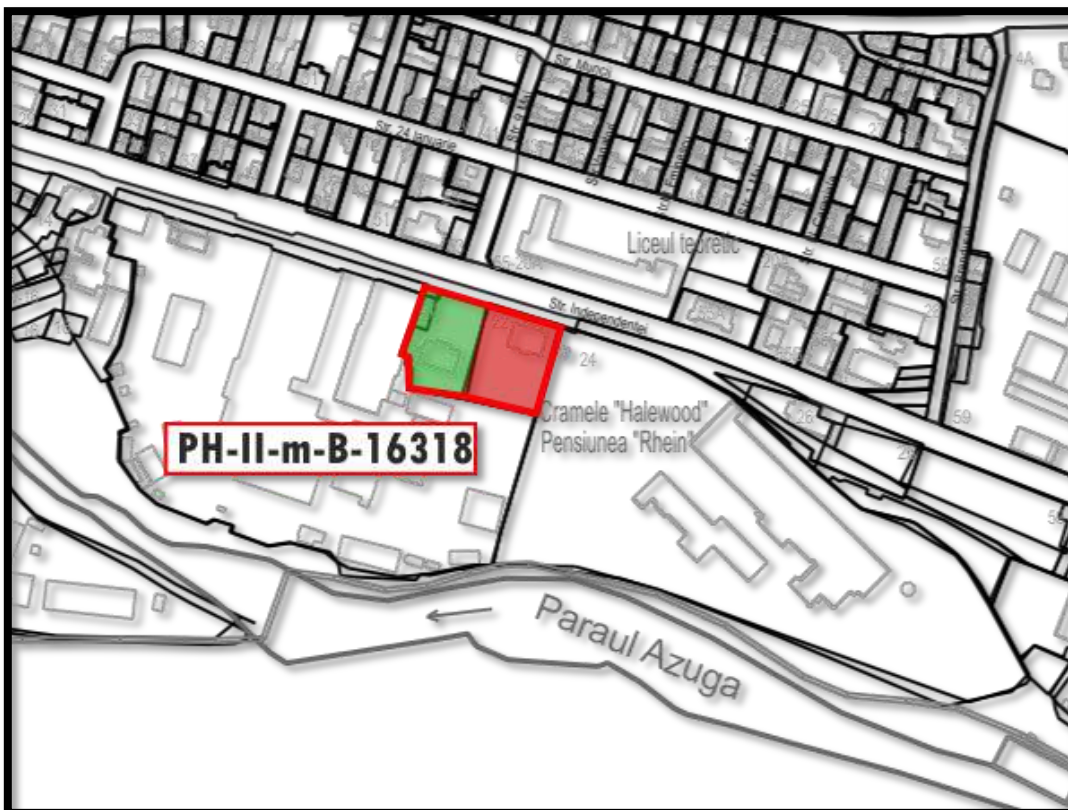
Zonă comună de protecție pentru PH-II-m-B-16313 și PH-II-m-B-16320

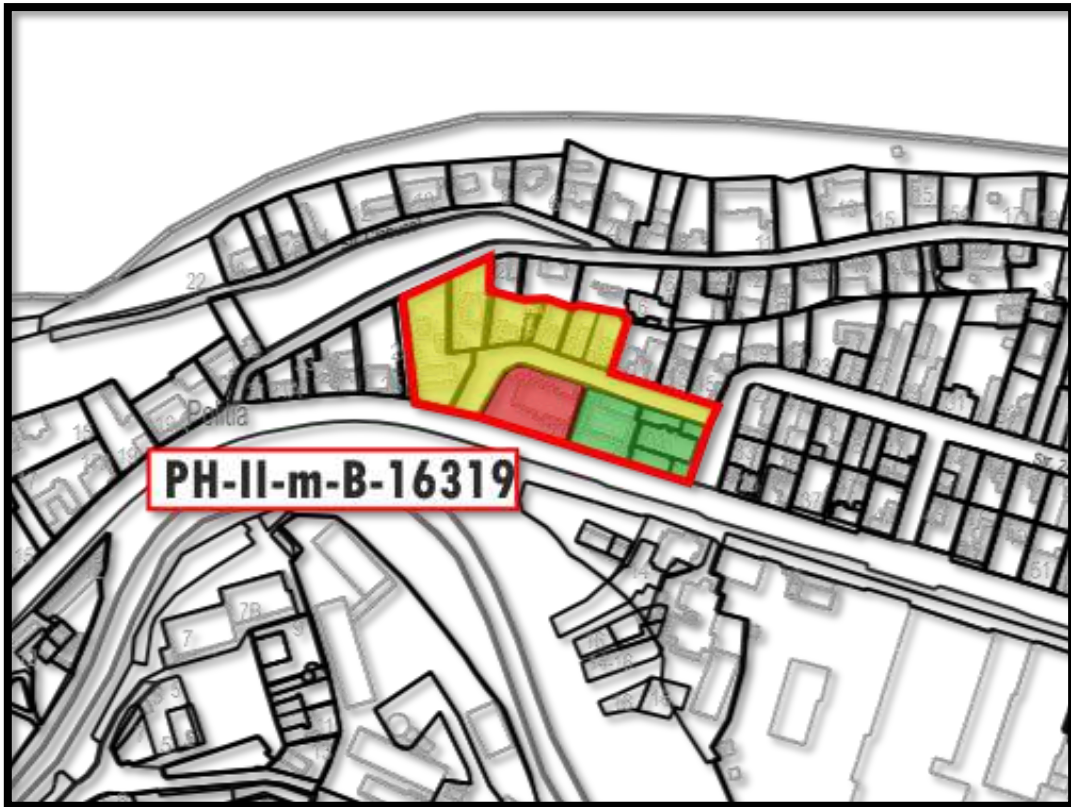
Zonă comună de protecție pentru PH-II-m-B-16314, PH-II-m-B-16315, PH-II-m-B-16321 și PH-II-m-B-16322

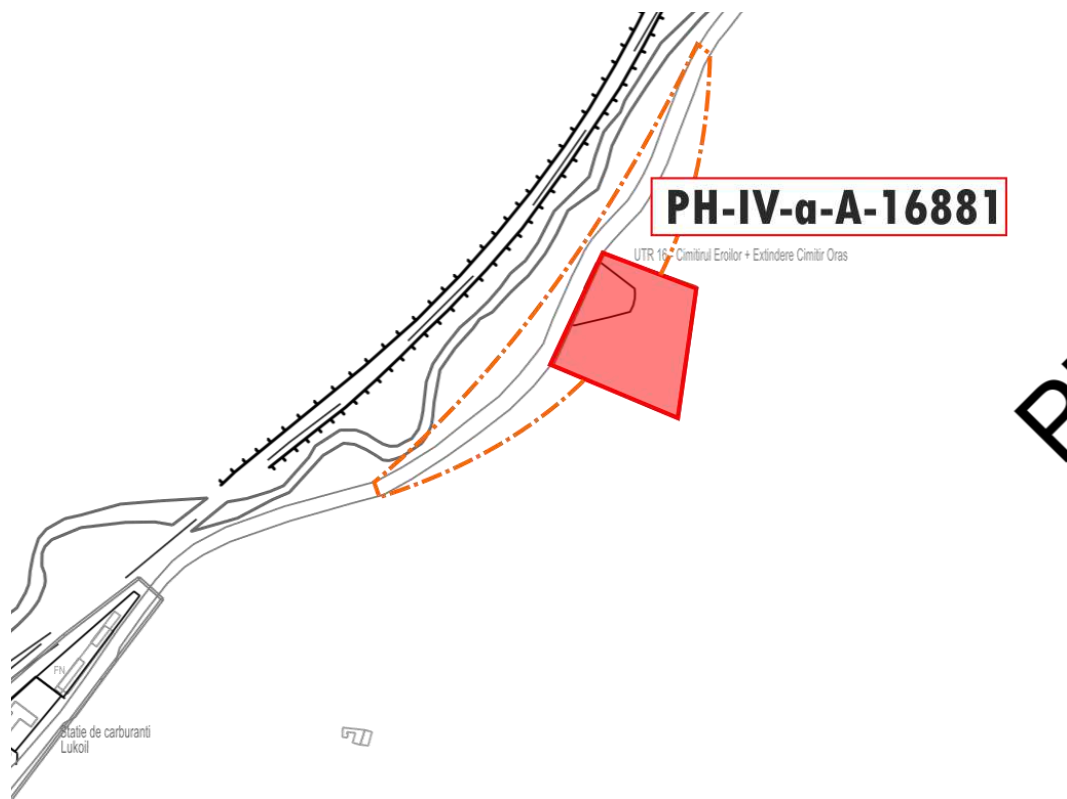
Zonă comună de protecție pentru PH-II-m-B-16316 și PH-II-m-B-16317

Zonă (temporară) de protecție pentru PH-II-m-B-16318

Zonă de protecție pentru PH-II-m-B-16319

*Zonă (orientativă) de protecție pentru PH-IV-a-A-16881.
Cu linie punctată este marcată zona în care recomandăm interzicerea efectuării de construcții pe marginea / în vecinătatea drumului.*

- **Zona comună de protecție pentru PH-II-m-B-16313 și PH-II-m-B-16320** – În cazul acestei zone de protecție propunem extinderea ei către vest astfel încât să cuprindă întreg capătul estic al str. Muncii, precum și parcelele adiacente acestora de pe str. Baiului. Actualul parcelar nu îngăduie deținerea unei zone de protecție rezonabile la est de str. Brândușei
- **Zona comună de protecție pentru PH-II-m-B-16314, PH-II-m-B-16315, PH-II-m-B-16321 și PH-II-m-B-16322** – În cazul acestei zone de protecție singura recomandare ce o facem este includerea în zonă și a imobilului de pe str. Clăbucet, nr.14, cu valoare arhitecturală istorică. Având în vedere contextul peisagistic, includerea frontului de sud al str. Parcului nu apare ca necesară mai ales că, în prezent, ca urmare a intervențiilor recente, valoarea ca monument a celor două obiective cu numere pe această stradă (PH-II-m-B-16321 și PH-II-m-B-16322) nu mai există.
- **Zonă comună de protecție pentru PH-II-m-B-16316 și PH-II-m-B-16317** – Aceste obiective au rămas în studiul din 2012 fără o zonă de protecție propriu-zisă. Având în vedere că în prezent sunt aproape complet înconjurată de construcții recente, ne limităm să se le acordăm o zonă de protecție minimală de o parte și de alte, pe frontul lor al străzii, cu precizarea că parcelele astfel definite mai includ un singur imobil istoric, celelalte fiind fie moderne, fie în proces de demolare.
- **Zonă (temporară) de protecție pentru PH-II-m-B-16318** – În cazul acestei zone, trebuie să rămânem, temporar, la limitele definite în 2012. Extinderea zonei de protecție pe frontul opus al drumului nu este nici fezabilă, nici necesară, iar extinderea zonei pe partea ei a drumului ar necesita includerea întregului complex al pensiunii Rhein și al lotului anterior ocupat de fabrica de bere. Precizăm însă că zona aceasta de protecție *va necesita o revizuire promptă* în care în care se procedează la parcelarea acestui lot.
- **Zonă de protecție pentru PH-II-m-B-16319** – Și în cazul acestei zone am considerat că extinderea zonei de protecție pe latura opusă a str. Independenței nu este nici necesară, nici fezabilă, în schimb am apreciat imperativă extinderea ei pe str. 24 Ianuarie, unde se păstrează exemple arhitecturale ce îngăduie monumentului să se prezinte în ambianța sa de epocă.
- **Zonă (orientativă) de protecție pentru PH-IV-a-A-16881** – Datorită poziției izolate a obiectivului, în cazul acestei zone nu putem defini niște limite precise, cu excepția limitei propriu-zise a cimitirului. Datorită statutului său de monument de clasa A, și poziției sale extravilane, am recomanda însă *interzicerea construirii pe marginea drumului pe 100-200 m de o parte și de alta a obiectivului*.

Pe lângă aceste obiective recunoscute ca monumente istorice – dar a căror stare de conservare face discutabilă perpetuarea acestui statut în cazul lui PH-II-m-B-16313, PH-II-m-B-16321 și PH-II-m-B-16322 – Azuga posedă un bogat fond construit istoric de valoare, în decursul timpului existând variate încercări de clasare ca monument a altor obiective. De altfel, în lista monumentelor istorice din 1955, apare numai „Crucea de sub Sorica” – raionul Câmpina, orașul Azuga, str. Victoriei, nr. 8 (ieșirea spre Bușteni), sub numărul de ordine 342,¹⁷² iar inventarierea de la sfârșitul anilor 1970 înregistrează pentru Azuga numai „7732 m(onument) m(ilitar). Pe partea de vest a șoselei naționale, spre Bușteni LOCUL BĂTĂLIEI DIN 19 OCTOMBRIE 1916.”¹⁷³

¹⁷² LMI 1955, p. 184

¹⁷³ LMI 1980 Prahova, p. 5.

Conform planului de Strategie de Dezvoltare Durabilă pe anii 2013-2020 pentru orașul Azuga, o serie de 16 obiective, precum și câteva case de pe str. Victoriei și de pe str. Independenței, au fost deja propuse pentru clasarea ca monumente istorice. Nici unul dintre ele nu a fost inclus în Lista Monumentelor Istorice publicată în 2015, posibil datorită intervalului prea scurt pentru desfășurarea procedurii. O nouă actualizare a listei se află în curs de desfășurare – pentru moment ne mulțumim să menționăm obiectivele listate ca propuneri de monumente istorice în planul de dezvoltare durabilă a localității¹⁷⁴:

1. Biserica Ortodoxă „Sfânta Treime”;
2. Gara;
3. Clădire din fosta Fabrică de sticlă;
4. Ocolul silvic;
5. Școala cu clasele I-IV;
6. Clădire din fostul sediu al Fabricii de postav;
7. Clădire din fosta Fabrică de bere;
8. Biblioteca orășenească – 1930;
9. Ansamblul Spitalului „Principele Nicolae” – 1911-1914, azi ortopedie;
10. Pensiunea Rhein din incinta fabricii de șampanie;
11. Fântâna de piatră Nestor Ureche – 1905;
12. Banca Regală;
13. Crucea de la „Genune” – 1824;
14. Monumentul „Ecaterina Teodoroiu” – 1936;
15. Monumentul eroilor din războiul de independență – 1905;
16. Electrica.

Facem și noi în cadrul acestui studiu propriile noastre propuneri pentru clasarea unor obiective ca monumente istorice, în pofida faptului că repetăm propuneri anterioare – studiu din 2012 a inclus 41 de astfel de propuneri¹⁷⁵, nu toate încă existente. Propunerile noastre, bazate atât pe importanța obiectivelor și pe pericolul în care se află¹⁷⁶, sunt după cum urmează:

1. Troița de la Genune (1824)
2. Ansamblul gării Azuga (sf. sec. XIX) și a anexelor ei de epocă.
3. Fântâna de piatră ridicată prin grija lui Nestor Ureche (1906)
4. Ansamblul spitalului „Principele Nicolae” (1912)
5. Imobil multietajat (1899) pe str. Victoriei, nr.48.
6. Ansamblu arhitectural rezidențial (sf. sec. XIX – înc. sec. XX) pe str. Muncii (nr.5-7), 24 Ianuarie (nr.41, 43, 45) și Vânători (nr.2)¹⁷⁷.
7. Ansamblu arhitectural industrial-utilitar al jumătății vestice a str. Postăvăriei (sf. sec. XIX – înc. sec. XX), cu băile fabricii de postav, cantina etc.

Nu facem propuneri de zone de protecție pentru nici unul dintre aceste obiective, fiind vorba despre ansambluri auto-suficiente (gara cu anexe, spitalul, cele două ansambluri arhitecturale), obiective izolate fără parcelar aferent (troița, fântâna) sau, în cazul imobilului de la 1899 de pe str. Victoriei, nr.48, aflate în vecinătatea unor obiective ce nu mai sunt relevante din punct de vedere arhitectural-istoric.

¹⁷⁴ Județul Prahova, Orașul Azuga, Strategia de Dezvoltare Durabilă 2013-2020, p. 17-18. Descrierile sunt preluate ca atare.

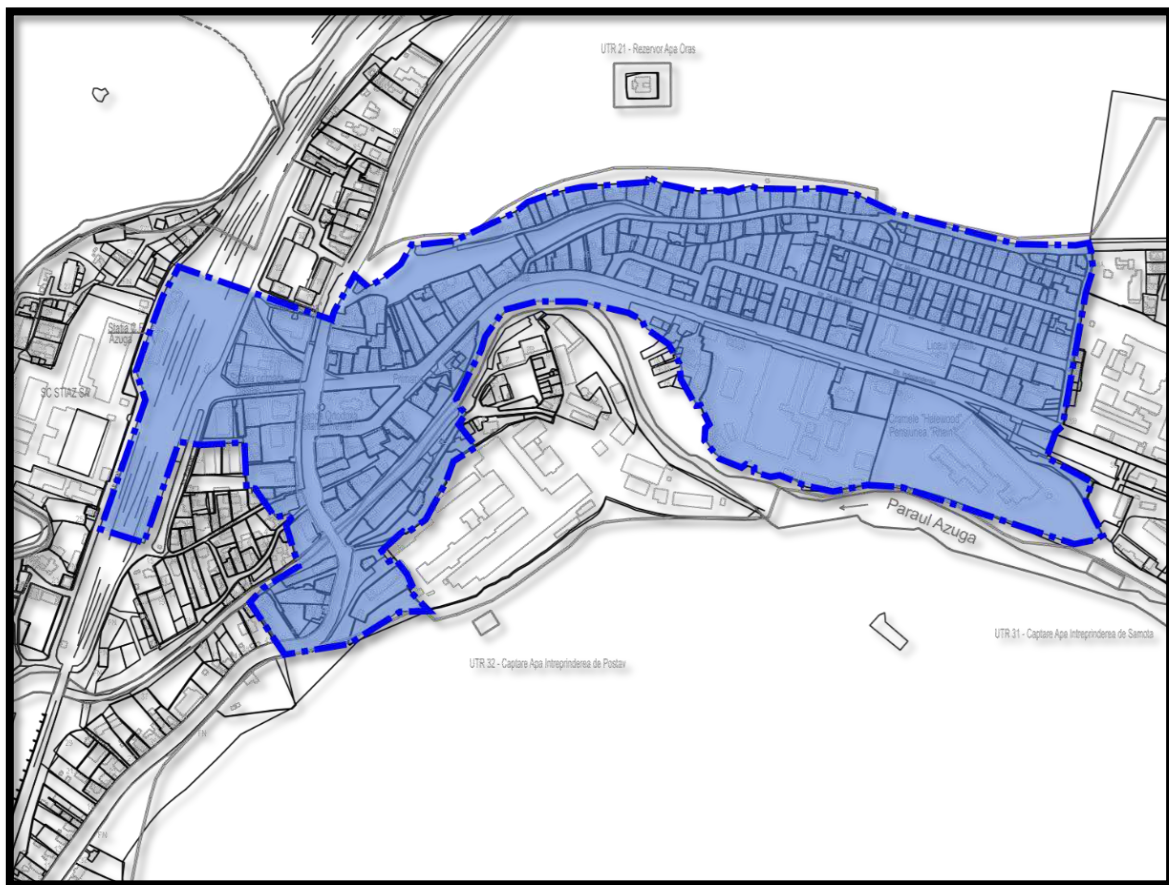
¹⁷⁵ Hoinărescu & Pavelet 2012, anexa 20. Nefiind listate cu adresa aferentă, identificarea în teren a multor dintre aceste propuneri s-a dovedit dificilă.

¹⁷⁶ Ca alte obiective am include în principal școala (str. Victoriei, nr.67) și postul Electrica de pe str. Victoriei.

¹⁷⁷ Includem în ansamblu și imobilul de pe str. Muncii, nr.7, în pofida facturii sale mai recente, astfel încât să surprindem o secvență reprezentativă a fondului arhitectural local: case cu decor traforat, elaborat (Muncii 6, 24 Ianuarie 41, 24 Ianuarie 45), construcții de epocă simple (24 Ianuarie 43, Vânătorilor 2) și imobile multietajate (Muncii 5, Muncii 7).

Adăugăm însă propunerea stabilirii în vatra istorică și în orașul vechi a unei vaste **zone de protecție ambientală**, definită în baza zonelor istorice de referință și a fondului construit prezervat, în care, fără a se impune în mod strict regulile implicite zonelor construite protejate, **să se încurajeze activ prezervarea și valorificarea fondului construit istoric**, o astfel de abordare fiind în măsură să contribuie nu numai la supraviețuirea obiectivelor de epocă ce se mențin în acest peisaj în prezent fragmentat de intervenții moderne ci și la dezvoltarea potențialului turistic al localității.

Această zonă ar include str. Victoriei, între nr.45 și nr.67 (i.e. între casele Zangoreștilor și Hotel Azuga, fosta școală veche), str. Independenței, din str. Victoriei până la intersecția cu str. Brândușei, „orașul vechi” (i.e. str. Brândușei, str. 24 Ianuarie, str. Muncii, str. Parcului, str. 9 Mai, str. Vânători, str. M. Eminescu, str. 1 Mai, str. I. Caragiale, str. Baiului, str. Caraiman), porțiunea de vest a str. Postăvăriei și ansamblul gării cu segmentele aferente din str. Prahovei.

Propunere de zonă de protecție ambientală

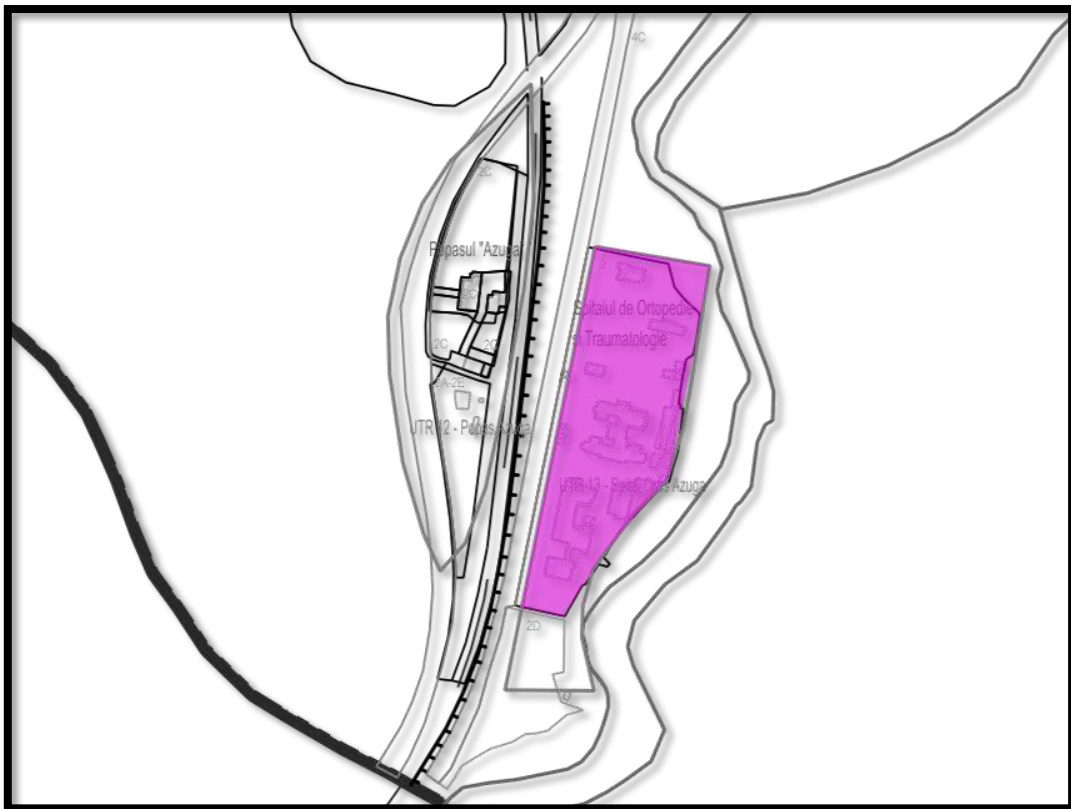
Troița de la Gemune (1824)

Ansamblul gării Azuga (sf. sec. XIX) și a anexelor ei

Fântâna (1906)

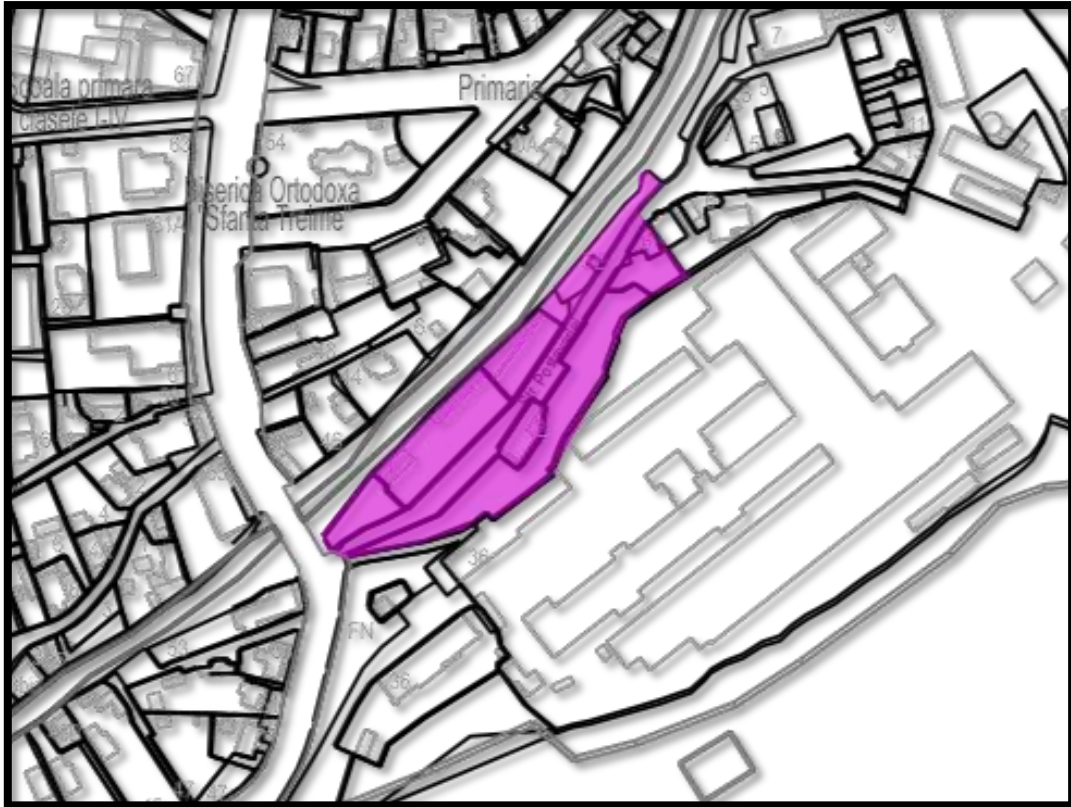
Ansamblul spitalului „Principele Nicolae” (1912)

Imobil multietajat (1899)

Ansamblu arhitectural rezidențial (sf. sec. XIX – înc. sec. XX)

Ansamblu arhitectural industrial-utilitar (sf. sec. XIX – înc. sec. XX)

(www.google.com/maps și autorii)

În privința măsurilor care se cuvin luate în cadrul zonelor de protecție – atât a celor existente cât și a celor propuse – putem face numai o serie de recomandări, reglementarea urmând să se facă prin regulamentul de urbanism al zonelor construite protejate, în funcție de legile și normativele în vigoare:

- Pentru monumente (Anexa 1), monumente propuse (Anexa 2) și pentru zonele de protecție a acestora (i.e. zone construite protejate):
 - Conservarea și restaurarea fondului istoric construit, conform normelor în vigoare.
 - Conservarea fondului istoric construit în forma sa autentică – respectiv fără demolări parțiale, mansardări, extinderi etc.
 - Conservarea decorului istoric al fondului istoric construit – decor din lemnărie, ancadramente etc.
 - Conservarea cromaticii istorice a fondului istoric construit
 - Efectuarea tuturor lucrărilor de intervenție numai după întocmirea unui studiu istoric de imobil și după depunerea unui proiect și avizarea sa de comisiile de specialitate din cadrul Ministerului Culturii
- Pentru clădirile din zona de protecție ambientală, propunem încurajarea activă a respectării aceluiași norme – fără a o impune însă ca o obligație – precum și încurajarea activă a implementării la noile construcții a unui stil arhitectural inspirat de construcțiile istorice din localitate, ce oferă de altfel o pleoră de variante în materie de plan, ancadramente, ornamentație murală, ornamentație de lemn traforat etc.
- Considerăm că implementarea unor astfel de măsuri ar spori potențialul turistic al localității Azuga.
- Propunem ca, pe lângă inițierea procedurii de clasare ca monumente istorice a celor șapte obiective menționate mai sus, să se desfășoare și un program prin care să fie evaluată valoarea celorlalte structuri istorice din localitate, în vederea estimării gradului lor de conservare și a viabilității inițierii procedurii de clasare și pentru ele.

Anexăm orientativ în Anexa 3 o serie de prevederi în general aplicabile zonelor cu patrimoniul construit istoric, accentuând însă acestea sunt numai recomandări generale, regulile propriu-zise urmând să fie stabilite prin **Regulamentul Local de Urbanism**.

ANEXA 1 – FIȘE DE MONUMENT

În Azuga se află, la nivelul anului 2022, 11 obiective clasificate ca monumente istorice conform Listei Monumentelor Istorice din România, după cum urmează:

- **LMI PH-II-m-B-16313. Casă, azi birouri A.D.P.** Oraș Azuga, str. Brândușei, nr. 1. Dată: sf. sec. XIX.
- **LMI PH-II-m-B-16314. Casa Lucian Marcu.** Oraș Azuga, str. Clăbucet, nr. 2A. Dată: înc. sec. XX.
- **LMI PH-II-m-B-16315. Casa Petre Tibeică.** Oraș Azuga, str. Clăbucet, nr. 10. Dată: înc. sec. XX.
- **LMI PH-II-m-B-16316. Casa cu parter comercial Ion Vasilescu.** Oraș Azuga, str. Independenței, nr. 11. Dată: cca. 1910 (*sic*).
- **LMI PH-II-m-B-16317. Casa cu parter comercial Ion Taraș.** Oraș Azuga, str. Independenței, nr. 13. Dată: înc. sec. XIX (*sic*).
- **LMI PH-II-m-B-16318. Casă.** Oraș Azuga, str. Independenței, nr. 22. Dată: 1890.
- **LMI PH-II-m-B-16319. Casă cu prăvălie, azi casă parohială.** Oraș Azuga, str. Independenței, nr. 27. Dată: înc. sec. XX.
- **LMI PH-II-m-B-16320. Cășeria lui Ghimbășanu, azi locuință.** Oraș Azuga, str. Muncii, nr. 29. Dată: 1878 (*sic*).
- **LMI PH-II-m-B-16321. Casa Ion Seu.** Oraș Azuga, str. Parcului, nr. 9. Dată: înc. sec. XX.
- **LMI PH-II-m-B-16322. Casa Nicolae Irimia.** Oraș Azuga, str. Parcului, nr. 15. Dată: înc. sec. XX.
- **LMI PH-IV-a-A-16881. Cimitirul Eroilor din Primul Război Mondial (1916-1918).** Oraș Azuga, pe DN1, la cca 1km nord localitate. Dată: 1920.

Prezentăm în continuare sumare fișe analitice de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice pentru aceste 11 obiective.

FIȘĂ ANALITICĂ de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	PH-II-m-B-16313
1.2.	Categorie	Monument de arhitectură
1.3.	Denumire oficială	Casă, azi birouri A.D.P.

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă, număr actuale	str. Brândușei, nr. 1
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	45°26'42" N, 25°33'54" E
2.8.1	Referințe geografice	
2.8.2	Identificare cartografică	
2.8.3	Sistem cartografic utilizat	
2.8.4	Coordonate Y, X, Z	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	
3.1.1	Proprietate publică a statului	
3.1.2	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	da

4. DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1	Datare început	
4.1.2	Datare sfârșit	
4.2.	Datare prin perioade	sf. sec. XIX
4.3.	Datare prin interval de date	

4.4.	Datare precisă	
------	----------------	--

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona	Extremitatea de est a „orașului vechi” format la cumpăna secolelor XIX-XX prin parcelarea unei porțiuni a domeniului casei regale conform unui plan semi-hippodamic.
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1	Peisaj cultural	În momentul construcției, Azuga era o localitate în plin avânt industrial, expansiunea urbană având loc în special în vederea colonizării localității cu muncitori. Clădirile ridicate trebuiau să respecte însă planurile (semi) standardizate pentru construcțiile efectuate pe domeniile regale de pe Valea Prahovei, astfel încât erau de o calitate mai ridicată decât în alte localități, iar ulterior statutul de localitate de vilegiatură pe care l-a căpătat Azuga a contribuit la formarea peisajului pitoresc.
6.2.2	Peisaj natural	În Valea Azugăi, ce se bifurcă către est din Valea Prahovei, flancată de munții Clăbucetul Taurului la nord și Sorica la sud.
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1	Funcțiunea actuală	Rezidențială
6.3.2	Funcțiunea anterioară	Rezidențială
6.4.	Descriere obiectiv individual	Locuință cu plan în „L”, cu laturile lungi pe colțul dintre str. Brândușei (retrasă de la aliniament) și str. Muncii (pe aliniament). Acoperiș compozit, în două ape, cu frontoane trapezoidale, influențate de arhitectura transilvăneană, și cu trei lucarne pe segmentul vestic, orientate către nord. Ferestrele erau decorate cu chenare iar muchiile cu imitații de blocuri de piatră, dar decorul mural a fost aproape complet distrus de intervențiile recente, mai păstrându-se numai pe fațada mansardei. Către sud se termina într-o verandă închisă de lemn, dar intervențiile recente au

		înzidit nivelul ei inferior, aceasta mai păstrându-se și ea numai la mansardă.
6.4.1	Plan	
6.4.2	Fațade	
6.4.3	Formă acoperiș	
6.4.4	Extinderi	
6.5.	Structură	
6.6.	Materiale de construcție	Piatră, cărămidă, mortar, lemn.
6.6.1	Materiale de construcție acoperiș	Tablă.
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Preară → Foarte preară din punct de vedere patrimonial Bună din punct de vedere structural
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	c.2009-2011: „restaurare” prin intervenții invazive ce au înzidit veranda de lemn, au deschis noi goluri și au instalat ferestre termopan. 2011-2022: „restaurare” prin intervenții invazive ce au deschis alte noi goluri, au înzidit complet vechile goluri și au distrus decorul mural al fațadelor de la parter.
7.3.	Riscuri/amenințări	Preconizăm dispariția completă în viitorul apropiat a ultimelor elemente arhitecturale de patrimoniu prin noi „restaurări” ce vor afecta mansarda și acoperișul. Structura propriu-zisă a clădirii nu a fost însă efectiv înlocuită, astfel încât o restaurare veritabilă a elementelor păstrate, combinată cu eliminarea transformărilor aduse de „restaurările” recente și reconvertirea porțiunilor afectate la aspectul lor istoric ar putea încă salva monumentul.
7.3.1	Eroziune	
7.3.2	Inundații	
7.3.3	Alunecări de teren	
7.3.4	Agricultură	

8. DOCUMENTARE

8.1.	Bibliografie	<p>*** <i>Lista Monumentelor Istorice 2015 – Județul Prahova</i>. Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016, p. 2128-2218.</p> <p>Agachi, Mihaela Ioana Maria, <i>Orașul ca artefact – arhitectura ca element de referință structurat</i>. Teză de abilitare. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Departamentul Urbanism, 2015.</p> <p>Hoinărescu, Călin & Pavelet, Irina, <i>Studiu istoric de fundamentare PUG oraș Azuga</i>. Beneficiar: Primăria Orașului Azuga, jud. Prahova. Ploiești, 2012. Manuscris și variantă electronică, disponibil în arhiva Primăriei Orașului Azuga.</p>
8.2.	Dosare și rapoarte, în arhive	
8.3.	Hărți, planuri, desene	
8.4.	Fotografii	 <p><i>inc. sec. XX (Studiu istoric PUG Azuga 2012)</i></p> <p><i>1985 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)</i></p>

2009 (www.google.com/maps)

2011 (*Studiu istoric PUG Azuga 2012*)

		 <p style="text-align: center;"><i>martie 2022</i></p>
8.4.1	Fotografii satelitare	 <p style="text-align: right;"><i>(www.google.com/maps)</i></p>
8.4.2	Fotografii aeriene	
8.4.3	Fotografii alb-negru	
8.4.4	Fotografii color	
8.5.	Atestare documentară	

9. NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului: - I - II - III - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	

10. INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
10.2.1	Nume	
10.2.2	Prenume	
10.2.3	Calitatea acestuia	
10.2.4	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.5	Numărul procesului verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1	Numărul documentului de clasare	
10.3.2	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	16.03.2022

FIȘĂ ANALITICĂ de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	PH-II-m-B-16314
1.2.	Categorie	Monument de arhitectură
1.3.	Denumire oficială	Casa Lucian Marcu

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă, număr actuale	str. Clăbucet, nr. 2A
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	45°26'47" N, 25°33'34" E
2.8.1	Referințe geografice	
2.8.2	Identificare cartografică	
2.8.3	Sistem cartografic utilizat	
2.8.4	Coordonate Y, X, Z	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	
3.1.1	Proprietate publică a statului	
3.1.2	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	da

4. DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1	Datate început	
4.1.2	Datate sfârșit	
4.2.	Datate prin perioade	înc. sec. XX
4.3.	Datate prin interval de date	

4.4.	Datare precisă	
------	----------------	--

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona	Extremitatea de nord a „orașului vechi” format la cumpăna secolelor XIX-XX prin parcelarea unei porțiuni a domeniului casei regale conform unui plan semi-hippodamic, pe o ramură divergentă a tramei stradale, ce urcă pe panta muntelui.
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1	Peisaj cultural	La începutul secolului XX, Azuga era o localitate în plin avânt industrial, expansiunea urbană având loc în special în vederea colonizării localității cu muncitori. Clădirile ridicate trebuiau să respecte însă planurile (semi) standardizate pentru construcțiile efectuate pe domeniile regale de pe Valea Prahovei, astfel încât erau de o calitate mai ridicată decât în alte localități, iar ulterior statutul de localitate de vilegiatură pe care l-a căpătat Azuga a contribuit la formarea peisajului pitoresc.
6.2.2	Peisaj natural	Pe panta de nord a Văii Azugăi, ce se bifurcă către est din Valea Prahovei, flancată de munții Clăbucetul Taurului la nord și Sorica la sud.
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1	Funcțiunea actuală	Rezidențială
6.3.2	Funcțiunea anterioară	Rezidențială
6.4.	Descriere obiectiv individual	Locuință cu parter și etaj, cu verandă deschisă de lemn, cu partea centrală decroșată, pe întreaga lungime a fațadei dinspre stradă. Acoperiș în două ape, peste clădire și peste verandă, anterior cu lucarne ornamentale. Intrare principală arcuită, uși și ferestre rectangulare. Deschiderile dinspre verandă anterior încadrate în chenare decorative. Construcția este retrasă de la drum, așezată pe pantă, mult mai sus decât strada, necesitând să fie accesată pe trepte.
6.4.1	Plan	

6.4.2	Fațade	
6.4.3	Formă acoperiș	
6.4.4	Extinderi	
6.5.	Structură	
6.6.	Materiale de construcție	Piatră, cărămidă, mortar, lemn.
6.6.1	Materiale de construcție acoperiș	Tablă.
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Slabă → Precară din punct de vedere patrimonial Foarte bună din punct de vedere structural
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	Monumentul a fost „restaurat” la un moment în jur de 2009, pierzându-și în proces ambele lucrări, întreaga ornamentație de lemn a acoperișului, întreaga decorație murală și parțial ritmul deschiderilor.
7.3.	Riscuri/amenințări	Având în vedere actuala sa stare de conservare, nu preconizăm ca în viitorul apropiat să aibă loc noi intervenții antropice – de altfel, majoritatea elementelor decorative istorice au fost deja eliminate.
7.3.1	Eroziune	
7.3.2	Inundații	
7.3.3	Alunecări de teren	Da
7.3.4	Agricultură	

8. DOCUMENTARE

8.1.	Bibliografie	*** <i>Lista Monumentelor Istorice 2015 – Județul Prahova</i> . Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016, p. 2128-2218. Agachi, Mihaela Ioana Maria, <i>Orașul ca artefact – arhitectura ca element de referință structurat</i> . Teză de abilitare. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Departamentul Urbanism, 2015. Hoinărescu, Călin & Pavelet, Irina, <i>Studiu istoric de fundamentare PUG oraș Azuga</i> . Beneficiar:
------	--------------	--

		Primăria Oraşului Azuga, jud. Prahova. Ploieşti, 2012. Manuscris şi variantă electronică, disponibil în arhiva Primăriei Oraşului Azuga.
8.2.	Dosare şi rapoarte, în arhive	
8.3.	Hărţi, planuri, desene	
8.4.	Fotografii	 <p>1985 (<i>Studiu istoric PUG Azuga 2012</i>)</p> <p>2009 (www.google.com/maps)</p>

		 <p style="text-align: center;"><i>martie 2022</i></p>
8.4.1	Fotografii satelitare	 <p style="text-align: right;"><i>(www.google.com/maps)</i></p>
8.4.2	Fotografii aeriene	
8.4.3	Fotografii alb-negru	
8.4.4	Fotografii color	
8.5.	Atestare documentară	

9. NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului: - I - II - III - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	

10. INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
10.2.1	Nume	
10.2.2	Prenume	
10.2.3	Calitatea acestuia	
10.2.4	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.5	Numărul procesului verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1	Numărul documentului de clasare	
10.3.2	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	16.03.2022

FIȘĂ ANALITICĂ de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	PH-II-m-B-16315
1.2.	Categorie	Monument de arhitectură
1.3.	Denumire oficială	Casa Petre Tibeică

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă, număr actuale	str. Clăbucet, nr. 10
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	45°26'47" N, 25°33'30" E
2.8.1	Referințe geografice	
2.8.2	Identificare cartografică	
2.8.3	Sistem cartografic utilizat	
2.8.4	Coordonate Y, X, Z	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	
3.1.1	Proprietate publică a statului	
3.1.2	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	da

4. DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1	Datate început	
4.1.2	Datate sfârșit	
4.2.	Datate prin perioade	inc. sec. XX
4.3.	Datate prin interval de date	

4.4.	Datare precisă	
------	----------------	--

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona	Extremitatea de nord a „orașului vechi” format la cumpăna secolelor XIX-XX prin parcelarea unei porțiuni a domeniului casei regale conform unui plan semi-hippodamic, pe o ramură divergentă a tramei stradale, ce urcă pe panta muntelui.
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1	Peisaj cultural	La începutul secolului XX, Azuga era o localitate în plin avânt industrial, expansiunea urbană având loc în special în vederea colonizării localității cu muncitori. Clădirile ridicate trebuiau să respecte însă planurile (semi) standardizate pentru construcțiile efectuate pe domeniile regale de pe Valea Prahovei, astfel încât erau de o calitate mai ridicată decât în alte localități, iar ulterior statutul de localitate de vilegiatură pe care l-a căpătat Azuga a contribuit la formarea peisajului pitoresc.
6.2.2	Peisaj natural	Pe panta de nord a Văii Azugăi, ce se bifurcă către est din Valea Prahovei, flancată de munții Clăbucetul Taurului la nord și Sorica la sud.
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1	Funcțiunea actuală	Rezidențială
6.3.2	Funcțiunea anterioară	Rezidențială
6.4.	Descriere obiectiv individual	Locuință alungită cu parter și etaj, cu cerdac deschis de lemn pe lungimea fațadei dinspre stradă. Acoperiș în două ape, anterior cu lucarne ornamentale. Uși și ferestre rectangulare. În prezent, deschiderile dinspre verandă sunt încadrate în chenare decorative, caracteristice zonei, dar care lipseau anterior ultimei restaurări. Construcția este retrasă de la drum, și accesată prioritar prin cerdac.
6.4.1	Plan	

6.4.2	Fațade	
6.4.3	Formă acoperiș	
6.4.4	Extinderi	
6.5.	Structură	
6.6.	Materiale de construcție	Piatră, cărămidă, mortar, lemn.
6.6.1	Materiale de construcție acoperiș	Tablă.
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Bună din punct de vedere patrimonial Foarte bună din punct de vedere structural
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	Monumentul a fost „restaurat” la un moment anterior lui 2011, pierzându-și în proces cel puțin ambele lucarne, lemnăria ornamentală a cerdacului și coșul de fum istoric. O restaurare ulterioară a adăugat însă chenare ornamentale în jurul deschiderilor, în stilul istoric al zonei.
7.3.	Riscuri/amenințări	Având în vedere actuala sa stare de conservare, nu preconizăm ca în viitorul apropiat să aibă loc noi intervenții antropice.
7.3.1	Eroziune	
7.3.2	Inundații	
7.3.3	Alunecări de teren	Da
7.3.4	Agricultură	

8. DOCUMENTARE

8.1.	Bibliografie	<p>*** <i>Lista Monumentelor Istorice 2015 – Județul Prahova</i>. Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016, p. 2128-2218.</p> <p>Agachi, Mihaela Ioana Maria, <i>Orașul ca artefact – arhitectura ca element de referință structurat</i>. Teză de abilitare. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Departamentul Urbanism, 2015.</p> <p>Hoinărescu, Călin & Pavelet, Irina, <i>Studiu istoric de fundamente PUG oraș Azuga</i>. Beneficiar: Primăria Orașului Azuga, jud. Prahova. Ploiești,</p>
------	--------------	---

		2012. Manuscris și variantă electronică, disponibil în arhiva Primăriei Orașului Azuga.
8.2.	Dosare și rapoarte, în arhive	
8.3.	Hărți, planuri, desene	
8.4.	Fotografii	 <p><i>1985 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)</i></p> <p><i>2011 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)</i></p>

		 <p style="text-align: center;"><i>martie 2022</i></p>
8.4.1	Fotografii satelitare	 <p style="text-align: right;"><i>(www.google.com/maps)</i></p>
8.4.2	Fotografii aeriene	
8.4.3	Fotografii alb-negru	
8.4.4	Fotografii color	
8.5.	Atestare documentară	

9. NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului: - I - II - III - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	

10. INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
10.2.1	Nume	
10.2.2	Prenume	
10.2.3	Calitatea acestuia	
10.2.4	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.5	Numărul procesului verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1	Numărul documentului de clasare	
10.3.2	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	16.03.2022

FIȘĂ ANALITICĂ de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	PH-II-m-B-16316
1.2.	Categorie	Monument de arhitectură
1.3.	Denumire oficială	Casa cu parter comercial Ion Vasilescu

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă, număr actuale	str. Independenței, nr. 11
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	45°26'42" N, 25°33'22" E
2.8.1	Referințe geografice	
2.8.2	Identificare cartografică	
2.8.3	Sistem cartografic utilizat	
2.8.4	Coordonate Y, X, Z	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	
3.1.1	Proprietate publică a statului	
3.1.2	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	da

4. DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1	Datate început	
4.1.2	Datate sfârșit	
4.2.	Datate prin perioade	
4.3.	Datate prin interval de date	

4.4.	Datare precisă	c.1910, conform datării oficiale, dar aceasta trebuie să fi fost făcută pe considerente stilistice. Clădirea nici măcar nu exista însă în noiembrie 1916 (Fotómozaik Azuga és környékéről. [H IV d 681/11-12]) astfel încât trebuie plasată în perioada interbelică, probabil la începuturile ei
------	----------------	--

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona	În vatra istorică a localității, pe drumul ce duce în sus pe valea Azugăi (str. Independenței), drum care a devenit axa principală de dezvoltare a localității.
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1	Peisaj cultural	La începutul secolului XX, Azuga era o localitate în plin avânt industrial. Monumentul face parte dintr-o categorie slab reprezentată pe plan local, cea a locuințelor cu prăvălie.
6.2.2	Peisaj natural	Pe Valea Azugăi, ce se bifurcă către est din Valea Prahovei, flancată de munții Clăbucetul Taurului la nord și Sorica la sud.
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1	Funcțiunea actuală	Comercială / Rezidențială (magazin piese auto + magazin universal)
6.3.2	Funcțiunea anterioară	Comercială / Rezidențială (variate prăvălii; magazin de carne + punct desface IAS în 1985; magazin universal DM Super Fortis în 2009)
6.4.	Descriere obiectiv individual	Locuință comercială cu etaj și mansardă, cu balcon închis la primul nivel și balcon deschis la al doilea, aliniată la frontul stradal. Fațada parterului constă din intrarea principală, arcuită, păstrând încă lemnăria ornamentală de epocă a panourilor, flancată de două încăperi-prăvălie cu vitrină, deschise direct în stradă. Ornamentație murală simplă. Acoperiș în două ape; ornamentație prin panouri deschise de lemn atât la acoperiș cât și mansardă.
6.4.1	Plan	
6.4.2	Fațade	

6.4.3	Formă acoperiș	
6.4.4	Extinderi	
6.5.	Structură	
6.6.	Materiale de construcție	Piatră, cărămidă, mortar, lemn.
6.6.1	Materiale de construcție acoperiș	Țiglă.
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Foarte bună din punct de vedere patrimonial Foarte bună din punct de vedere structural
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	În ultimele decenii au avut loc restaurări punctuale, ce au respectat forma istorică a construcției, cu excepția înzidirii părții superioare a deschiderii prăvăliei din dreapta.
7.3.	Riscuri/amenințări	Posibil risc de intervenții antropice.
7.3.1	Eroziune	
7.3.2	Inundații	
7.3.3	Alunecări de teren	
7.3.4	Agricultură	

8. DOCUMENTARE

8.1.	Bibliografie	<p>*** <i>Lista Monumentelor Istorice 2015 – Județul Prahova</i>. Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016, p. 2128-2218.</p> <p>Agachi, Mihaela Ioana Maria, <i>Orașul ca artefact – arhitectura ca element de referință structurat</i>. Teză de abilitare. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Departamentul Urbanism, 2015.</p> <p>Hoinărescu, Călin & Pavelet, Irina, <i>Studiu istoric de fundamentare PUG oraș Azuga</i>. Beneficiar: Primăria Orașului Azuga, jud. Prahova. Ploiești, 2012. Manuscris și variantă electronică, disponibil în arhiva Primăriei Orașului Azuga.</p>
8.2.	Dosare și rapoarte, în arhive	<p><i>Fotómozaik Azuga és környékéről. [H IV d 681/11-12]: Azuga mit Sorica. Aufgenommen am 10.11.16 durch Leutnant Graeber</i> în arhiva: HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1916. 11. hónap. • Olasz hadszíntér • H IV d (1914-1918) • H IV Újabbkori háborúk • H Háborúk) (https://maps.hungaricana.hu/en/HTTterkepar/28314/?list=eyJxdWVyeSI6ICJhenVnYSJ9 accesat 23.03.2022)</p>

8.3.	Hărți, planuri, desene	
8.4.	Fotografii	 <p data-bbox="667 712 1177 757"><i>1985 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)</i></p> <p data-bbox="719 1249 1118 1294"><i>2009 (www.google.com/maps)</i></p> <p data-bbox="667 1783 1177 1827"><i>2011 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)</i></p>

		 <p style="text-align: center;"><i>martie 2022</i></p>
8.4. 1.	Fotografii satelitare	 <p style="text-align: right;"><i>(www.google.com/maps)</i></p>
8.4. 2.	Fotografii aeriene	
8.4. 3.	Fotografii alb-negru	
8.4. 4.	Fotografii color	
8.5.	Atestare documentară	

9. NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului: - I - II - III - IV	II

9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	

10. INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
10.2.1	Nume	
10.2.2	Prenume	
10.2.3	Calitatea acestuia	
10.2.4	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.5	Numărul procesului verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1	Numărul documentului de clasare	
10.3.2	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	16.03.2022

FIȘĂ ANALITICĂ de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	PH-II-m-B-16317
1.2.	Categorie	Monument de arhitectură
1.3.	Denumire oficială	Casa cu parter comercial Ion Taras

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă, număr actuale	str. Independenței, nr. 13
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	45°26'42" N, 25°33'22" E
2.8.1	Referințe geografice	
2.8.2	Identificare cartografică	
2.8.3	Sistem cartografic utilizat	
2.8.4	Coordonate Y, X, Z	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	
3.1.1	Proprietate publică a statului	
3.1.2	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	da

4. DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1	Datare început	
4.1.2	Datare sfârșit	
4.2.	Datare prin perioade	înc. sec. XX (greșit înregistrat în LMI ca „înc. sec. XIX”), mai exact în perioada interbelică, având în

		vedere că imobilul nu exista în noiembrie 1916 (Fotómozaik Azuga és környékéről. [H IV d 681/11-12]). Conform studiului din 2012 (p. 8) autorizația de construcție a fost obținută abia în 1931.
4.3.	Datare prin interval de date	
4.4.	Datare precisă	

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona	În vatra istorică a localității, pe drumul ce duce în sus pe valea Azugăi (str. Independenței), drum care a devenit axa principală de dezvoltare a localității.
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1	Peisaj cultural	La începutul secolului XX, Azuga era o localitate în plin avânt industrial. Monumentul face parte dintr-o categorie slab reprezentată pe plan local, cea a locuințelor cu prăvălie.
6.2.2	Peisaj natural	Pe Valea Azugăi, ce se bifurcă către est din Valea Prahovei, flancată de munții Clăbucetul Taurului la nord și Sorica la sud.
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1	Funcțiunea actuală	Comercială / Rezidențială
6.3.2	Funcțiunea anterioară	Comercială / Rezidențială
6.4.	Descriere obiectiv individual	Locuință comercială cu etaj, cu balcon deschis pe întreaga fațadă principală a acestuia, aliniată la frontul stradal. Fațada principală a parterului este complet ocupată de o intrare simplă încadrată de ferestre-vitrine. Ornamentație murală, cu fronton neo-baroc. Acoperiș în două ape.
6.4.1	Plan	
6.4.2	Fațade	
6.4.3	Formă acoperiș	

6.4.4	Extinderi	
6.5.	Structură	
6.6.	Materiale de construcție	Piatră, cărămidă, mortar, lemn.
6.6.1	Materiale de construcție acoperiș	Țiglă.
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Foarte bună din punct de vedere patrimonial Bună → slabă din punct de vedere structural
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	Nu
7.3.	Riscuri/amenințări	Risc ridicat de intervenții antropice anistorice, în prezent starea de conservare a tencuielii – și a ornamentației aferente – fiind precară.
7.3.1	Eroziune	
7.3.2	Inundații	
7.3.3	Alunecări de teren	
7.3.4	Agricultură	

8. DOCUMENTARE

8.1.	Bibliografie	*** <i>Lista Monumentelor Istorice 2015 – Județul Prahova</i> . Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016, p. 2128-2218. Agachi, Mihaela Ioana Maria, <i>Orașul ca artefact – arhitectura ca element de referință structurat</i> . Teză de abilitare. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Departamentul Urbanism, 2015. Hoinărescu, Călin & Pavelet, Irina, <i>Studiu istoric de fundamentare PUG oraș Azuga</i> . Beneficiar: Primăria Orașului Azuga, jud. Prahova. Ploiești, 2012. Manuscris și variantă electronică, disponibil în arhiva Primăriei Orașului Azuga.
8.2.	Dosare și rapoarte, în arhive	<i>Fotómozaik Azuga és környékéről. [H IV d 681/11-12]: Azuga mit Sorica. Aufgenommen am 10.11.16 durch Leutnant Graeber</i> în arhiva: HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1916. 11. hónap. • Olasz hadszíntér • H IV d (1914-1918) • H IV Újabbkori háborúk • H Háborúk) (https://maps.hungaricana.hu/en/HTITerkeptar/28314/?list=eyJxdWVyeSI6ICJhenVnYSJ9 accesat 23.03.2022)
8.3.	Hărți, planuri,	

desene
8.4. Fotografii

1985 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)

2009 (www.google.com/maps)

2011 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)

		 <p style="text-align: center;"><i>martie 2022</i></p>
8.4. 1.	Fotografii satelitare	 <p style="text-align: right;"><i>(www.google.com/maps)</i></p>
8.4. 2.	Fotografii aeriene	
8.4. 3.	Fotografii alb-negru	
8.4. 4.	Fotografii color	
8.5.	Atestare documentară	

9. NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului: - I - II - III - IV	II

9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	

10. INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
10.2.1	Nume	
10.2.2	Prenume	
10.2.3	Calitatea acestuia	
10.2.4	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.5	Numărul procesului verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1	Numărul documentului de clasare	
10.3.2	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	16.03.2022

FIȘĂ ANALITICĂ de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	PH-II-m-B-16318
1.2.	Categorie	Monument de arhitectură
1.3.	Denumire oficială	Casă

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă, număr actuale	str. Independenței, nr. 22
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	45°26'40" N, 25°33'45" E
2.8.1	Referințe geografice	
2.8.2	Identificare cartografică	
2.8.3	Sistem cartografic utilizat	
2.8.4	Coordonate Y, X, Z	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	da (în anii 1990)
3.1.1	Proprietate publică a statului	
3.1.2	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	

4. DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1	Datare început	
4.1.2	Datare sfârșit	
4.2.	Datare prin perioade	
4.3.	Datare prin interval de date	

4.4.	Datare precisă	1890, dar conform studiului din 2012 (p. 8) autorizația de construcție a fost obținută abia în 1931.
------	----------------	--

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona	Pe latura sudică a str. Independenței, în zona dinspre drum a zonei industriale dezvoltate între aceasta și albia Azugăi la sfârșitul secolului XIX – începutul secolului XX.
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1	Peisaj cultural	La începutul secolului XX, Azuga era o localitate în plin avânt industrial. Clădirile ridicate trebuiau să respecte însă planurile (semi) standardizate pentru construcțiile efectuate pe domeniile regale de pe Valea Prahovei, astfel încât erau de o calitate mai ridicată decât în alte localități, iar ulterior statutul de localitate de vilegiatură pe care l-a căpătat Azuga a contribuit la formarea peisajului pitoresc.
6.2.2	Peisaj natural	Pe Valea Azugăi, ce se bifurcă către est din Valea Prahovei, flancată de munții Clăbucetul Taurului la nord și Sorica la sud.
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1	Funcțiunea actuală	Rezidențială / Oficială
6.3.2	Funcțiunea anterioară	Rezidențială
6.4.	Descriere obiectiv individual	Clădire retrasă de la drum, amplasată la intrarea în Cramele Halewood, masivă, cu parter, etaj și pod/mansardă, cu partea centrală ieșită în față. Deschiderile acestei porțiuni sunt arcuite, deschiderile celorlalte porțiuni sunt dreptunghiulare. Acoperiș în patru ape – în două ape pe porțiunea ieșită în afară – cu decorațiuni arcuite în stil baroc. Lateralele etajului erau inițial decorate cu embleme, acum foarte slab vizibile.
6.4.1	Plan	
6.4.2	Fațade	

6.4.3	Formă acoperiș	
6.4.4	Extinderi	
6.5.	Structură	
6.6.	Materiale de construcție	Piatră, cărămidă, mortar, lemn.
6.6.1	Materiale de construcție acoperiș	Țiglă.
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

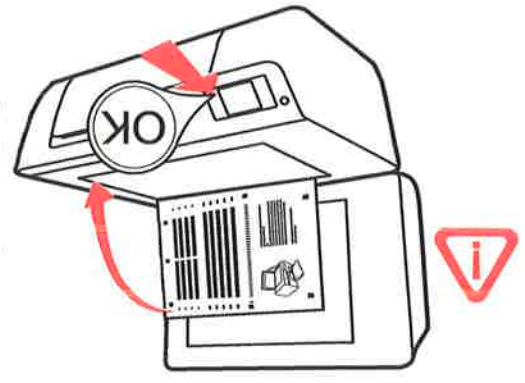
7. CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Bună din punct de vedere patrimonial Foarte bună din punct de vedere structural
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	În ultimele decenii avut loc o serie de lucrări de retencuire și zugrăvire, ce au afectat numai porțiuni ale clădirii.
7.3.	Riscuri/amenințări	Clădirea este încă bine conservată, dar amenințată de posibile intervenții antropice de „restaurare” anistorică.
7.3.1	Eroziune	
7.3.2	Inundații	
7.3.3	Alunecări de teren	
7.3.4	Agricultură	

8. DOCUMENTARE

8.1.	Bibliografie	<p>*** <i>Lista Monumentelor Istorice 2015 – Județul Prahova</i>. Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016, p. 2128-2218.</p> <p>Agachi, Mihaela Ioana Maria, <i>Orașul ca artefact – arhitectura ca element de referință structurat</i>. Teză de abilitare. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Departamentul Urbanism, 2015.</p> <p>Hoinărescu, Călin & Pavelet, Irina, <i>Studiu istoric de fundamentare PUG oraș Azuga</i>. Beneficiar: Primăria Orașului Azuga, jud. Prahova. Ploiești, 2012. Manuscris și variantă electronică, disponibil în arhiva Primăriei Orașului Azuga.</p>
8.2.	Dosare și rapoarte, în arhive	

- You must scan this alignment page for best quality!
- Vous devez numériser cette page d'alignement pour obtenir une qualité optimale.
- Für beste Qualität ist es erford, diese Ausrichtungss. zu scannen.
- Escanee esta página de alineación para obtener la calidad óptima.
- Per una stampa ottimale eseguire la scansione della pagina di allineamento.
- Digitalize esta página de alinhamento para obter a melhor qualidade!
- 您必須掃描此校準頁，才能獲得最佳質量！
- 최상의 인쇄 품질을 얻으려면 이 정렬 페이지를 스캔해야 합니다!

8.3.	Hărți, planuri, desene	
8.4.	Fotografii	<p data-bbox="702 593 1348 716"><i>Perioada interbelică</i> (http://wikimapia.org/21126856/Fabrica-de-bere-%E2%80%9DAZUGA%E2%80%9D)</p> <p data-bbox="766 1153 1284 1198"><i>1985 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)</i></p> <p data-bbox="766 1691 1284 1736"><i>2011 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)</i></p>

martie 2022

8.4.1 Fotografii satelitare

		 <p style="text-align: right;"><i>(www.google.com/maps)</i></p>
8.4.2	Fotografii aeriene	
8.4.3	Fotografii alb-negru	
8.4.4	Fotografii color	
8.5.	Atestare documentară	

9. NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului: - I - II - III - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	

10. INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
10.2.1	Nume	
10.2.2	Prenume	
10.2.3	Calitatea acestuia	

10.2.4	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.5	Numărul procesului verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1	Numărul documentului de clasare	
10.3.2	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	16.03.2022

FIȘĂ ANALITICĂ de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	PH-II-m-B-16319
1.2.	Categorie	Monument de arhitectură
1.3.	Denumire oficială	Casă cu prăvălie, azi casă parohială

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă, număr actuale	str. Independenței, nr. 27
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	45°26'44" N, 25°33'33" E
2.8.1	Referințe geografice	
2.8.2	Identificare cartografică	
2.8.3	Sistem cartografic utilizat	
2.8.4	Coordonate Y, X, Z	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	
3.1.1	Proprietate publică a statului	

3.1.2	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	da

4. DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1	Datare început	
4.1.2	Datare sfârșit	
4.2.	Datare prin perioade	înc. sec. XX
4.3.	Datare prin interval de date	
4.4.	Datare precisă	

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona	În vatra istorică a localității, pe drumul ce duce în sus pe valea Azugăi (str. Independenței), drum care a devenit axa principală de dezvoltare a localității.
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1	Peisaj cultural	La începutul secolului XX, Azuga era o localitate în plin avânt industrial. Monumentul face parte dintr-o categorie mai slab reprezentată, cea a locuințelor spațioase, ridicate în a treia fază din evoluție post-1879 în locul clădirile utilitare din faza de început.
6.2.2	Peisaj natural	Pe Valea Azugăi, ce se bifurcă către est din Valea Prahovei, flancată de munții Clăbucetul Taurului la nord și Sorica la sud.
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1	Funcțiunea actuală	Rezidențială (?)
6.3.2	Funcțiunea anterioară	Variată (casă parohială în anii 1990, librărie + foto-video + coafor în 2009 etc.)
6.4.	Descriere obiectiv individual	Locuință cu trei corpuri comasate unitar, corpul central, fără etaj, dar cu portic suprapus de verandă

		închisă, fiind flancat de două corpuri simetrice, cu etaj, amplasate perpendicular pe axa sa. Cu excepția verandei, acoperișuri în două ape, peste poduri/mansarde. Amplasată în mijlocul unui curți de proporții, cu fântână arteziană de epocă.
6.4.1	Plan	
6.4.2	Fațade	
6.4.3	Formă acoperiș	
6.4.4	Extinderi	
6.5.	Structură	
6.6.	Materiale de construcție	Piatră, cărămidă, mortar, lemn.
6.6.1	Materiale de construcție acoperiș	Tablă.
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	(Foarte) Bună din punct de vedere patrimonial Foarte bună din punct de vedere structural
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	Restaurată pe parcursul ultimelor decenii, respectându-se formele istorice, dar înlocuindu-se lemnărie deschiderilor cu ferestre și uși termopan.
7.3.	Riscuri/amenințări	Fiind deja reabilitat, nu preconizăm noi intervenții antropice asupra obiectivului în viitorul apropiat.
7.3.1	Eroziune	
7.3.2	Inundații	
7.3.3	Alunecări de teren	
7.3.4	Agricultură	

8. DOCUMENTARE

8.1.	Bibliografie	*** <i>Lista Monumentelor Istorice 2015 – Județul Prahova</i> . Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016, p. 2128-2218. Agachi, Mihaela Ioana Maria, <i>Orașul ca artefact – arhitectura ca element de referință structurat</i> . Teză de abilitare. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Departamentul Urbanism, 2015.
------	--------------	--

		Hoinărescu, Călin & Pavelet, Irina, <i>Studiu istoric de fundamentare PUG oraș Azuga</i> . Beneficiar: Primăria Orașului Azuga, jud. Prahova. Ploiești, 2012. Manuscris și variantă electronică, disponibil în arhiva Primăriei Orașului Azuga.
8.2.	Dosare și rapoarte, în arhive	
8.3.	Hărți, planuri, desene	
8.4.	Fotografii	 <p>1985 (<i>Studiu istoric PUG Azuga 2012</i>)</p> <p>2011 (<i>Studiu istoric PUG Azuga 2012</i>)</p> <p>2021 (www.google.com/maps)</p>

		 <p style="text-align: center;"><i>martie 2022</i></p>
8.4.1	Fotografii satelitare	 <p style="text-align: right;"><i>(www.google.com/maps)</i></p>
8.4.2	Fotografii aeriene	
8.4.3	Fotografii alb-negru	
8.4.4	Fotografii color	
8.5.	Atestare documentară	

9. NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A	B
------	-----------------------	---

	- B	
9.2.	Categoria după natura obiectivului: - I - II - III - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	

10. INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
10.2.1	Nume	
10.2.2	Prenume	
10.2.3	Calitatea acestuia	
10.2.4	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.5	Numărul procesului verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1	Numărul documentului de clasare	
10.3.2	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	16.03.2022

FIȘĂ ANALITICĂ de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	PH-II-m-B-16320
1.2.	Categorie	Monument de arhitectură
1.3.	Denumire oficială	Cășăria lui Ghimbășanu, azi locuință

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă, număr actuale	str. Muncii, nr. 29
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	45°26'43" N, 25°33'54" E
2.8.1	Referințe geografice	
2.8.2	Identificare cartografică	
2.8.3	Sistem cartografic utilizat	
2.8.4	Coordonate Y, X, Z	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	stat (în anii 1990)
3.1.1	Proprietate publică a statului	
3.1.2	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	

4. DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1	Datare început	
4.1.2	Datare sfârșit	
4.2.	Datare prin perioade	
4.3.	Datare prin interval de date	

4.4.	Datare precisă	1878 conform listei oficiale, dar datarea este eronată, clădirea fiind ridicată într-o zonă ce a fost parcelată post 1886 și care de altfel și figurează ca fiind complet neconstruită pe o hartă de la 1883. Anul corespunde (cu aproximație) înființării fabricii de cașcaval (=cășărie) a lui Matei Mocanu.
------	----------------	--

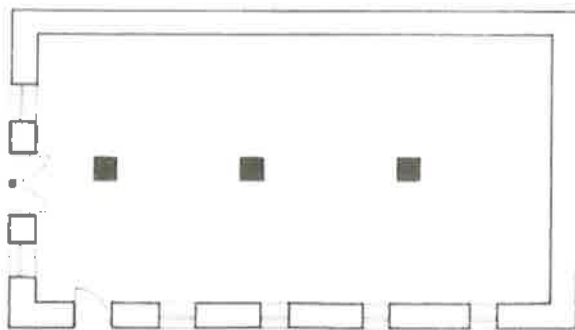
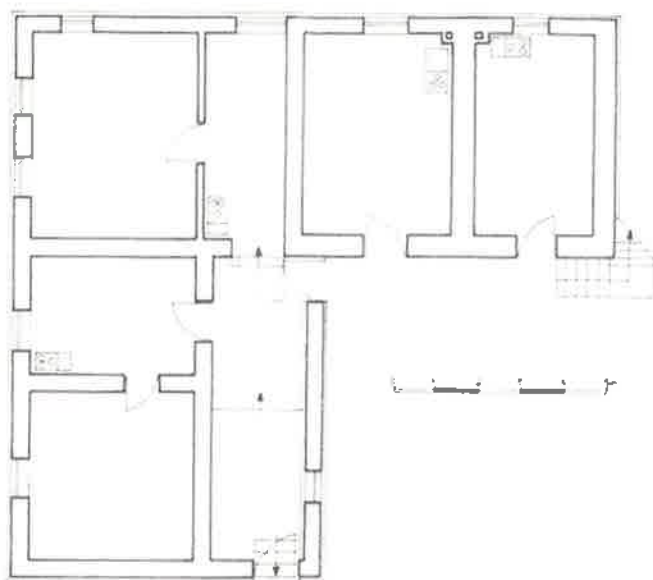
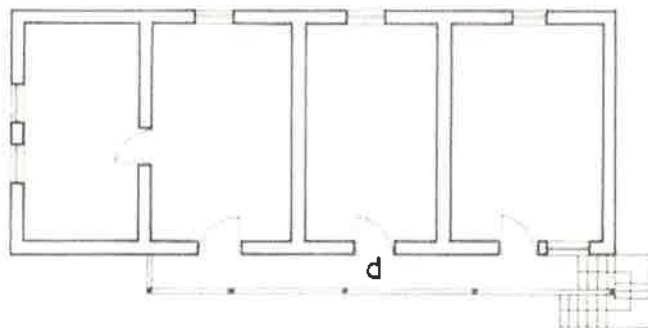
5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

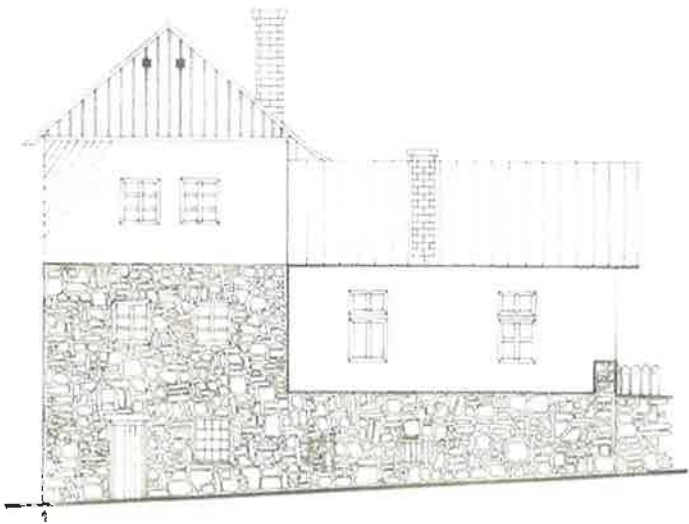
6. DESCRIERE

6.1.	Zona	Extremitatea de est a „orașului vechi” format la cumpăna secolelor XIX-XX prin parcelarea unei porțiuni a domeniului casei regale conform unui plan semi-hippodamic.
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1	Peisaj cultural	Clădirea datează din ultimii ani dinainte ca Azuga să înceapă să se dezvolte industrial. A supraviețuit și s-a integrat peisajului, iar ulterior statutul de localitate de vilegiatură pe care l-a căpătat Azuga a contribuit la formarea peisajului pitoresc.
6.2.2	Peisaj natural	Pe Valea Azugăi, ce se bifurcă către est din Valea Prahovei, flancată de munții Clăbucetul Taurului la nord și Sorica la sud.
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1	Funcțiunea actuală	Rezidențială
6.3.2	Funcțiunea anterioară	Rezidențială / Industrială (cășărie)
6.4.	Descriere obiectiv individual	Locuință cu două corpuri dispuse în formă de „L”, ambele aliniate la frontul stradal, pe o pantă accentuală. Numai nivelurile inferioare sunt din zidărie – cele superioare sunt din lemn și împletitură. Curtea cuprinde mai multe anexe, și ele cu valoare istorică.

6.4.1 Plan

*De sus în jos, etaj, parter și beci – aceeași scară;
anexele nu sunt figurate
(după Studiul istoric PUG Azuga 2012)*

6.4.2	Fațade	 <p style="text-align: right;"><i>Fațada principală (după Studiu istoric PUG Azuga 2012)</i></p>
6.4.3	Formă acoperiș	
6.4.4	Extinderi	
6.5.	Structură	
6.6.	Materiale de construcție	Piatră, cărămidă, mortar, lemn.
6.6.1	Materiale de construcție acoperiș	Tablă + Țiglă + Șiță.
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	(Foarte) Bună din punct de vedere patrimonial Rezonabilă din punct de vedere structural
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	Mai multe în decursul istoriei, dar recent, numai intervenții punctuale, în general dăunătoare obiectivului – introduceri de geamuri termopan, modificări de deschideri etc.
7.3.	Riscuri/amenințări	Pericol ridicat de a suferi „restaurări” / „reabilitări” anistorice.
7.3.1	Eroziune	
7.3.2	Inundații	
7.3.3	Alunecări de teren	
7.3.4	Agricultură	

8. DOCUMENTARE

8.1.	Bibliografie	<p>*** <i>Lista Monumentelor Istorice 2015 – Județul Prahova</i>. Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016, p. 2128-2218.</p> <p>Agachi, Mihaela Ioana Maria, <i>Orașul ca artefact – arhitectura ca element de referință structurat</i>. Teză de abilitare. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Departamentul Urbanism, 2015.</p> <p>Hoinărescu, Călin & Pavelet, Irina, <i>Studiu istoric de fundamentare PUG oraș Azuga</i>. Beneficiar: Primăria Orașului Azuga, jud. Prahova. Ploiești, 2012. Manuscris și variantă electronică, disponibil în arhiva Primăriei Orașului Azuga.</p>
8.2.	Dosare și rapoarte, în arhive	
8.3.	Hărți, planuri, desene	
8.4.	Fotografii	 <p><i>1985 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)</i></p>

2009 – vederi dinspre str. Brândușei, cu fața dinspre curte și cu anexele (www.google.com/maps)

2011 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)

martie 2022

martie 2022 – detalii structurale

8.4.1 Fotografii satelitare

(www.google.com/maps)

8.4.2	Fotografii aeriene	
8.4.3	Fotografii alb-negru	
8.4.4	Fotografii color	
8.5.	Atestare documentară	

9. NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului: - I - II - III - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	

10. INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
10.2.1	Nume	
10.2.2	Prenume	
10.2.3	Calitatea acestuia	
10.2.4	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.5	Numărul procesului verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1	Numărul documentului de clasare	
10.3.2	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	16.03.2022

FIȘĂ ANALITICĂ de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	PH-II-m-B-16321
1.2.	Categorie	Monument de arhitectură
1.3.	Denumire oficială	Casa Ion Seu

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă, număr actuale	str. Parcului, nr. 9
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	45°26'46" N, 25°33'35" E
2.8.1	Referințe geografice	
2.8.2	Identificare cartografică	
2.8.3	Sistem cartografic utilizat	
2.8.4	Coordonate Y, X, Z	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	
3.1.1	Proprietate publică a statului	
3.1.2	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	da

4. DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1	Datare început	înc. sec. XX
4.1.2	Datare sfârșit	anii 2010
4.2.	Datare prin perioade	
4.3.	Datare prin interval de date	

4.4.	Datare precisă	
------	----------------	--

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	Clădirea încă exista în 2011. Deplasarea în teren din martie 2022 nu a mai reușit să o identifice, locul fiind ocupat de o parcare.
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona	Extremitatea de nord a „orașului vechi” format la cumpăna secolelor XIX-XX prin parcelarea unei porțiuni a domeniului casei regale conform unui plan semi-hippodamic, pe o ramură divergentă a tramei stradale, ce urcă pe panta muntelui.
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1	Peisaj cultural	La începutul secolului XX, Azuga era o localitate în plin avânt industrial, expansiunea urbană având loc în special în vederea colonizării localității cu muncitori. Clădirile ridicate trebuiau să respecte însă planurile (semi) standardizate pentru construcțiile efectuate pe domeniile regale de pe Valea Prahovei, astfel încât erau de o calitate mai ridicată decât în alte localități, iar ulterior statutul de localitate de vilegiatură pe care l-a căpătat Azuga a contribuit la formarea peisajului pitoresc.
6.2.2	Peisaj natural	Pe panta de nord a Văii Azugăi, ce se bifurcă către est din Valea Prahovei, flancată de munții Clăbucetul Taurului la nord și Sorica la sud.
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1	Funcțiunea actuală	Parcare
6.3.2	Funcțiunea anterioară	Rezidențială
6.4.	Descriere obiectiv individual	Monumentul a fost o clădire cu etaj, construită în trepte pe pantă, cu aproape întreaga fațadă dinspre stradă amenajată ca veranda închise, cu decor din lemnărie.
6.4.1	Plan	
6.4.2	Fațade	

6.4.3	Formă acoperiș	
6.4.4	Extinderi	
6.5.	Structură	
6.6.	Materiale de construcție	Piatră, cărămidă, mortar, lemn.
6.6.1	Materiale de construcție acoperiș	Tablă.
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Dispărută
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	
7.3.	Riscuri/amenințări	
7.3.1	Eroziune	
7.3.2	Inundații	
7.3.3	Alunecări de teren	
7.3.4	Agricultură	

8. DOCUMENTARE

8.1.	Bibliografie	<p>*** <i>Lista Monumentelor Istorice 2015 – Județul Prahova</i>. Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016, p. 2128-2218.</p> <p>Agachi, Mihaela Ioana Maria, <i>Orașul ca artefact – arhitectura ca element de referință structurat</i>. Teză de abilitare. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Departamentul Urbanism, 2015.</p> <p>Hoinărescu, Călin & Pavelet, Irina, <i>Studiu istoric de fundamentare PUG oraș Azuga</i>. Beneficiar: Primăria Orașului Azuga, jud. Prahova. Ploiești, 2012. Manuscris și variantă electronică, disponibil în arhiva Primăriei Orașului Azuga.</p>
8.2.	Dosare și rapoarte, în arhive	
8.3.	Hărți, planuri, desene	

8.4. Fotografii

1985 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)

2011 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)

martie 2022

8.4.1	Fotografii satelitare	 <p>(www.google.com/maps)</p>
8.4.2	Fotografii aeriene	
8.4.3	Fotografii alb-negru	
8.4.4	Fotografii color	
8.5.	Atestare documentară	

9. NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului: - I - II - III - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	

10. INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
10.2.1	Nume	
10.2.2	Prenume	
10.2.3	Calitatea acestuia	

.		
10.2.4	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.5	Numărul procesului verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1	Numărul documentului de clasare	
10.3.2	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	16.03.2022

FIȘĂ ANALITICĂ de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	PH-II-m-B-16322
1.2.	Categorie	Monument de arhitectură
1.3.	Denumire oficială	Casa Nicolae Irimia

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă, număr actuale	str. Parcului, nr. 15
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	45°26'47" N, 25°33'38" E
2.8.1	Referințe geografice	
2.8.2	Identificare cartografică	
2.8.3	Sistem cartografic utilizat	
2.8.4	Coordonate Y, X, Z	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	
3.1.1	Proprietate publică a statului	
3.1.2	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	da

4. DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1	Datate început	
4.1.2	Datate sfârșit	
4.2.	Datate prin perioade	
4.3.	Datate prin interval de date	înc. sec. XX

4.4.	Datare precisă	
------	----------------	--

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona	Extremitatea de nord a „orașului vechi” format la cumpăna secolelor XIX-XX prin parcelarea unei porțiuni a domeniului casei regale conform unui plan semi-hippodamic, pe o ramură divergentă a tramei stradale, ce urcă pe panta muntelui.
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1	Peisaj cultural	La începutul secolului XX, Azuga era o localitate în plin avânt industrial, expansiunea urbană având loc în special în vederea colonizării localității cu muncitori. Clădirile ridicate trebuiau să respecte însă planurile (semi) standardizate pentru construcțiile efectuate pe domeniile regale de pe Valea Prahovei, astfel încât erau de o calitate mai ridicată decât în alte localități, iar ulterior statutul de localitate de vilegiatură pe care l-a căpătat Azuga a contribuit la formarea peisajului pitoresc.
6.2.2	Peisaj natural	Pe panta de nord a Văii Azugăi, ce se bifurcă către est din Valea Prahovei, flancată de munții Clăbucetul Taurului la nord și Sorica la sud.
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1	Funcțiunea actuală	Rezidențială
6.3.2	Funcțiunea anterioară	Rezidențială
6.4.	Descriere obiectiv individual	Clădire mult retrasă față de drum, urcată pe panta văii, accesibilă pe trepte. Construcție rectangulară cu un singur etaj (+ pod/mansardă) cu partea centrală puternic decroșată și dotată cu etaj. Fațada principală amenajată în stil verandă închisă, cu bogat decor din lemnărie, și acoperișul cu lemnărie decorativă elaborată au fost complet eliminate de restaurările recente.
6.4.1	Plan	

6.4.2	Fațade	
6.4.3	Formă acoperiș	
6.4.4	Extinderi	
6.5.	Structură	
6.6.	Materiale de construcție	Piatră, cărămidă, mortar, lemn.
6.6.1	Materiale de construcție acoperiș	Tablă.
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Efectiv dispărută ca valoare de patrimoniu – complet convertită în clădire de tip modern, mai păstrează numai liniile generale ale conturului inițial, fără elementele distinctive de epocă.
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	Complet convertită în construcție de tip modern ante 2009
7.3.	Riscuri/amenințări	
7.3.1	Eroziune	
7.3.2	Inundații	
7.3.3	Alunecări de teren	
7.3.4	Agricultură	

8. DOCUMENTARE

8.1.	Bibliografie	<p>*** <i>Lista Monumentelor Istorice 2015 – Județul Prahova</i>. Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016, p. 2128-2218.</p> <p>Agachi, Mihaela Ioana Maria, <i>Orașul ca artefact – arhitectura ca element de referință structurat</i>. Teză de abilitare. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Departamentul Urbanism, 2015.</p> <p>Hoinărescu, Călin & Pavelet, Irina, <i>Studiu istoric de fundamentare PUG oraș Azuga</i>. Beneficiar: Primăria Orașului Azuga, jud. Prahova. Ploiești, 2012. Manuscris și variantă electronică, disponibil în arhiva Primăriei Orașului Azuga.</p>
8.2.	Dosare și rapoarte, în arhive	
8.3.	Hărți, planuri, desene	

8.4.	Fotografii	 <p data-bbox="774 600 1284 645"><i>1985 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)</i></p> <p data-bbox="774 1133 1284 1178"><i>2011 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)</i></p> <p data-bbox="943 1581 1109 1626"><i>martie 2022</i></p>
8.4.1	Fotografii satelitare	

		 <p>(www.google.com/maps)</p>
8.4.2	Fotografii aeriene	
8.4.3	Fotografii alb-negru	
8.4.4	Fotografii color	
8.5.	Atestare documentară	

9. NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului: - I - II - III - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	

10. INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
10.2.1	Nume	
10.2.2	Prenume	
10.2.3	Calitatea acestuia	

10.2.4	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.5	Numărul procesului verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1	Numărul documentului de clasare	
10.3.2	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	16.03.2022

FIȘĂ ANALITICĂ de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	PH-IV-a-A-16881
1.2.	Categorie	Ansamblu cu valoare memorială
1.3.	Denumire oficială	Cimitirul Eroilor din Primul Război Mondial (1916-1918)

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă, număr actuale	pe DN1, la cca 1km nord localitate
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	45°27'08" N, 25°33'49" E
2.8.1	Referințe geografice	
2.8.2	Identificare cartografică	
2.8.3	Sistem cartografic utilizat	
2.8.4	Coordonate Y, X, Z	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	da
3.1.1	Proprietate publică a statului	
3.1.2	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	

4. DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1	Datare început	
4.1.2	Datare sfârșit	
4.2.	Datare prin perioade	

4.3.	Datate prin interval de date	
4.4.	Datate precisă	1920

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Mester	
5.6.	Pictor	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona	Pe latura de est a drumului rutier București-Brașov de pe Valea Prahovei, la c.1 km nord de Azuga.
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1	Peisaj cultural	În toamna lui 1916 au avut loc lupte acerbe pe Valea Prahovei, inclusiv la Azuga, în contextul contraofensivei austro-ungare.
6.2.2	Peisaj natural	Pe Valea Prahovei, întinzându-se în pădurea de pe brațul stâng al Prahovei.
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1	Funcțiunea actuală	Cimiterială
6.3.2	Funcțiunea anterioară	Cimiterială
6.4.	Descriere obiectiv individual	Cimitir cu cruci de piatră dispuse pe rânduri, semi-invadat de pădure. Troițe și poartă principală de lemn, în stil tradițional. Gard metalic, decorat cu cruci.
6.4.1	Plan	
6.4.2	Fațade	
6.4.3	Formă acoperiș	
6.4.4	Extinderi	
6.5.	Structură	
6.6.	Materiale de construcție	
6.6.1	Materiale de construcție acoperiș	

6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Foarte bună.
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	Restaurat în 2018 de filiala județului Prahova a A.N.C.E. „Regina Maria”.
7.3.	Riscuri/amenințări	
7.3.1	Eroziune	
7.3.2	Inundații	
7.3.3	Alunecări de teren	
7.3.4	Agricultură	

8. DOCUMENTARE

8.1.	Bibliografie	<p>*** <i>Lista Monumentelor Istorice 2015 – Județul Prahova</i>. Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 113 bis / 15.II.2016, p. 2128-2218.</p> <p>Agachi, Mihaela Ioana Maria, <i>Orașul ca artefact – arhitectura ca element de referință structurat</i>. Teză de abilitare. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Departamentul Urbanism, 2015.</p> <p>Hoinărescu, Călin & Pavelet, Irina, <i>Studiu istoric de fundamentare PUG oraș Azuga</i>. Beneficiar: Primăria Orașului Azuga, jud. Prahova. Ploiești, 2012. Manuscris și variantă electronică, disponibil în arhiva Primăriei Orașului Azuga.</p> <p>Neagoe, Visarion & Buciu, Grigore (coord.), <i>Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”. Monografie</i>. București: Centrul Tehnic Editorial al Armatei, 2020.</p>
8.2.	Dosare și rapoarte, în arhive	
8.3.	Hărți, planuri, desene	
8.4.	Fotografii	

2011 (Studiu istoric PUG Azuga 2012)

		 <p>2021 (www.google.com/maps)</p>
8.4.1	Fotografii satelitare	 <p>(www.google.com/maps)</p>
8.4.2	Fotografii aeriene	
8.4.3	Fotografii alb-negru	
8.4.4	Fotografii color	
8.5.	Atestare documentară	

9. NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	A
9.2.	Categoria după natura obiectivului: - I - II - III - IV	IV
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	

10. INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
10.2.1	Nume	
10.2.2	Prenume	
10.2.3	Calitatea acestuia	
10.2.4	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.5	Numărul procesului verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1	Numărul documentului de clasare	
10.3.2	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	16.03.2022

ANEXA 2 – PROPUNERI PENTRU INCLUDEREA ÎN LISTA MONUMENTELOR ISTORICE

Anexăm în continuare fișele analitice minimale de inventariere pentru o serie de obiective din teritoriul orașului Azuga care considerăm că s-ar cuveni incluse în Lista Monumentelor Istorice:

- Troița de la Genune (1824)
- Ansamblul gării Azuga (sf. sec. XIX) și a anexelor ei de epocă.
- Fântâna „lui Manole” ridicată prin grija lui Nestor Ureche (1906)
- Ansamblul spitalului „Principele Nicolae” (1912)
- Imobil multietajat (1899) pe str. Victoriei, nr.48.
- Ansamblu arhitectural rezidențial (sf. sec. XIX – înc. sec. XX) pe str. Muncii (nr.5-7), 24 Ianuarie (nr.41, 43, 45) și Vânători (nr.2)¹.
- Ansamblul arhitectural industrial-utilitar al jumătății vestice a str. Postăvarului (sf. sec. XIX – înc. sec. XX), cu băile fabricii de postav, cantina etc.

¹ Includem în ansamblu și imobilul de pe str. Munci, nr.7, în pofida facturii sale mai recente, astfel încât să surprindem o secvență reprezentativă a fondului arhitectural local: case cu decor traforat, elaborat (Muncii 6, 24 Ianuarie 41, 24 Ianuarie 45), construcții de epocă simple (24 Ianuarie 43, Vânătorilor 2) și imobile multietajate (Muncii 5, Muncii 7).

Fișa analitică minimală de inventariere a ansamblurilor, monumentelor și siturilor istorice (abreviere FMM)

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	
1.2.	Denumire oficială	Troița de la Genune

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă	Victoriei (E60)
2.6.	Localitate anterioară	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1	Stat	da
3.1.1.	Proprietate publică a statului	
3.1.2.	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	

4. DATARE

4.1.	Epocă	Modernă
4.1.1	Datate început	
4.1.2	Datate sfârșit	
4.2.	Datate prin perioade	
4.3.	Datate prin interval de date	
4.4.	Datate precisă	1824

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	Pe departe cel mai semnificativ reper din peisajul Azugăi este troița ridicată în 1824 la Genune, un punct periculos de trecere, și o locație pândită de tâlhari, cel mai vechi vestigiu din fondul construit al unității administrative. După tradiția colectată la începutul secolului XX, a fost ridicată de din Săcele, Ghiță Burduloi, în urma descoperirii unei comori. În 1901 a fost protejată cu un acoperiș iar în 2001 a fost renovată.
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	Ghiță Burduloi (?)

6. DOCUMENTARE

6.1.	Fotografii	 <p data-bbox="863 1487 1187 1525"><i>(www.google.com/maps)</i></p>
------	------------	--

7. INVENTARIERE

7.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
7.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
7.2.1.	Nume	
7.2.2.	Prenume	
7.2.3.	Calitatea autorului	
7.3.	Data redactării fișei	24.03.2022

Fișa analitică minimală de inventariere a ansamblurilor, monumentelor și siturilor istorice (abreviere FMM)

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	
1.2.	Denumire oficială	Ansamblul gării Azuga (sf. sec. XIX) și a anexelor ei de epocă

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă	Prahovei 26
2.6.	Localitate anterioară	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1	Stat	da
3.1.1.	Proprietate publică a statului	
3.1.2.	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	

4. DATARE

4.1.	Epocă	Modernă
4.1.1	Datate început	sf. sec. XIX
4.1.2	Datate sfârșit	
4.2.	Datate prin perioade	
4.3.	Datate prin interval de date	
4.4.	Datate precisă	

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	După inaugurarea în 10 iunie 1879 a haltei de cale ferată Azuga, în anii următori numele haltei a fost proiectat asupra întregii localități, în 1881 între Prahove devenind oficial Azuga. Clădirea haltei era de mici proporții și se afla la est de șinele de cale ferată. Gara actuală a fost construită mai târziu, deși tot în secolul XIX, și este și astăzi o clădire impresionantă, care păstrează, pe lângă construcția propriu-zisă, și numeroase alte elemente de epocă, precum ceasul, plăcuța pe care este notată altitudinea și chiar o varietate de anexe
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	Statul român

6. DOCUMENTARE

6.1.	Fotografii	 <p>The photographs show a stone building with a clock and arched windows. The top photo shows the building from a distance with snow on the roof. The second photo shows a long, covered walkway with arched windows and red seats. The third photo is a close-up of a clock mounted on the stone wall. The bottom photo is a close-up of a stone wall with a plaque.</p>
------	------------	---

7. INVENTARIERE

7.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
7.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
7.2.1.	Nume	
7.2.2.	Prenume	
7.2.3.	Calitatea autorului	
7.3.	Data redactării fișei	24.03.2022

Fișa analitică minimală de inventariere a ansamblurilor, monumentelor și siturilor istorice (abreviere FMM)

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	
1.2.	Denumire oficială	Fântâna „lui Manole” ridicată prin grija lui Nestor Ureche (1906)

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă	Victoriei (E60)
2.6.	Localitate anterioară	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1	Stat	da
3.1.1.	Proprietate publică a statului	
3.1.2.	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	

4. DATARE

4.1.	Epocă	Modernă
4.1.1	Datate început	
4.1.2	Datate sfârșit	
4.2.	Datate prin perioade	
4.3.	Datate prin interval de date	
4.4.	Datate precisă	1906

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	A fost ridicată în 1906, cu ocazia a 40 de ani de domnie a regelui Carol I, sub direcția inginerului căii naționale Nestor Urechia, ca o copie a fântânii „lui Manole” de la Curtea de Argeș
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	Statul Român

6. DOCUMENTARE

6.1. Fotografii

c.1907 (Urechia, Nestor, *Drumul Braşovului*.
Bucureşti: Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, 1913,
p.216)

ogle.com/maps

www.go

7. INVENTARIERE

7.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
7.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
7.2.1.	Nume	
7.2.2.	Prenume	
7.2.3.	Calitatea autorului	
7.3.	Data redactării fișei	24.03.2022

Fișa analitică minimală de inventariere a ansamblurilor, monumentelor și siturilor istorice (abreviere FMM)

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	
1.2.	Denumire oficială	Ansamblul spitalului „Principele Nicolae”

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă	Victoriei 2 (E60)
2.6.	Localitate anterioară	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1	Stat	da
3.1.1.	Proprietate publică a statului	
3.1.2.	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	

4. DATARE

4.1.	Epocă	Modernă
4.1.1	Datate început	
4.1.2	Datate sfârșit	
4.2.	Datate prin perioade	
4.3.	Datate prin interval de date	
4.4.	Datate precisă	1912

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	<p>MS Regele Carol I și regina au pus la dispoziție parcela necesară construcției, în poiana Colțul Roșu de pe moșia regală Clăbucetul Baiului, precum și o parte din fonduri. Piatră de temelie a fost pusă pe 1 septembrie 1911, iar pe 7 octombrie 1912 spitalul a fost dat în funcțiune. În pofida inaugurării, lucrările erau numai parțial terminate, apa și încălzirea fiind introduse abia în 1913, când se va încheia și lucrul la ultimul pavilion. În final, spitalul consta dintr-un pavilion principal, unul pentru boli infecțioase, un al treilea pentru consultații, o morgă și o locuință pentru medic.</p> <p>În perioada următoare spitalul va servi diferite funcții – centru pentru îngrijirea victimelor de război, sanatoriu TBC – Osteoarticular, apoi din 1972 spital</p>
------	---------	--

		orășenesc – și își va extinde complexul cu noi clădiri . În prezent, începând din 2004, este cunoscut ca Spitalul Ortopedie-Traumatologie Azuga .
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	

6. DOCUMENTARE

6.1.	Fotografii	 <p data-bbox="863 1104 1182 1137">www.ortopedieazuga.ro</p>
------	------------	--

7. INVENTARIERE

7.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
7.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
7.2.1.	Nume	
7.2.2.	Prenume	
7.2.3.	Calitatea autorului	
7.3.	Data redactării fișei	24.03.2022

Fișa analitică minimală de inventariere a ansamblurilor, monumentelor și siturilor istorice (abreviere FMM)

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	
1.2.	Denumire oficială	Imobil multietajat pe str. Victoriei, nr.48

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă	Victoriei 48
2.6.	Localitate anterioară	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1	Stat	
3.1.1.	Proprietate publică a statului	
3.1.2.	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	

4. DATARE

4.1.	Epocă	Modernă
4.1.1	Datate început	
4.1.2	Datate sfârșit	
4.2.	Datate prin perioade	
4.3.	Datate prin interval de date	
4.4.	Datate precisă	1899

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	Clădire specifică arhitecturii industrial-orășenești de la sfârșitul sec. XIX, reper marcant al centrului orașului Azuga pe cea mai mare parte a existenței sale.
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	

6. DOCUMENTARE

6.1.	Fotografii	 <p data-bbox="791 640 1254 678"><i>c.1900 (https://imageromania.ro/)</i></p>
------	------------	---

7. INVENTARIERE

7.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
7.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
7.2.1.	Nume	
7.2.2.	Prenume	
7.2.3.	Calitatea autorului	
7.3.	Data redactării fișei	24.03.2022

Fișa analitică minimală de inventariere a ansamblurilor, monumentelor și siturilor istorice (abreviere FMM)

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	
1.2.	Denumire oficială	Ansamblu arhitectural rezidențial (sf. sec. XIX – înc. sec. XX)

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă	Muncii (5, 6, 7), 24 Ianuarie (41, 43, 45), Vânători (2)
2.6.	Localitate anterioară	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1	Stat	
3.1.1.	Proprietate publică a statului	
3.1.2.	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	
3.3.	Privat	da

4. DATARE

4.1.	Epocă	Modernă
4.1.1	Datate început	
4.1.2	Datate sfârșit	
4.2.	Datate prin perioade	sf. sec. XIX – înc. sec. XX
4.3.	Datate prin interval de date	
4.4.	Datate precisă	

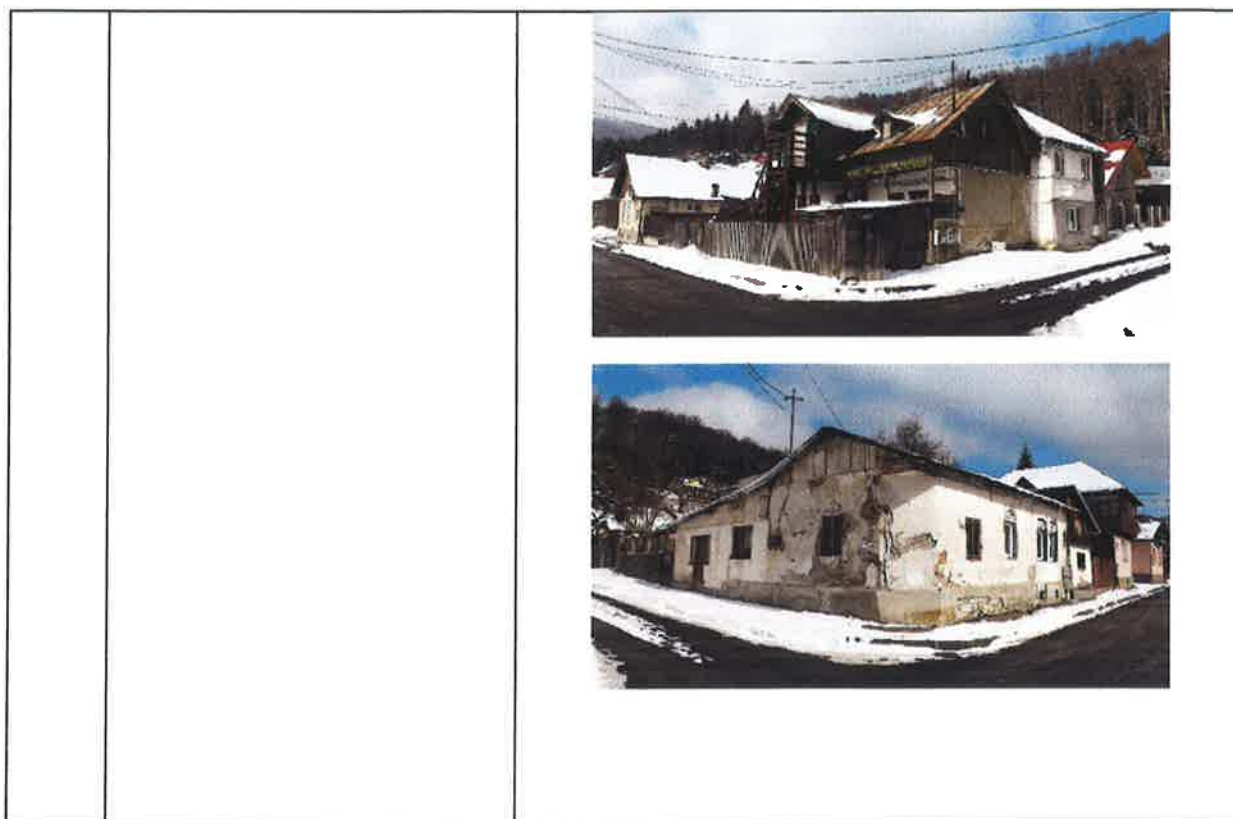
5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	Ansamblul surprinde o secvență reprezentativă a fondului arhitectural local: case în stil clasic cu influențe romantice, cu decor traforat, elaborat (Muncii 6, 24 Ianuarie 41, 24 Ianuarie 45), construcții de epocă simple (24 Ianuarie 43, Vânătorilor 2) și imobile multietajate, specifice peisajului urban-industrial (Muncii 5, Muncii 7), toate ridicate în orașul vechi al Azugăi, format la sfârșitul sec. XIX prin parcelări din domeniile regale.
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	

6. DOCUMENTARE

6.1. Fotografii

7. INVENTARIERE

7.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
7.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
7.2.1.	Nume	
7.2.2.	Prenume	
7.2.3.	Calitatea autorului	
7.3.	Data redactării fișei	24.03.2022

Fișa analitică minimală de inventariere a ansamblurilor, monumentelor și siturilor istorice (abreviere FMM)

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI	
1.2.	Denumire oficială	Ansamblul arhitectural industrial-utilitar (sf. sec. XIX – înc. sec. XX)

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Prahova
2.3.	Localitate	Azuga
2.4.	Cod poștal	105100
2.5.	Stradă	Postăvăriei 1, 2, 3E, 6
2.6.	Localitate anterioară	

3. TIP DE PROPRIETATE

3.1	Stat	
3.1.1.	Proprietate publică a statului	
3.1.2.	Proprietate privată a statului	
3.2.	Mixt	da
3.3.	Privat	

4. DATARE

4.1.	Epocă	Modernă
4.1.1	Datate început	
4.1.2	Datate sfârșit	
4.2.	Datate prin perioade	sf. sec. XIX – înc. sec. XX
4.3.	Datate prin interval de date	
4.4.	Datate precisă	

5. ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	Pe 9/21 iunie 1886 a fost pusă piatra de temelie a fabricii de postav a firmei Rhein, Scheeser & Co. Încă de timpuriu aceasta a ridicat un băi publice pentru muncitorii ei, ce includeau facilități pentru băi calde și reci, băi cu aburi și băi electrice. Peste drum de vechile băi, în spațiul delimitat de cele două poduri, se înșiră o serie de alte a căror existență s-a datorat fabricii de postav, și care au îndeplinit funcții diverse, cu implicații sociale. Astfel localul cantinei a devenit cel al Societății Cooperativa Azuga, iar mai târziu în zonă a funcționat Concordia, Brutăria Azuga și un local cu autoservire.
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	Fabrica de postav din Azuga

6. DOCUMENTARE

6.1.	Fotografii	
------	------------	---

7. INVENTARIERE

7.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
7.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	
7.2.1.	Nume	
7.2.2.	Prenume	
7.2.3.	Calitatea autorului	
7.3.	Data redactării fișei	24.03.2022

ANEXA 3. RECOMANDĂRI PRIVIND PROTECȚIA IMOBILELOR ȘI A SPAȚIILOR PUBLICE DIN ZONELE CONSTRUITE PROTEJATE

Reglementările privind protecția imobilelor și a spațiilor publice din zonele construite protejate trebuie să ia în calcul nu numai valoarea, coerența și starea de conservare a patrimoniului imobil existent, ci și posibilitățile de dezvoltare și continuitate ale zonei. Datorită naturii generale a acestui studiu istoric, ne mulțumim să prezentăm mai jos o serie de coordonate generale condițiile de construire / renovare / utilizare în perimetrele protejate, **regulamentele detaliate pentru fiecare subzonă urmând să fie prezentate în Regulamentul Local de Urbanism.**

Recomandări generale

- **Utilizări admise în baza funcționalității istorice**
 - în zona centrală: funcțiuni administrative, comerciale și servicii, funcțiuni de învățământ și funcțiuni culturale, lăcașe de cult
 - în celelalte zone: locuințe individuale și servicii complementare funcțiunii rezidențiale și a activităților casnic-meșteșugărești;
 - în toate zonele: spații verzi, parcuri, amenajări pentru activități în aer liber
- **Utilizări ce pot fi admise cu condiția ca implementarea lor să nu afecteze volumetria și formele arhitecturale ale cadrului construit din zonă**
 - funcțiuni turistice, unități de alimentație publică
 - în mod normal s-ar admite numai mici activități manufacturiere, atât timp cât suprafața acestora nu depășește 100 mp, nu sunt poluante și nu necesită depozitari permanente de materiale în exteriorul clădirii/clădirilor, dar, datorită specificului localității Azuga, se pot admit construcții destinate funcțiilor industriale și conexe activităților industriale (cantină etc.)
- **Utilizări interzise**
 - activități care pot provoca degradarea clădirilor valoroase din punct de vedere istoric
 - efectuarea de construcții noi cu destinații comerciale sau turistice care nu se încadrează ca volumetrie și forme arhitecturale în cadrul construit din zonă
 - construirea de platforme industriale, de depozite en-gros, de garaje pentru mașini de mari dimensiuni (autocamioane, autobuze), de stații de benzină sau de alte clădiri care nu se încadrează ca destinație, volumetrie și/sau forme arhitecturale în cadrul construit din zonă
 - amplasarea de panouri publicitare de dimensiuni mari
- **Disponerea pe parcelă**
 - țesutul istoric al localității admite atât clădiri dispuse cu fațada la stradă (ocupând numai parțial sau integral frontul stradal) cât și clădiri retrase în curte, cu grădină/spațiu liber între construcția principală și stradă;
- **Conformarea volumetrică a clădirilor**
 - în cazul construirii de clădiri noi și în cazul clădirilor / extinderilor de clădiri deja construite dar fără valoare istorică criteriul cel mai important este ca acestea să nu obtureze vederea asupra clădirilor valoroase din punct de vedere

istoric, și îndeosebi a monumentelor, și să nu degradeze perspectivele peisagistice valoroase existente

- volumetria noilor clădiri / extinderilor de clădiri nu trebuie să concureze cu cea clădirilor tradiționale, și îndeosebi a monumentelor, mai ales dacă există relații de co-vizibilitate
- **Înălțimi admise**
 - înălțimea clădirilor, respectiv numărul de niveluri supraterane, admite atât P+M, cât P+E sau P+E+M, dar, în funcție de regimul de înălțime, construcțiile se încadrează în categorii stilistice distincte
 - la clădiri existente ce se mansardează realizarea mansardei se va executa în spațiul actual al podului, fără ridicarea nivelului strășinei
 - la clădiri noi executate cu mansardă cota liniei de intersecție dintre planul exterior al zidului exterior finisat și planul învelitorii poate depăși cu maximum 90 cm cota pardoselii de la mansardă
- **Aspectul exterior**
 - arhitectura noilor clădiri va respecta caracterul arhitectural general al străzii
 - se vor folosi forme de acoperiș similare celor utilizate de clădirile valoroase din punct de vedere istoric aflate în vecinătate
 - panta acoperișului se va conforma pantelor prezentate de acoperișurile clădirilor valoroase din punct de vedere istoric aflate în vecinătate
 - raportul de plin-gol și forma golurilor va urmări caracterul zonei
- **Materiale de finisaj**
 - pentru finisaje exterioare se vor utiliza materiale tradiționale, respectiv tencuială pe soclu și pe pereți, cu elemente din lemn la verande, balustrade, pazii, frontoane etc.
 - este permisă utilizarea ferestrelor de tip termopan, atât timp cât acestea corespund dimensiunilor golurilor preexistente iar prin forma lor și prin coloritul și textura ramelor sunt capabile să se încadreze în peisajul istoric al zonei
 - învelitorile, atât în cazul construcțiilor noi cât și la renovări de construcții existente, vor fi executate din țigle ceramice de culoare roșu-marونی, respectiv din șindrilă/tabla la clădirile astfel acoperite în mod tradițional cu șindrilă/tabla
 - pentru rezolvarea unor detalii care reprezintă o suprafață relativ mică din suprafața învelitorii, sau care în mod implicit erau făcute din metal de la bun început, se permite folosirea tablei de culoare gri închis sau arămie sau, în cazul în care este necesar, materiale similare materialului istoric inițial (plumb, aur etc.)
 - învelitori din plăci ondulate bituminoase se acceptă numai ca măsuri de protecție provizorie cu condiția folosirii plăcilor ondulate de culoare gri sau eventual de culoare maro
- **Coloritul fațadelor:**
 - nu se vor folosi culori stridente actualmente la modă – coloritul pereților exteriori se vor înscrie într-un registru temperat ocru-bej-crem, gri deschis, verde deschis etc.
 - singurele accente de culoare admise vor fi la tâmplării
 - la fațadele cu elemente decorative din tencuială se propune menținerea coloritului original – în cazul clădirilor unde studiile de parament indică o

succesiune de palete de culori în decursul istoriei, se va favoriza paleta cea mai timpurie care poate fi coerent reconstituită

- **Se interzice:**

- utilizarea de materiale de construcție anacronice (ciment, cărămidă perforată etc.) în cursul intervențiilor asupra clădirilor istorice
- executarea pe fațade de placaje moderniste, de suprafețe metalice sau de decorații cu oglinzi
- utilizarea la vopsirea fațadelor sau a acoperișurilor a culorilor stridente
- executarea de acoperișuri contorsionate, curbate, suprapuse
- utilizarea la învelitoare a țiglelor și plăcilor metalice, precum și a plăcilor ondulate transparente din plastic
- datorită importanței lor istoric-arhitecturale, **se interzice în mod expres orice modificare adusă decorului de lemnărie al clădirilor tradiționale** – în cazul în care acesta trebuie înlocuit datorită degradării, va fi înlocuit cu copii ale modelului original.
- construirea de terase la nivelul mansardei pe fațada către stradă
- utilizarea de ferestre ce necesită lărgirea sau înzidirea parțială a golurilor clădirilor valoroase sau care prin forma lor și/sau prin coloritul și textura ramelor nu se încadrează în peisajul istoric al zonei

- **Lucrări supuse obligativității obținerii autorizației de construire**

- construcții de clădiri noi, extinderi de clădiri existente;
- lucrări de construire, reconstruire, extindere, reparare, consolidare, protejare, restaurare, conservare, precum și orice alte lucrări, indiferent de valoarea lor, care urmează să fie efectuate la construcții reprezentând monumente istorice, inclusiv la cele din zonele lor de protecție, stabilite potrivit legii;
- lucrări de reparații la fațade;
- lucrări de reparații la învelitoare (daca se schimbă forma, materialul sau culoarea);
- revopsirea fațadei (daca se schimbă culoarea), amplasarea de firme și reclame;
- amenajarea spațiilor publice, amplasare de mobilier urban, obiecte supraterane ale rețelelor edilitare (stâlpi pentru iluminat, cutii pentru echipamente, etc.)

Autorizațiile de construcție pentru lucrările enumerate mai sus se vor elibera în baza avizului Direcției de Cultură județene și a celorlalte avize, potrivit dispozițiilor legale în vigoare.